Contra Tussim

℞. M. de Striae gr. α.
Schar Albess gr. XX.
M. 4 ♁ dos ℔ taler
Nro VIII Dn
Omnia Cs

iterum alia Via, Vinum

℞. Capillor Veneris probant Vinum
℞. Tengeri Hagyma Syrup.

NB. ezzel ugy kell étni hogy az
elsö Speciesböl Herba Tenkel
öntem, is az utan a Syruppal
edesitten s. Napjaban harom,
hor egy egy Futhiaval inni

Nem ja Verfülten hogy Mingaje

Szász Mihállyé
1805tül fogva.

Ms 13

Arnosi.

Az Erdélyi Orsz. Múzeum
Ön. 123 Kézirattár 1905.
Könyvtára

Az Erdélyi Orsz. Múzeum
Kézirattár
Könyvtára

BIBLIOTECA CENTRALA
M.S.S.E.
SLUJ
UNIVERSITARA

Az Hétbéli
Minden NAPOKRA irattatot,
És sok féle Szükségeimkhez al-
kalmaztatott

IMÁDSÁGOS
KÖNYWetske.
Melyben
Az Imádságoknak elötte vadk
az Sz: IRÁSszerént való réghi
Edgy Igaz VALLÁSról,
á KERESZTÉNY HÜTRÖL,
s. annak CZIKKELIRÖL,
és á SZENT ELETRÖL
való üdveßéghes
Elmélkedések.

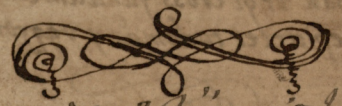

Vettem ezt az Könyvét hét Máriáson
Sálodon P. Pokai Daniel Uramtol.
Ön Szengyörgyi Mihály

I Thes. V. № 17. 18.

Szüntelen imádkozzatok,
Minden dolgokban hálakot adgyatok.
Rom. XII. 1.

Az Istent Okoßággal és eßességgel tisztelyük.

Kempis Thamás de Imit. Chri. lib. 1. Cap. 5. igi

Az Irásban hasznot kell inkábkeresni, hogy semmint mély, vagy ékes beszédeket.

Az áytatos Könyveket és edgyügyüeket ugy olvasd, mint az méllyen és fenn valo Irásokat.

Meg ne háborítson tégedet az Irónak betsüllete, nagyé vagy kitsiny tudománya volt; hanem az Igasságk tisztasága inditson az olvasásra: Ne keresd azt ki mondotta, hanem mit mondott azt vedd eszedben.

Az Rabbinusok régi Köz beszédek ez Ne nézz az Kannára, hanem arra az mi benne vagyon; Mert néha az Uj Kanna teli ô borral; az az gyakorta az Uj Irásban régi erőss fundamentumra épittetet tudomány vagyon.

A' Keresztény Olvasóhoz:

Kegyes Olvaso! Az Istennek Tárházában akarván énis te bünös Szolga Társod egy fülléretskét vetni, ezt az Imádságos Könyvet ugy ügyekeztem irni, hogy ez mü szegeny Hazáknak nagy szükségében véllek edgyütt használlyak. Mert itt az Ur Kglméből meg mutatom, nem tsak azt, miképpen kell az Istennek imádkozni, és ötet mind szüntelen szolgálni, hanem aztis mi légyen az régi Sz. Irás szerént valo igaz Vallás, és az Ink velünk lakozására mélto tiszta kereszténi élet. Az Hétben lévő minden napokra bizonyos számu Imádságokat rendeltünk, minden Imádságnak eleiben szükséges Elmélkedeseket irtunk, mellyekkel az értelemnélkül valokat, ha vészik,

tanitynk

tanittyuk, az bünösöket meg jobbulásra serkengettyük, az szomoruakot vigasztallyuk, az kétségben esteket bátorittyuk; mindeneket az Imádságra készitemi ügyekezünk.

En pemig ezt nem az végre irta, hogy válogatot ékes szókkal, vagy fabulákkal az Olvasót gyönyörköd tesse, hanem hogy világos tanitással, szükséges intéßel, azokat kik az illyeneknélkül szükölködnek, az Istennek igaz ismeretire, és buzgo Szolgálattyára onszollyam, és serkengeßem. Mélto dolog, hogy tei az te néked adatot kegyelem szerént, ély vélle hateczik; ha pemig ne teczikis, ne szoly rágalmazo irigy indulattal felölle, hanem Kereszténi szeretettel tégy itiletet. Az Jnk szerelme, az Jesus Christ Kline, és az Sz. Lelekk közösülése légye teled. Amen.

2 Cor. XIII. 13.

Elöl

AJÁNLO LEVÉL.

A' Keresztjénj Olvasonak kegjelem és Bekesség légjen az Istentöl, az mi Atjánktol, és az Ur Jésus Cxstol.

Rom 1. v. 7.

Exod. 3. illjen Trást olvasunk. Moses legéltetvén Jékonak az ö Ipájának Juhait, mikor a' pusztán tull az Istennek Tegjéhez az Horebhez jutott volna, meg jelenék néki az Urnak Angjala tüznek langjában egj tsipke bokorban, és tekinte oda Moses, és imé a' tsipke bokor égvala, de meg nem emeßtetik-valan; Elmon da azért Moses; oda mégjek

és

és meg látom ez nagj thudál
latos látást, Jogj az thipke bokor
meg nem emésztetik. Látván
pedig az Ur Jogj oda menne lát
ni, szollittá őtet; ki feleli; Im
Jol vagjok és monda az Ur, ne
jöjj ide közzél, odd-le azte sa
rudat azte lábaidrol, mert
az föld, meljen állasz s. Föld.
Az Junk ez földön vitéz
kedö Anja s. egj Jázának ak
képp vagjon állapotja, mint
Moschnek a Pusztában, ki az
kegjetlenektöl üldöztetván, ide
gen földön bujdosik vala, és
az pusztában fudakat öriz
vala, mert eleitöl fogva az
Jivekis nem thak gjülölség
ben vádnak ez Világi Emb
rek-elött, Janem igen gjakor
ta

ta Jázájokbolis ki üzettetvén,
erdökbj, barlangokbj, pusztá
Jeljeken, vagj idegen nemzet
thégek-közt bujdosnak.
Leg elsöbj az mi Idvezit
tönk az Ur Jesus Cxs az Anja
s. egj Jáznak igaz Pásztora
és fejé, nem valami Királlji
várat, vagj Palotát keresett
az ö erejének mutogatására
vagj Országának fel állittá
sára, Janem öis jövevénj volt
ez földön, semmi bizonjos Ja
zája sem öröksége nem lévén
Matt. 8. 20.
Küsded korábj ottan mind
gjárást az üldözökk kegjetlen
ségek miatt Aegjiptumban
kelletek futni, és példát

mutata minden Embereket,
Jogj az ti Jnk fia és Népe akar
na lenni, meg tellene annak
Aegyiptumot látni, azaz; a Sanja
ruságnak és bujdosásnak terjét
el tellene Jordozni. Az után
Jogj az Isten Dolgaiban forgo
lodnék, Büléitöl el távozott
pusztában lakozott, és Városok
bol Városokby futván az Jnnk
Országát prédikállotta.

Végezetre az ö Benvedésinek
Jelljeis, meljel ez Világnk büne
iért áldozék nem az nagj Város
lön, meljben az Királjok lakozta
nak, Janem az Városon kivül
az Jövevénjek mezeje, meljet
nem thak az maga jutalmá
ért, Janem nüi érettünkis thele
ted

tedett, Jogj miképp Moses ti
menvén a pusztában az Jnt
meg látta; Ugj müs az Jamis
ságokk tárhasságol ti menjünk
az Táboron kivül a Cxsjoz
az ö nagj gjalázatját vi selvén
mert nintsen itt maradando
Városunk, Janem jövenelöt te
resünk Hebr. 13. 14.

Nem vagj unk nüi az Babi
lonnak Népei, melj ez Világnk
Beretetiben plántálta és oltot
ta az ö Bivét; Janem jövevé
njék lévén, menjei Jazát tere
sünk az régi B. Atjákkal ed
gjütt, tikk az ö Lelki mag
vok bujdosnak ez életben
mert Polgárok az Menjék
by, Jonnon ti rekednek, valakik
ez Világjoz felettébb ragaszkodnk.

Azt mondgja az Apl az men
nyei Jérusálem lakosinak Eph.
2. 19. Immáron nem vadtok jö
vevények és Sellérek, Janem a'
szentekk Polgár társai és Junk
theled:.

Ezokáért noza az Junk szentei
itt ez földön jövevények és
sok njomoruságokat szenved
nek, mind azon által miképp
a' thiphe bokor égvén megnem
emésztetik vala; Ugj ökis az
njomoruságokk tüze-által
gjakoroltatnak, Jogj probáltat
tak és tökélletesek légjenek
de meg nem emésztetnek

Hátoruságot szenvedünk u.m.
az Apl, de abban-el nem Jagja
tunk, meg alaztatunk, de el nem
vesszünk 2 Cor. 4. 9.

Bizo

Bizonyára ennek az el Jagjatta
tottárvanjájnak Pásztora az erős
Isten, ki az övéit inkább szereti
mint az édes Attja az ö edgjetle
nét Esa. 49. 15. Fü ugj mond
az Apl 2 Cor. 6. 16. az élö Junk
Templomi vadtok; mint az fü
mondotta; Lakozom ö bennek
és bennek járok, és lészek ö Iste
nek, és ök én Népem lésznek

Imé az Legjes fü az ö bujdoso
Jiveinek melj nagj jovoltát ajánlja

De mit Lévan Pásztorság
nak jutalmáért; ?

Azt Kivánja a' mit Mosestöl;
oldle azte Sarudot lábaidrol
mert az föld, meljen álloss szt. föld

Oj melj Levés Kivánság! Ezel
mi arra intetünk Jogj mivel
mi régen az Jutól távol levén

az Cxs vére-által immáron az
Inzez rözzelittettünk Eps. 2. 13.

Meg emlékezzünk rolla, hogy
az ß. Zelly mellyen állunk, mert
az fünk az ö Anjaß egy Jázaban
mellj a Cxsnk teste Eps. 1. 23. bé
plán táltattunk, és az fünk Jajléki
löttünk.

Az régi Propßétákk az fü thak
néza néza, akkoris Tomályban
jelent meg, és az fünk idvezit
tö Eegyelmét hoza meg nem
ért Jettek; de mü az Cxs-által
ki az láß atatlan fünk látza
to Tepe volt, Col. 1. 15 mü nállunk
az mi Ihtenünkköt ßüntelen lát
tjuk, mindenkeron akaratját
értjük, és Menjei Polgárok le
ven ßüntelen ö velle tárholko
dunk Phil. 3. 20.

Valjon nem állike tezát hogy
oljan

oljan ß. életet tövessünk, melj
mélto legjen az fünk mi velünk
valo lakáshara? Feljes életek az
igaz Zivekk, thak Könjörgés Ja
ladás, Ditséret mondás, Lelki
áldozat tétel; és ezokáért ßünte
len az fünk ßine-elött állunk.

Nem thak egyßer kell tezát
minékünk meg oldozunk, mint
Moses, az mi lábainkk haruyit,
az az, a bünnek tötelait nem thak
egyßer kell el ßaggatnunk,
Janem az bünnek régi töntöset
egyßer le vetvén, hoza többé
nem kell abban öltözünk
hogy mi nékünk azt ne mond
gyák; Ne rözzelgess ide, mert
nintsen edgyessége az Cxnk
az Beliállab, az fünk Templo
mánk az Bálványokkab a ke
reszteyénekk az Jütetlennel Cor
6. 15.

Sz. Péter Aplis azt tanit
tja 1 Epis. 2. 11. Jogj jolleget az
Cxs nk njájja béljel bujdosik,
mindazonáltal el választatott az
egjéb Nemzetségekből a Sz. Lélekk
meg szentelésére az engedelemmel
valo szolgálatra az Jésus Cxs véré
nek reánk valo áradására, mel
jel az fu ujjonan szült az élő
reménségre, az Jésus Cxs Jalál
bol valo fel támadásnk általa
az örökségre, melj el nem vesszet,
meg sem motskoltatsatik, meg
sem Jervadjat, melj nu nékünk
menjben tartatik.

Mivel ezokáért az igaz keresz
tjének gyülekezetek nem egjéb, Ja
nem a Cxs nk szeretö teste
és az nagj Jnnk dütsösséges
Jajléka. Az melj boldog volnál
teis

teis édes Hazánk Erdélly Jogj
Ja az te drága jodat, és öröme
det értenéd! mert te Jozzádis
az Ujj Jérusálem Menjből alá
szálván, imé az Jnnk Jajléka
régolta vagjon az te Fiaiddal
ö véllek lakozik, és ö fiai, és az
fu az ö Jnek ö véllek vagjon.

Noza az Kereszténység az ö
karjait sok gazdag Országokra
és Jatalmas Nemzetségekre
régtöl fogva ki terjesztette, sok
Böltsek, és ékesen szollásnak
Mesteri Jirdetik béljel ez Vilá
gon az Evangeliumat, de mégis
az Aplokk igaz és tiszta tudo
mánjok ritka Jeljeken marad
Jatott meg, mert annak az ö
tiszta foljomát az Jitetök az
ö Világi Jaszontalan bálvánjoz
bolthe

böltsességekkel, az fut boßßanto
találmányokkal meg Zavarták.

Innen vagjon, Jogj noßa
a Kereßtjénekk Nevek mind ed
dig fenn maradott, de gjakorta
azokk réßek nem Kereßtjén volt,
Janem a Sátánnak Synagogája.

De az mi Répp nemelj folio
Vizek az Földnek méljségében
enjéßödvén sötét és titkos
árkokban foljnak mind ad
dig miglen vißontag alkal
matos Jeljet találnak az Jol
ki fokad Jassanak, ugj az Cxs
Jvernekis az ö ßámok sokßor
meg fogjatkozott, 's nevekis mint
Ja ugjan ki veßtenek volna,
teljességgel thak nem el törölte
tett, De az fu nem akarván
teljességgel az ö igazságát ki
oltani

oltani az ö Jvrit ottan ottan
fel emelte, és az ö dütsösségé
nek Jajlékát meg világosi
totta.

Te bennedis oß Jáládatlan
Erdéllj! az fu az földet, meljen
állaß meg ßentelte vala, men
nyi sz. Tudománjnak tißta fol
jomát ki fokaßtotta vala,
az Bálvánjozásuk téveljgése
ből az igazságnak világossá
gura Jozott vala, és sok Nemes
Nemzettségekre olljan nagj ke
gjelmét sok üdöktöl fogva ki
nem öntötte, mint az meljel
tégedet fel ékesittett vala.

De mitsoda gjümöltse ezekk!
Az fu te beléd ßöllött plán
tált, és azt mind eddig ßorgal
matoson mivelte, te pedig vad
ßöllöt ~~miveltél~~ kezdettél teremni.

az

Az ö ismeretinek igaz tudomán
uját régolta közli veled, az ö s.
Igéjének tiszta Jirdetését sok
üdöktöl fogva Jalgattad, de
mégis igen vakmeröül 's Jálá
datlanul az te füleidet más felé
fordittottad. Istenedet ki tégedet
teremtett, okoskodo Lélekkel fel
ruházott, meg ékesitett, ki s.
Sátorát és Országát te benned
Jeljzeztette vala, meg tagadni
kezdetted, bálvánjozással, káromlo
téveljgésekkel, sok fertelmességekkel,
Jáborgásokkal, egj más gjülölségé
vel, kegjetlenséggel, részegeskedéssel
undok buja élettel, és egjéb rut
vétkekkel, veled lakozo és jol tévö
Istenedet magad-ellen gerjesztetted
és tölled el idegenittetted, és soza
mind ez ideigis, az te álnokságid
nak, és Jamisságodnak harnjit
lába

lábaidrol le nem vetkezted.

Minekokáért Jalljad mit mond
teneked; Tudom az te dolgaidot
Jogj sem Jév, sem Jideg nem vagj
ki okádlak &c Apoc. 3. 15. 16.

Bártsak ez egj juma eszedben
Jogj az Ur az te Jamisságid miatt
és az te Jütetlenségedért, mégaz Ab
rahamnak kedves magvátolis el
távozott, 's még a természet szerint
valo olajfanak ágaiis le törettet
tenek, Jogj te be oltatnál, most
azért teneked mondgja az Apl;
Rom. 11. 22. Fekintsd-meg az
Jnnk kegjelmességét, Ja meg ma
radsz kegjelmében, Ja nem pedig
teis ki vágattatol.

Erre intenek tégedet édes Ja
zánk ERDÉLY nem tsak az Ur
Crs az ö Aplival edgjült, Ja nem
mind edgjig az Propszéták, valakik
Izráélt nagj szorgalmatossággal
az

az Jnnk igaz esméreti, tißteleti
és ß. Törvénje mellett meg tar
tani akarták, Jogj tercuntó és
gondviselö Istenektöl el ne ßa
radnának, és ez Világuk fertel
mességiben ne reveredné nek.

Avagj bártsak az te njomorusá
gidnk árvizei jutnának eßedben
meljek immár egj néßány Eßten
döktöl fogva te rajtad által foljuk
Jmé mint lettél thufja minden kör
njüllünk lakozo Népekk? Jmé
miképp ßégjenitette meg, és föd
Jöz veré minket az Jn az nin
büneinkért?

Az mi Orßágunk Pußta
ságra jutott Esa. 1. 7. 9. Városunk
és falnink tüzzel meg égettettek,
és az mi földünket ßemünk lát
tára az SSegenek emeßtettek
meg, és ugj pußtittottak el, mi
képp ßoktanak az meßßünnen
jöttek

jöttek pußtásagot tenni; És
Ja az Seregekk Jne magvat
nem Jagjott volna bennünk
ugj jártunk volna, mint az
Sodomabéliek, és Jasonlok
löttünk volna a' Gomorázoz

Mivel azért az Jn nagj ir
galmasságából, magot Jagjott
mi bennünk, és mingjájunkat
mind el nem veßtette bizonnjá
ra igen ßükséges dolog, Jogj
immár ez után az Jntöl ta
noljunk félni, és ötöt ß. élet
ben, igaz ságban ßolgálni;
mert az miképpen a' ma
got azért vetik az földben,
Jogj meg rotßadván börebb
gjümöltsöt Jozzon; Miké
ppen az Ezüstöt azért olvaßt
tják, Jogj az ö Salakjától
meg

meg tißtuljon. Ugj az Ju
ö ßent felségeis majd
szintén az el rotjadásig el
Jintezett, és el Jánjt vala, min
ket, Jogj az njomorusságok
nak langallo lementzéjében
meg tißtulván, és meg fris
seltetvén az Kereßtjéni ßent
élemek bövebb gjümölcsét te
remnök.

Hogj azért az Jünk elle
nünk fel indult mélj Jarag
ja meg ßünjék, és teljesség
gel mint Sodoma, Gomora
vagj a Sido Orßág müis el
ne veßßünk, senki mostan
szükségesb, Jaßnosb dolgot

és Ist

és Isten elött Kedvesebbet
nem tselekedjetik, mint Ja
rik az nékiek adatott Fá
lentum ßerént az mü ve
szedelmünkre rojant Nem
zettségünket üdvességes ut
ra térittení, és az Isten
nel meg békélleni ügje
rezik.

Enis azért Kereßtjén
olvaso! te bünös szol
ga társod akarván az
Istennek Tárjazában
egj fillérethket vetni, ezt
az Imádságos Könjvet
ugj igjekeztem irni, Jogj

ez

ez mü szegénj Hazánk
nak illjen nagj szük
ségében véllek edgjütt
Jaßnáljak.

Mert itt az Ur Tegjel
méből meg mutatom, nem
tsak azt, mint kelljen az
Istennek imátkozni, és
ötet mind szüntelen szol
gálni, Janem aztis, mi
légjen a régi sz. Irás
szerent valló régi igaz
vallás, és az Istennek
véllünk valo laká sára
mélto tißta Kereßtjéni
élet.

A

Az Hetekben lévö
minden Napokra bizó
njos számu Imádságo
kot rendeltünk, minden
Imádságnak eleibem
szükséges elmél kedéseket
irtunk, meljekkel az
értelem nélkül valokat
tanittjuk, az Bünösö
köt meg jobbitlásokra
serkengettjük, az Szomo
rnakat vigaßtaljuk
az kettségben esteket bá
torittjuk mindeneket
az Imádságra ké
szitteni ügjekezünk

Kérek

Kérek ezokáért min
deneket, Ja kik méltoz
tattják ezeket olvasni, Jogj
ez kitsivj Tálemtom szerént
valo ügjekezetemröl, ne
irigjségnek, vagj rágalma
zo és gjülölközö indulat
nak Sarnibau tégjen
itéletet, Janem igaz ke
reßtjéni szeretettel, melj
gonoßt nem gondol, nem
irigjkedik, nem fuvalko
dik fel, nem tselekedik ál
nokul; Mennjivel inkább
jobb, Jogj tusakodgjék min
den Ember nem azokkal
kik

kik közönségesen mindenek
nek épületekre ügjekez
nek, Janem az Vétkekkel
meljek miatt az Isten az
ö szent szinét el forditja
mü töllünk;

En azért nem azért
irtam ezt, Jogj válogatott
ékes szokkal vagj fábu
lákkal az Olvasot gjönjör
ködtessem, Janem Jogy
világos intésekkel, és szük
séges tanittásokkal, azokat
kik illjenek nélkül szü
kölködnek az Istennek
igaz

igaz ismeretire, és buzgo szolgálatjára onszoljam és serkengessem.

A'lelto dolog Jogj teis az te neked ada tott Tegjelem szerint az te Tálentumodot arra fordittsad.

Ezett utánna az Jmnt szerelme, az mi Urunk Jesus Cxnt Tegjelme és az sz. Lélett Törösülése légjen veled. Amen. 2 Cor. 13. v. 13.

Elöl járo oktatás A' KÖNYÖRGÉSRÖL.

A' könyörgésnek elötte, illik annak szükséges Voltárol, és módgyáról elmélkednünk.

§ I. Két kiváltképpe valo dolog indittya az embert az könyörgésre: Az Istennek parantsolattya, és az mi Magunk mindennapi Szükségeink. Sz: Pál Phil. IV. 6. igy szoll: Semmiröl nem légyetek szorgalmatosok, hanem minden könyörgéstekben háládással az tü kérestek mennyjelennyék Isten elöt. Vid. 1 Thes. V. v. 18. 1 Tim. II. 1. Vid. etiam Apoc. 14. 7.

II. Mü magunkk penigh mely igen hasznos légye az Imadg az mi mindennapi szükségünk, nyavalyánk, és gyarlóságunk eléggé bizonyittya. Mert hogy az Isten

minkot

mũnket testũnkben és lelkũnkbe táp-
lállyon, nyomoruságinkbol meg szabadi-
tson, háboruságinkban bátoritson, beteg-
ségínkbe orvosollyon, és kétségbe esni
ne hadgyon, tsak az Imádsághoz nyulunk,
és ahoz tudunk ragaszkodni; melynek az
Iste oly nagy erõt adot, s. ollyan tekintetbe tsa kelõtte, hogy Illyés
Propheta imádság által az Egekk tsa-
tornáit béis rekeszti vala, és az esõnek
ki szolgáltatására viszontag megh nyit-
tya vala, 1 Reg. XVII. 1. conf. Jac. V. 17. 18.
Jonás az Ceth halnak gyomrába fel kiál-
ta, és meg szabadula, Jon. II. 2. 3. 4. Eze-
chias Király esedezék Istennek, és halálos
betegségébõl meg gyogyula, Esa. XXXVIII.
℣ 2. 3. 5. Anna Aszk Sirals fohászkodá-
sára el tetetéк az õ magtalanságának
gyalázattya, 1 Sam. I. 27. Christus U-
runkis imádságával nagy dolgokat
tselekeszik vala; Angyali vigasztalást
nyere, és az halálnak kõtelit meg ol-
dozá; Luc. XXIII. 42. 43. lásd meg Heb. V.
℣ 7. Láttyuk azért hogy á mũ kũlõmb
kũlõmb féle nyavalyáinkban semmi bá-
torságossab orvosságunk nintsen az kõ-
nyörgésnél: Kérjétek (ugyd Udvezitõnk)
és meg adatik, &c. Mat. VII. 8. 9. 10. 11.

III. Hogy

III. Az Imádságnak Mód-
gya abba áll, hogy arra vigyázzunk,
hogy az mũ Imádságunk Isten elõt fo-
ganatos légye. Az ki azért imádkozik
I. Arrol gondolkodgyék hogy ha valami
bũnbe élt, azt meg szánnya s. bánnya, sõt
ugya valoban feltégye magába, hogy
az utá magát hasonlo vétekbe ne
keverje, mert az Isten az bũnõ sõkõt
meg nem halgattya, Joh. IX. 31. Sz.
Janos Apl azzal biztat hogy, ha az mũ
szivũnk minket bũnnel ne vádol, bizo-
dalmunk van az Istennél, és valamit
kérendũnk el veszszũk õ tõlle &c. 1 Joh.
III. 21. Láss hasonlo locusokat, Heb.
XIII. 16. Psal. LXVI. 18. Esa. 1. 15. Prov.
XV. 29. Jac. V. 16. 17. &c.

IV. Arrais vigyázzũk, hogy
ha imádkozni akarunk, légyen Hũtunk,
és Bizodalmunk. Chrs U. mondgya ezt,
Mat. XXI. 21. 22. Bizony mondom tũ
néktek, hogy ha hũtõtõk léjend, és ne
kételkedtek &c. ℣ 22. Valamit kéren-
detek kõnyörgéstekben, el vészitek.

Azt

Azt mondgya Sz: Jakabis Cap. 1. 6. hogy az ki Istentöl valamit kér, kérje io hüttel, semmit ne kételkedvén. Küsdéd
„ korába az ember semmit abba ne ké-
„ telkedik, hogy Attya Annya el ne tar-
„ tanák, és az mi szükségére valo, azt
„ meg ne adnák: Mennyivel inkáb ne
„ kell semmitis az Istennek jovoltába
„ kételkedni; mert hasszintén az mü A-
„ tyánk Anyánk rollunk el feletkez-
„ hetnénekis, de az Iste mü rollunk
el ne feletkezhetnék, Esa. XLIX. 15.

Prolepsis. Ugy vagyon hogy az Iste megh nem halgattya minde kérésinket mindzkor, mert hol ne akar megh meg engesztelödni, 1 Joh. V. 6. Hol ne jol kérjük. Hol veszedelmes dolgot kévánunk; Jac. IV. 3. Hol magunk se értyük, mit kévánunk, mint az Zebedeus fiai, Mat. XX. Mindazonaltal ha Sz: Pállal edgyüt, néha meg ne halgattatunkis Imádságunkba, de nem iár héjába kérésünk, mert tudgya á mü Mennyei Atyánk minélkül

szükol

szükölködünk, és gyakron jobbat ád annál á mit kévánunk. Es ez az Istenél valo bizodalmunk, hogy valamit kérünk az ö akarattya szerént, meg halgat minket. 1 Joh. V. 14. Ha azért az In betegséggel látogat mikor mü egésséget kévánunk, ha szomorusággal lát mikor mü örömet várnánk, ha halált botsát réánk mikor mü hosszu életet kérünk, ezenis tsendes szüvel örömest meg kell nyugodnunk, mert az bölts Iste ugj itili iobbnak lenni mü nékk; az Ur Chrsnak szava forogjon ollyankor elménkbe, Mat. VI. 9. 10. 11. Luc. XI. № 9. Kitsoda tü közülletek az ember, ki az ö fiának követ adgyon, ha kenyeret kérend tölle, &c. Ne kell azért azt itilnünk, hogy iobb az á mit mü kérünk, annál az mit In akar adni mü nékk. Kövessük az Ur Jesus Chrs példáját, ki az öss: Attyának imádkozván, azt mondgya vala: Atyám ha lehetséges, mullyék el

el az pohár, mindazonáltal ne ugy lén
á mint én akarom hane á mint te akarod.
Mat. XXVI. 42. Luc. XXIII. 42. A' min-
dennapi imádságbanis azt mondgyuk:
Légyen meg az te akaratod. Et Rom. 8. 28.

V. Azis meg kévántatik,
hogy buzgo lélekkel és nagy áytatos-
sággal imádkozzunk; Eph. V. 18. VI. 18. Et
Rom. VIII. 16. Ne tsak tsupa ajakokkal
kell hát az Istenhez közelgetnünk, mint
amaz képmutato Sidok szoktak vala
tselekedni Esaiásk. és az Chrsk idejebz
Esa. XXIX. 13. Mat. XV. 8. Mert ké-
tségnélkül haszontala annak könyör-
gése, valaki ásitozik, vagy szunnyodoz
vagy elméjével más felé fügyelmez
mikor imádkozik. Ha tsak valami
fö emberrel akarszis szembe lenni, mind
elmédet s. mind beszédedet ugy ügye-
kezed hordozni hogy gyalázatot ne
vally: Mikéffen méreszelsz tehát
tétovázo álhatatla elmével ez vi-
lágk hatalmas Ura eleibe állani?
Gondold meg mely ige rettenetes az
Iste. Psal. LXXVI. 8. 9. Légyenek
pèldáid

pèldáid az Eli Pap fiai, 1 Sam. II. 25.
ismét Nadab és Abihu, Lev. X. Kik mi-
vel hogy ne valának hivek az Isteni
szolgálatba, azért elvesszének. Meg 4.
lásd azért, hogy nagy félelemmel já-
ruly könyörgésedbe az Urhoz; köves-
sed az bölts Syrach tanatsát Cap. 18.
24. Minek elötte könyörgenél, ank
elötte készits hozzá jol magadot, és
ne légy hasonlo az Int késértö embzhez.

VI. Ne szünnyél meg és ne
fáradgy el szüntele imádkozni. 1 Thes.
V. 18. Rom. XII. 12. Col. IV. 2. De nevezet
szerént Eph. VI. 17. Sz: Pál int, hogy az
könyörgésekbe álhatatosok légyünk;
Luc. XVIII. 1. 2. pèlda beszéd által tanit
Chrs U. hogy mindenkor kell imádkoz-
nunk, és ne kell abba meg restülnünk.
Tökéffe penig az Nyavalyákban és
probákban az Ur Chrs nyomdokit és
intését kövessük, ki azt parantsolta:
Vigyázzatok és imádkozzatok; Luc.
XXII. 44. Azért szüntele imádkozni
kell

kell, ne tsak nyomoruságinkk idején,
hane jo szerentsénknek idejénis, mind
addig migle Jste kérésünköt meg
ne tellyesiti; Zörgesseteks. Luc. XI. 9.
Az Jste probállya néha ha vagyoné
tökélletességünk; és mivel hogy va-
lamihez könnye jutunk, azt ne ige
betsüllyük, az Jste láttatik néha
késni az meg halgatással, hogy az
ö áldását tudgyuk meg betsülleni
és ügyekezzünk azzal iol élni, fé-
vé Jntöl hogy azt el ne rántsatöllük

VII. Imádkoznunk kell

pedig ne tsak mü magunkért, hanem
mindenekért, 1 Tim. II. 1. 2. 3. az Apl ta
nitása szerént. Töképpe penig á szen
tekért, az az, az igaz hivekert, és az
igasságnak Hirdetöiért könyörgeni
szükséges, Col. IV. 3. Eph. VIII. 18. 19. Mi
vel azokis mü tagaink, Rom. XII. 4. 5
1 Cor. XII. 12. Söt az Ur Chrs törvénye és
példája szerént meg ellenségünkért kell
imádkoznunk, Mat. V. 1 Pet. II. 22. 23.

Ne illik hát

Nem illik hát Keresztény emberhez,
hogy ellenségünek gonoszt kéványon,
miképpe az Sidok az ö Prophetájok-
kal edgyütt tselekedtek; Edgyik az,
hogy mints arra parantsolatunk hogy
ellenségünket gyülöllyük, hane arra
va, hogy átkozoinkot áldgyuk, hábor-
gatóinkért imádkozzunk. Mat. V. 44.
Másik az, hogy töb szilidséget, és
nagyob szentséget kéván mü töllük
az Jste, mivolta az örök életk igyét
prédikáltattya mü nékk, mint az e-
lött, mellyet ige szépen meg mutogat
Chrs Urli, Mat. V. Az Ur J. Chrs pél-
dája forogjon azért mind szüntele el-
ménkbe ki ellenségiértis könyörgöt
mondván: Atya botsásd meg nékiks.
Luc. XXIII. 34. Sz: Jstva példájais, Act. 7. 60.

VIII. Meg kévántatik a-

zért hogy az Jmádkozo ember lelki
szeretettel és fügyelmetességgel ki-
váltképpe gerjedezö le; az fügyel-
metességnek meg szerzésére penig i-
ge io segéd, az Jstennek üdvessé-
ges dolgait gyakron halgatni, vagy
olvasni, és arrol lelkese elmélkedni.

Mnis

Mûis ez végre irtunk lelki elmélkedéseket minõ Imádság eleibe, hogy azokat, vagy hasonlókat Imádságod előtt olvasván, egyéb külsõ dolgokról való gondolatidot elmédből tellyességgel kirekeßßed, mellyek meg gátollyák az könyörgésk buzgoßágát, és az Istени félelmet belõlünk kioltyák. Miktelõtte pedig az Hétbéli napokra rendeltetet elmélkedésekhez és Imádságokhoz fognánk, az Jo Jra segitsége veletem leue, megh mutatom Ki legyé az Jra kinek kell könyörgeni; Es mint kellyen hinnünk Sz: Jrás szerént az Atyáról, Fiurol, és Sz: Lélekről.

Az Istennek Ismeretiről

& az az: Ki légyen az Isten az kinek kell könyörgeni.

Ki légyen az Jrd. I. Az mely Istent mindenek felet imádk és tißtelnek az igaz Keresßtenek, az nem más, hanem az ki egyedül ez Világot teremtette, melyk tsakõ

tsakõ egyedûl mindenek felett valo Urra és Gondviselõje; Ki az Õ Testamentumbã Abrahamk, Jsákk, Jákobk Istenének mondatik; Az Uj Testamentumbã pedig az Ur Jésus Chrs Atyjának nevezteték. Ez az Isten, az ki egyedûl magától Örökkévalo, Mindenható, Bölcs, Láthatatlan, foghatatlan Lélek, Igaz, Jo, Szent és Boldog. &c. Mellyeket Istenk Szentirásából rendel meg Mutogatunk.

II.

Ki lehet az J.

Az Isten mindenekk Teremtõje;

világoson olvaßuk Gen. 1. Ker. Kinek könyörögve az Ur Chrs Mat. xi. & xv. Luc. x. 21. azt mondgya vala: Hálákot adok tenéked Atyám, Mennyek fölök Ura. Az Aplokis ënk az Istenk könyörögtek Act. iv. 21. Ura te vagy ki teremtetted az Mennyet földet. &c.

Objectio. De mondanád: Uji teczik hogy ne tsak az Atya Isten, hanem tsak benis teremtettek az Atyával egyûtt; mert hat mire való Ura

Mi mûlé az Jra

12. Az Istennek ismeretiröl,

1. Mert hát mirevalo volna amaz mondás:
R. Teremtsünk embert: Gen. 1. 26. Erre
azt felelem hogy, ebböl az Mondásbol ne
következik, hogy az egy személyü Atya
5 Istennél több teremtö Iste volna; mert
noha az az mondás sokakk jele létét
jedzi, de mints ott meg irva hogy sokan
vitték volna véghez az emberk alkotá-
sát, söt inkáb azt tsak az egy Istenk
10. tulajdonittyák az követ kezendö szók;
ib. Cap. 11. 27. Lasd meg Mat. XIX. 4. Marc.
X. 6. Act. XVII. 26. Col. III. 10. Szokása
penig az sz: Irásk az Iste felöl ugi szol-
lani, mintha tanátskoznék az környül
15. valokkalis, jollehet mintse az Istenk
semmi szüksége senki tanátsára; Vide
1 Reg. XXII. 20. 21. Esa. IX. 6. &c. Mikor
azért az Iste azt mondgya: Terem=
csünk: azt akarja jelenteni, hogy az
20. embert ne akarta ollya közönséges
modon tsak egy szóval alkotni, mint
egyéb állatokat, hane mint valami
nagy tanátsból ki ment méltoságos
modon, mintha szavát téritette volna
25. az Angyalokra, közölvén ö véllek, ne
az emberekk alkotását, hane azokk
teremte

teremtéséröl valo tanátsát. Annak fe-
lette, ezzel az sokaságot jedzö szóval: Te-
remtsünk; az maga Isteni Nagy Mélto-
ságátis jelenti; mely szollásnak formá-
ja minde nyelvekbe ige közönséges.
Chrs Urunkis tsak az maga személyébe
szoll igy: Bizony bizony mondom te né-
ked, az mit tudunk azt szóllyuk; ut
Joh. III. 11. Aláb penig igy szoll, v. 12. Ha
földi dolgokat mondotta &c. Lasd meg,
Heb. XIII. 18. és 19. Dan. II. 23. Cant. I. 4.
Ez Magyarázatk világos voltát meg
Luther Mártonis edgyütt meg vallotta,
mert azt mondgya hogy; ezt az locust;
Teremtsünk embert; az Pápások hé-
jába magyarázzák az Háromságh
Istenre, mert azt abból meg ne bizo-
nyithattyák; utánna tetvé ez szokat:
Quamvis tanti hunc locum pro Trinita-
te testimonium faciant, ut nec portas in-
ferorum illud sibi adempturas confidat.
Mercerus is azt tanittya hogy az In
ne az ö Fiának szoll, mondván: Tere-
tsünk; hane azt tsak az szollás formá-
jának tulajdonittya, mondva: Quod
pluralis

pluraliter Deus loqr, nostri ad Trinitatē referunt, quasi Filium sit alloquutus, per quē omnia fecit; quod non equidem improbârim; sed ego hoc lingvæ consuetudini tribuerim, qui et alys lingvis mos est, ut Deus loquens hnū more intelligatz.

III.

Az Teremtö Istē tsak Edgy.

Mint irván van Deut. VI. 4. Halde meg Israel az te Urad Istened egy Jn. Cap. XXXIV. 39. Lássátok meg hogy én egyedül vagyok, és hogy mintse más Isten én kivülle &c. Esa. XLV. 5. 6. Envagyok az Ur, és mintse nállamnál tōbb Istē; hogy meg tudgyák Napkelettōl fogva Nap nyugotig, hogy mintse tōb én nállamnál. Joh. XVII. 3. Ez az ōrōk élet hogy meg ismérjenek tégedét, amaz egyedül igaz Istent, és az kit tēel bottatottál az Jésus Christust. Lásd meg 1 Cor. VIII. 6. Eph. IV. 6. Ezeken kivül rakva az Irás hasonlo bizonyságokkal. Az Keresztének is az Aptok idejétōl fogva sokáig tsak amaz ōnnōn magátol valo és tarsafágot nē szenvedhetō

Atya

Atya Istent hitték és vallották lenni mindenek felett valo ōrōk Istennek. Mint ennek igassága imez kōvetkezendō néhány Authorok irásibol világoson ki teczik. Ignatius in Epist. ad Magnesianos, azt mondgya, hogy az Chrs nē egyéb Istent jelentet meg ez világnak, hanē tsak az Atyát. Justinus Martyr lib. ad Marcionē, á kit elé hoz Irenæus lib. IV. Cap. 14. azt mongya hogy, ō még az Chrsnakis nē adna hitelt, ha az Atyán kivül más Istent hirdetett és Prædikállot volna, t. i. mindenek felett valo Istent. Itē Justinus Martyr colloq. cū Tryphonē; az Chrst Istennek mondgya; dē azt tanittya hogy nē az az Isten, á ki mindenekk Teremtōjének mondatik, hanē ank szolgája; mely mondását egy néhányszor iterallya. Clemens Alexandrinus lib. 1. Pædag. Cap. 9. Az Atya Istenrōl szolván, azt mondgya: Az az igaz és jo Jn, á ki valoságosképpē Istennek neveztetik, és tsak ō az egyedül valo Istē. Az után igy szoll:

Az Atya Jn

Az Atya Iste minek elõtte teremtet volnais, Iste vala, és jo vala; de teremtõ Isten, és Atyais akara lenni. Athenagoras Orat. pro Chrõ, azt mondgya: Mũ mindenbeszédünkbe tsak egy Int hirdetünk, ki ez világot teremtette, ki senkitõl ne születet. Origenest minnyájan Arianusk tartyák érette, hogy egy Istennél tõbbet ne hitt, az Chrst penig és az Sz: Lelket teremtett állatok kõzzé számlálta: vide Hyeronimũ tom. 2. Epist. ad Avicũ. Thomas Epiphã. Hæres. 176. &c. Mert Arrig azt hitte, hogy az Chrs ez világ teremtésekor lõtt, az elõtt penig ne volt; és az Iste az Õ Testamentũ idejébe õtet el küldõtte Mosesbez, Abrahámhoz, és egyebekhez: De mũ ugy ne hiszünk. Tertullianus lib. de Præscrip. Cap. 36. igy szol: Az Eccla egy Istent ismér ki mindenekk Teremtõje; egy Chrs Jésust, ki Szüz Máriátol születet, és az Teremtõ Ink Fia &c. Lactantius Firmianus lib. II. Cap. 9. az Atya Istenrõl szolvã azt mondgya: Csak az egy Iste az, á ki ne teremtetett, és azokáért egyebeket

semmivé

semmivé tehet, de õtet senki ne bánthattya. Az Chrs felõllis igy szoll: Az Atyátol született az, á ki valahra nem volt. Ezek az Authorok minnyájan az Nicænumi Gyülés elõtt éltenek.

IV.

Ez az Edgy Isten mindenekk FELSÕ URA: Az mint 6.
Sz: Pál tanit Eph. IV. 6. Mosesis, ut Exod. X. Deut. X. 17. David Psal. 136. № 2. Erre nézve mondatik Elsõnek, és Utolsonak; Esa. XLI. 4. XLIII. 10. 11. XLIV. 6. XLVIII. 12. Apoc. 1. 8. En vagjok (ugyd) az Alpha, és Omega; az az kezdet és Végezet, azt mondgya az Ur, á ki vala, á ki vagyon, és az ki el jõvendõ, az az á ki lésse, á Mindzhato. Az Iste tehát mindenkoron ugya azon, és soha meg ne változik természetibe, Psal. CII. 25. 28. Es igiretitis tõkélletese bé tellyesiti, Jac. 1. № 17.

Mondgya Sz: János Apoc. 1. 17. et XXII. 13. az Chrstis Elsõnek, és Utolsonak, de ne lételére nézve, hane tisztire nézve, mert az mũ ũdvességünk dolgába õ az Elsõ, és Utolso kozbe járo; Prolepsis. Episc.

õel

18. Az Jn mindenekk Felsō Ura.
Ō el kezdōje és Végezōje á mū Hūtūnk-
nek és ūdvességūnkk, Heb. XII. 2. Mel-
lyet az Jn ō általla kezdett, és ō ál-
tala adgya mégis az utolso Napon. Ne
fély (ugy) az Ur Chrs Apoc. I. 17. En va-
gyok az elsō és Utolso az ki meg holtam,
és imé élek mind ōrōkkōn ōrōkké. Lá-
todé, az mondgya magát Elsōnek, és
Utolsonak az ki meg holt vala: Grotig
igy érti: En vagyok elsō minde teremtet
állatok kōzōtt az Méltoságba; és az
Utolso, az az, áki mindeneknél alább
valo és meg vettetet volta, az Esaias
jōvendōlése szerént Cap. LIII. 3. az kit
meg fogtanak, tsufoltanak, vertenek,
és gyalázatoson meg ōltenek: Igj ér-
tettek é felōl az meg nevezet tudos
Irás Magyarázók Episcopius, es Gro-
tius. Jollehet azért az Chrs min-
de állatoknál fellyeb magasztalta-
tott, Phil. II. 6. Eph. I. 20. Mindazon-
által az Atya Jste az Chrsnakis
Jstene, Joh. XX. 17. Mat. XXVII. 46. és
Apoc. III. 12. Feje, 1 Cor. XI. 3. az Atya
Nagyob az Chrsnál, Joh. XIV. 28. és ō
néki az Chrs Bolgája, Mat. XII. 18.
Esa 42.

Mint útánna fel lesz
más kōzbenjáro ha
Messias, és Uevezik

Az Jsten mindenekk Felsō Ura. 19.
Esa. XLII. 1. az Ur Chrs, sz: Attyának
mindenekbe engedett, Phil. II. 8. Joh.
IV. 34. XV. 20. Rom. V. 19. Heb. V. 8. Az
maga akarattyát mindenekbe Attyá-
nak akarattya alá vetette, Mat. 26.
v. 39. Luc. XXII. 42. Ne az maga, ha-
ne az ō Attya nevébe jōtt, Joh. V. 43.
az Atyátol vōtt parantsolatot, Joh. X.
v. 18. XII. 49. XIV. 31. Minekokáért az
Jste fō oka az ō Csudaté teleik, Joh. V.
v. 19. 20. 21. 36. XI. 41. Act. II. 22. X. 38.
Az Ur Chrs kōnyvrgōtt az ō Attyának,
és nagy kiáltással esedezett, Matt.
XXVI. 39. Luc. VI. 12. XXIII. 46. Heb. V. 7.
Az Ur Chrst halálbólis az Atya Jn tá-
masztotta fel ne maga; erre sok sz: J-
rásbéli bizonyságokat hordhatnánk
elé, mellyek kōzzūl leg világossab-
bak ezek: Joh. X. 18. Act. V. 30. Gal.
Cap. I. 1. Eph. I. 17. conf. cum v. 20. Csuda
dolog tehát, hogy mégis némellyek
illyen erōss sz: Irásbéli bizonysá-
gok elle azt mérik állatni, hogj ma-
ga az Chrs támasztotta fel magát az
halálbol: Mert az mi illeti az Chrsk Proleg
amazsz

amaz Bavait Joh. 11. 19. Es x. 18. azokkal
ne azt akarta jelenteni, hogy maga tá-
maßtaná fel maga erejével magát,
Mert az Hivek felōllis igy Bōll Chrs̄ U.
Luc. XVII. 33. Mat. x. 39. Valaki ū gye-
kezik az ō lelkét meg tartani, el veß-
ti azt, és valaki el veßtendi, meg eleve-
niti azt; Mely igikben, haki az fellyeb
Joh. 11. mondot locusba valo Bót: Fel
épite, vagy ank̄ értelmét: Fel állatom, v.
fel kōltōm; akarná vitatni, és az mel-
lōl el ne akarna állani, tehát azt kel-
lene azokbol ki hozni, hogy az hivekis
magok elevenitik (vagy az mely edgjet
teße,) magok támaßtyák fel magokat;
Quod absurdū. Az hivek penig ne ōn-
nōn magok magokat, hane az Jste
hozza ōket életre az halálbol; de
mégis (az mint hallyuk) ōk mondatk̄
az ō lelkeket meg tartani, mert az ō
Babadságokba va hogy azt tselē-
kedgyék, mellyért az Jstennél vagy
ōrōk életet vagy ōrōk halált talállya-
nak: Ollya igiketis olvasunk az hi-
vek felōl hogy nékiek hatalom

adatot

adatot Jsten fiaivá lenni, Joh. 1. 12.
mely azt téßi hogy az halhatatlanság-
nak keresése Babadságokba áll:
De mindazonáltal ha megh talál-
lyák azt, mégis ne magok tészik
magokat halhatatlanokká, hane
az Jste. Igy kell érteni az Ur Chrs̄
felōll mondott igiketis, mert ō néki-
is hatalmába és Babadságába volt
hogy végbez vigye az ō Mennyei Sz:
Attyának akarattyát, s. engedel-
meskedettis mindenekbe; mely ō
engedelmessége oka volt mind az
ō fel támadásának, s. mind fel ma-
gaßtaltatásának; Az ō fel támadá-
sának fō oka, és Authora tehát,
tsak az edgy Atya Jste, az mint
sok irások bizonyittyák.

V.

Ez az mindenek felett valo Jsten mindenekk GONDVISELŌJE.

Mert

22. Az Jn̄ mindenekk Gondviselője.
Mert mindeneket az ō létében, állapot-
tyában, és erejébe ō tart megh; ō ve-
zérel, és igazgat. Meg tart erejekbe,
melyre nézve ne tsak megh tartó Jnk
mondatik. Esa. XLV. 21. Tit. II. hane u-
gyan emberek Meg tartojának, Psal.
XXXVI. 7. Mert gondot visel rollok min-
de nyavályájokba, Psal. XXXIII. 18.
CXXI. 23. Sōt Angyali általis kivált-
képpe az ō hiveit oltalmazza, Psal.
XXXIV. 8. XCI. 11. Heb. I. 14. Közön-
ségesképpe penig ō Fle ad mindenekk
életet, lehelletet, és mindeneket; ō ben-
ne, az az, az ō jovoltából, segedelmébōl,
és kegyelmébōl élūnk, mozgunk, és
vagyunk, Act. XVII. 25. 28. Azonbz,
vezérel és igazgatis az Jn̄ mindeneket;
Látd meg Prov. XXIV. 12. Esa. X. 56. &c.
Jer. XVII. 10. De erröl másutt bövebbe.

VI.

Az Isten, Abrahámk, Isak-
nak, Jákobnak ISTENÉK;
JEHOVANAK &c. monda-
tik az Ō Testamentumban,

s. meg

Az Istennek nevezeteirōl. 23.
s. meg az Ujbanis, ut Exod. III. 6. Mat.
XXII. 31. 32. Act. III. 13. Az Istenk
tulajdon neve mintse, hane az minémū
nevezeti vadk, azok vagy az ō Melto-
ságos Isteni állapottyából, vagy Ngs
munkáiból, vagy szentséges magavi-
selésébōl vōttek eredetet, és azt je-
lentik; minémū az Adonai, az az, Ur;
az Teremtō; Schaddai, mely ma-
gátol mindenekre elégséges Urat
jelent; az Atya; az Jehova, mely
nevezetis jegyez, igiretinek bé tellye-
sitésébe álhatatos és meg ne más-
lo személyt. Hasonloképpe, Abra-
ha, Isák, Jákob Istenének mondatik,
az választásért, és az véllek valo
Szōvetségért; Mert elōször Abrahám-
mal, Isákkal, Jákobbal, az utá az
ō maradékival tön frigyet hogy a-
zok ō népei hivei lennének az tör-
vény alat; Gen. XVII. 7. De ez frigy
kötés által hágot az Ō Testamen-
tumbol az Ujba; mert immár mindz,
hivō Keresztének Abrahám marade-
kinak mondatk, de ne test szerint
mintrége,

Angelus nomine Dei, vel vice Deloqr; vi Joh. V. 37. et Exod. XXIII. 21

mint rége, hane Lélekszerént hūt áll.
mint erröl világos Irást olvashatni,
Rom. IX. Gal. IV. Ez az nevezet pe-
nig: Abrahámk, Isákk, Jákobk Istene;
ne tulajdon neve az Istennek, mert
mindekelötte, Abraha, Isák, Jákob ne
voltanak ne neveztetett igy valosá-
gosképpe ō Felsége. Bizony
Jehovák se azért neveztetik, hogy
tulajdon neve volna az mert egyéb ál-
latokis mondatk Jehovák; Az Frigy
Láda, mivel hogy az Jnk nagy ereje
mellette vala, Jehovának mondatik,
mint Num. X. 35. XXXII. 10. Deut. XII.
VI. Job. XXIV. 1. 2 Sam. VI. 2. 5. Psal.
XXIV. 8. 9. 10. Jerusalemkis ez vala
neve; Jehova mū igasságunk. Jere.
XXXIII. 16. XXIII. 6. Az Oltárokis ha-
sonloképpe neveztetk, Exod. XVII. 15.
Judic. VI. 24. Az Hegyis mellye A-
braha Isákot meg akarta áldozni,
Gen. XXII. 14. Az Birák, az Papokis
Jehovának neveztetk Deut. XIX. 17.
Másik az, hogy ha az volna az Jnk
tulajdon neve, ebbe az nevezette
kétségnélkül

kétségnélkül az Iste Abrahámk meg je-
lent volna, de ne jelent meg az mint ma-
ga mondgya, Exod. VI. 3. hane az El Scad-
daik, az az Mindenhato erōss Jnk nevébz?
Honna az jōki, hogy az Jehovah név
az Istenk se ne tulajdon neve, se ne az
ō állattyát vagy természetit jedzō név.
Mondanád: Miért mondatik tehat Je-
hovák? Enk okát Mosestul kell meg ta-
nulni, ki Exod. VI. 3. igy ir: Es szolitva
Iste Mosest, monda néki: En vagyok az
Ur, és meg jelentette magamot Abra-
hámk, Isákk, Jákobk az Mindenhato ma-
gátol elégséges Jnk nevébe (azt tessi
El Schaddaj) de az Jehovah névbe ne
jelentette meg magamot nékiek; az az,
magamot Mindenhatōk mutatta néki-
ek, és elég gazdagk, hogy ōket megh
áldgya, de tselekedettel bé ne tōltōt-
te az Canaan földnek igiretit; hallot-
ták és hitték azt hogy igirte, de nem
látták ank meg tellyesitō Istenét, mi-
képpe te meg látod: te tōlled azért az
Jehovah nevébe meg is mértete; az az,
meg látod hogy azt tselekede az mit
jegyez az én Neve, hogy. t. i. én áleszek,
ki

ki igiretemet bé tellyesite, mert ki me-
telek tūtōket, és az Canaank fōldébz bé
viszlek. Az Jn hát azért nevezte ma-
gát Jehovának (ab Ehie v. Jihie, az az,
Vagyok, lészek,) Mert az akar lenni a'
mit az Angyalnak igirt, és azt bé akar-
ja tōlteni; azért mondá az Jn Mosesk:
Exod. III. 14. Lészek á kilészek; Igy szoly,
(ugyd) az Izrael fiainak, Ehie, az az Lé-
szek, küldōtt engemet tū hozzátok.
Jnne azis meg teczik, hogy az Jn akkor
kezdetet Jehovák neveztetni, mikor
Mosessel szollot, Exod. III. Hogy pe-
nig az Abrahám, Isák, Jákob historiá-
jába azzal az nével él néhol Moses,
(Per Prolepsin facit, qua passim in Scri-
pturis extare, et Augustinus; et res ipsa
testatz.) azt azért tselekedi, hogy meg
mutassa, hogy azon Jn szollot az A-
tyákk ō elōtte, az ki azō hallattára
magát Jehovának nevezte.

Errōl ne szükség tōbbet szollanom;
23. hane tsak ezt tanullyuk meg: Jmé az
Jste mely álhatatos az ō igiretibz; meg
névelis ollyannal akar neveztetni,
mely

mely tōkélletességk, és nagy szeretetnek 1.
emlekeztetō néve. Mū hozzánkis az il-
lik, hogy magunkot ollya hive és tōkél-
letese visellyūk, hogy minde népek és
nemzetségek meg ismérjék hogy az mū 5
nevūnk Jstennek igaz Népe.

VII.

Az Isten az Uj Testamentumban mondatik, az mi Urk Jésus Chrs ATTYÁNak, ut

Act. III. 13. Ha valami teremtetle An-
gyal lōtt volna az, ki Mosesk az égō
Csipke bokorból szollot, tehát, kōvet-
keznék inne, hogy ank Fia volna á Chrs.
De mivel ez balgatag vélekedés, holot
soholt az Sz: Irásban teremtetle Angjal
ne emlittetik, azért Moseskis ne más
szollot, hane az Jste az Angyal által;
az Chrskis Attya ne más, hane á ki az
Sz: Atyákk, és Sidokk Jne. Joh. VIII. 54.
az ki egyedūl Menyk fōldk Ura, Mat.
XI. 25. Ki méltoságusképpe egyedūl va-
lo igaz Jnk mondatik, Joh. XVII. 3. Az
Apostolokis az Chrssal edgyūt más Istent
ne

ne hittenek, se hirdettek; nyta az mostan tudosok az Aptok Jrásival meg ne elégedvén, ki az Traditiokhoz ragaszkodik, ki az Fiu, és ſz: Lélek Jstenről valo tudományt ollyá Ô Testamentumbéli irásokkal akarja állitani, mutogatni, mellyeket az Aptok se az Christra sohra se magyarázt anak, se titkos tudományt azokba ne értettenek; Most valoba betelik rá az Jrenæus mondása, ki igy ir, Lib. III. Cap. 12. Abstiterunt sententijs ab eo, qui est Deus, et putaverunt quod in semet ipsis plus invenissent qm Apti, alteru Dew adinvenientes; Et Apostolos quide adhuc qua sunt Judæoru sentientes amunciasse Evangeliu, se autē sinceriores, et prudentiores Apostolis esse.

De ezt másuva hagyvá; lássuk meg mire nézve mondattek az Jn az Christ ſ. Attyának, vagy á mely egyet tésse az Ur Christ az Atyá Jnk Fiának, az Jrásban: Annak imillyé Négy Okait találhyuk:

I. Mert az Jsté Lelkétől és Erejétől fogántatott, Luc. 1. 35. Mint az Angyal bolla Mariának; Ez volt leg elsö és kivált képpé valo Oka, hogy az Christ magát Jsh

Jstennek Fiának mondottalenni.

II. Mert az Jsté ötet Prophetai Tisztségre mértéknélkül valo Lélekkel fel kentté, és nagy böltressséggel, erövel, és bün botsátásra ádot hatalommal ez világra ki küldöttté, hogy az bünöknek botsánattyát, az örök életet, és annak útyát módgyát predikállaná, Joh. 1. v. 9. 23. 33. 34. III. 16. 17. 34. V. 36. 38. VI. 57. VIII. 42. Ezzel az Méltosággal penig az Christ fellyül haladgya azokat, kik az Ô Testamentumbé Jnk fiaik mondatik: Mint ennk igasságát magától az Christol meg tanulhattyuk; Mert midön az Sidók ragalmaznák ötet azzal, hogy emberlevé Jstennné téssi magát (mellyet hamissa költöttek vala reája) Joh. x. 34. Igy felel nékik: Nemde ne meg vane irva az tü törvényteknek 82. uszó: hogy azt mondá: Jnk Fiaczagyok; Es igy állapottyával elég valo az Ur Christ Moses nélis. Mert Moses se az Jnk minden titkait ne értette, se az kegyeletk tudományát ne hirdette, sem minden nemzetségekhez

new

NB. Excellá Chri Pro Mi

ne küldetet, mint az Ur Chrs, Joh. 1. 18. III. 16. IV. 48. VIII. 12. IX. 6. XVII. 18.

III. Az feltámadásra nézveis Jn Fiák mondatik az Ur Chrs, Act. XIII. 33. Rom. 1. ℣ 4. Eph. 1. 20.

IV. Végre azértis sokkal inkáb az Istenk Méltoságos Fia az Ur Chrs, hogy az Jn ōtet jobja felöl helyheztette, és minde teremtett állatokat lábai alá vetett, Eph. 1. 21. Phil. II. 9. Col. 1. 15. 16. 1 Pet. III. 22. 1 Cor. XV. 27. Akkor tölt bé derekassabbz amaz Dávid szavais, Psal. II. Filius meus es tu &c. mint világos dolog ez, Heb. 1. 5.

℞. Quæst. De mondanád: Hogy lehet négy oka egy fiuságk; holot Dávid tsak azért mondatik Jsai fiának, mivel hogj Jsai nemzette ōtet? 1 Sam. XVI. ℣ 18.

R. Erre ez az felelet: Az Nemzés két féle: Edgyik az természetk folyása szerént valo; Másik természet kivül valo: Dávidot Jsai természet folyása szerént nezette; Az Jnhez ez az Nemzes ne fér, mert az illye Nemzés tsak halandoság, és változás alá vettetet állatokk tulajdona, kik mivel hogj külombe mind el fogynák, az Nemzés és az születés

által maradhatk megh azokk nemei. Ez illye Nemzés tehat még az Angyalokhozis ne illik, mint Chrs U. mondgya, Luc. XX. 35. 36. Mennyivel méltatlanyab dolog azt mondani, sōt ugya képtele, hogy az Jn szül azō állattyából, vagj állattya szerént? Azért, az Jn az természet rendin kivül más modon szülte Dávidot, ne ugy mint Jsai, midōn ō felölle azt mondotta: Psal. II. En fiam vagy te, én ma szültelek tégedet. Psal. LXXXIX. 27. Ō ennéke azt mongya: En Atya vagy, én Jstene, és e szabaditásomk Kosziklája; azért enis elsō szülöttemmé tésze ōtet, és minde földi Királyoknál elébbvalová. Ne tagadhattyuk hogy Dávid azō Királyságák elötteis Jste fia ne lött volna, amaz igazakkal edgyütt, Ose. 1. 10. Kikrōl az van irva: Az Jn fia lésztek tū. et Rom. IX. 28. VIII. 14. 16. Gal. III. 26. De azutā inkáb Jn fia lött, mikor Samueltōl az Királyságra fel kenettetet, mert az Ur Chrs az fel kenettetésre nézve mondgya magát Jn fiák, Joh. X. 36. Jollehet még akkor nem

adatot vala néki hatalom Mennyen és földön, Mat. XXVIII. 18. De föképpe akkor lött Dávid Jnk fia, mikor az Jn ötet az egéß Izraelnek Urává tötte; melyre nézk az Dávidk elé ßámlált ßavai. Ezekbe képét viselte David az Ur Chrsk; és azö testi és világi dolgokba állo Jni fiusága árnyéka volt az Chrsk lelki és Mennyei dolgokba állo Isteni fiuságak; Mert az Ur Chrsis graditsok ßerént jutot fel az ö felségs és Méltoságos Királyságához, mely leg föveb oka ank hogy ö Iste fiának hivattatik: Kire nézve David ne fiu, hane ßolga volt, mellyet magais eleve látvá, igy ßollot Psal. CX. 1. Monda az Ur az én Vramk. Söt az Angyalokis ö néki tsak ßolgai Heb. 1. Eph. 1. 21. 1 Pet. III. 22. &c. Az Chrs tehát az Jnk terméßet rendi kivül ßülettetet fia; lélek ßerént, kegyele ßerént, ajándék ßerént valo fia, mindazonáltal ugyan tulajdon saját fia; Rom. VIII. 32. az az, ne másé, hane magáé az Jné, mert ne volt se más Attya, se más Promotora, hane

hane az Iste egyedül. Ez az ok tehát ne engedi meg, hogy az Chrst az Jnk fogadott fiai közzé ßámlállyuk, mert mindz fogadott fiu más Atyátol valo; de az Chrs I. ßületésétöl fogva mindenkor Iste fia volt; Isteni erötöl Szüzk méhébe fogantatott; Ne ugy mint Ada, vagy az Angyalok, kik ne ßülettettek, hane teremtettek. Azért egy ßülött fiánakis Mondatik az Jnk, Joh. III. 16. Mert mind azoknál kik Jn fiaik mondatk, Iste elött kedveseb, tekintetesseb; mint Isák Abrahámk, Gen. XXII. 2. 13. Salamon Dávidnak, Prov. IV. 3. Jollehet mindenikk voltak más fiajs: az egi ßülött fiu tehát itt annyit téße mint szeretö fiu: Mat. III. 17. XVII. 5.

Ezért - Neveztetik az Ur Chrs minde teremtet állatok közzül elsö ßülettkis Col. 1. 15. mert az ujonna teremtet állatok közzül üdövel és Méltosággal mindeneknél elébb valo, és fellyeb valo. Mely mödásnak ne az az igaz értelme mint némellyek magyarázzák, hogy az Jn az Chrst állattyábol ßülte volna minde teremtett állatokk elötte, hane az á mellyet fellyeb

mellyet fellyeb mondánk; Mert azt, á
ki az teremtett állatok kōzzūl elsō szū-
lōtt, ne rekeszthettyūk ki semmi uton
modon az teremtett állatok kōzzūl,
ha az Sz: Jrásk szokott szollásit kōvet-
ni akarjuk; az mely elsō szūlōtteket Ae-
gyptumba meg ōl vala az Angyal, ut
Exod. XIII. 15. azok kétségnélkūl tōbb
szūletet állatok kōzzūl valák; á nyáj-
nak elsō fajzása az Nyájbol valo, Gen.
44. Az halottak kōzzūl elsō szūlōtt ha-
sonlo szollást tésze, Apoc. 1. 5. Mert az
Chrs támadot fel leg elōszōr halhatatla
életre az halottak kōzzūl. Ezen forma,
ugya ott Cap. III. 14. az Chrs neveztetik
Jste teremtett állatinak kezdetik; Mert
miképpe Adam kezdete volt az būnōs
világnak; ugy az Ur Chrsis kezdete az
Uj teremtett állatokk: de edgyik sem
rekesztetik azok kōzzūl ki az mellyekk
kezdete, hane inkáb azok kōzzé ~~kezdete~~
számláltatik; Jgy tehát mikor az Jrás
az Chrst az teremtett állatok kōzzūl elsō
szūlōttnek nevezi, akkor ōtetis az Uj
Teremptet állatok kōzzé számállya.

Obj.

Obj. Mondanád: Esa. LXVI. 9. az Obj.
va irva hogy az Jnis szūl: Avagy én (ugjd
az Jste) ki az asszonyi állatokat szū-
lōkké tesze, ne szūlnéké? Erre elégh Rx.
felelet meg érteni mint szūl az Jn, és
Mit; ez az szūlés ne egyéb, hane az Sido
Népnek Babyloniabol valo ki hozása, és
helyére állatása; mint ha igy szollana:
En az ki az szūlésre erōt adok, ne tse-
lekedne azt hogy Sion az Sidók hazá-
jok az ō foglyainak haza jōvetelivel, és
magzattyokk sokaságával bōvōlkōd-
gyék? Grotius igy magyarázza: Non
Paria? id e: Non poterō subitō efficere
ut existat populus? Vatablus, azon-
ba Munsterus, és mind azok az rende
valok, ezeke az igike ne az Sidókk
szabadulásokat, hane az Ecclesiakk
hirtele valo nevekedését értik; mel-
lyet az Jn oly hirtele szūlt, hogy tsak
az egy Sz: Péter Prædikatiojárais egy
néhany ezer tért és keresztelkedet meg
Act. II. De szabad légy vélle, akarmel-
lyiket értsed. Az Sido népk nevekedése
ugya ábrázolta az Ecclak nevekedésetis.
Vid. Esa. LIV. 1. Deut. 32. 14.

meg

Még egy Prophetia tagjon hátra; melybōl némellyek meg akarják bizonyitani, hogy az Chrs ōrōk ūdōkk elōtte Jnk állattyából szūletett, melyva Mich. v. 2. Te Ephraták Bethlehemē jollehet kitsiny Vários vagj az Judák fō Vársi közott, mindazonáltal te belōlled származik énnékē ki Izraelbē Uralkodolésse; kinek az ō ki jōvetele régtōl fogva, régi napoktól fogva. Rosszul fordittyák az Irás Magyarázok: Ōrōktōl fogva: Ōrōk ūdōktōl fogva. Mert ott Michæas az Dávid Nemzetébōl származott Zorobábel Fejedelemrōl jōvendōl betūszerént, és historia szerént, ki az Sidokat az Babyloniai fogságból ki vévé. Jerusalemet megh ēsité. Esd. II. et III. Neh. VII. et XII. Agg. II. Zach. IV. Melyrōl valo Esaias Propheta szavais Cap. 66. melyrōl ide fellyeb szollánk. Az Sidoszó pedig Olam; igē sokszor tsak régi ūdōt jegyez; lásd meg Exod. XXI. 6. Psal. CXLIII. 5. et Gen. XVII. 8. Grotiusis azt irja, 2 Sam. VII. 12. hogy ez az Sidoszó Olam, nē véghetetlen ūdōt jegyez, hanem

hosszu

hosszu ūdōt, minémūt az dologk termeszete kéván; Mert (ugyd) az Dávid Nemzetébē az Királyság tovább maradot ōt száz esztendōknél; és husznál tōbb Királyok származtanak az ō magvából, mely igē ritka dolog. Nē 6. Oknélkūl magasztallya tehát Michæas Bethlehemet, melybōl származott vala Dávid, és Zorobabel, kik á Chrst ábrázolták; Minekokáert az Messiásnakis onna kell vala származni. Christophorus ezē locust magyarázvá, igj ir: Hæc verba rectē explicantr de humana generāōe Christi;# Nā sicuti Chrs, qui definitō tempore, et locō definitō, nempe Hierosolymis occisus, rectē dictus ē Agnus occisus ab origine mundi in typis et figuris et promissis: Ita rectē dictus ē egressus aut natus ab initio, á diebus seculi, ob easdem rationes. Calvinus Janosis ezt az értelmet kōvettē, kinek az ō magyarázattyát oltalmazza David Pareus, Hunnius elle, mondvá: hogy ezt az Michæas jōvendōlését, az Chrs szūletése elōttis mindenkor az Christi testszerént valo szūletéséreck helyerōl értettek

az Sidok

ut et Hieronimus explicit.

az Sidók, mért Herodesis az Papoktol, és Irástudóktól értekezvé hol születendő volna az Sidók Királlya, mindgyárást Michæas Prophetából késsé meg felelvé azt mondgyák hogy Bethlehembe, Mat. 11. 4. 5. 6. Judának Várossában.

Ezekből megtetzik hogy az 53. Irásba mitsodemmi fundamentuma annak az értelemnk, mely azt állattya hogy az Chr. örökétül fogvan Születet, mais, ezutánis örökké szuletteték az Istennek állattyából: Mely tudományt Calvinus esztelen tudományuk (mert ezt mond, magyarázvá amaz Máfodik Soltárbéli mondást. En fiad vagyté, én maszültelek tégedet. És maga azt tanittya, hogy ott az Ur Chrsk nem az Atyák állattyából valo Születéséről; hanem fel támasztatásáról, és megdütsöittetéséről kell érteni azokat az Bökat, mint az Aptók mutattyák Act. xiii. 32. 33. &c. Heb. 1. 5. v. 5. Rom. 1. 4. Jámek pártyát fogvá Hunnig elle David Paræus dicto loco Cap. 28. méltan mondgja hogy Sz: Pál Act. xiii. bolvá az Chrsk fel támadásáról nem nyulhatot ollyá bizonysághoz, mely á Chrsk Attyától valo Születésére nézne, mert az az

az, az Aptk az fel támadástol valo be-
Sz: Bedgyébemmis helytelen lött volna; is az
mellet bizonytalá dolgot, bizonytala-
nob és kétségetseb bizonysággal állatott,
és erősitett volna; Mert sohasenki az 5.
Sidók közül azt nem hitte, hogy Dávid
Psal. 11. az Messiásk öröktől fogván
valo Születéséről hollana. Ennekutánna sokrégi Doctorokot hámlál elé
Dávid Paræg, kik azt az Mondást: 10.
En ma szültelek tégedet: az Atyának
nem állattyából valo Születéséré, hanem
fel magasztaltatására az Chrsk magyarázzák, ugymint Chrisostomust, Basilius-
ust, Justinus Martyrt, Fulgentiust, 15.
Hilariust, Felicianust, Musculustsz.

Mivel pedig mindenkor, minden emberk Szükséges ez illyé dolgokat tudni;
azokáért bővebben kellettek kiterjesztenem. Mitsoda okai légyenek az Chrs 20.
Isténi fiuságának. Azokkal pedig vigá-
lásaiga hasznos mű nékk; Mert mivel
hogy nékk fejünk az Ur Chrs. és mi
ő tagai vagyunk, tehát mi is ővelle együtt Isténi fiai vagyunk; Mely fiu- 25.
ságba ugy maradhatunk meg haaz ő

nyomdokit követtyük.

Végezetre, mondatik az Jn az Uj Testamentumbã az Krs J. Istenének; Az Benedésbe igy folhãszkodik Krs U. Mat. xxvii. 46. Én Istenem, Én Istenem, miért hagyál el engemet. Fel támadása utánnis, Joh. xx. 17. Fel megyek az én Atyámhoz és az tũ Atyátokhoz, az én Istenemhez, és az tũ Istenetekhez. Sõt Mennyei dütrõsseges állapottyábanis ne szégyelli az Ur Krs az 2 Fz: Attyát Istenének mondani, igy Jolván Fz: Jánosk az látásbã, Apoc. iii. 12. Az ki gyõzedelmes lésbe, azt mivele hogy oszlop lew az en Istenemk Templomábã, és többé onnaki ne jõ. és fel irom arra az én Istenemnek nevét, az én Istenem Várossának nevét az Uj Jerusalemk nevét, mely leszáll Menyorszãgból az én Istenemtõl, és az én uj nevemetis.

VIII.

Minémũ lew az Jn.

Az Isten ÖRÖKKÉ VALÓ.

az az; örõktõl fogvãn volt magától, s. örökkeis lészen.

I. Az Jn Örök Jnk mondatik, Gen. xi.

Gen. xi. 33. Job. xxxiii. 26. Psal. xc. 2. 1. xciii. 2. Rom. xvi. 26. Erõl mondgya Dávid Psal. xc. 4. Ezer esztendõ te elõtted Ur ollya mint az tegnapi Nap, mely el mult, és az éjszakának negyed részé. hasonlo 5. ehez 2 Pet. iii. 8. Mely igikk az az értelmẽ, hogy az Jn az idõknek el folyásával ne lésse keves seb idõs, nemmint mi szoketük lenni kikk közeleb esik halálunk, hatsak egy esztendõnk vagy egy Napunk 10. el folyis; Es az Istennek örökké valoságát semmivel inkãb meg ne rövidíti ezer esztendõ mint egy Napk el folyása, ut dicto loco Petr. Azért az boldog lelkeknis részesülvẽ abba az Jsten 15. halhatatlanságába, se ezer esztendot ne sokallak, se egy napot ne kevesellek. Jákobként, kinek két esztendõ ollya vala mint egy Nap. Gen. xxix. 20.

Ebbõl mindazonáltal ne következik Proleps 20. az mint némellyek itilik, hogy az Jn örökkévaloságának részei ne volnák; Sõt inkãb mikor azt mondgya az Fz: Jrás hogy ezer esztendõ ollya mint egy Nap, azzal azt jelenti hogy az örökkévalo- 25.

sãba

neki

1. Napis va, ezer eßtendöis va, mint mikor igy szollunk: Egy szó ollyan mint száz, Itt réßekre oßtatot szám értetik. Igy azért az örök üdökk el mult réßeis, jele valois, és jövendö réßeis van, Lásd Apoc. 1. 48. XI. 17. XVI. 5. Psal. XCII. 9. A seculo in seculum, örökkön örökké azért mondatik, mert volt örökké, örökkéis léßen. Lásd Dan. VII. 9. 13. Psal. CII. 27. 28. holot az Istenk az üdök réßeire nézve eßtendök tulajdonittatk. Mindazonáltal ez az külömbség az Iste örök ideje, és az mü üdönk között, mert az mü idönk rövidül, és el folyva változást hoz mi nekk; De az Iste eßtendeinek el folyása semmi rövidséget és változást ne hozö Flek, Psal. CII. 27. 28. Semmi nintse penig öröktöl fogva valo hane tsak az Iste kinek sem kezdeti ne volt, se vége ne léße

II. Az mely dücsößégröl szoll penig Chrs Urunk Joh. XVII. 5. mellyel ßerette Iste ötet minek elötte ez világ lenne, az tsak az Jnk végezése és rendelése ßerént volt öröktöl fogva (az mint mondgyák) mint az báránk meg

meg ölése ez világ elött; és hasonlok, Apoc. XIII. 8. 1 Pet. 1. 20. Eph. 1. 4. 2 Tim. 1. 9. Igy az Iste irgalmasságais örökké valonak mödatik, Psal. CIII. 17. &c.

IX.

Az Isten MINDENHATÓnak mondatik Gen. XVI. 1. XXXV. 11. XLVIII. 3. Job. XII. 13 &c. Psal. LXXXIX. 9. Mat. XIX. 26. Luc. 1. 37. Eph. III. 20. Apoc. IV. 8. és több helyeken.

I. Mindenhatonak mondatik az Jn, Mert mindent tselekedhetik, valami magával ne ellenkezik; Semmiböl világot teremthet az Jn, azt ismét semmivé tehet, mi helyt akar; Jnne va hogy egyßavára mindenek löttenek, Gen. 1. Psal. XXXIII. 6. Mégisléßnek, Esa. LV. 11. XLVI. 10. Rom. IX. 19. Meg tselekedhet, hogy az porbolis ámü testünket fel támaßßa, mint az Chrstis halálból életre hozta, Eph. 1. 19. 20. III. 20. Ne tsak annyit tselekedhetik penig az mennyit tselekeßik, hane annál többeketis véghetetlenül, mint meg teczik az Chrkamz

az Chrsk amaz Szavából, Mat. XXVI. 53. Es az Sz: János Szavából, Mat. III. 9. Továbbá; ebből az Jnk nagy hatalmából mint valami kút főből Származik az Elő Erő, mely által az Jnd mindeneket tselekedik; Vagy ha tsak egy Szót botsátis ki, minden meg lészen. Ez az Erő mondatik Szent Léleknekis, mellyet ád Jste az hivekk, mellyel megh Szentéli, vigasztallya, tanittya, erősiti, és biztattya őket, Rom. VIII. 1 Pet. 1. 5. Joh. XIV. 26. XVI. 8. Esa. XI. 1. 2. 2 Tim. 1. 7. Luc. XII. 11. 12. Joh. XIV. 16.

II. Mivel azért az Jnd Mindenható, mü bizvást el hihettyük, hogy valamely dolgait és munkáit az Jnk eleitől fogva meg irták az Szentek, azok ne voltanak lehetetlenek; és megh lehetnek ahoz képest azokis, mellyeket az Jste jövendőben akar mi nékk meg adni és ajándékozni, mellyet ne hittek vala az Sadducaeusok, Mat. XXII. 29. Ez mellet; az Jstennél elég oltalmunk és segedelmünk vagyon mü nékk mind testi és lelki ellenségek elle, Rom. VIII. 3

Psal.

Psal. CVIII. 13. 14. Heb. XIII. 6. Joh. X. 28. 29. De ne tsak az segitségre, hanem az büntetés reis mindeneknél hatalmasb és senki tőlle meg ne szabadithat. 1 Cor. X. 22. Deut. XXXII. 39. Job. X. 7. et IX. 12. Psal. L. 22. Mert rettenetes Jnd ez az Ur mikor az bünösök elle meg indul haragja; Exod. XV. 11. Deut. VII. 21. X. 17. Neh. I. 5. IX. 32. Psal. XLVII. 3. LXXVI. 8. Heb. X. 31.

X.

Az Isten TuDÓS és BÖLCS mindenben. 1 Tim. I. 17. Rom. XVI. 23.

I. Ugy annyira Tudós és Bölts az Jste, hogy Sz: Pál ő Flet egyedül Bölts Jnk mondgya 1 Tim. I. 17. Rom. XVI. 23. Jstene az böltsessegk; Dan. II. 20. et 21. 1 Sam. II. 3. Azért tudgya minden maga dolgait, végezésit, titkait, és valamellyek ő benne vadk; Azértis mondgya Sz: Pál 1 Cor. II. 10. 11. Prædikállyuk az mellyeket sze ne látot, fülis ne hallot. &c. holot az Apl az Jndról Szoll emberi mód szerent. Az ember visgálva, ide s. tova vigyázva tudakozva érthet meg valamit; De az Jste az illye visgálodás nélkülis érti és

láttya

lattya, tudgya minden dolgait; azért az Jnk Lelke mindeneket visgál; az az az Jn az ö böltsességével tud mindent, mint az emberis az maga lelkébe lévö elmejével ért az maga titkait.

II. Tudgya az Isten mit igirt az ö Népének, és arrol meg emlékezik. Psal. CV. 8. Luc. I. 72. 73. Nem az, hogy valahra feledékenység férhetne az Jnhez, hane az Irás emberi mód szerént szolván, azt akarja jelenteni, hogy az Jn az ö Népétöl ank háládatlansága miá el fordittya jo voltát, áldását, és oltalmát, mint ha ugya el feletkeznék rolla; Mikor penig az ö jo voltát ismét meg kezdi jelenteni, akkor mondatik meg emlékezni. Illye értele szerént mondatik az Jn némellyeket ne ismérni, ne tudni, mert Kgtméböl ki rekeszti; Másokat elle be ismérni, az az, jo voltából resseltetni, Psal. I. 5. Amos. III. 2. 1 Cor. VIII. 3. Mat. VII. 23. Mivel öröktöl fogván minde ö dolgait tudgya, Act. XV. 18

Ezért

Ezért megi mutattya Jn hogy minde maga dolgait tudgya, mikoron azokat á Propheták által az háládatlanokk fel panaszollya, Deut. V. 30. et XXXII. Esa. XLI. XLII. XLIII. Vagy azokért öket meg itéli; Deut. V. 32. Esa. V. Jer. VI. &c.

III. De magán kivülis az Jn lát és ért mindeneket, Menyeieket, földieket, ugjmint az Csillagokk számát, ut Psal. CXLVII. Hajunkszálait, Mat. X. 30, az az, még az alávalo kitsiny dolgokatis Heb. IV. 13. Tudgya az jövendö dolgokatis; Az Itilet Napiát tudta Mar. XIII. 32. Tudta hogy éhség lésze Aegyptuban; hogy Joseph Vrasagra emeltetik; hogy az Izrael népe ott szolgálat alá vettetik, de abbol meg szabadittatik; Ite. Tudta hogy az Dávid Országa az ö halála uta meg hasonlik; Tudta Pharahonak természetiböl hogy szüvét meg keményiti; hogy Ceila Varosbéliek Dávidot Saulk kezébe adgyák; tudta hogy az Tyrus és Sydonbéliek bünökböl meg tértek volna; hogy az pogány Népek hinni fognának; hogy hitetök,

és Jnt

és Antichristusok jönének ez világra:
Ne tudtak illyẽ dolgokat az Pogánok
Gsteni; Esa. xli. 21. 22. 23. xliv. 7.
xlv. 19. Tudgya az Jn minden emberek
azõ mivoltát, és termésetit; Abrahám
hüségét, Gen. xviii. 19. Moses engedel-
mességét, Num. xii. 7. Dávidét, Jero-
boámét, &c. Ebbõl az tudományból és
ismèretbõl az Christis adott vala az
Jsten, Joh. ii. 25. x. 16. Act. xviii. 9. 10.
Apoc. ii. 3. Tudta az Jn és értette jul
azõ nèpének vakmerõségét, Esa. xliii.
ꝟ 48. Jer. xiii. 23. Deut. xxxi. 21.
Joh. viii. 44. Tudgya beszédgyeket, Psal.
xciv. 9. 11. Gondolattyokat, Psal. xxxiii.
ꝟ 15. Biveket visgál; 1 Sam. xvi. ꝟ 7.
1 Reg. viii. 39. Psal. vii. 10. Prov. xv. 11.
xvi. 2. Tudgya kèvánságinkot, Psal.
xxxiii. 10. xciv. 2. cxxxix. Ezech. ii. 5.
Mat. vi. 6. Tudgya gonoszra való ü-
gyekezetinket, Psal. xciv. 7. Esa. 29.
ꝟ 15. 16. Jer. xvi. 17. Gen. vi. 5. xi. 17.
Tudván tsak az Jstenèl az (xv. 16.
hivek, mind penig minde jo tselekedetek,
amellyekért

mellyekèrt meg jutalmaztatik az Utolso 1.
Napon, Malac. iii. 16. Eccl. i. 17. 13. 14. &c.
Lássd meg az Penteki elsö elmélkedesün-
ket. Mindenesseg valókat tud és lát,
Jer. xxiii. 23. 24. Erre nézve mondatik 5.
hogy az Jrk tèt szemei vadk, mellyek
be kerülik az egész földet, Zach. iv. 10.
Jllyenek ameg tèt lámpasok és lelkek;
Apoc. iv. 5. Az bárányk tèt szarvai, és
tèt szemei, mellyek az Jsteni tèt-lelkek 10.
Ep. v. 6. mely lelkek ki küldetik mindenüd.

IV. Ha azért az Jn mindeneket tud, mèlto el hinnünk, hogy valamellyeket jövendöl mü nékünk, minden bizonnyal meg lészen. Az felett az Jrt félelemmel, igaz szüvel és ne kép- 16.
mutatásból szolgállyuk: mert az Jrk
bosszu állo szemè jol láttya az mü szi-
veinket, és az szerint meg itilj jövendöbeni: Rom. ii. 16. Act. x. 42. 20.

V. Vigasztalhattyukis magunkot az emberekk hamis tselekedetek, és rágalmazások ellè, hogy az Jsten tudvan a' mü állapotunkat nè letet aztalmuntra azõ karhoztatások. 25.

Ezzel

Ezzel biztatta Dávid magát, Psal. XVII. 1. XVIII. 21. Ezzel biztatta az Ur Chrsis azō hiveit, Mat. X. 26. Affelet, ha szintén világ elött feledékénységben vadkis az hivek, és az halál által el tör öltetnek, de az Jn elött mindenkor emlékezetbz vadk, Phil. IV. 3. Apoc. III. 5. XX. 12. XXI. 27. XXII. 19. Az is vigasztalhattya az hiveket, hogy mivel azo ellenségékk titkos tanátsokat tudgya az Jn, azt sokképpe meg gátolhattya hogy ō nékik ne árthassanak, mint régentselekedet; Pharahot vizbe ölé; Senacheribet le vágatá; Jeroboamk kezét meg száraztá; az Elisæus ellenségit meg vakitá; az igaz Prophetakot Abdias által Jezabel elöl el rejteté; Sz: Pált az Hadnagy által az leselkedō Sidóktól meg oltalmazá; Josephet Kalmárok enyett tartá meg. Lásd Psal. IX. 10. 11. Esa. XVIII. 9. 10. Ezis Nagy vigasztalásunkra szolgál nékk, hogy az Jn minden titkos kévánságinkot, fohászkodásinkot tudván, ha szintén szoval ne mondgyukis, vagy ne mondhatnokis, minek elötte kernök, meg halgat; Mat. VI. 6. 7. Rom. 8.

Rom. VIII. 26. 27. és több helyeken.

VI. Az Jsten bölcsessége, mikor ō Fle azzal él az ō Végezésiben, tanátsiba, munkáinak véghez vitelibz, Practicák neveztetik: Ezzel teremtet mindeneket, Prov. VIII. Syr. XXIV. Ezzel él az mi üdvességünkk el kezdesében, s. véghez vitelibz, Eph. III. 5. 6. 9. 10. Sz: Pál ugya tsudálkozik, hogy az Sidokhak meg vetése által az pogányokk lött tsudálatos meg térések, Rom. XI. 33. 34. ez penig lött az Jstennek bölts tanátsából. Azért se meg ne utállyuk, és vessük az Jnk bölts rendelése szerént valo üdvességk tudományát, mely be Jnk ereje va. Rom. 1. 6. és böltsessége, 1 Cor. III. 7. Sot inkáb kérjünk Jstetöl böltsességet ank meg ismerésére; Jac. 1. 5. Es ha mi tudományunk va azt Jstentöl adattatotk lenni ismérjük, Dan. II. 20. 21. Sem pedig az nyomoruságba meg ne botránkozzunk, mely által kell be mennünk az Jn országábz. Rom. VIII. 28. Act. XIV. Luc. XXIV. 46.

XI.

Az Jsten LATHATATLAN.

Mivel

I. Az Isten Láthatatlan, mivelő Ő ne test, hanē Lélek Joh. IV. 24. az az Lelki állat, kit semmi láthato formán sē irott, sē faragott kép ki nem ábrázolhat; azért az olyant erőssen tilalmazza az Jr, Deut. IV. 15. 16. Esa. XL. 18. Act. XVII. 29. Rom. I. 23. et alijs. Hogy penig az Jr láthatatlā légyē, maga bizonyittya, Exod. XXXIII. 20. Egy élő emberis ne láthat (ugy) engēēt. Az Jr szavát wsszul értettek, kik az Angyalokat látván, azt vēltēk hogy immár meg kell halniok, mert az Jrt látták; Judic. VI. 22. XIII. 22. holot az Istent sohasenki ne láthattya, 1 Tim. 6. 16. 17. Heb. XI. 27. Joh. I. 18. Azért Moses sē az Jrt, hanē az Jr Angyalát látta, Exod. XXIV. 9. 10. 11. Sem Jákob, Gen. XXXII. 30. Ose. XII. 4. Honnā meg tewzik, hogy a'ki Jákobbal küszködöt, és tusakodot férfi formába, Angyal volt, ne ōrōk Jr, ut Oseæ loco citato. Istennek penig azért mondatik, mert Istē követe vala, kitől áldāst vōn Jákob, mint Abrahā Melchisedektől; Gen.

Gen. XIV. 19. Jákob Jsáktól; az tizenkét Patriarchák Jákobtol; Gen. XXVII. XLIX. Michæasis ne valobā látta az Jrt, hanē vagy látásbā, vagy álomban; mint az el ofzlott Jsraelis, ut 1 Reg. XXII. 19. Abrahamis ne az Istent látta, hanē az Jrtt Angyalát, Gen. XVIII. 2. 3. Kikis férfi ábrázatban jelentek meg néki; mert azt mondgya alább Cap. XIX. 13. hogy az Ur az Jehova kūldōtt minket; Jehovák nevezték Követēgēt tiszteti nézvē, Abrahā penig azokat elsōbē tsak utōnjáro emberekkē itilē lenni, mint meg tetczik Gen. 3. 4. 5. Az Apris ert nézvē mondgya hogy az gazdálkodásrol el ne feletkezzetek, mert némellyek nem tudván, Angyalokat fogadtak bé, Heb. XIII. 2. Valyon s. miért ne mondta hogy teremtō Istent fogadtak bé, hogy ez nagyob ditsüretire lōtt volna az gazdalkodāsk? Calvinus János az mostaniaknál tökélletesseb lēvē az Jrás megmagyarázásba, ezeket mind az hármat Angyalokkē mondgya lenni; és hogy sontalan nevetésre mēltō dolognak itili

itili azokk nyughatatla elméjeket, kik
innét három Isteni Személyeket akarnak
ki hozni: Hogy penig Abrahá ōket imád-
ta, azt (ugyd) az Napkeleti Népek Szo-
kások Szerént tselekedte; Igy tisztelte
(ugyd) Jakobis Esaut, Josephet az ō
báttyai, Dávidot Bethsabe; az Magu-
sok az Christ. Hasonloképpe amaz
Elohim, Istenekenis Calvinus az Angya-
lokat érti; az mint arra valo Irásiban
mind maga, s. mind penig David Pareus
in Calvino Orthodoxo. lib. II. Cap. XI. meg
mutattya: holot aztis ige jol érti, hogy
Jákób ne az Angyalokk, hane az Jnk
épitett oltárt Bethelben. Az Istent
tehát se Abrahám, se Jákob, se Pnig
Moses ne látta; jollehet az Jn mond-
gya hogy Szemtōl Szembe Szoll Moses-
sel, Num. XVII. 8. De ez azt tészi hogy
az Iste ne álom, vagy látás által Szoll
Mosesk, hane Angyala által Szembz
barátságosképpe, Exod. XXXIII. 11. et
Num. XII. 8. Mellyet igy kell érteni: Ne
homályos beszédek által, és az Urk hasō-
latossági által (az az példabeszéd áll)
fog látni. Mind azonáltal az Ur J. Chrs
Evangyel-

Evangyeliuma azt igiri az hivekk, hogy
az Istent meg láttyák, Mat. V. 8. 1 Cor.
XIII. 12. 1 Joh. III. 2. Heb. XIII. 14. De ittis
imez Szo: Meg láttyák az Jnt; annyit
tésze, hogy, az Jnk kiváltképpe valo
jó voltában és gazdagságába részesülk,
vélle edgyütt lakk, mint az Archangja-
lok. Mat. XVIII. 10. Egyházba, Joh. XIV.
№ 2. 3. Mellyel azt jelenti Chrs Urunk,
hogy az Jnt ne tsak meg tekintyük, mint
valami Királyt, hane ōrōkké nálla
maradunk. Meg láttyuk penig ugy
az mint va, 1 Joh. III. 2. az az, se ne
álomba, sem ne látásba, se ne tükörbz,
hane ugy mint egy házba vélle jele léven,

II. Ezek minket arra ta-
nitk: 1. Hogy az Jnt Lélekbe kell 17.
Szolgálnunk, mint Chrs Urk mondá á
Samaritana Aszk, Joh. IV. Ne oltári
Sacramentumokkal, az az Szentes Szer-
zetekkel mint az Sidok, és némely
Kereszték tselekeszk, kikk az ō áldo-
zattyok ételbe s. italba áll, Heb. VII.
№ 16. IX. 10. 2. Nékkis az testet
meg kell halálositanunk, hogy Lélek
Szerént éllyünk, Rom. VI. 6. VIII. 5. 9. 13.
Mert

1. mert az test és vér az Jnk országát örök-
ségül ne birhattya. 1 Cor. XV. De foképpz
3. Minde bálványozástol fussunk, és ra-
gazkodgyunk igaz Isteni tisztelet által
5. az mü Vrunkhoz Istenünkhöz.

XII.

Az Isten JÓ. Mat. XIX. 17. Marc. X. ℣ 17. Luc. XVIII. ℣ 18. &c.

I. Valamikor az Irás az Jnt
Jónak mondgja, mindenkor azt jelenti,
10. hogy az Isten kegyes, könyörülö; gaz-
dag az iotétemenybe, Psal. XXXIV. ℣ 8.
CXXXVI. 1. Az Jn penig Jó mindz álla-
tokhoz Psal. CXLV. 9. De foképpe az
emberekhez, Tit. III. 4. Azok közötti pe-
15. nig az Jókhoz; Psal. 36. ℣ 8. 9. Luc. VI. 35.

II. Ezt az Istenk Jóvoltát
mélto dolog meg betsülnünk, és féle-
lemmel vennünk, hogy haragra ne
fordullyon ellenünk, Rom. II. 4. Cap. XI.
20. ℣ 22. 1 Cor. X. ℣ 12. &c.

XIII.

Az Isten IGAZ.

Az Irásbz

I. Az igaz Istenk ne vezeti tsak 1.
az Atyának tulajdonittatik az Irásbz, mert
az annyit tészen hogy, ollya Jn az A-
tya, kibe valoság, élet, erö, hatalom va,
ki ne függ senkitöl; kitöl származik min- 5.
den jo, ki adlételt mindenekk; kiben
ne lehet változás, söt változásk tsak ár-
nyékais: Illye értelemmel, senki töbi-
gaz Jn nintse az Atyánál, mint Chrs Vrh 10.
jelenti, Joh. XVII. 3. Ez értelemmel mond- 1 Joh. V. 20.
gyasz: Jánosis. Mü tudgyuk hogy az
Jnk Fia el jött, és adott mü nékk értel-
met, hogy meg ismérjük az igaz Jnt, és
vagyunk abba az igazban; (az ö fiabz,
az Jésus Chrsba; Mely szók nintsenek
némely Görög Exemplarokba) Ez az i-
gaz Isten, és az örök élet. Ezt némel-
lyek ugy értik hogy az Vr Chrs monda-
tik itt igaz Jnk: Igaz dolog hogy az
Jésus Chrs ne hamis Jn, hane igaz Jn;
Mindazonáltal sz: János itt ne azt a-
karja bizonyitani, hane azt hogy az A-
tyáten amaz egy igaz Jn; amaz ige
azért: Abban az igazba: az Atyáranéz,
kitöl eléb szolla; melyhez képest imez
utolsó igékis: Ez az igaz Jn: az Atjára
néz

nézvék. Ezen nevezetire nézvé az Atya élö Istennekis mondatik, mint Mat. XVI. 16. Joh. VI. 69. XI. 8. XVI. 14. Mi-kor azért azt mondgya Sz. János az meg-mondot locusban, hogy adott mü nékünk az Christ ily értelmet kell hogy meg ismérjük az igaz Istent, ne magát érti az Christ mert az Christ magát sohra még Istennek se mondotta, az Atyát ismervé ma-gának is lenni igaz Istenének, Vehisplur

II. Vagyon az Istenb[z] | Emlékezik más i-gasságis, mellyet mondhatunk Practi-ca Veritásk, vagy Justitianak. Az Practica Veritás abba áll, hogy az mit mond, fogad, és igir ö Felsége, azt meg nem másolhya. Az Justitia pedig abba áll, hogy kinek kinek az ö-vét meg adgya; Mellyet gyakorol még az ö igazságában is, Exod. XXXIV. 7. Rom. III. 25. 2 Thes. I. 7. Heb. VI. 10. 1 Joh. I. 9. Psal. CXII. 9. 1 Sam. XII. 7.

XIV.

Az Isten SZENT. Lev.

XI. 44. 1 Pet. I. 15. 16. Esa. VI. 3. &c.

Mivelhogy

Mivel hogy Szent az Ur Jn, ezért mon-datik Világosságnak, 1 Joh. I. 5. 6. 7. Ha pedig Szent; következik || Ijesztést || hogy bünre, és vétekre ne rendelt, se gonos-ságra semmi uton modon ne gerjeszt, a Psal. 5. mert az ige a gyülöli. 2. Kövessük ötet. Deut. 32. 4. Syr. 15. 1

XV.

Az Isten BOLDOGH.

1 Tim. VI. 15. holot az Jste mondatik A-maz Boldogh, mert ö tsak egyedül ma-gától valo Boldog; semmi jó nintsen, 10 mellyel az Jste ne bövölködnék: Sem-mi ily erö hatalom nintsen melytöl meg változtathatnék. Az Jnk pedig Menyei boldogságát meg irta fökép-pen Sz. János az Menyei látásról 15. irt könyvbe; ebböl az Jn bövön ád az hivekkis jövendöben.

Az Istennek AKARATTyÁRÓL, VÉ-gezésiröl, s. Tanácsiról.

I. Isten akarattyának mon-datik, mind az az Indulat, mellyel

akar az

1. akar az Jw valamit; mind penig az, a mit az Jsten akar; Joh. VI. 33. 39. 40. Rom. XII. 2. et Cap. II. 18. 2 Thes. IV. 3. Apoc. IV. 11. Valamit akar az Jw hogy meg lenn, mind jó az, 5. azō utolsó végére nézvẽ: Ez világot azért teremteni, és jó vala; jóba állitá az elsō embert; jót igirt Abrahamnak; jót igirt az Chris által mindenekkẽ. Végezésbẽ jó törvẽnyt adott, hogy ki ki az 10. szerint élvẽ, ne gonoszt, hanem jót tselekednék. Ellenbẽ, az Jw az gonoszt sohasem akarja, ne gyönyörködik a' hamis̃ságtalanságbã; Psal. V. 5. 6. 7. Sap. XIV. 9. 29. Hab. I. 13. Zach. VIII. 17. Jac. I. 13. Ezért 15. tilalmazza az gonoszt, és bũntetéssel fenyegeti az gonoszokat. És jollehet az bõlts Jw néha az gonoszból jót hoz ki, mint az Jákob fiainak példájok megmutattya, kik Josephet el akarák vesz- 20. teni az Jsten akaratt̃ya ellẽ, ki ötet fel akará magasztalni, Gén. L. 20. XLV. 5. 6. Így az Sidokis megölék az Chrst, Judás el árulta, mindazonáltal az ō gonoszságokat sohasẽ akarta, sẽ rendelte, sem 25. javallatta, mint megtetzik az sok fenyegetésekből. Az gonosz penig

sok felẽ: Az nyavalya gonoszaink ákinn vagyon; az tũz amaz gonoszakit meg égeti; Ezillyẽ gonoszokat az Jw néha akarja jó végre, Esa. XLV. 7. Thren. III. 38. Amos. III. 6. És ez Malũ panẽ, 5. bũntetō gonoszt mondatik, jollehet ne mindenkor bũntet, hanem a' mũ jónkra néha tsak sanyargat Jsten az illyenekkel, nohanem nehezẽst, ut Thren. III. 32. Esa. XXVIII. 21. Az el fájult vak- 10. merō bũnõsökõt penig örömest bũntet; Deut. XXVIII. 63. Prov. I. 26. Esa. I. 24.

II. Ez az Jnk Akarat- 1 Exec. V. 13.
tya mikor az ō bõltt̃essége̊ért egy felé szabadon el hajol, és valami dol- 15. gon meg áll, Tanátsnak, és Végezésnek mondatik, Eph. I. 11. Esa. XIV. 27. Act. IV. 28. 1 Reg. VIII. 61. Col. II. 14. Psal. XXXIII. 11. Luc. XXII. 22. Az mit pedig az Jw végezett, az ne- 20. vezetik Prædestinatiók, az az, Elevẽ el Rendelésnek, Elvégezésnek, Act. IV. 28. Rom. VIII. 29. 30. 1 Cor. II. 7. Eph. V. 11.

III. Az Jnk Végezése
penig sok felẽ, Mert Elsõbenis vagy 1. 25.
Absoluta, vagy Conditionata:

Az

Az elsöt egy átallyába valónak; A' másikot bizonyos Conditioval, állapottal, törvénnyel, móddal való végezésnek mondhattyuk. Valamit az Jn egyátallyába el végez, ank meg kell lenni; El végezte volt Jn egy átallyába hogj len Világ, hogj légyenek emberek, hogj len Örök élet, és lött, s. lészenis: Jgy mikor az gonosság meg örekedik, el végezi Jn egy átallyába, hogy meg len az büntetés, mint az Pharao, és Babylon példája bizonyittya: Exod. IX. Rom. IX. 17. Esa. XLVI. 10. coll. cu Rom. IX. 9. Lásd meg Act. IV. 28. holot az va irva hogy Herodes és Pilatus egybe gyültek, hogj ne valami kénszeritésböl, hane szabad akaratból véghez vigyék azt, a' mit az Jn á Chrsrol el végezett volt, hogy t. i. Nyomorgassák, és meg öllyék ötet, mert igy kellet néki be menni az ö Országába, Luc. XXIV. De itt az Jn nem azt végezte hogy az Chrst meg öllyék, és ugya személy szerént ezek öllyék meg, mert öket az Jn erre ne rendelte, hane tsak botsátotta, mivel ne ellenzette, hane meg engedte: Csak azt végezte, hát az Jn el egyátallyába, hogy á Chrs

Nyomo

nyomoruság által mégye Jn Országába; Minnyájunkrolis ezen akarattja va.

IV. Az mit pénig az Jn conditioval végez, az ne ollya, hogj meg ne változhatnék: Eleve el végezte Jn, hogy az embert üdvezitse, de ne egy általlyába, hane Conditio szerént, ha t. i. hiszk az Chrsbz, és az ö példája szerént szentül és hive élk, melyre választattak, Rom. VIII. 29. El végezte, hogy az hütötlenek el vesszek, de olj ok alatt, hogy ha meg ne térk; Adanak Conditiot töneleibe, Gen. II. XVI. 17. Cainnakis, Gen. IV. 7. Sodomát conditioval akará el veszteni, t. i. ha meg tsak tiz igazis benne ne találtatnék, ut Gen. XVIII. 26. 37. Jzraelt ugy akará népévé fogadni, ha ö Flek engednék; Exod. XIX. 2 Chron. XV. 2. Esa. I. 19. 20. Jer. XVIII. 8. 9. Ezech. XVIII. 21. 22. Chrs Vrkis igy szoll: Tü én barátim lesztek, ha azokat tselekeszitek, mellyeket én parantsolok tü néktek; Joh. XV. 10. 14. Lásd meg sz: Pálszavaitis, Rom. VIII. 13. Item. X. 9. Col. I. 23. 2 Tim. II. 11. 12. Heb. III. 6. 14. 1 Joh. II. 24. Luc. XIII. 3. 5. és 9. Jos. III. 16. Gal. V. 18. &c.

vadlitsoz

Vadnak pedig ollya példákis az Irásba, mellyek meg mutattyák, hogy néha az Jn Conditioval végez valamit, ha mintsenis ki mondva és világositva á Conditio, mint p. o. ez ászó: Joh. III. 36. A' ki hisse á Fiuba, ank örök élete va; t. i. ha abba az hütbe meg marad. Az ki penig ne enged el vész; t. i. ha magát meg ne változtattya. Lásd meg, Gal. V. 21. Joh. X. 28. Az Chrs Juhai sohra el ne vesznek; t. i. á mig juhok lésznek, mely az ö szabadságokba áll; Mat. X. 22. XXIV. 13. Heb. X. 36. Igy az Jn el végezte volt, hogy az ö sz: Fia által az Pharisæusokk, és Irástudókk üdvességet adgyon, de ezt az Jnk tanátsát ök meg változtatták, v. semmivé tötték, Luc. VII. 30. Mert ez vala az Conditio hogy sz: Jánostol meg keresztelkednék, azt penig ök ne tselekvék.

VB. Az Jn esküvéssel igirte volt az Izrael népék Canahán földét, de meg ezis meg máslodot az ö hihetetlenségek, és engedetlenségek miatt, mint az Jste mondgya, Num. XIV. 21. 22. 23. 24. 30. Lásd meg Esa. V. 4. 9. Az Eli Papkis igy szoll az Jn: 1 Sam. II. 30. Mondva mondotta vala, hogy az te házad, és az te

Atyadk

Atyadnak háza én elötte járnak, (az az az Papságban meg tartatk) mindszkor. Mosta penig távul len én tölle, (ugjd az Vr) mert az kik enge betsülk, meg betsülle, az ki meg vét penig, énis meg vete. Joe néz Esa. LXV. 4. LXVI. 4. Jer. XIX. 5. XXXII. 35. Illye modon rendelte vala el az Jn hogy Jeremiast meg szentelné még születése elöt, Jer. 1. 5. Igy választotta el sz: Pális Annya méhétöl fogva az Evangyeliumk prædikállására, Gal. 1. 15. 16. t. i. ha tudva és vakmeröképpe ne ellenkezk az Jn igasságával; mint meghteczik 1 Tim. 1. 11. 12. 13. Act. IX. 6.

Az Végezés tehát az Jn részéröl sohra meg ne változik, mint világoso jelenti sz: Pál, Rom. III. 3. 2 Tim. II. 13. ha szintén véghez ne mégyenis az emberek hütötlensége miatt; rajtok áll penig hogy végsez mennye, kik ha bé töltik az Conditiot, az Jnt mint egy adossá tészik vélle, hogy meg fizesse az jutalmot, mellyet nékik igirt: Ha penig bé ne töltik, hane akarattya elle tusakodnak, mindgyárást jussa,

hatalma

1. hatalma, szabadsága lésze arra, hogy ne azt adgya a' mit végezett, és akart adni, hane ellenbe hogy meg büntesse őket. Mondá, hogy szabadsága vá; mert ne kételedő Fle, s. ne kenszeritetik senkitőlis arra, hogy az bünöst mindenkor meg büntesse, hane ha akar, meg büntetheti: Sőt ez, az Jnk igen nagy dütröstségére szolgál, hogy az bünöst solhais erdemé szerént ne bünteti. De ellenbe az Jnk igasága és tökélletessége kénszeriti ő Flet arra, hogy az mely jutalmot igirt az igaz hivekk, és őtet igazán tisztelőkk, mineku tán na az Conditio bé tölt, azt meg adgya, bár ha szinte ne lemenek is arra erdemesek.

V. Másodszor. Az Jn némely dolgokról Közönséges Végezést tészé, némellyekről pedig külön végez.

El végezte az Jn közönségesképpe hogy minden ember üdvezüllyön valaki hisse az ő Fiában az ült Jésus Christusba. De különösönis el végezte az Apostolról, és személyszerént minden hivekről, mineku tán na hittek, és abb meg maradtak, hogy üdvezüljek.

VI. Har-

VI. Harmadszor. Az Jste Decretuma, Végezése, vagy öröktől fogván valo, vagy bizonyos üdő szerént valo.

Az Jn nagy szeretetik közönségese öröktől fogvá valo Végezéséből, hogy az Krs által az hivekkt Kegyelmét adgya, erről mondgya Sz: Pal. Eps. 1. 4. Választot minket ő benne, mielőtte ez világk fundamentumi fel vettetnék, hogy légyünk szentek: az az, Végezte az Jn, hogy arra válaszsza az hivekket, hogy szentek legyenek. Miképpe az Jste kegyelmes adatot, az az, adatni rendeltetet mü nékk az Jesus Krsban, öröktől fogvá elötte. Jgy, helyheztetis minket menybe, Eph. 11. 6. az az, rendelt helyben tetni jövendőben. Jme meg értheti, hogy az Jn személy szerént, és nevezet szerént, senkit öröktől fogva, által yás üdvessége vagy kárhozatra ne rendelt, sem ne választot: Hanem az Jn valóba csak azt rendeli és választya arra az üdvessége, a' ki már hiszen: Miképpe az veszedelemreis személy szerént azt rendeli, a' ki benne vá az hütötlenségbe, és az utálatos bünök szolgál

tellyes

tellyes élet-ébe; Lássz példáit, 1 Thes. 1. 4. 5. 2 Thes. 11. 13. Eleitől fogván (ugjis Sz: Pál) választ̃ot tũtetet az Jn; az az, á mitől fogva hallott á tóle az Evangyeliumot, 5. s. be vöttetek azt és az Szent Léleknek is részesi löttetek; attol fogva választ̃ot.

De az á Választ̃ás két féle: Gyenge, és Erõss. Gyenge Választ̃ás az, mellyel választ̃atik azok, az kik triszt ugjan az Evangyeliumnak, dé még test-szerént élnek. Erõss Választ̃ások vadnak azoknak kik az õ tõke élletes hitõket, az szeretetk, és az igasságk tselekedetivel meg koronázzák, és meg ékesitik; mert ugj erõssödik meg az gyenge Választ̃ás; ezrõl int Sz: Péter Apostol 2 Pet. 1. 10. Annakokáért atyámfiai ügyekezzetek inkáb az tü hivatalotokat, és választ̃ot voltotokat meg erõsitni, mert ha ezt tselekedszitek, soha meg' nem ütközõk. Jac. 11. 14. Rom. 11. 7. Az kibe gyenge hit és Választ̃ás vagyon, az nem tsak Hivatalosk neveztetik, kinek mintse menyegzõi ruhája, Matt. XXII. 1 Cor. 1. 26. 27. Jolletet ne mimsjája

mondgya az Irás Választ̃ottakk azokat, l. az kik hivattattanak.

VII. Ebből azért az Istem

Végezésk, és Választ̃ásk tudománjából, Kettõ származik: Edgyik az, hogj I. áki még eddig ne volt választ̃atott, s. tsak akarjon, valoba Választ̃ot fia és léánya lehet az Jnk, ki azt akarja hogy minden bũnös meg térjen, és él-lyen; ezt penig eskúvéssel mondgya, Ezech. XXXIII. 11. XVIII. 23. Deut. V. 29. 10. 2 Pet. III. 9. 1 Tim. II. 3. 4. 6. Ezokáért is minden nemzetségekk személy válogatás nélkül akarja az Jn az õ Országát hirdettetni, Joh. III. 16. Act. XX. 13. 14. 34. 35. Miért hivatna pedig az Jn mindent, ha ne akarná, hogj minden poenitentiara, és az üdvesség útára meg térjen? Ez tsak ollya, mint-ha az Jste azt parantsolna az emberekk hogy repüllyek az égbe, holot 20. nékiek szárnyat ne adott az repülésre; Avagy tsak ollyan, mint ha munkásokat hinál az szõlõbe, ollyan szándékkal, hogy némellyekk semmit se

fizess,

fizess: távul len az igasság szeretō bōlt Jstentōl az ollyā indulat, ki ne akarja hogj az Chrs nevébe nyujtot tsak egy pohár viznekis jutalma el veszne, Mat. x. 42. Bizony az Jn azokatis kik el veszk, meg akarná tartani, Mat. xi. 21. Ezech. 36. № 7. ha ōk akarnák. Ezért senki veszedelmék az Jn ne oka, sem valakinek halált ne szerzett, hane ki ki maga hozza magára az haragot, és az halált, ut Ose. xiii. 9. Deut. xxx. 19. 20. Sap. 1. 13. 14.

11. Második dolog mely származik az Jsteni Végezésbōl, ez: hogy á ki most Választatot, ugy visellye magát, hogj abból ki ne essék; mert abbol mindz embz ki rekedhet, ha el távozik az Conditio mellōl, mely Engedelmesség; és igy az Jnk akarattya, és Végezése, s. Választása mū réánk nézve semmivé tétetik. Miért intenék, onszolnák, és fenyegetnének az Aplok, ha az Választottak el ne veszhetnének; mint az Sidókis? Rom. xi. 20. 21. 2 Pet. 1. 10. 11. Bizony még az életk kónyvébōlis mondatnák némellyek ki törōltetni, Psal. 69. 29. &c.

VIII. Negyedszer. Az Jste

Akarattya és Végezése mégis két rendbéli: Edgyik Ki jelentetett; másik Titkos. Deákul az Ki jelentetet Akarat Voluntas Signi. Az Titkos pénig Voluntas Beneplaciti. Némely Theologusok éktele és iszonyadásra méltó dolgokat mondk, az Jnk ez két rendbéli Akarattya felōl; Mivel azt tanittyák, hogy az kiket Jste ōrōktōl fogván kárhozatra rendelt, azokat hivattya ūdvességre, és hirdetteti nékik az törvénybe ki jelentett akarattyát, mely az, hogy ūdvezūllyek; De titkos akarattal azt akarja inkáb, hogy az hūtōtlenségbe maradgyak, és el veszszek. De távul len mi tōllūnk, hogy az mū Vrunkot Jnūnket ezzel káromollyuk. Csak akkor va ez két rendbéli Akaratk helye, mikor az Jn valakinek az ō hūtit késérti és probálgattya, ha tōkélletes; mint meg teczik az Abrahámk példájából, kinek az Jn azt parantsolta vala, hogy meg áldozza az ō fiát Jsákot. Gen. xx.

Ez hogy meg len, ugy láczikvala hogj ugya akarná az Jste; de titkos akarattya az vala hogy Abrahá az ō edgjetle egy fiát meg ne ōlné, hane tsak probáltatnék ezzel, ha volnaé hū és en gedels az Vrhoz, vagy ne? Azért, mikor hūségét látná az Jn Abrahámk, meg gátolá, hogy meg ne ōletnék az Isak; mert az Jn ne gyōnyōrkōdik az ember vérébe, hane tōkélletességet kéván. Az mit azokáért extraordinarie, az az kūlōn, és az rende kivūl Abrahámmal, vagy más személyekkel tselekedik az Jn, késértve, probálgatvá azokk tōkélletességeket, és hūségeket, melybe az Jnk ige nagy bōltsessége és szereteti nyilatkozik ki: Mondom, ezt az Isten munkáját, ne kell az Jnk káromlására forditani, és azt alitani, hogy á mely akarattyát az Jn Ordinarie, szabott mód és rend szerént mindenk személyválogatásnélkūl hirdetteti, az tsak Simulatio, tettetés volna mindenkor, némellyekre nézve, kiket más titkos akarattal, se meg térni, s. tériteni, se ūdveziteni ne akarna: Sōt inkáb valakit

kisirt

kisirt, az Jn szereti azt, és ank javát, és ūdvességét kévánnya, Prov. III. 12. Apoc. 3. № 19. Miért késértené az Jn azt, á ki meg térhetetle? Ki probálgatná az vakot hogy lásson; avagy az holtat hogj járjon? 5.

Végezetre, azt mondhattyuk hogy á ki szemeit fel akarja nyitni, és valoba rá akar fügyelmezni, az Jnk minket illetō dolgaiba semmi titkos akarattja nintse, mellyet sz: Fiák vagy példájábz, vagy Evangyeliumába mū nekk meg ne jelentet volna; Olvasd sz: Pál szavait Act. XX. 20. 21. Eph. I. 7. 8. 9. Col. II. 3. Azért az Volunt as beneplacitijs nyilvá és világoson prædikáltatik mindennek, Rom. XII. 2. Eph. V. 10. 1 Cor. II. 10. 16. 1 Joh. I. 12. Azért átkotis mond az Apl ank, á ki meg egyebet akar hirdetni annál, az mit ō prædikállot, Gal. I. 6. 7. 8.

Mū azért az Jnk sz: Irásából egyszer meg értet Akarattya mellōl el ne állyunk, mert mindgyárást az Antichristus seregébe lészūnk, 2 Thes. II. 2. 11. 12. Azt penig hidgyük el bizonyoson, hogj az illye végezésibe és rendelésibz az Jn tōkélletes,

mellyet

1. mellyet sok féle Indulatokk meg jeleté-
sével meg bizonyitot; mellyek közzül
egy néhányat tsak rövideden elé szám-
lálok; mert azokat szükségesseb tudni,
5. mint az Jnk Akarattyát visgalni, és
tudakozni, Lásd meg Jere. IX. 24. &c.

Az Istenbe lévō

INDULATOKRÓL.

I. Az Isten mivel hogy Jó, sem-
10. mitis rosszat ne teremtet, hane jót min-
dent. Gen. 1. 31. Se penig gonoszra és vesze-
I Affect. delemre senkit ne rendelt egy átallyába,
Amor. hane jóra, és jókba valo részesülésre;
Azért szereti minde maga teremtet állatit,
15 ugy annyira hogy Sz: János Apl ō Flgét
szeretetk nevezi, 1 Joh. IV. 8. De kivált-
képpe szereti az embereket, s. azok közzül
meg ellenségitis szerette, Joh. III. 16. Rom.
V. 5. 8. 1 Joh. IV. 10. 19. Mivel penig az
emberek Jnk ellenségi löttek volt az bün
miatt, és halált érdemlettek, mégis az Jn
szeretetit el ne vötte rollok, hane az bü-
nösökreis ki terjesztette azt, s. mais mindz

bünösökhöz

bünösökhöz fenn tartya; Ez az szeretet 1.
könyörületeszégk és Irgalmaszágk nevez-
tetik, Eph. II. 6. 7. 1 Pet. 1. 3. II. 9. 10. Az kö-
nyörületesség penig az, mikor valaki oly-
lyannal tésze jót, az ki ne érdemes arra; 5
az illye szeretet és jotétemény Gratiák,
és kegyelemkis hivattatik; mint az kö-
vetkezendö locusokból meg teczik, Joh. I.
16. Rom. I. 5. XII. 3. XV. 15. 1 Cor. VIII. 1. IX. 8.
Eph. IV. 7. 1 Pet. V. 10. Mindennél inkább 10.
penig az Jn szereti, és fiaivá, sót ugya
barátivais fogadgya az Igasságk sze-
retöit, Jac. II. 23. 2 Chron. XX. 7. Joh. XV.
14. Act. X. 35. Joh. XIV. 21. 24. XV. 9. 10.
Col. I. 13. Es azokat az örök életk boldog- 15.
ságábanis részesiti. mint Sz: Pál erösi-
ti, Rom. VIII. 17. 29. Hogj ha fiak tehát ör. &c.

II. Az Isten szereti az em-
bert, és mivel hogy az vétket gjülöli,
azt akarja hogy az büntöl minde el tá- 20.
vezzék; ebbe penig az Jnk ige nagy jóvol-
ta mutatodik meg, hogy nohra az bünnek
Solegya az halál és veszedele, mellyet
mindgyárt meg érdemlene az ember tsak
egyszántszándékkal valo bünértis, de mégis 25.

az Jn

II. Visericordia. et Longanimitas. 1. az Jr ige Jrgalmas, könyörülő, és hosszutűrő, hogy lehessen kinek kinek ideje és alkalmatossága á meg téresre, Num. XIV. 18. Psal. LXXXVI. 15. Rom. II. 4. XI. 22. 2. Pet. III. 9. Esa. XLVIII. 9. Ezekből mutattya penig meg az Jsten Nagy irgalmasságát: I. Mert (az mint ide fellyeb meg értők) ne örömest bünteti á bünöst, mintha idegen dolog volna ötőlle az ő-

10. 2. stve. 2. Sokra érdemi tekintet az bünöst ne ostorozza, hanem lágyabba mint érdemlené; Psal. III. 10. 11. 12. 13. 14. 15. De ez az Jrtk jo volta csak addig tart, mig reménség vagy hogy az bünös meg tér,

15. azonkivül mintsem; Példa Pharao; az első Világbéliek; Babylon, az Sidók á Chananeusok. 3. Könyörge meg engedi az meg térőknek, és haragját hamar letészi Jer. XVIII. 7. 8. XLII. 10. Psal. CIII. 9. Et

20. XXX. 6. Jer. III. 4. Példáink az Jzraelitak, Ninivitak, Achab &c. 4. Nagyob, és böveb az Jr irgalma mint haragja ut Ose. XI. 8. Tűri penig az Jr á bünöst; Edgyikért az maga dűtősségéért, Psal. XXIX. 10. Exod. XXXII. 11. 12.

25. Esa. XLVIII. 9. Másikért azért, hogy az ellenségek kevélységét népészen valo kegyességgel gyalázza meg, Exod. 32. 12. Harmadikért azért, hogy nézi az bünösnek meg téresét; Jer. IV. 3. Rom. III. 4. 2 Pet. III. 19. 20. 1 Reg. VIII. Noë idejébenis, az engedetlenekre meg téréseket az Nagy türő Jr várta, 1 Pet. III. 19. eszo. Kitik maradványok még az Christ világra valo jövetelekoris sötétségbe voltak, mint valami tévelygések tömlöczébe, Mat. IV. 16. Negyedikért, az igazaknak könyörgéseikért, és életekért; Abrahamért Abimelechnek és Pharaonak meg kegyelmeze, Gen. XII. és XX. Cap. Jóbért, az ő barátinak, Job. XLII. 7. 8. Mosesért az Jzrael népének, Exod. 32. 14. Num. XIV. 19. 20. XXV. 11. 12. Ninivé Városát az ártatlanokért, Jon. IV. 11. Tizigazért Sodomától meg tartottavolna, Gen. XVIII. De főképpe á Christ könyörgésiért Luc. XXIII. 24. Jerusalek veszedelmét az Jr á Negyvenedik esztendőre vontatta és halasztotta az ő halála utá, mind addig hirdettetvén ő nékik az poenitentiát. Ezekből azt tanulod meg, az mit Sz: Pál mond Rom. II. 4. 5. 6.

III. Desiderium.

III. Az Istenk Kévánsága

ez, hogy az ember meg térjé, az engedelmességbe meg maradgyon, és üdvezüllyön; Melyből Jste ne az maga javát nézi, ki elég boldog, hanem az ember javát és boldogságát nézi: Ez illyen Kévánság vagy az el mult üdökre néz, mint Psal. LXXXI. 14. Vajha az ẽn nèpe engedett volna énnekem &c. hasonlokèppen Esa. XLVIII. 19. Vagy jövendőre néz, mint Deut. V. 9. Vajha ollyan eszek lenne hogy félnének engemet &c. Lásd Luc. XIX. 42. És mintha ugyan könyörgène ugy szóll Jnd az ő nèpének, Esa. LXV. 2. Ki terjesztette (ugy) kezeimet ez verssenyes nèphez, kik járk nem jó uton, &c. Ki terjesztett kézzel szoktunk müis könyörgeni; Exod. IX. 29. 1 Reg. VIII. 22. et Job. XI. 13. Panaszbalis kènszerit Jnd az meg térésre, Ezech. XVIII. 21. 24. XXXIII. 11. Mich. VI. 3. Jerem. II. 5. Esa. V. 2. Ellenben az meg átalkodott bünöst az Jnd magától el üzi, nemis akarja hogy az ollyanért senki könyörögjön, Rom. II. 15. Jer. VII. 16. XI. 11. 14. XXV. 1. Ezech. XIV. 14. hanem ugyan ne akar meg jobbulni.

IV. Az Jnbz

IV. Expectatio

IV. Az Istenbẽ mint valami

Reménség helyett valo az Várakodás; mellyel az Jnd várja az bünösk meg térését, Esa. V. 2. 4. 7. 1 Pet. III. 9. 20. Az Jnd még az Noë idejébenis várta á Pec- 5. nitenkát, jollehet tudvá az Vakmerőstt természeteket, ne amyira várta, mint kèvánta az meg jobbulást, mint kedves dolgot, és azért nékik hosszu időt engedett. Ebből az reménségből szár- 10. mazik az Jndbe némü némü bizodalmi, Mellyel mintha bizné (emberi mód szerént) az Jnd, hogy az Nèp el ne távozzék ő tőlle, és öis jótétemènyét gazdagonn közlené övélle; ez illyen bizodalomból 15. sokat jövendölt etett az Prophéták által, feltévén az igireteket, de ne átalyába, hanem Conditiot értvé alatta, ut Jerem. XXXI. 33. 34. Heb. VIII. 10. Jerem. XXXII. 37. 38. 39. 40. Ezech. XI. 17. 20.

V. Mélty.

Emek ellenébe néhaláttatik az Jnd az ő nèpét fèlteni, Deut. XXXII. 26. 27. Exod. XXXIV. 12. 15. 16. XXXIII. 3. Né- 23. ha ollyan indulattalis viseltetik, mintha meg fogyatkozna az Nèp felöl való

remèn

1. Remenségbe; Mely akkor esik, 1. Mikor mint valami bizonyságra fog' ki, hogy az maga részérõl mindent tselekedett, valamit kellet tselekedni, Esa. V. 4. Jere. II. 21. 22. 23. 25. VII. 27. Esai.
2. LXV. 2. 12. 2. Mikor mint valami lehetetlenk mondgya, az meg veszett Népk meg térését, Jere. XIII. 23. Ose. VIII. ✠5.
3. Ezech. XXIV. 13. 3. Mikor ugy kũldi az Néphez az Prophetákot, hogy az õ tanitásokat hallyák, de ne értsék, ut Esa. VI. 9. 10. Jere. I. 17. 18. 19. VI. 28. 29. 30.
4. 4. Mikor azt izeni az Népk, hogy el fáradot mind az intésbe, s. mind az bũntetésbe, Jere. XV. 6.
5. 5. Mikor azt fogadgya az Népk, hogy tõbbé ne kõnyõrül rajta, Ose. I. 6. és tõbbek.

VI. Laudiu. 18. V. Az Isten mondatik Õrülni, 1. Az emberekk engedelmességeke, ugymint az Abel áldozattya, Gen. IV. 4. Heb. XI. 4. Az meg térõkón, Luc. XV.
2. ✠7. Lásd meg Act. X. 34. 35. 2. Mikor az engedelmességért jót ád nékiek, ut Deut. XXX. 39. Esa. LXII. 5. LXV. 19. Jerem.
3. XXXII. 41. 3. Õrül az Iste az meg átalko

átalkodottakk veszedelménis, Deut. 28. ✠36. Ellenbe bánnya az bũnósk mind bũnét, s. mind veszedelmét, Gen. VI. 7. és ezek miatt meg szom orodik, vagy fájdalommal, és bosszúval illettetik, ut Eph. IV. 30. Esa. LXIII. 10. et Cap. VII. 13. Item Esa. XLIII. ✠4. &c.

VII. Pœnitentia. VI. Bánkodástis tulajdonit az Irás az Jnk, Gen. VI. 6. 7. 8. et 1 Sam. XV. 10. Bánnya vala az Jn hogy embert teremtett volna, és Sault Királlyá tõtte volna, jollehet ne azt akarja õ Fle jelenteni, hogy az terémtésbéli dolgát meg bánta volna; mert minde ige jol, és bõltse teremtetett vala, Gen. 1. Prov. 8. Hane proprie azt bánta, hogy ez következném belõlle az teremtésbõl, az emberek vakmerõségek, gonosságok, és istentelenségek miatt, hogy özönvizzel el kellene vesztení az embert az földk szinérõl, kit az õnnõn maga képére és hasonlatosságára az maga dũtsõsségéjért és tisztességéjért teremtett vala. Bũntetéséröl valo végezesitis az Jn ne tsak meg változtattya,

24.

hazen

1. hane ugya megis bánnya, ha meg tér
á bünös az ō bünébōl, Ezech. XVIII. legē.
Amos. VII. 3. 6. Jere. XX. 16. kiváltképpe
Jer. XVIII. 7. &c. Mind az illyenekbe em-
5 beri mód szerént szokott az Sz: Irás az Jn
felöl szollani, nem tulajdonképpen.

VIII. Ira. VII. Az Harag sok helye-
ken tulajdonittatik az Jnk; ut Joh. III.
℣ ult. Rom. I. 18. II. 8. Col. III. 6. Ose. XI. 8. 9.
10 XIV. 5. &c. Ne haraghatik penig az Jn
semmire, hane tsak az bünös személyre,
mellyet Sz: Pál Rom. IX. 22. Haragnak
edényinek; Eph. II. haragk fiaik nevez.
Az elsō Locusba az haragk edényé-
rōl azt mondgya az Apl. hogj veszede-
lemre készittettek, ne Istentōl, hane
vagy magoktól, vagy az ōrdōgtōl,
mert az Jn kegyelmét meg vetet-
ték vala; az Jn penig szintén ugy mi-
képpe az fazakask hatalma vā az sá-
ron, az ollya meg átalkodottakot ha-
ragk edényivé változtattya és rendelj;
ellenbe á kik az Jnk kglmét ōrōmmel
bé vészik, azokat az kegyele által
az dūtsösségre készíti: Rom. IX. 20. 21.
22. 23.

Az második

Az második Locusbanis az haragk fi-
ait ne ugy kell érteni, mint ha az Jn az
ō lételekk elōtte választotta volnael az
ō haragjára, és az ōrōk büntetésre; Mert
az Jn igaz minde ō Vtaiba, Deut. 32.
℣ 4. Mert néki minde úta igasság, ki
hamisságot ne tud, ki igaz és jó, Psal.
XI. 7. XXVIII. 8. 9. XCII. 16. CXIX. ℣ 137.
Ezech. XVIII. 28. Soph. III. 5. Ezokáért
azt, az igasságh ne engedi meg, hogj
az Jn senkitis mig maga ne vétkezik,
vagy haragra rendellye, vagy bünté-
tésre; hane az á haragk fia, az ki az
törvényt által hágvā, maga hozza
magára az átkot, mellyet az törvény 15.
az hamissakk ki mondott, Deut. 27.
℣ 26. Gal. III. 10. Rom. VI. 23. 2 Thes. 1.
℣ 6. Heb. II. 2. Apoc. XVI. 5. 6. 7. Rō. I. 32.

VIII. Az Jn gyülōli és ú- IX. Odiū.
tállya elsōbenis az bünt az után á bū- 20.
nös embertis az bünért. Hogj az bünt
gyülōli meg teczik, Prov. VI. 17. 19. Jer.
XLIV. 4. Zach. VIII. 17. Lev. XVIII. 22. 26.
29. Deut. XII. 3. Hogj penig az bünért az
embertis gyülōli, meg teczik Psal. V. 7.
XI. 5.

Cap. xi.5. Lev.xxvi.30. Jac. iv.4. Ezokáért aztis gyülõli, ha mi jót az illyek tselekednek, nè akarvá á bũnt el hadni, Prov. xv.8. xxi.27. xxviii.9. Esa.i.13.14. Ez az gyülölség az Jnè arra mõttya, hogy el uzi magától azokat az kiket gyülöl, és javaibol ki rekeszti. Ebbõl következik hogy az Jn nè gyülöl Proprie sênkit meg, ha nè vétkezik sêmiè ellè szerént.

Obj. De mondanád: Ha Sz: Pál, Rom. ix. 11. az Jnk illyè szavait hozza elé: Mikor még az gyermekek nè születtek volna, az mondatott: Jákóbot szerette, Esaut gyülölte. Felelet: Sz: Pál nè ugy hozza elé, hanè még egyéb szókis vadtk ott kizbõ vettetvè; Lásd és olvasd meg Gen. xxv.23. az historiat: Mintsem ott az gyermekek születése elõtt egyèb mondva, hanè ez: Az nagyobbik szolgál az kûstebitk. Az másik mondás pèdig va Malach. 1.2. Kinek az õidejèbz az gyermekekk születések utâ sokszáz esztendõkkel mondotta az Jn az Esau és Jákob nemzetségèrõl: Jákobot szerette Esaut gyülõlte; az az, inkább szerette az Jákob nemzetségét, mint amaz Edomitá-

Edomitakot, kik Esau maradványi. TB. 1 Gyülõlte; itt azt tészi hogy nè annyira szerette; mint másutt is Deut. xxi.15. Prov. xiii.24. Luc. xiv.26. Mat. vi.24.

Obj. Mégis Mondanád: Az Adá vétkéjért mimyájá halált érdemlettek, a kik õ tõlle származtak; azért az magok bũnõk elõtt azokat is gyülõlte az Jn: Rè. Rè. Az halált Adámtsak egyedûl érdemlette meg, azokáért tsak õ bũntetõdõt e- 10. gyedûl azõ maga vétkéjért: Rolla pèdig az halál mindenekrè szállot, dè nè haragbõl, sè nè bũntetéskèppe, hanè azon módgal és okkal mellyel születtenekis; dè sè az születés, sè az halál rajtunk nè bũntetés, hanè emberi természetünkk tulajdonsága: Természete szerént Adamis halandò volt, az életet pèdig õ bennè szerezte az Eletnek fája. Hogy pèdig az Jn sênkit proprie máso- 20. kért nè bũntet, vagy másk bũnéjért, maga erõsíti, Deut. xxiv.16. Ezech. xviii.20. 2 Reg. xiv. 6. Nè õlették meg (úgy è) az fiak az Attyokért bũnõkért: t.i. bũntetéskèppe: máskènt, az Jn gyakorta botsát

Ayermony

1. nyomoruságot az ártatlanokrais jure Dominij, ô jure Judicij; El veheti az Jn mũ tollunk á mit adott akarmi ũdõben, de az õ igassága ne engedi hogy bũntesse azt, 5. á ki ne vétet: az mint fellyeb mondók.

X. Severitas.

IX. Az Jnk Keménységétis

gyakorta olvassuk; Rom. XI. 22. Exod. XX. 6. Deut. V. 9. Nah. Cap. 1. 2. Mellyekben mondatik bosszuállo Jstenk, mint Psal. XCIV. 1. – Bosszuállásokk Jstenék; Item; Meg fizetésk avagy bũntetésk Jstenének; ut Jere. LI. 56. Es meg eméstõ tũznek; Heb. XII. 19. Lásd Cap. X. 27. 28. 29. 30. Példák Nadab és Abihu, Lev. X. 1. Az Lóthk feleségé, Gen. XIX. 26. Uza, ki kezét az Frigy ládára nyujtvá, hirtele meg hala, 2 Sam. VI. 6. 7. Az Szombat napon fát szedegetõ férfiu, Num. XV. 38. Moses és Aron, kik kételkedék az Jn jovoltábz, Num. XX. 10. 11. 12. Lásd Psal. CVI. 32. 33. Hasonló példáink vadk az Vj Testamentumba, Ananias és Saphira, Act. V. Herodes Agrippa, Act. XII. 23. Es az kik az Ur Vatsoráját méltatlanul valo ételekkel ferteztetik vala, hirtele meg holtak; 1 Cor. XI. 29. 30. Végre á kárhozot lelkek.

Mondanád,

Quæst

Mondanád. Mint álhat meg ed-1. gyût az Jnk Keménysége, az õ Irgalmasságával? Felelet: Meg álhat, mert az Rx. Jn ezt az õ Keménységet ordinarie szabott rend szerent tsak azokra terjeszti, á 5 kik immár meg átalkodot, és meg térhetetle bũnõsõk: Extraordinarie az szabot rende kivũl bizonyos okokra nézve, azokhozis keménységét mutattja néha, á kik meg jobbulhatnák: Herodesk bũneit az Jn sok ideig el halgatta; az Lóth Feleségének nagy jo voltát akará adni; Nadab, és Abihu nagy Méltoságokat ne betsüllették meg, hogj kõnnyũ dolgot el távoztatnák; Moses tudta és látta az Jnk Ngos dolgait; ezért lõtt (az mint nékk láczik) egyszeri vétkekért ollya kemény bũntetesek. Ez mellet, ha ne teczikis, de valamit Jn meg tiltott, ige nagy bũnt tselekedik á ki azt által hágja, és halált érdemel, mint Uza, ki Levita lévé az Frigy Ládához nyult vala, mellyet ne szabád vala tselekedni, hane tsak az Papk. Num. IV. 15. Lásd meg 1 Sam. VI. 19. Azértis õlte meg Jn ezeket

hirtele

1. hirtele haragjába, hogy példái lennék sokakk, hogy az Jnk rendelését és törvénjét meg betsüllenék. Ugya eze okra nézve, Ananias és Saphira hirtelenséggel megh-
5 ölettetek Act. V. 5. Mert jollehet az törvény elle ne vétkeztek vala, de mivel az Jn azõ ki beszélhetetle jóvolták gazdagságát, sok jelekkel és tsudákkal akkor kezdette vala mindenekhez meg mutatni,
10 azért az Jn õrökös például egyszeri tsalárdságokk alkalmatosságával, haragját azokra ki õnté. Mert midõn az Jn az õ Nagy Gratiaját osztogattya, mindenekk akkor kell leg inkáb félni és vigyázni,
15 hogy az jóltevõ Jn meg ne haragudgjék az háládatlanságért. De ez illye példák felõl aztis gondolhattyuk hogj á kikre az Jn hirtele tsapást botsát, hasszinte mü ne tudgyukis, de azokk volt egyéb vétkekis, mellyeket az Jn sokáig el türt, és el halgatott volt õ bennek.

Az mi penig az õrök kárhozatot illeti, azis ne ellenkezik az Jnk Jrgalmasságával, mert az irgalmasság meg álhat, affelõl, ha szinte az Jn utolso keménységet

mutattyais

mutattyais azokhoz, á kik magok szabad 1.
akarattyok szerént az õ hamisságokban meg maradnak, (mellyet el távoz tathatnának) és az Jnk sok ideig valo békességes türését avagy Várakodását meg vé- 5
tik és meg utállyák; holott látod hogj mind az Jrgalmasság fen va, s. mind penig az uta az keménységk helye va: Mert ebbz áll az hosszu ideig valo Türés, hogy á büntetést sok ideig el halasztya; ne abban, 10
hogy az hamissat sohra meg ne büntesse. Ezt az Jnk Igasságát még az hamisságk Cselekedõiis meg értik, és ellene meg némulk, mint amaz példából meg teczik, Mat. XXI. 33. 41. Vala egy ház biro ember, 15
ki plántála szõlõt &c. Holot ✠ 41. Magokkal az gyilkos Sidokkal tétete á Chrs törvényt, és magok sententiázák meg magokat. Rom. II. 2. Jte Rom. XI. 20. 21. 22.
Azért az Jnk igassága ne engedi meg, hogj 20
az Istentele õrökké büntetésnélkült maradgyon az hamisságba, hane azt kévánnya hogy az sok ideig valo türés és Várakozás utá, érdeme szerént végre meg büntetõdgyék; Rom. I. 32. Heb. II. 2. 25
2 Thes. I. 6. Apoc. XVI. 5. 6. 7. XVIII. ✠ 6.

Act.

Act. XVII. 31. Heb. X. 30. Rom. 11. 6. 2 Cor. V. 10. Apoc. XX. 12. 13. &c.

Immár azért értyũk, mit kellessék hinnũnk és tudnunk az Ô, és Uj Testamentumbéli sz: Irás szerént, arrol az õnnõn magától valo, tarsaságot ne szenvedhetõ edgyetle egy Istenrõl kit az igaz Keresztének tisztelnek és imádk: t. i. Ki légye, Minémũ le; Mit kévánnyon mũ tollũnk, Arra mely nagy indulattal gerjeszszen, inditson, és hÿon bennũnket. Mélto tehát, hogy enk mind végig álhatatoso engedgyũnk és szolgállyunk. Itt penig az Vr Jesus Christol adatot s. tanult Imádságot az õ értelmével edgyũtt leg elsõben mondgyuk el.

Mũ Atyánk.

I. OH Irgalmaszággal bõvõlkõdõ dũtsõszéges Vr Jn, mũ Vrunk Jésus Christk sz. Attya; Véghetetle az te jovoltodk gazdagsága, és az te Igaszágod az felhõket éri; mivel ne gyönyörkõdõl az bũnõs emberekk veszedelmébe, hane meg térésekben, és

életekbe; Se személyválogató Jn ne vagy, hane minde nemzetség között kedves te elõtted, valaki hozzád meg tér, sz: Nevedet féli, és igaszágot tselekeszik, mellyet meg jelentettél az utolso ũdõbe minden nemzetségk, hirdetve békeszéget nékiek sz: Fiad által, kit Vrokká tõttél mindenekk. Ne rekesztettél ki minketis Vr ez nagy irgalmaszágodból, hane bõltse modot találtal benne, hogy minketis az bũnbe meg holtakot az lelki életk világoszágára feltámasztanál. Ne tõrõltél el Vr minket, jollehet ellenségid voltunk, hane á mũ tudatlanságunkk idejét el halgatván, hirdetteted mũ nékkis méltatla bũnõsõkk, hogy te hozzád térnénk minde jókk kútfejéhez: Ki igazá meg itiled ez földk kerekségét amaz férfiu által kit arra rendeltél, és meg fizetz kikkik az õ tselekedete szerént. Oh ki véghetetle Vr á te kegyelmedk gazdagsága! Ki el annyira szerettél minket por és hammu voltunkra, hogy az õrõk életk drágalatos kintsét, az meg hérvadhatatla Koronátis el ne titkoltad mũ tõllünk, sõt sz: Fiad által fiaidk, és õrõkösidkis fogadtál.

Annakokáért mũis immár sz: Fiadk

általa nagy bátorsággal Atyánkk mondůk
és vallunk egy edültégedet, és azt mondgjuk:
Aldot légy mü Mennyei Sz: Atyánk, Sz: és irgal-
mas á te neved, Mennye és földön tiéd mind-
örökké á tisztesség, és dütsösség, és az egész
világ tellyes jó volt odk gazdagsával: az
ember penig mitsoda hogy meg emlékezel rol-
la? Kit noha egy kevésé töttel alábbvalóvá
az Angyaloknál, mindazonáll dütsösséggel,
és tisztességgel meg koronáztad ötet: Azért az
emberekk fiai bizk á te szárnyaidk árnyékábz
meg elégittetk á te házadk bösségével, és á
te gyönyörüségedk folyovizével itatod meg
öket; mert nallad va az életk kútféje, és
á te világosságod által látunk világossá-
got: Azért müis tsak te benned bizunk, és
benned helyheztettyük reménségünket;
söt kérjük alázatoson Isteni Felségedet,
oh Kgls Jnünk, hogy hasok büneinkért, és
háladatlanságinkért, még meg ne vetettél
minket, hane Kglmedbe tartasz; tanits és
oktass minket á te Utaidra, irdbe Sz: Tör-
vényedet á mü szüveinkbe; és Sz: Lelked ál-
tal serkengessed arra á mü erötlenségünket,
hogy tellyes életünkbe mindenek felett té-
gedet szereszünk mint édes Atyánkot, és

féllyünk

féllyünk s. tisztellyünk mint hatalmas V-
runkot. Ne vessel édes Atyánk, hahol
tántorodásunk törtenikis, hane nyujts
ki á te job karodat, és esetünkböl kglmese
emely fel minket, fogadgy hozzád visson-
tág, mint az Könyörülö Atya el vessett té-
kozló fiát bé fogadta vala. Halgasd
meg Vr idejénkora á mü kiáltásinkat, s.
fohászkodásinkot, mikor nyavalyáink,
és háboruságinkközött szemeinket á fényes
Egekre te hozzád fel emellyük, hadd di-
csekedgyünk és örvendezzünk á te ha-
talmas szabaditásodba; Sz: Fiadk nevébz.
Ame.

Ki vagy á Men=nyékben.

MIndenhato Fls Vr Jn! Ki terem- Act. IV. 24.
tetted Mennyet és á földet; jollehet tied
ez világk kereksége, és ank minde alkot-
mánya; mindazonáltal az te kezeidnek
munkáit meg osztottad az emberekkel, Psal. CXV. 16.
mert az magost egeket te magadk Kirá-
lyi Székül választva, az földet adtad
az emberek fiaik. Fel magasztaltattál
Vr Jn minde népekk felette, és az Ege-
ket fellyül haladgya az te dütsösséged:

Kitzda

Psal. CXIII. Kicsoda hasonlatos te hozzád mü Urunk Istenünk? Ki noha az Magoßágba lakozol, de szemeidet le hajtvá, mindenekre nész Mennye és földön: Senki te elötted el ne rejtezhetik titkos helyekbe, hogy te ne látnád ötet, holott bé töltötted Mennyet és á földet: Héjába rejtezikel az Adamk fia te elötted, hogy álnokságát el fedezheße, mert az szivekét és az veséket te által látod. Haszontala bujdosunk te elötted amaz engedetlen Jonáßal; mert hova mehetünk Vr az te Lelked elött?

Psal. CXXXIX. Ha az Mennyégben megyünk, ott vagy, ha az koporsóban vettyükis az mü ágjukot, ottis jelen vagy; ha ollya gyors szárnyaink volnák mint az hajnálk feltámadott sugára, és az tengerk végsö határáig repülnénkis, odais á te kezed vinne minket; söt az sötécségis ne fedezhet el minket, mert azis ollya te elötted mint az Világoßág. Te birod Vr á mü veséinket; Anyánk méhébenis te fedeztél bé minket.

Oh mü édes táplalo és gondviselö Istenünk! Hajts le az te fülcidet á mü Könyörgésünkre; légy velünk ezvilági bujdosásinkba, oltalmazz háboruságinkbz, bátorits

bátorits félelmünkben, vigasztaly szomoruságinkban. Jol látod Vr hogy el szakadott ez Világ, mintha ugya ne igazgattatnék te tölled, és az Sathan uralkodik az hütötlenekben, ki az ö székit fel magasztalván á te sz: hajlékodk helyén, ki oltotta félelmedet, sz: tiszteletedet bálványokra téritette, az Mennyeiekre teremtetett emberekk ábrázattjokat földre le szegezte. Mü pedigle Vr szemeinket az égre fel emellyük, hogi ha onnā jöne segitségünk mü nékk; az mü segitségünk te tölled va Vr, ki teremtetted Mennyet és az földet: Jmé miképpe az szolgákk szemei az ö Vrokon, és az szolgálókk szemei az ö Aszszonyokon, ugy á mü szemeink á mü Vrunkra Istenünkre nézk mind addig mig könyörül rajtunk.

Psal. CXXI. 1. 2.

Psal. CXXIII. 2.

Könyörüly édes Atyánk mü rajtuk és az mü számtalan sok bünemkért ne fizess érdemünk szerént mü nékk. Ne hadd ki alunni szüveinkböl az Jnri félelmet, mely kezdete és örizöje az igaz böltsességk, hogy noha te az Mennyékben lakozol, mégis ugy féllyünk

mindzbz

mindenben te tölled, mint szüveinket átt látó, és igazán meg itilö Biránktól. Az te Mennyei Erö̃d lakozzék mü bennünk, hogj ne légye az Sathank semmi hatalma mü rajtunk; az sötétségk tselekedetit le vessük, és világossághoz illendö ruhába járjunk, mint nappal tisztességese forgolodván minden dolgainkban. Szakazd el Vr az mü lelkünket ez világi élet javainak felettéb valo szeretetitöl, hogj az mü társalkodásunk és nyájaskodásunk ne légyen ez világi hivságokat szerétö emberekkel, hane az Mennyékbe te veled, és az te szerels Fiaddal lén, mint örökös hazánkban, és maradando hajlékunkbz honna várjuk á mü meg Tarto Vrük Jésus Chrst, halando testünkk meg dütsöitésére. Amen.

Szenteltessék megh az te Neved.

Mü Mennyei Kgls Sz: Atyánk! Ki azt parantsoltad mü nékk hogy légyünk szentek, mert te Vr Jn Sz: vagy; Azokáért tudgyuk hogy Sz: és rettenetes

Lev. XIX. 1. 2.

á te neved

az te Neved, kinek széki elött az Seraphin Angyalok szüntele való szóval ének-lik: Sz: Sz: szent az Seregekk Vra, telljes mind á Meny, és föld az te dütrösségeddel. Azokáért mü te szegény bünös hiveid, kiket irgalmadba befogadtál, tellyes szüvünkböl és lelkünkböl kévánnyuk, hogj tégedet Sz: Fiaddal edgyütt mind ez világ meg ismérjen, tisztellye, féllyen, és szentellye: Mert ez Vr az örök élet, hogy ismérjek téged egyedül igaz Jnt, és á kit te el botsátottál az Vr J. Chrst.

Esa. VI

Joh. XVII. v. 3.

Méltó vagy Vr hogy tégedet ditsirjenek minde nemzetségek, mert örökké való az te irgalmaszagod. Ditsirjenek tégedet ez földk Királyi, mert az Egekk felette felmagasztattál: Edgyik nemzetség az másikk hirdesse Ngs dolgaidot, és beszéllye á te hatalmaszágodat. Botsásd ki Vr á te világoszágodat és igaszágodat, hogy azok vezérelve minket, mü is méltatlan bünösök szabadoson hirdessük á te Sz: rendelésidet, és bévigyek minket az te Flgd helyére te hozzad mü vigaszágunkk és örömünkk

Jnesez

Istenéhez, hogy á te székedk elötte á müszü=
vünkk oltáran ditsiret mondászal áldoz-
zunk te néked. Lakoszék Vr böséggel mü
bennünk á te irgalmaszágod, és töröly ki mü
köszüllünk mindē hamiszágokat, és fertel-
meszégeket, mellyek által az te sz: Neved
káromoltatik; és adgyád hogy fénlyek az
Mat. V. 16. te népedk világoszága az emberek közöt, hogj
1 Pet. II. 12. ank helyében hogy rágalmazk minket mint
gonosztévöket, az jotselekedetekböl dütsö-
itsek tégedet, mikor öketis kegyese meg láto-
gatván, tehozzád meg térited. Terits meg
Vr tehozzád az tévelygöket, világosits meg
á sötétségbe járókat, hogy az te jövoltodk
gyönyörüségét meg kostolván, minde ne-
zetségek tsak tégedet ismérjek egyedül i-
gaz Jnk lenni, tégedet féllyek, tisztellyek, és
szerels Fiad által örökké fel magasztallyak.
Ame.

Jöjjön el á te Országod.

„Örök Mindenhato Jn! Seregekk dütsö-
séges sz: Királlya! Jollehet hiszszük hogj
az egesz föld az te birodalmodba va, és
teljes az egész világ az te dütsösséged-
del: Mindazonáltal nagy soka vadk
Vr

Vr, kik az te hatalmas Királyi pálczád el-
le viaskodk, és kevese hajtyák meg feje-
ket te elötted. Az Izraelis el pártolt Vr
te tölled, el hagyott tégedet az el fájult
nemzetség; kit szép mezödk siros füvé
legelteez vala hátra tértek, és el hattanak
tégedet Izraelk szentit. Söt imé Vr az okis
meg hanyotlattak, és haszontalanokká löt-
tenek, kiket sz: Fiadba, és Fiad által haj-
lékodba gyüjtöttél volt, mintse ki tudná és Rom. II 11.
meg keresné az Jn. Hol va azokáért az
békeszég, mellyet hirdettél sz: Fiad áll? hol
van az te igidk igaszága, mellyet igaza pré-
dikáltattál minde nemzetségekk? Holott Psal. LXXIV
bé töltek é földk minde helyei gonosztévely-
gésk sürü sötécségével, és iszonyu kegyet-
lenségekk hajlé kival. Meddig halgatz hát
Vr Jn? Es meddig rejted el töllünk az te
orczádot? Kely fel Vr, és forgaszad ügyedet;
Emlékezzél meg á te gyálázatodrol, melljel
tégedet illetk az bolondok: halgasd meg Vr
az te kitsiny Seregedk fohászkodását, és
tekints immár az Szövetségre mellyet né-
peddel szerzettél; s. mutasd meg ez földön
minden népekk hathatosképpe az te
ország

Országodk dütsößégét, és ne hadgyad el
pusztulni rége válaßtot örökségedet; ne
feletkezzél el mindenestöl fogva á te ßegé-
nyidk gyülekezetiröl; ne adgyad á fene va-
dakk torkába á te edgyetle egy Görliczed-
nek lelkét, hane inkáb ronts el minde ha-
mißágk istápját, és szaggasd el az hütötle-
ségk kötelét; könyörüly az meg epedet nyo-
morultakon, hogy á ki meg rontatott, ne tér-
jen vißßatölled ßégye vallaßal.

Nyisd meg Vr In ßemeket az Vakok-
nak, hadd láßák az te igaßágodk világos-
ságát; keresd meg az el tévelyedteket,
hadd tudgyák meg fogyhatatla jovoltod-
nak és ßeretetedk gazdagságát. Tündö-
köllyék Vr á te jovoltod mindenekk, hadd
Psal. XLV. 10. hirdeße edgyik nemzetség az másikk dol-
gaidot, hadd beßéllyék az te Méltoságod-
nak, és jovoltodk Ngs emlékezetit, és éne-
kellyék igaßágodat. Az te Országod len
minde üdöbe állo Ország, és az te uralko-
dásod nemzetségröl nemzetségre. Tellye-
sits meg Vr á te fogadásodat, ki azt igir-
Jer. XXX. 1. ted népedk, hogy bé irod ß: törvényedet
az ö ßüvökbe, hogy ki tsintöl fogván

nagyigla

nagyigla tégedet meg ismérjek: Jusson
eßedbe Vr dágalátos igireted, melybe
azt mondottad; hogy á te népedk minde fi- Esa. LIV. 13.14.
ai az Urtól tanittattak léßk, és nékiek
böség és békeßég léße; igaßágba meg e-
rößittetik, távul léße az nyomoruság ö
tölle, ne retteg attol, mert ne közelget ö
hozzája. Kezd el Vr, irgalmaßagk At-
tya! Kezd el meg épiteni ez kévánatos Or-
ßágodat; oltsád á mü ßivünkbe és elmek-
be ß: Törvényedk gyönyörüségét; légje
á te félelmed ßemek elött mindenekk.
Magaßztaltaßál Vr az te erößégidben,
hadd énekellyük és ditsirjük az te hatal-
madot: Emelkedgyek fel az te Országod Psal. XXIV.
Kapuik fejei, nyillyak meg á te örökse-
gedk ajtai, és jöjj bé oh dütsößégk Ki-
rállya! Te vagy Vr ne más á dütsößég-
nek Királlya. Jöjjönki Vr Sionból Esa. 11. 1.2.
az te törvényed, és fedd meg az pogányo-
kat itiletbe, hogy egymás elle fegjvert
ne vonnyak, sem pedig többé hadakozást
ne tanullyak. Támazd fel az te Vilá-
goßágodat az homályba bé borultakra,
és lattaßek meg azokonis dütsößéged,

hadd

hadd járjanak á pogányok az te világoſságodba. Légyenek nyitva minden ſünteted az te kapuid, hogy bé menyenek te hozzád á pogányokbe ſokaſágok, és épitsék az idegenek az te Kőfalaidot. Változtasd el Vr á népekbe ajakokat hogy tiſztalen, hogy mindenek ſegitségül hijják az te nevedet, hogy ſzolgállyanak teneked egyenlő akarattal, &c: Dicsőséges Ame

Légyen meg az te Akaratod, miképpé Menyben, azonképpé itt e' földönnis.

Irgalmason Vralkodoſz: Jn! Telette igé felmagaſztaltattál, dücsőſséget, és ékeſséget öltöztél magadra, világoſsággal mint egy köntőſsel magadot környül vötted, és kiterjeſztetted az Eget mintegy Kárpitot, az felhőket ſzekereddé rendelted, és járſz á ſzelekbe ſzárnyain. Az hegyeket elboritották vala az Vizek, de az te parantſolatodra el oſzlának; az hegyek felemelkedének, és az Völgyek leſzállák á helyre mellyet nékiek rendeltél vala. Az ſzelek

ſzelek meg háborították az vizeket, az tengerre volt az te népedtt ittya, és az te ösvenyed az nagy ſzélyes vizekbe. Melyrajtok az te ſzelekedetid Vr! Mindeneket bőltsen teremtettél, és á te akaratodért vadnak és teremtettek mindenek. Azért mindek engedtk Vr az te Mindenható erődök, és akaratodtk; az te ſzódra meg indul és megrendül á föld; az erős kőſziklák parantſolatidra meg hasadoſk; ha ſzólitod az Egeket, ottan jelen vadtk, az Napot hamé tiltod fel nekél, és az hóldat vérré változtatod. Az Angyalok tégedet áldnak, kik erővel hatalmások, és az te parantſolatidot mivelik, engedvén az te beſzédidtk ſzavának. Áldak tégedet minden ſeregid, és engedtk akaratodtk: csak az emberi állat te hozzád Vr engedetle, kit az földtk sárából teremtettél, alávaló porból vöttél, dücsőſséggel és tiſztes-ſéggel meg koronáztál; egy kevéſſé tőttél alábbvalóvá minket az Angyaloknál és az te kezeidtk munkáin Vrrá tőttél, mégis haſzontalan fergek te veled tusakodunk. Bizonyára méltó panaſzolkodol

Vr

Vrá az Egh, és föld elött ellenünk kik ne en-
Esa. 12. gedünk az te szódnak, hogy fiakot neveltél
kiket nagy Méltóságrais emeltél, ök penig
te tölled el szakadtak. Világoszágot támasz
tottál mü nékk, de mü az sö tétséget válasz-
tottuk, életet adtál elönkbe, de mü az ha-
lálhoz nyultunk: Te penigle Vr ki ezeket
jól látod, mégis ige Kglmes és Irgalš Jn vagi,
Psal. 145. hosszu ideig Türö, és késedelš az haragra.

Könyörgünk Vr Jn Felségedk, ez utaiz
ne nézd á mü háládatla voltunkat, és ne
szálly itiletbe mü velünk, hane elözze meg
Kegyeszéged igaszágodk keménységét.
Tanits mindeneket az te Vtaidra, jelents
meg ez világk üdvezitö Akaratodat, hogy
legyek minnyája Istentöl tanittattak, hogy
nagy seténységgel és engedelmességgel vi-
gyék véghez itt ez földön az te akaratodat,
mint az Angyalok az Mennyékbe, és mindz
állatok engedk te néked. Ölts Vr mü be-
lénkis te hozzád valo ollya buzgo szeretetet,
mint volt az te Sz: Fiadba, ki még az ö ször-
Mat. 26. nyü fájdalmi közöttis, ne az maga akarat-
Ps 18. tyát, hane á te akaratodat kévánta bé
tölteni; Es mikor ez világon ut alkotnek, szolgája
Cyolt

volt mindenk; mikoron parantsolhatna, en-
gedett mind halálig, az keresztk halálaig. Phil. 11.
Mikoron szidalmaztatnék, senkit ne szidal-
mazott, mikoron szenvedne senkit ne fenye-
getet, hane te néked hadgya vala Vr á bosz- 1 Pet. 11. 23.
szu állást ki igazán itilsz. Szerelš Atyánk!
plantály mü belénkis illye szilidséget, lá-
gyits meg az engedelmeszégre á mü kemény
szüveinket, hogy müis mind jo, s. mind go-
nosz szerentsénkk idején köveszük akara-
todat. Es mivel ne az testi áldozat, hane
az lélekk engedelmeszége kedves te elöt-
ted, ~~furd által~~ nyisd megh á mü füleinket, hogy ne Psal. 40 Ps 7.
ez világ után fügyelmezzünk, hane te töl-
led halgaszunk; és á mü maradandó jónkot
ne itt ez földön, hane á Menybe helyheztes-
sük; oda sovárogjon á mü szivünk, oda ké-
vánkozzék á mü lelkünk, mert elégséges Psal. XVI 11.
öröm va á te házadba. Mivel azért á te
akaratod öröm és vigaszág, á mü akara-
tunk hivság és romlás, és á mit kellene ké-
vánnunk, ne tudgyuk, mindenekbe á te Rom. 8 Ps 26.
bölts akaratod mennye véghez: Ha beteg-
séggel vagy szegénységgel, ha nyomoruság-
gal, ha halállal akarszis minket szomori-
tani, ugy légye á mint Felségednek tetzik,
Adgy

Adgy édes Atyánk oly buzgó és tökélletes szeretetet mü bennünk, hogy sé gyülölöinkk rágalmazó nyelvek, sé az kegyetlenek nek nyomorgatások, sé szorongató keserüség, sé fegyver, se üldözés minket el ne szakaszszon az té akaratodk törvényétöl, mellyet mü nekk sz: Fiad által meg jelentettél. Légye mü rajtunk örökké valo az té irgalmaßágod, és az té kegyelmeßéged s. igasságod azokk fiain kik meg örizik az té szövetségedet, és meg emlékezk az té parantsolatidról hogy azokat tselekedgyék. Ame.

Az mü mindennapi kenyerünket adgjad nékünk ma.

Oh Mennyei kegyelmes sz: Atyánk! Ki minket bölts teczczésedböl ez világra hoztál, és bizodalmunk voltál Anyánk méhétöl fogva, kinek oltalma alá vettettünk születésünktöl fogva. Mindennap Vr té kegyelmese pásztorlasz minket, és semmiben meg ne fogyatkozunk; gyönyörüséges helye legeltetz minket, méltatlan

Psal. 22. 10. 11.

Nyájadot

Nyájadot, és kies vizek mellé visz minket; Asztalt szerzeß mü nékk azok elle á kik gyülölnek minket, és meg töltöd böségesen az mü pohárunkot: Meg hizlalod sz: Lelkedk olajával á mü fejünket; az té jo voltod és irgalmaßágod követ minket élétünkk minden idejében: Mellyekért tiéd lén Vr az dütsößég, az tißteßég, és háláadás mind örökkön örökké.

Psal XXIII

Oh mü tápláló és gondviselö édes Atyánk! Ne rekeßßki ez utánis minket háládatlanságinkért ez nagy kegyelmedböl, hane az té kegyes Pásztorságod alatt legeltess mind testünkbe, s. lelkünkbe minket. Mert mindenek egyedül tsak té réád néznek, mikor kezeidet ki nyujtod, akkor mindenek bé telk áldáßal, mikor el forditod orczádot, akkor meg háborodk, mikor el veßed azokk lelkeket, el fogyatkoznak és földé léßk, ha lelkedet ki botsátod, meg ujjulk, és meg vidámitod az földk szinét. Ha azért Vr minde állatokat kegyelmese táplálsz, és az égi madarakot takaritásnélkül el tartod; adgyad mü nékkis mindennapi táplálásunkra az té áldasodat;

Psal CIV.

ne

Ne hadd szükölködni bennéd bizó szolgáidot,
és szegényidet, tölts bé javaiddal az nyomo-
rultakot, elégits még az ehezöket és az ré-
méntele s. gyámoltala szükölködökot. Es
az miképpe az Napot mind jókra, s. mind go-
Mat. V. noszokra fel támasztod, és esöt adez mind i-
gazakk, s. mind hamiszakk; azonképpe az
té áldásod szállyon azokrais, kik még az
Eph. 11. Vr Chrs ismeretinélkül vadk, és az igiret-
nek szövetségétöl távúl valók; hogy tégé-
det minden népek igazán még ismérjenek,
te hozzád még térjenek, és jo tetemény idért
magasztallyak Isteni Mlgs nagy Névedet.

Ne hadgy Vr Jn minket éheznünk
lelkünk benis, hane á te sz: Igidk éltetö
Kenyerét adgyad gazdagon az te Népedk:
Tim. VI. Az igaz Jni szolgálat lén á mü kereskedé-
Ps 6. sünk. Olts ki mü belöllünk ez világi jókk,
az gazdagságk telhetetle kévánságát;
Et Ps 7. hogy mivel né hoztunk semmitis ez világra,
se ki né viszünk semmit ez világból, ad-
gyad hogy azzal á mit mü nekk adan-
dasz, még elégedgyünk, hogy az ördögk
veszedelmes töribe né eszünk. Adgj igaz
eszt, és értelmet mü nékk, hogj ajándékiddal
gonoszul

gonoszul és háladatlanul né éllyünk, hane
Isteni félelemmel és jozansággal, ugy hogy
azokat né tsak mü magunkra és tseledünk-
ré, hane szegény szükölködö felebarátink-
rais örömest és joszivel költsük, az ehezö-
köt táplállyuk, az mezitelenéket ruházzuk,
hogy né légyünk gazdagok tsak ez világi
veszendö jókkal, aranyal és ezüstel, mel- Mat. VI. 19
lyet az rosda még emészt, vagy az lopók ki
ásk; hane á te törvényid és parantsolatid
szerént való tselekedetekkel, irgalmaszág-
gal, jozansággal, tiszta fégyhetetle élettel,
és az igaz hütk maradando kintseivel
gazdagodgyunk leg bövebbe: Tégedet
pénig Kgls Atyánkot szentségbe és igaszág-
ba szolgállyunk az Vr Jesus Chrs által,
Amen.

Es bocsásd megh á mü büneinket, miképpen müis megh botsátunk ellenük Vétkeztekk.

Könyörülö Irgalmas sz: Atyank!
Ki hosszu

Ki hoszszu ideig türő Jr vagy, és üdőt s. alkalmatoßágot engedez az bünősökk, hogy hozzád megtérjek. Vallást tészünk Szent Felségedelőtt, hogy mű tégedet számtalan sok bűneinkel még bántottunk, és ne vagyunk arrais méltók, hogy te hozzád á fényes Egekre az mű szemeinket fel emellyük, vagy hogy á te lábaidk számolyát az földetis nyomnók. De te véghetetlé irgalmu Jr tudod á mű nagy gyarloságinkot, mert mű á te kezeid munkája vagyunke; és még jelentetted, hogy ne akarod az bünős embernek

Ezech. xviii. et xxxiii. veszedelmét, hane még jobbulását, és élettét. Ezokáert és: Fiadnak nevébe könyörgünk, ne száły mű velünk itiletbe, és ne ostorozz minket az te nagy haragodban; mert ha Vr senki még nem igazulhat az te Jtilőszéked előtt, és még az te szolgálo Angyalidbanis hibát találtál, mennyivel inkáb

Iob. iv. 18. találsz bünteésre mélto gonoszságot mű bennünk, kik porból valók vagyunk, és földi házakba lakunk: Hogy ha Vr bűneinket szemed eleibe kezded rakni, bizonyára ezer szórais egyet ne felelhetünk: Hajtsd azért Kegyelős Atyánk fűleidet, és hallgass meg minket, mert háborogh az mű lel

az mű lelkünk bűneink miatt, és igen megszomorodott á mű szivünk: Tarts még azért az te nevedtk dütröszségéjért az mű életünket, mert noha vétkeztünk, de mégis trak tebenned bizunk: Vidámits még az te szolgáidtk lelkeket, mert nagy az te irgalmasságod azokhoz kik tégedet segitségül hinak. Mit tudunk pemig Vr mű teneked számtalan adoßáginkért fizetni, hane türedelős szivünktk hódozattyát? Mivel tudunk egyébbel lenni, hane hogy hirdesse á mű szájunk ditsiretedet? Mi lehet kedvesebb ajándékténeked, mint ha felebaratinktk bünöket és minden ellenünk valo boszszuságos tselekedeteket még engedgjük te éretted?

Psal. s. xviii. 4.

Mat. 18. xxii.

Azokáert, hogy teis Vr Kegts légj minden bűneinktk, mellyekkel örökké valo halált érdemlenénk, imé igaz lélekből, és tiszta szűből még engedgyük felebarátunk vétkeit, valamellyekbe vagy beszédével, vagy tselekedetivel minket még sértett, és még bántott; sőt azt mondgyuk hogy ha szintén Nagjába hetven hetszer még bántatunkis, tsak á te nevedet dütröittessék mű általlunk, az boszszu állást ne keiáamyuk.

Teis

Teis Vr botsásd még bũnöket mindé mũ ellenünk vétkeztetők, mért ne tudták mit
Luc. XXIII. cselekedtek. Adgy édes Atyánk ollyan indulatot mũbemünk, hogy tégedet mindenek felett, felebarátinkot pedig mint magunkot igazán szerethessük. Oltalmazz
Eut. VI. & 5. Ev. XIX. 18. még minket attol Vr Jnt, hogy sé az Nap felebarátunk elle valo haragunkon le ne nyugodgyék, sé pedig tõbé az el hagyatott
Ps. IV. 2 6. vétkekre vissza ne térjünk. Tartoztasd még az te híveidet á vakmérõ bũnöktõl,
Sal. XIX. 14. hogy azok ne uralkodgyanak mũ rajtunk, hane ellyünk tökélletesé elõtted, és legyünk tiztáták az vétkektõl undokságától; ne ellyünk ez Világ, sé az teste, hane tsak te néked; és az te Sz: törvényidõk utaiba gyönyörködvé, éjjel nappal arrol gondolkodgyunk. Tégy minket édes Atyánk alkalmatasokká és méltokká az te Sz: szolgálatodra; erre nézve szüvünkbe gondolatit, ajakinkba bészédit igazgaspad ugy, hogy á tekedvéd és akaratod szerént follyanak azok, és á mũ szájunkból tiztaszüből és tökélletes hütből származott gyümölcztré légyé mind õrökké az te ditsiretedre, Sz: Fiadnak Christ nevébe

Ame.

És ne vigy

És ne vigy minket az Késértetbé, de szabadics még az gonosztól.

MIndenható Felséges Jnt! Ki az te híveidtõ õrökõs oltalmat igirtél; Mivel hogy ez az Világ tsak az gonoszbé fekszik, és tellyes botránkozásal; az mũ õrökõs ellenségünkis az Sathán, mint az ordító Oroszlán szállyal jár, keresvén kit 1 Pet. V. 8.
bé nyelhesse. Azért édes Atyánk tsak 1 Joh. I. 19.
te hozzád folyamodunk; mert mikoron á bũn miatt az halálnak rabjai volnánk, te ragadtál ki minket az ördögnek torkából, te mentettél még minket az õrök veszedelemtõl mélységes örvényébõl: elõl võttél minket az te javaidnak áldásival, és ajándékoztál mũ netek napoknak hoszszúságát; életet sé tudtunk Vr mi kérni te tõled, te pedig még igirted mũ netek az életnek koronáját; Ki õntõtted mi reánk mindé áldásidot, és még vidámitottál minket á te Szmednek õrõmével.

Azért

Azért Vr mostanis sok probáink és kisirtetink között tsak te benned reménlünk, hogy meg ne szégyenüllyön az mü lelkünk. Ne azt kévánnyuk Vr hogy soha semmi njavalyák és nyomoruságok mü hozzánk ne közelitsek, holott azok által zabolázod meg á mü testi délczeg indulatinkot, azok által szoktatod és térited magadhoz ez világi jókon kapdosó és haszontalanságokba gyönyörködö elméinket: Hane tsak azt kévánnyuk Vr, hogy se jó, se gonosz szerentse, se öröm, se keserüség, se betegség se egészég, se háboruság, se tsendes békeszég, se tisztesség, se gyalázat, se testünkk valami rendeletle indulati, mely fegyverekkel az Satha mü ellenünk viaskodik; az igazhütbe, és te hozzád való igazszeretetünkbe minket meg ne tántoritsak: Es mivelhogy az ördög olálkodik mind szüntele mü utánnunk az te Angjalodis édes Atyánk járjon tábort mü környüllettünk, és az te igiretedk igaszága szerént, szabadits meg minket az mü lelkeinkk ellenségétöl. Légy erös Kössiklánk mü nékk, melyhez mindz szorongatásinkba

ragaszk

ragazkodgyunk; mert ennekelötteis te tápláltál minket Anyánk méhétöl fogva, és születésünktöl fogva te öriztelmeg minde veszedelmek elle, mellyek mü réánk következhettek volna: Rejts el ennekütánnais minket Kegyes Atyánk, rejts el á veszedelemk Napján az te oltalmadk sátorábz, és emely fel bátorságos kőszálra. Adgyad értenünk az ördögk bünre inditto, s. veszedelembe boritó tsalárdságit, hogy az gonoszk ellene álhassunk. Gyujts fel á Mennyei böltseszéggel á mü szövetnekinket, világosits meg elméinkk sötéeségét, hogy te általlad meheszünk által minde ez világi ellenséginkk tábora, és az te Mennyei eröddel ronthaszuk meg azokk kapuit. Övedz fel Vr minket erösséggel á lelki bajvivásra, és igazgasd utainkot, ne ragadgjon meg az ellenség minket. Adgyoda fel segitö és gerjedezö kévánságot á mü lelkünkbe, hogy ez világ meg fesszüllyön mü nékk, s. müis ez világk, és igy ez világk Fejedelme az Sathán semmi jussát ne mondhassa mü hozzánk, hane tsak tieid légyünk.

Tekints oh Seregekk Vra Jne, minde

benned

benned bizókk Attya az te nyomorult árva
Gyülekezetedre, látogasd meg á te szölödet
és Csemetédet mellyet az te jobbkezed plán-
" tált, és ank ágát mellyet magadk Sz: Fi-
" ad által meg erössitettél vala, mert imé i-
ge meg romlott és el pusztult az sok haboru-
ságokk tüzében. Seregekk Istene, épits fel
minket; és mutasd meg az te orczádat
mind azokk kik az te nyájadból ki vesztek,
és el osslottak; hogy meg szabadulva min-
nyája, háládászal és lelki ditsiretekkel
magasztallyuk vigan Istemi Felségedet.
Amen.

Mert tiéd az Ország, az hatalom, á dü=tsösség, mindörök=ké, Amen.

Uram, Seregekk Istene! Ki véghetet-
le böséggel mindeneket meg tseleked hetel,
fellyeb annál, hogy semmint mü kérjük a-
vagy értyük á mü velünk közlött erödszerént.
Mélto hogy tsak te néked adgyuk egyé-
dül az tisztességet, és az dütsösséget, mert
te vagy

te vagy minde Jnek felett való Jn. Mindz
állatok az te Országodk dütsösségét szol-
lyák, és az te hatalmadot hirdetik, hogy az
emberekk tudtokra adgyák az te hatal-
masságodat, és az te Országod ékességék
dütsösségét. Minde földi birodalmok
meg romlanak, és el rontatk az földi ha-
talmasságok; de az te Országod Vr mindz
üdöbe állo ország, és az te uralkodásod
meg marad nemzetségröl nemzetségre.
Fel magasztattál minde Népekk felette, Psal. 11
és az Egekk felette á te dütsösséged Vr.
Nap támadattol fogva mind Nap nyugo-
tigla ditsiretes az te Neved. Légyen
áldott Vr á te Neved, mostantol fogván
mind örökkön örökké, Amen.

Á Jésus Christusk Ismeretiröl.

az az: Ki légyen az Christus J. á ki-
nek nevében kell az Istennek
szolgálni és Könyörgeni.

1. Az

1. Az Jesus Christus felöl azt

tanittya az Sz: Irás, hogy mig itt ez földönjárt, halandosag alá vetteted volt most penig halhatatlan ember; az Ur Christus meg dicsöitetésé után mondotta az Sz: Pál, hogy egy az Isten, egy az közbejáro, Isten és emberek között az ember Jesus Christus. 1 Tim. II. 5. Ige. 1 Cor. XV. 21. Tétsinatkis mondatik, Act. 17. 31. Mindazonáltal Istennek Fiának mondatik négy okokra nézvé, mellyet fellyeb láttuk.

Obj. Obj. De mondanád: Ha az Christus emberis, Isten fiais, tehát két természeti

Rk. vagyon; Istemi, és Emberi? Felelet: Davidis noha Isai fia volt, mindazonáltal több igazakkal együtt neveztetik Istennek fiának, de mégis ne volt több egy emberi

17. természetinél: Az Christus felöllis igy gondolkodgyál; Kinek két állapottya volt, de egy emberi természeti: az az két állapot penig ne egyéb, hanem Testi Erötlenség, és Lelki Erösség, Melykét Állapotot az Christusba sok Kereszténeknek ne akarták meg ismérni, hanem a helyett az Christusnak két természetet tulajdonitak. Hogy penig olly

olly két Állapot ne csak az Christusban, hanem meg az Hivekbenis le, meg bizonyosodik imez Locusokból, Mat. XXVI. 41. Et 2 Cor. XIII. 3. 4. Az Christus tü hozzátok nem erötlen, hanem erössen tü bennetek: Mert noha meg feszitetet volt az erötlenségből, de mindazonáltal él az Istennek hatalmából; Mert mi is erötlenek vagyunk ö vélle, de élünk ö vélle az Istennek erejéből tü nálatok. Lásd meg 1 Pet. III. 18. Heb. II. 11. 14. 17. Ezekből láttyuk hogy az Christusbis azon természet volt mely az egyéb emberekbe; ezokáért testi erötelen állapottya szerént Dávidnak fia volt, de lelki erösségé és méltosagaszerént Istennek fia; Rom. 1. 3. 4. Mondanád: Obj.

Ugy látszik valoba hogy az Christusnak Isteni természet: vagy, mert azt mondgyák az Sz: Pál, hogy az Christus mindenek felett áldando Isten, Rom. IX. 5. Felelet. Ezeket az szókat némelyek Rk. böltsek igy magyarázzák: Az Christus mindenekek felette, ugymint az régi Atyáknak felette az Atya Istentül tétetett és rendeltetett Istenné, hogy ö néki mindenek arnak mondgyák: Akkor az ki jött az Urnak nevében. De Erasmus inkább akarja igy forditani:

Kiki

Kiké az Atyák, kik közzül valo az Chrs test
szerént: itt puntot tesse. Osztá az követ-
kezendö igiket az Istenre magyarázza,
illyen módon: Az Jn ki mindenek felett
valo. áldott mindörökké, Ame. És igy
az Apl háládáson végzi el az Chrs erede-
tirol valo beszédét. Illendöbbis lött vol-
na ez szók utá az Kilenczedik Caputot
el kezdeni; Mert immár itt az Apl vissza
tér oda, az mit fellyeb Cap. III. kezdet va-
la az Sidók elle vitatni. Hogy penig
itt ne az Chrst mondgya sz: Pál aldandó
1. Jnk, meg tetzik 1. Abból, hogy azokk az
szókk elötte sz: Pál szoll az test szerént
valo Chrsrol, ki ne lehet mindenek felett
2. valo Jn. 2. Ha az Chrsra magyarázhatnók,
ugy az Chrs az Atya Jn felett valois vol-
na, mely ne álhat meg, Lásd meg 1 Cor. XV.
v. 27. Mert tsak az Atya az mindenek
felett valo Jn. Ez mellet Grotius, Eras-
mussal edgyütt meg bizonyittyák, hogy
ez á szó Isten, itt az régi Exemplarokoz
23. ne találtatik. Ezokáért miképpe az hi-
vek lelki erejek és állapottyok szerént
Iste fiaik neveztetk. Joh. 1. 12. Rom. VIII.
16. 17. Ugy az Chrsis az Jnk benne való

nagy erejére

nagy erejére nézve, Jn fiák, söt ugya Iste Kérte-
nekis mondatik, Joh. 1. 1. sokkal jobba és d. 16.
méltoságossabba, hogy sem mint á Birák
és Kiralyok. Psal. LXXXII. Joh. X. 35. 1 Cor.
VIII. Es erre nézve mondgya immár sz: Pál
hogy az Chrs az Jnk formájába volt, Phil.
II. 7. 9. az ö méltoságos állapottyára néz-
ve. De ismét Mondanád: szent Obj.
Pál ott elég világoson láttatik meg jelen-
teni, hogy az Chrsk két természeti va, mi-
kor az Chrsk két formájárol beszéll: Fel: Rk.
Ittis az mely két formárol az Apl szoll,
az ne két termeszetet, hane azt á két Al-
lapotot jedzi melyröl szollánk; Mert az
forma sohult az sz: Irásba természetet
vagy állatot ne jegyez: sz: Márk Evang.
irja Cap. XVI. 12. Hogy az Chrs, fel támadása
utá más formába jelent meg két tanit-
ványokk: Ki mondaná itt, hogy az Chrs
más természetbe vagy állatba jelent meg?
Senki se; hane hogy más állapottal, más
szinnel, más ábrázattal jelent meg. Jnk
formájába lenni azért ne egyéb, hane Isteni
állapotba, tisztelethe, és méltoságba len-
ni emberek elött; Illye volt az J. Chrsnak
á ö szenvedése elött való állapottyais,

mert

Mert az Jn néki nagy erőt, és hatalmot adott vala, mellyel cselekedte amaz emberi erő felett valo Erőtől Származott tsudatételeket, parantsolvá az gonosz lelkekk, tengerk, szelekk, nyavalyákk, halálk, és minde erőtlenségekk, el armyira hogy az betegeket ugy viszik vala hozzája, mint Jnhez; Mat. IV. 24. 25. Az sokaság álmélkodott rajta, Mat. VII. 28. 29. VIII. 26. 27. IX. 8. Erről mondgya sz: János: Láttuk az ő dűtsősségét: Joh. 1. 14. Mellyért az Pharisæusok irigykedk vala réája, hogy mind ez világ őtet magasztalná, Joh. 12. 9. Moses hogy ollya nagy erővel birt, hogy az természetet néha el változtatt hatta, azért Pharao Jnek mondatot, Exod. VII. 1. az Vr Chrs sokkal nagyob erővel birvá Mosesnél (ki tsak szolga volt) az sok jeles Csudatételekre nézve, Lactantiusként meg erdemlette hogy Jnk hivattassék. Ez az oka hogy az Chrs felől igy szoll az Apl: Ki midőn Jnk formájábz volna, ne alitá ragadományk, lenni egyenlőképpe Jstennel. Grotius igy fordittya: Spectari tanquam Deu: Láttatnia mint valami Jnt. Es igy magyarázza: Az Vr Chrs ne mutogatta az ő

azo nagy hatalmát, mint az Seregekk Hadnagyi és Vezéri, ha mi jeles dolgot vittek véghez hadi erejekkel, őrőmet lőnek, az győzedelmet hirdetik, és nagy pompáson meg illik: Hane inkáb ellenben gyakorta meg parantsolta, hogy az ő Csudatételit ne hirdetnék. Azokáért az Chrs az nagy Csudatételekre nézve ugy volt, és ugy tartatot mint Jn, de az Erőt az Atya Jntől vötte, melyszerént ne volt ollya mint az Jn: Mellyet az J. Chrs ömcön maga, ige szépe meg világosit, Joh. V. 17. 19. 20. 21. 22. Lásd meg és olvasd meg; Mert ezekből az szókból világoson kiláczik mitsoda hasonlatosság, és mitsoda kűlömbség va az Atya és á fiu között. Mert azt mondgya Vrunk, hogy á Csudákot ne tsak az Atya tészi egyedül, hane magais hasonlóképpe, az az, magais hasonlo edgyező akarattal, és ugya azon erővel mellyel az Atya: De ez á kűlömbség, hogy az Erő ne tulajdona az Chrsk, hane az ő sz: Attyától adatik nékie. Továbbá, az Atya Jn ne tsak az Vj Testamentumba tselekedte minde dolgait az Chrsk, hane rége ez világot egyedül semmiből teremtette, á Chrs peniglen akkor

nemis volt. Mikoron azért igyszoll Chrs Vrtz. Az mellyeket az Atya tselekeszik, a'fiuis azokat hasonlokeppe tselekeszi; Azt igy kell érteni: Valamely dolgokat most láttok lenni, ugymint az halottakk fel támadását, gyogyitásokat, és hasonlo chudatételeket, mind azokat az Atyaval egyut az fiuis tselekeszi, Ezze modon tselekedett edgyütt az Chrs az Aptokkalis, Marc. 16. 20. Ezért mondgya Sz: Pális 1 Cor. III. 9. hogy Jrmel edgyütt munkálkodo szolgák vagyunk: Ne szoll mindenrõl, hanem csak arrol a'mirõl ott beszéd va, t. i. az Evangyeliumk tellyesedésérõl, melybe az Jrmel edgyütt munkálkodtak az Apostolok: Jtt tehát ez két szó közzül: Egyenlõképpe; hasonlókeppe; edgyikis azt ne jegyezheti, hogy az fiu egy állatu egyenlo Jsten volna az Atyaval: Mert az Ivekrõl is mondatik hogy hasonlók lésznek menybe az Angyalokhoz, Luc. XX. 36. de még sem lésznek mindenekbe ollyanok; hanem ezze értetik azo jövendõbéli halhatatlan, és láthatatlan boldog állapottyok.

Az M: illet: ezt az szót, immár: az Chrs magát meg üresitette szolgai formát vévé

magára; hasonlatos lõtt az emberekhez, Ezekkez az értelme: Az Ur Chrs azo élébbi nagyereiét, Jsteni formaját, és betsületes állapottyát le tõtte, és ollya lõtt mint egyéb közönséges ember, és mint valami alávaló erotlen szolga, ki minden boszszuságokkal, gyalázatokkal, szidalmazásokkal el viselésére engedelz: hogy bételnék felõlle az Prophetia, Esa. 52. 14. 53. 2. Ilyen formán szoll vala Sámsonis magáról Judic. XVI. 7. &c. Ha azért az Chrs örök Jsten volna, mint üresithetné ki magát az Jstenségbõl? Az Jstenben semmi változás ne lehet, és magát meg ne tagadhattya. § Az több Locusokat mellyekbõl akarják nemelly kereszténekmeg bizonyitani az Chrsnak Jsti természetit, alább meg magyarázzuk. Hogy penig azok kiket ide fellyeb meg hallánk, gyümöltsteli beszédek ne légyenek nállunk, imé imez következendõ négy dolgokat tanullyuk meg: I. Hogy az Jsteni által. I. 2. lat és természet, csak az edgy Atyaé, és mintz több õ nallánál õrökké Jsten. II. 2. Hogy az Chrs ne két természetbõl áll,

azmint

1. az mint soka itilik, hane egytermészetü igaz ember. Az sz: Jánosis ne akarja hogy az Chrst duplázzuk, mert azt mondgya ö, 1 Joh. IV. 3. hogy á mely lélek ne vallya hogy á Chrs testbe jött el Istentöl mintse: holot azt akarja mondani hogy az á Chrs ki el jött ez világra, ne más, hane az szüz Máriátol született, testböl állo ember Jésus Chrs. Ebbe az edgyügyü szép értelembe voltanak minnyájan azok kik Sidokból Keresztlk löttének volt, ki ket Nazareusokk nevezték, mert ezek azt vallották, hogy á Chrs szüz Máriátol születet, és Jnk lelkétöl fogantatott volt, és azért mondatik Iste Fiának: az mint irja Epiphanius Hæres. 29. Hyeronimusis nyilva valo bizonyságot tésze arról Augustinghuz irt levelétz.

3. III. Légye Vigasztalásunkra az mü nékünk, hogy jollehet az Chrssal edgyütt, mü testbe gyengék, és erötlenek vagjunk; De az Chrsba, és ö általa az Jnbz elégséges erönk és tehetségünk va, minde terheinkk és nyavalyáinkk el viselésére tsendes szivel, 2 Cor. IV. 7. 8. 9. Rom. VIII. 26.

4. IV. Ezis nagy vigasztalásunkra szolgálhat mü nékk, hogy az Vr Chrs huzzánk hasonló

hasonló volt mindenekbe, az egybüntöl meg válva; azért hamikor gyarloságból el esünk, tud könyörülni rajtunk, kik ö tagjai vagyunk, tölle halgatni és függeni akarunk, mint erröl világos Irás vagyon Heb. II. 14. 17. IV. 15. VII. 25. &c.

Az Christusnak PROPHETIAI TISZTiröl.

I. Az Isten á Christust három féle Tisztségre kente fel; t. i. Prophetiai, Papi, és Királyi tisztre. De most tsak az elsöröl szollyunk.

Az Chrsk Prophetának kellet lenni, mint az Irásokból tanullyuk, Deut. XVIII. 15. 8. Miképpe az Chrst ábrázolo Dávidis Propheta vala; ezokáért az Messiás Dávidk mondatik, Jere. XXIII. 5. Ki mindenekbe mint igaz Prophéta Jntöl keidett tanátsot; ezért mondgya az Propheta Esaias, betü szerént ugya Ezechias Királyrol, de Lélek szerent az Chrsrol, Esa. IX. 6. Gyermek születik mü nékk, és fiu adatik mü nékk, kinek az ö vallá Fejedelemség lésze, kinek nevét nevezik Csudálatosk, azerrt

az erösst hatal's Jnnek tanátskerdöjének,
sok ideig élök Attyák, békességk Fejedel-
mének: igy akarja Hugo Grotius é szokat
á Sidobetüböl forditani. Az Jn félö Sidók
illye Messiást vártanak, ki Propheta
lenne, ut Joh. IV. 25. 26. VI. 40.

II. Hogy penig meg értheßük
mely nagy Méltoságos volt az Chrsk Pro-
phetiai tißti, egy néhány szép és haßnos
Locusokat, mellyeket soka tévelygö ér-
telemre magyaráztak, mü rövidede igaz
értele szerent magyarázzük megh.

1. Ide néz elsöbennis, amaz sz: János sza-
va: Joh. 1. 1. Kezdetben vala az Ige, és
az Ige Jstennél vala, és az Ige Jsten vala.
Ez szökba szépe meg iratik az Chrsk Pro-
17. phetiai Méltosága, mikor az Chrs Iginek
mondatik, azért mert az Jnk igyet, és
az mü üdvességünk felöl valo akarat-
tyát az Evangyeliumba, ige nyilva
világoson és helyese ki hirdette mü nekk.
Mert miképpe az szó áll, vagy szájunk-
böl származó ige által másokk aka-
ratunkot meg jelentyük, ugy az Jnis
az maga tanátsát vagy akarattyát
az

az Chrs által jelentette meg mü nékünk,
Joh. 1. 8. Eph. 1. 4. col. cap. 9. 11. Apoc. XIX.
v. 13. Act. X. 36. Jtt az va irva az közön-
séges forditás szerént: Igét küldött az Jn
az Jzrael fiaik, mellyet Karolyi roßszul
fordit. Az Igén tehát az ember Jesus Chrs
értetik. Illye modon mondatik az Chrs
Igasságk, Eletk, Világoßágk, Fel- 8.
támadásk, mert mü nekk, igasságot,
életet, világosságot, és feltámadást
hozott és szerzett. Kereßtelö János ki-
áltó szók mondatik, Marc. 1. 3. Mert az
Kiáltók szavával mindeneket hij vala
az poenitentiára. Jeremias Jn száják;
Jer. XV. 19. azon okra nézve. Az Jn An-
gyala Jn ortzáják mondatik, Exod. 33.
v. 14. Et XXXII. 34. Az Chrsis illye formán
Iginek mondatik. Jgi értettek á régiek.

Kezdetbe vala; az az, ne öröktöl
fogva, (mint némellyek értik) hane El-
söbe vala; mert az Iginek vagi Chrsk
historiáját akarva sz: János ki beßél-
leni, azt téßi elsöbenis mint igasságot,
hogy volt az Ige, vagy az Messias,
mellyet tagadtak az Sidók; Sic Ge. 1. 1.

Ezt jobbij

Ezt jobb igy (forditani) magyarazni, hogy semmint az kezdete azt az udot ertem, melybe praedikallani kezdett az Ur Jesus Chrs, mely kezdettol fogva az tanitvanyok edgyutt voltak az Chrstal, Joh. xv. 27. xvi. 4. Act. i. 21. x. 37. 1 Joh. i. 1. ii. 7. es masutt.

Az Ige vala az Istennel] az az, az Ige az emberek elott ismeretlen vala ugy, de az Jmnel tudva, es nyilvan vala; igy mondgya fs: Janos 1 Joh. i. 2. hogy az onok elet Jmnel vala; az az, meg senkinek meg ne jelentetett vala, hanem az Chrs altal megh jelentetek minekunk. Az Chrs duttosteglis illyre ertelemmel szolva volt az Istennel, Joh. xvii. 8. coll. ad Heb. ii. 9. Lass hasonlokat az fs: Lelekrol, Joh. vii. 39. Keresztelo Janosrol, Luc. i. 80. Az hivekrol, Col. iii. 3. Igy az Chrs ez vilag elott ismeretlen volt, azert mondottak az o Attyafiai hogy mutassa meg magat a Vilagnak, Joh. vii. 4.

Ez az Ige Isten vala.] Itt az Chrs tsak Prophetiai tisztire nezve mondatik Jmnek, melyek okat adgya maga, Joh. x. 35. 36. Phil. ii. 6. holott fs: Pals azt mondgya hogy a Chrs volt Jnk formajaba, mikeppen nagy erovel tselekedte az Zsidokot, az mellett

az mellet sokakkal sok jot tett, bunt botsatott.

Mindenek o altala lettenek] Itt ezek az szon Mindenek, ne erti az mennyet, foldet, tengert &c. mellyek eleitol fogva tsak azon egy allapotba vadk, Eccl. i. 10. hanem tsak az embereket, kik vadk vagy lehetnek az Jesus Chrsba, es uj teremtett allatokka lettek; Azert mondgya fs: Pal 2 Cor. v. 17. Az regiek el multak, ime mindek meg ujultak; Igaz dolog hogy ne tsak az emberek ujultak meg az Chrs altal ujvalasra, es uj elete rendire huzattatva, hanem meg az Angyalokis uj karba, uj allapotba, es uj meltosagba allittattak, egy uj Kiraly es fo alavettetve, Col. i. 16. Mu azert ugy hiszszuk hogy az J. Chrs att tsak az Uj Teremtes ment vegbez, ki elso szulottk az teremtett allatok kozott azert mondatik, hogy o mindenek kozott az fo, es ois a teremtett allatok kozze szallattak. Col. i. 18.

Ez az Ige test volt:] Az Gorog szo Evenelo itt azt teszi hogy volt, nem azt hogy lett. Mint elebbis fo 6. Evenelo αντιστοι, az az volt egy ember. Igy Luc. i. fo 5. Et Cap. xxiv. 19. Evenelo προφητες, az az

az az Prophéta volt. Az Testk nevezetijs itt, és
több sok egyéb helyekbe halandoság és
romlandóság alá vettetet embert jegyez.
Lásd Esa. xl.6. Jer. xvii.5. 1 Cor. xv. 50.
Azt akarja azért mondani Sz: János, hogy
jollehet az Chris az ő megis tisztre nézve
Jsten volt, de teremtésekre nézve ők is halan-
dó ember volt az ő testek napjaiba, Heb.
v.7. És mi hozzánk hasonlo. Illyetestbe, az az, halandó, és erőtelen emberekbe
jelent meg az Jsten, 1 Tim. iii.16. jollehet
sok exemplarokba mintse ott az Jmék
nevezeti, hanem csak ezzel, hogy á mi hi̊-
tünkk titka testbe jelent még, az az erőtle
emberekbe. Láss hasonlo szollásokat, ut
2 Cor. iv.20. xi.6. v.19. Joh. xiv. 9. Col. i.15.
Joh. i.18. Az Jsten régé Angyalok által je-
lent meg, de az utolso i̊dő̊be emberek ált.

III. Második locus, melyből

az Chris Prophetiai hivatallyára nézve
neveztetik Jnk Abrázattyák, Col. i.15.
2 Cor. iv. 4. Mert mi nekk az láthatatlan
Jnk nevébe és képébe szollot. Calvin
igy magyarázza: Ideo imágo Dei Chris est,
quia quodammodo Deus nobis fecit
visibile

visibilem. A latbis igy szoll: Deus in se,
h.e. in nuda sua majestate est invisibilis
non tantu corporeis oculis, sed et mentibus
humanis; revelatur autem nobis in solo Chro,
ut eu tanqm in speculo contemplemur.
Na in Chro sua justitia, bonitate, sapie-
tia, virtute, se denig totu nobis exhibet.
Lásd meg Joh. i.18. xiv. 9. 10. Col. i.19. 2 b. 27.
Cap. ii. 3. 9. 1 Cor. ii.7. 1 Tim. iii.16. Jol magya-
rázta tehát ez igiket Calvin: Chrysósto-
mus pedig mikor azt mondgya hogy az
teremtett állat ne lehet Jnk ábrázattja,
Sz: Páltól meg czáfoltatik, ki azt mondja
hogy az férfiu dicsőssége és ábrázat-
tya az Jnk, 1 Cor. xi.7. Azt kellene in-
kább mondani hogy az J. Chris ne lehet
egy állatu Jsten az Atyával, mert az Atyá-
nak csak képek és bélyegék neveztetik.

IV. Harmadik locus, Heb. i.1.

Jmmd meg tetzik hogy az Ur Chris az Ó
Testamentumk idejébe ne szollot á Pro-
phetakk, hanem csak nékk az utolso i̊-
dőbe, melyből velünk egyezik á Papas Theolog.
Mindenekk előkészivé tötte az Jsten á Chris,
miképpe az Atyák és Atyák, kikk egy

Sziok

fiok vad, holtok uta mindent kezéb̄ hoktak hadni: Mert az Jnis ne tsak Sidokat, hane az pogányokat, és az Angjalokatis, sot még az egész világotis á Christk alája vetette. Mivel (az mint az Apostol jelenti) ez világis ō általa teremtetett. 1. értvé az jövendō világot, Cap. II. 5. melyk fundamentumit az Jn az Christ Evangyeliumába vetette fel, ō általla adgya megis jövendōbe az hivektk. Lásd az Uj világról, Esa. LXV. 17. 2 Pet. III. 13. Enk az világk Attya léssé az Christ, Esa. IX. 6. Esaias örömet jövendōlvé az fogság utá valo idōkre, mondatik eget plántálni, és az földet fundálni, Esa. 21. 16. Az Christ felöl azt méltábba mondhattyák az Apostolok, Col. I. 16. &c.

V. Eddig az Christ J. Prophetiai tiszti̇k Méltoságáról szollottunk melyállot az törvényk ki adásába predikállásába, és meg erösitésébe. Jmmár szóllyk még tsak ez két dolgyról: I. Mely igen igaz Mennyei tudomány volt az Christ tudománya. II. Mint predikallotta azt á Christ.

Hogy

Az Elsöröl illyd értelmed lesz: Hogy á 1. Christ tudománya Jndtól lett, mennyei légyé Prophétákk Jrásival, Keresztelö Jánosbizonyságával, de föképpen Csudatételekkel azt az Christ még erösitette: Ezokáért 5. negy bátorsággal hirdette, hogy az Atyától küldetet, és jött ez világra, Joh. IV. 10. V. 30. 36. XVI. 28. XVII. 8. Ne ugy mint örök Jn, hane mint aszszonyállattól születtetet ember, Gal. IV. 4. Mert az Egbōhj az emberk fia ne testnélkül állot alá, Joh. III. 13. VI. 35. 38. 50. 51. 58. Ez mint lehette, illik meg visgálni. Némellyek ugy értik, hogy az Christ harmintz esztendōs kora elōtt, az Jndtól az égbe el ragattatván, az Atyától hallotta, látta, és tanulta az mellyeket predikállot; Mert Moses az törvény ki adásáig elōtte az Jnnel volt, Exod. 19. et 33. Ki tsak szólgája volt; Sz: Pális az harmadik égbe ragattatot volt, 2 Cor. XII. 2. 3. kijs szolgája volt az Christk, az Christ penig az Jrt mindennél inkáb látta, Joh. I. 18. VI. 46. VIII. 6. et 1 Tim. VI. 16. Ez az értelemmegálhat.

Beza megint ugy érti ezt, hogy az égben

felmenni

fel menni, Joh. III. 13. ne egyéb, hane lelki tudománnyal meg világosittatni; Spralis intelligentiæ luce videre, et eâ præditu ee. Ez az értelemis meg álhat, mert ugyanis senkijs az Jnk mélységes titkait tobb az Chrs nál meg ne érthette, s. ō beszéllette megis mū nékk, 1 Joh. I. 18. Lász hasonló szollást, Prov. XXX. 4. Esa. LV. 9. Az mi közél va, példabeszédképpe mondatik hogj nintse az Egbe, Deut. XXX. 12. Rom. X. ℣ 6. Az Egbōl penig mondatik leszállani, valami Jntōl adatik, Jac. I. 17. Joh. VI. 58; holott az kenyér, az az, á Chrs teste az égbōl mondatik leszállani, mint az János keresztségeis, Mat. XXI. 25. Lásd Grotiust 1 Cor. 15. 47.

Jmez szóis: Az emberk fia, ki Menybe va, azt tészi hogy az Chrs mint sz: ember, és Jnk fia, elmélkedik és társalkodik á Mennyeiekkel, mint az hivek, Phil. III. 20. Eph. II. 6. Mert á kik hol á kintse, ott az elméjeis, mint Chrs V. mondgya Mat. VI. 21.

Továbbá; sz: János 1 Joh. V. 8. azt irja hogj Hárman vadk kik bizonyságot tésznk ez földön, t. i. Lélek, Viz, és Vér, és ez három edgy. De mirōl tésznk ezek bizonyságot? Arrol, hogj á Chrs Jstentōl jōtt legye.

Az lelken

Az Lelken érti az erōt, mellyel tsudákott tselekedett, Joh. X. 36. 37. 38. et V. 32. 36. Act. II. 22. Az sz: Lelkētis igireti szerént el kūldōtte vala, mely az Chrs Mennyei tudományák nagy bizonysága vala, Joh. XIV. 16. XVI. 13. Act. XV. 8. Az vize értetik az ō tiszta sz: élete, melybōl meg ismértetet Jn fiák lenni, 1 Joh. V. 6. Jte Ezech. XXXVI. ℣ 25. Tit. III. 5. Heb. X. 22. 23. Es enk bizonyságára (ugyd Grotius) megis keresztelkedet. A Véren értetik az Chrs J. Vére, mellyet á maga igassága mellet bizonyságul ki ontott, Joh. XVIII. 37. 1 Tim. VI. 13. Ne ugy, mint Moses, ki kosokk, és bakokk vérekkel erōsitette meg az törvényt, Heb. IX. 19. Exod. XXIV. 8. hane az maga tulajdon vérét ontotta ki az Vr Chrs, Mat. XXVI. 28. és más helyekennis. &c.

Az mi penig nézi sz: Jánosk tobb szavait, ha ō szavaik mondhattyuk: Hárma vadk az Egben kik bizonyságot tésznk, Atya, Ige, és sz: Lélek, és ez három edgy. Ezekrōl azt hisze hogy tsak toldalékul adattak á sz: János szavai mellé, mert ne volt az Grotius Manuscriptumábz. Nem irtabé az ō Németh Bibliájaban Luther 1 Joh. I ℣ 7.

martoni

Mártonis, kérvén azon minden Könyvnyomtatokot, hogy bé ne férkeztessék az ő forditásába, mivel nem oda való. Az Iguina Deak forditásbol ki hagyatot mint régemis az Syriai, Arabiai, es Aethiopiai nyelvekre valo Bibliakba nem volt. Ezeken kivül az régi Görög exemplarokba ezt nem találták Athanasig, Nazianzeng, Dydimg, Chrysostomg, Cyrillg, Augustinus, Hilarius, az mint jelenti Paraeus in Calv. Orthodox. Lib. 11. Cap. 17. Mellyet Tremellius is meg vall, in Annotat. ad Jud. 6ew. Es jollehet némellyek bé vészik, mint Erasmg, Beza, Hemmigius &c. de olyan értelemmel, hogy ott az Atya, Igé, és Szent Lélek akaratba ne állatba mondatik lenni egygyek: Ezt Calvinutis igy magyarázza. Azonkivül, Bellarminusis Blandratának felelvé azt irja hogy az Louaniumi Bibliába az Margora 15 Manuscriptumok vadk fel jegyezvé, mellyekbé a három Mennyei bizonyságok ki hagyattak. De hoc 1 sakj.

VI. Hallank az Chris tudományak Igasságáról. Immár lássuk azis

2. egy néhány /szóval, mint predikállotta az

Az Ur Chris az ő tudományát tanitotta gyönyörüségesé, † bátorságoson, bölcsen, † Matt. XXII. 16 Luc. 19 41. foganatoson, álhatatosis volt tanitásába mind halálig. Gyönyörüségesé tanitott, Boldogokké mondván az maga követöit, Mat. V. XIX. 28. 29. Szánakozvá az pásztornélkül valo nyájon, Mat. IX. 36. Ejjel nappal imádkozvá az Ecclak épületiért, Luc. VI. 12. IX. 18. Melyk kezdetiért 9. hálákotis ada Attyák; Mat. XI. 26. Luc. X. 21. Joh. XI. 41. Sirt az Sidókké hütötlenségek, Luc. XIX. 41. Kiket nagy szorgalmatoson akart ő szivé gyüjteni, Mat. 23. Bölcsé tanitotta az gyengéket és világos szókkal; példabeszédek által megnémitotta az csaláard Phariseusokat mint Mat. XIII. és XXIII. bizonyittyák &c. Szava oly foganatos volt az Christk, hogy mindek álmélkodtak rajta, még ellenségjis, Luc. IV. 22. Joh. VII. 46. Ebbe másokat fellyül haladot, Mat. VII. 6. Mindenekre készé mindgyárást meg felelé, Joh. 6. és 26. VIII. 7. 53: Attyával bizonyitván, II. Joh. VIII. 28. 29. és több helyeken.

VII. Ez pemig haszna és

gyūmōltse az Chrs prædikállásák, hogy
mū nékk az Istennel békessége gūnk légye.
Mert ugy szereté Jn ezvilágot &c. Joh. III.
v. 16. Jde valo Rom. V. 10. 11. 2 Cor. V. 19. Az
mū tisztūnk és hivatalunk tehát az, hogy
azō parantsolatiszoz engedelmesek lé-
gyūnk; Deut. XVIII. 18. 19. Mat. XVII. 5. Joh.
I. 12. III. 36. VIII. 31. 32. XIII. 17. Rom. VI. 1. VIII. 12.
Act. 3. 22.

Az Jesus Christusnak

PAPI TISZTIRŌL.

I. Jollehet tagadták a' Si-
dók, de az Messiásk kit Jn nékik i-
gért, és küldōttis, ollyank kellet lenni,
ki ne tsak Prophetiai és Királyi tisztet,
hane Papságotis viselne, melybe szenved-
ve és halált kostolva jútna az Királyi
méltoságra, mint meg jövendōltv Esai-
18. as Cap. LII. 14. 15. et LIII. 2. 3. Mondatik
azért Papk, s. meg pedig Melchisedek ren-
di szerént valo Fō Papk, Psal. CX. Heb. VII.
mert az miképpe Melchisedech Atya, A-
nya, és nemzetségnélkūl valok mondatik,
mivel hogy azt senki ne tudta, mert
Moses

Moses meg ne irta (mint Grotius magjarázza) 1.
Igy az Chrskis ez földön ne volt nemze-
tsége. Es miképpe Melchisedekk se elōt-
te se utánna ne volt Salembe ollyan
Pap mint ō; igy az Chrsis az Eculák edgjet-
le egy Papia, melyō általa kezdetet, és ō
általa végezōdik elis ez földön; Ezertis
mondatik Elsōnek, és Vtolsok, Apoc. I.
Mert se elōtte, se utánna, se penig vél-
le edgyütt valo Papunk nintse; az kiket
mū Papokk mondunk, azok tsak Egy-
házi Szolgák, és az Jn igéjék Sáfárlói.
Miért vadásszák tehát némellyek an-
nyira az Papi nevet, holot az Chrs J.
ki tsak egyedūl Pap az Vj Testamen-
tumba, azt ne tselekedte? ut Heb. V. 5.
Az Ō Testamentumbz ugya voltak Fō 17
Papok per successiones, de az okis tsak
ábrázolói voltak az Vj Testamentum-
béli Fō Papk az Vr Chrsk, ki tsak egje-
dül az egész Keresztén Népk Papia; mert
az Jn ne választot többet az Chrsnál
testes és veres áldozat tételre; mind azon- 23.
által minde Keresztek egyenlōképpe ál-
dozni tartozk, de ne ollya áldozattal mel-
lyet meg kell ermi vagy innya, mert nintse
ollya

ollya áldozatunk, mint az Apl bizonyittja, Heb. XIII. 10. hanem lelki áldozatokkal, ugj mint imádsággal, alamisnálkodással, sz: élettel, és tobbkegyes tselekedetekkel. Ezeket az áldozatokat érti ott az Apl az Oltark nevezeti alatt, per Metonymia, az mint mondgyák. Ezekböl értyük hogj á Christusnak fö Papnak kellet lenni.

II. Az Chrsk Papi tiszti föképpen imezkét dologban áll: I. Hogy életét letötte, és mindenekért meg holt, Tit. II. 4. Joh. III. 16. Heb. IX. 14. 1 Pet. II. 21. 24. Rom. V. № 8. XIV. 15. 1 Cor. VIII. 11. XV. 3. 1 Pet. III. 18. Esa. V. 3. 2. Hogy az ö vérével meg hintez-tetett testét mint kedves áldozatot Attyának bé mutatva, mosta esedezik mü érettünk; Rom. VIII. 34. Heb. VII. 25. 1 Joh. II. 1. &c. Azért elöször azt kérdgjük:

Miért holt meg az Christus?

Ez kérdesk három kiváltképpe valo okait számlállyuk itt elé: Elsö az, hogy az Ur Chrs az ö vére ki omlása és halála által erössitené meg az Uj Szövetséget, mellyet az Jn igirt volt, Jere. XXXI. № 31. 32. Heb. VIII. 8. Az mely szövetségbe az Jn maga részéröl igirt sz: Lelket, fel támadást, és örök életet; Mü töllünk

I.

penig

penig kéván parantsolati hoz valo engedelmességet. Ez az ok az Chrsk Prophetiai tisztire néz. Ezért az szövetségk meg erössitéséjért, mondatik Közbe járok, Heb. VIII. 6. XII. 24. Es az ö véreis Testamentu vérének, Mat. XXVI. 28. Heb. X. 29. Mellyel tökéllet ességétis meg bizonyitotta, 1 Tim. VI. 13. Ezért mondatik az Chrs vére hü bizonyságk, Apoc. I. 5. III. 14. 1 Joh. V. 6. 8. Mert az zal bizonyittatot meg hogj á Chrs Messias len, és az élö Jnk fia; 1 Joh. V. 8. Mat. XXVI. 23. XXVII. 37. 40. 42. 43. &c.

Ez felett az Chrs fel támadása igen erös bizonyság arra hogy igaz á mit igért, mü nékk, és müis kétségnélkül ö utána fel támadva élünk ö vélle, Heb. X. 20. VI. 20. XII. 2. Mely minket nagy reménségbe tart az háborusságok közöttis, Act. XIV. 22. Rom. VIII. 17. 2 Tim. II. 11. 12. 2 Cor. IV. № 17. 18. Mellyek által járt á mü vezérünk az Ur J. Chrs, Phil. II. 6. 9. 10. 11. et 12. Heb. II. 9. 10. XII. 2. Apoc. II. 26. 27. III. 21. Végre; az Chrs halála, mellyel az Jn maga kévánta az igireteket meg erösiteni, az Jnt arra kötelezi, hogy mü nékk azokat az jókot meg adgya, mellyeket az Chrs által igirt, hamüis á menyire töllünk lehet, akarattyát és parantsolatit engedünk.

13.

23.

Mesdik

11. Második vége és Oka az Chrs halálának ez; hogy mūis azt az szōvetséget mellyet Jn mū velūnk kōtōtt, és az tōrvényeket mellyeket abba mū elōnkbz adott, ōrōmest bé fogadnók, és meg erōsitenōk, t. i. hūtōt és reménséget oltva mū bennūnk: Mert midōn meg gondollyuk azt, hogy az mū fejūnk az Ur Chrs nyomorusagok által ment bé Jn országába, Luc. XXIV. meg probáltatva mindenekbe, hogy amiális inkáb kōnyörülne mū rajtunk, ut Heb. II. 17. 18. IV. 15. 16. V. 2. 7. 8. Midōn meg gondollyuk, hogy jollehet az Chrs Jnk egyszülōtt fia volt, mindazonáltal mū érettūnk keserves halálra adni ne szánta; Joh. III. 16. hogy mū hozzánk valo szeretétit meg bizonyitaná, nohra mū ellenségi voltunk, Rom. V. 8. VIII. 31. 32. 1 Joh. IV. 10. Midōn mondom illye dolgokról elmélkedūnk, lehetetle dolog hogy elménk azokra az dolgokra ne hajollyon és fudüllyōn, mellyeket az Jn kéva mū tōllūnk; Mert ezzel az remenséggel meg tisztittyuk az mū elébbeni bünéinkbōl mū magunkat, 1 Joh. III. 3. 2 Cor. VII. 1. Es az Jsteni szeretetre fel ebredūnk, mely ne egyéb, hane

az ō

az ō parantsolatihoz való tōkélletes engedelmesség: 1 Joh. V. 3. Joh. XIV. 15. 21. 23. Ez mellet az Chrs halála minde Jn elōtt 3. kedves és kellemetes dolgokra ige szép példát ad mū elōnkbe; ugymint az Jnbz valo nagy bizodalomra, Mat. XXVII. 43. 44. Felebarátinkk sōt még ellenséginknekis szeretetire, Joh. XV. 13. 1 Joh. III. 16. Luc. XXIII. 34. Esa. V. 3. Csudálatos szilygységre, Esa. LIII. 7. Act. VIII. 32. 33. Mat. XI. № 29. Békességes türésre, 1 Pet. II. 21. 22. 23. Alázatosságra, Mat. XX. 28. Phil. II. № 6. Az bünōkk gyülōlésére. Mert gondollyuk meg mely ige gyülōletes 14. dolog len Jn elōtt az bün, mellyért ollya gyalázatos és keserves halált szenvedet az Jnk szerels Fia, kibe semmi vétek ne találtatott, Esa. LIII. 1 Pet. II. Es ha illye kedves fiát ártatlanul, ollya fájdals és szidals halálra adta az bünnek el vételére; mely nagy büntetések lésze azokk, kik az Jn elle támadnak, és akarattyával ellenkezk, Luc. XXIII. 31. 1 Pet. IV. 16. 17. Mely nagy harag száll azokra, kik az Jnk illye nagy szeretetit meg ne betsüllik, és az

jutalomk

jutalomtk drága voltától engedelmes-
ségre nd indulnak. Heb. II. 8. &c.

III. Harmadik vége az Crs halálák,
hogy az magának is az Christ által tett
volt arra, hogy amaz Mennyei Papsá-
gák méltosságára juthatna; és az mü
bünéinket el törlené, az ő vérével meg
hinteztetett testét, Mennyeiül: Attyák
kedves áldozatul bé mutattván, Esa.
LIII. 10. 11. Joh. VI. 36. Luc. XXIV. 46. 47. et
1 Pet. 1. 11. Heb. II. 17. 18. IV. 15. 16. Rō. VIII. 34. 35.
Es ez immárva amaz áldozat, mellyel
tőröltetk az mü bünéink, mellyekkel
örök halált érdemlünk, Heb. IX. 14. 1 Joh. II. 1. 2.

III. Jgy ezaránt nd látzik

Obj. hogy az Crs halála Áldozat volna az
mi bünéinkért, holott az bünöket az
Crs halála törli el, mint az Jrások bi-
zonyittyák? Rz. Fellyeb jelentk, hogy
az Crs Papi tiszti kettőbe áll, t. i. az ha-
lálk, és az Maga bé mutatásk állapot-
zz. tyába. Az halál csak készület volt
az áldozatra; miképpen vége az áldo-
zatra való állatk meg ölése meg nd
volt áldozat, hanem akkor lött ősztán
áldoz-tta, mikor az kün meg öletteket
fatik

batik vérét az Pap bé vitte az Super la-
ton belől á 2. helyre, és meg hintezvé
ujával az Kegyelő Táblájáik felső
részét, könyörgött ő magáért, és az né-
pért; mint igen szépen meg irta Moses,
Lev. XVI. 14. 16. Az áldozatra való állatot
minden Levita á ki Pap nd voltis, meg
ölhette, de nd volt szabad járulni az
Oltárhoz; Ezech. XLIV. Illyen módon á
Crs is az Mennyéknek Superlattyán belől 10.
az 2. helybe vitte végbez az bünökért
való áldozatot; Mert az ő vérével meg
hinteztetett testét Attyák bé mutatván,
esedezik mü érettünk; Mieink előtt
penig ezt nd tselekedte, Papis nd volt,
mint az Azt bizonyittya, Heb. VII. 26.
Et VIII. 4. Es az míg Pap nd volt, nd ál-
dozhatot az fő Papi áldozattal, mert
az á 2. helyről kivül nd mehet végbez,
hanem csak az 2. helybe, mely az Men-
nyei 2. Sátor; ott nyerte meg tehát á
Papságot az Crs Jesus. Továbbá,
Azért szenvedett hogy Pap lenne, Heb. II.
Pr 17. VII. 9. 10. Nd volt tehát Pap, mikor
szenvedett, nemis szolgált meg akkor á
mü üdvetségünkre az ő Papi tiszti,
hanem

1. hane minekutánna sz: Attyák akarattyá-
ból az Mennyei sz: helybe bé ment, im-
már üdvességünk re szolgál az ö Papsá-
ga, mert ott könyörül mü rajtunk, Heb.
IV. 15. Ott közben jár. 1 Tim. II. 5. Heb. VIII.
2. 6. IX. 11. 24. Ott esedezik mü érettünk,
Heb. VII. 25. 1 Joh. II. 1. Ott szerez váltsá-
got mü nékk, Heb. IX. 11. Ott szerzi meg
örök üdvességünket, Heb. V. 9. VII. 26.
Ott törli el az mü büneinket. Heb. IX.
v. 26. Ez locusba mondatik az Chrs meg
jelenni Jn elött; edgyet tésze penig egj-
szer meg jelenni, és egyszer meg áldoz-
tatni, v. 28. et Cap. VII. 27. Mert akkor ál-
dozik á Pap, mikor Jn elött á készál-
dozattal meg jelenik, Lásd meg Cap. X.
17. v. 11. 12. 14. 17. 18. Az Chrs azokáért
ne ez földön, se ne az Keresztfán áldo-
zott, mint némellyek itilik, hane, mint
az Apltól értyük, az Menybe. Minda-
21. zonáltal az bünökk el vétele tulajdo-
nittatik néha az Chrs halálákis, mez
1. okokért: I. Mert az Chrs Jésusk ige sok-
ba állot az mü Váltságunk, és az ö ha-
lála ige fájdals volt, az volt mind

szeretetik

szeretetik bizonysága, s. mind áldozat-
tyák föképpe nehezebbik része. II. 2.
Mert az Chrs halálák példája szerent
való élet az bünöst meg szenteli, mint
elébb jelentök, Lásd Heb. IX. 14. Illyen
értelemmel kell magyarázni, mind Esa.
LIII. 6. s. mind 1 Pet. II. 24. Az Chrs á mü
büneinket (ne hordozta hane) fel vitte
az ö testébe az fára &c. Fel vitte ugja 9.
á fára az bünt, de egészle akkor törölte
el, mikor meg jelent az ö Attya elött.
Mivel hogy azért az Chrsk áldozattya el
törli az bünt, mélta mondatik Jn elött
gyönyörüséges illatozásra való ajándék-
nak, Eph. V. 2. Az mü lelki áldozat té- 15.
telinkis, minémüek az Engvdelmesség,
könyörgés, sz: élet, Alamisnál kodás &c.
mondatk Jn elött kedves és jo illatu
áldozatk, Rom. XII. 1. Phil. IV. 18. Heb.
XIII. 16. 1 Pet. II. 5. De azért ezzel ne tö-
röltetik el bününk, hane az mennyibe
esféle áldozatokat az Chrs nevébe nyuj-
tunk bé az Jnk, és igy az mü áldozat
tételünk az Chrs Mennyei áldozattjá-
val edgyütt kedves.

Ezokáért

1. Ez okáért az Chrs áldozat tételé az halálon kezdetett el, mely mivel hogy mint egy fizetésül lött az bünért, annakis tulajdonittatik az bünökk botsáttása; á fel támadással penig erösseb lött, melynélkül semmi ereje és haszna az Chrs halálak ne lött volna: Menybe menetelivel penig, és Jn elött valo meg jelenésével épséges, tellyes, elégséges, tökélletes lött; mint enk igasságát meg láthatod, Rom. IV. 25. 1 Cor. XV. 17. Act. V. 103. Rom. VIII. 34. Ez utolso locusba igy szoll Sz: Pál: Kitsoda á ki kárhoztatna? Chrs, á ki meg holt, sót á ki feltámadott; Ki az Jnk jobján va; ki esedezik mü érettünk. Jnne látod, hogy á Chrs áldozat tételék tellyesége az negyedik gradusban végezödik. NB hæc.

Prolepsis. IV. Mit kell itilni tehát arrol az ertelemröl mely azt tartya, hogy az Chrs azö halálával elégségesképpen meg fizetett Attyák, el viselve egészsze azt az büntetést, mellyet minnyája büneinkel meg érdemlettünk volt?

Felelet:

Felelet: Azt itillyük hogy ez az értele sohult az egész Sz: Irásba fel nem találtatik, és igen idegen értelem. Oka ez: I. Mert affélé meg elégitéssel, mely büntetés által megyen véghez, az áldozat tételk semmi közi nintsen. Ki mondaná hogy az Kosok és bakok büntetést szenvedtek, mikor meg áldoztattak? Ne büntetödik senki ha bünе nintse, még ha meg ölettetikis; és ki hinné hogy az baromk halála elégséges fizetés volna az emberekk bünökért, mellyekért magokk kellett volna meg halniok? Mindazonáltal az Jnk jovolta azokat elég áldozat és fizetés gyanánt vötte, noha az onkülis ö Fléje, ut Psal. L. 9. és az bünt nigye meg botsátotta, Lev. IV. 26. 31. 35. V. 10. 16. 18. az vakmeröségböl származott gonosságtól meg válva, Heb. X. 26. Num. XV. 30. Ezek az áldozatok penig ábrázolták az Chrs áldozattyát; azokáért ebbe se kévánta az Jn, hogy elégséges fizetésül adatnék, iollehet annelkül ne akarja á mü büneinket el törleni, Act. XIII. 38. 39. Heb. 9.

Rx.

7.

10.

21.

II. Oka ez:

2. II. Oka ez á mire nézve tagadgyuk az
Chrs elégtételét, mert ne kévántatott
hogy az Chrs halála az mü büntetésünk
helyett elégséges fizetés len, mivel az
mint fellyeb § 3. meg mutatók, á bün
éppen ne töröltetett el, valamig á Chrs
meg ne jelent Menybe Attyának e-
lötte, melynélkül semmi volt az Chrs halála
3. III. Oka ez: Mert az Chrs tsak kevés
ideig függöt az Keresztfán, és harmad
napon feltámadott; Ne lehet azoká-
ért annyi az Chrs szenvedése, mint az ö-
rök pokolk kénnya, mellyet az bünök
14. érdemlettek. Az kárhozott lelkekk pe-
nig leg nagyobb kénnyok abba áll, hogy
semmi remenségek ne lehet Jnbe, hogy
valahra meg szabadulhatnák; az Chrs
penig sohra ne kételkedett szabadulása
felöl. Imez szók penig: En Istene,
Prolepsis. En Istene! Miért hagyál el engemet?
Ne azt jelentik hogy az Chrs kételkedet
volna az Jn szabaditásába, hane azt,
hogy ollya szókkal szokták az Istent
az szentekis nagy Nyavalyájokban
könyörület

Könyörületességre inditani; Lásd Heb. v.
§ 7. Mat. XXVI. 39. Luc. XXII. 42. Joh. XII.
§ 27. Ugyanis, ha az Chrs az Jnbe ké- 3.
telkedett volna, se lelkét ank kezébz
ne ajánlotta volna, se az ö vélle meg
fessittetet tolvajk paraditsomot nem
igirte volna. IV. Oka ez: Mert az 4.
ollya értele mely azt erösiti hogy az
Chrs elégséges fizetést adott Jnk az bünö-
kért, nyilva ellenkezik az Irásokkal,
mellyek arra tanitk, hogy az Jn az ö
ingye valo jóvoltából ajándékon bo-
tsáttya meg az mü büneinket; ut 1 Joh.
III. 16. Eph. I. 7. 8. 9. IV. 32. Col. I. 14. II. § 13.
2 Cor. V. 15. Heb. VIII. 12. Mitsoda adossá-
gunkot botsáttya penig meg az Jn, ha
mü érettünk elégséges képpe meg fize-
tett az Chrs? V. Oka ez: Mert ha az 5.
Chrs mü érettünk Istenk meg fizetett
volna, ne tartoznánk semmivel, es ne
mélta kévánná, mü töllünk büneink-
nek botsánattyáért, az hütöt, az pœni-
tentia tartást, felebarátunk vétkének
meg engedését, Joh. III. 16. Act. III. 19. et
1 Joh. III. 18. Mat. VI. 14. 15. holott ellenbe
az lüh

1. az kinek Jn az bünt meg engedte volt,
attolis meg kévánnya az adosságot,
3. ha szolgatársának ōis meg ne enged, mint
példabeszédbe szépe elōnkbe adgya á
mü Üdvezitōnk, Mat. XVIII. 23.

I. Obj. Mondanád: Sz: Pál Gál. III. 13. azt
mondgya hogy az Chrs meg váltot min-
ket az törvényk átkától, mikor lött mü
érettünk átok; Mert meg va irva: át-
kozott valaki fánn függ; Azért az Chrs
az mü átkainkot szenvedte, mely ne
egyéb hane az ōrök kárhozat? Felelet:
Rx. Igaz dolog hogy az törvényk átka mely-
tól az Chrs az Sidókat meg szabadi-
totta, és váltotta, az Ōrök halál: de
az az Átok, mellyet az Chrs Jn akarat-
tyából viselt mü érettünk, ne volt az
kárhozat, hane az Keresztk halála,
melynél tōbbet az Chrs ne szenvedett,
Phil. II. 6. Mely azért mondatik Átokk,
mert az Ô Testamentumba effélé halál-
nak neme Jnnél gyülöletes és átkozott
vala, és tsak azokat függesztettette az
Jn fára á kiket gyülölt: az Chrst pe-
nig és az Martyrokat kik fán függettek,
az Jn

az Jn ne gyülölte, hane szerette. Azért
az Chrs improprie nem tulajdonképpe mon-
datik átokk; mint hasonló mondások-
ból ez dolgot szépe meg világosittya
Crellius de Satisf. Christi. Et Grotius p. 25. 36.

Mondanád mégis: Sok Jrások bi- Obj. 1
zonyittyák hogy az Chrs mü érettünk, és
az mü bünein kért holt meg. ugjmint Joh.
XI. 50. Rom. V. 6. 7. 8. 2 Cor. V. 14. 15. 1 Pet. II. 21. et
Mat. XX. 28. &c. Felelet. Az Chrs éret- Rx. 1
tünk holt meg igaz dolog, de az ne azt
tészi, hogy az Chrs á mü adosságinkat fi-
zette meg, és ō azt szenvedte, á mit nekk
szenvednünk kellett volna: hane azt té-
szi, hogy, azért holt meg, hogy mü meg i-
gazulnánk, és üdvezülnénk; Melyre
miképpe szolgállyon az Chrs halála ide
fellyeb § 2, meg éxtōk. Nemis botsát- 18.
tatik meg az bün, hane az Chrs halála
által, de mégis ugy, ha az Chrsba hi-
szünk, és parantsolatik engedünk. Mert
ez volt az Jnk akarattya, hogy á miké-
ppe az Ô Testamentumba az bünt ál-
dozatokra engedte meg; Ugy az Vj
Testamentumbanis, minekutánna á Sidók
hüsitl

hütött lemül meg õltéke az õ Fiát, ne akarja hogy bününk el töröltessék, hanem az Krs halála által; imillyé okokért:

1. I. Hogy az Jésus Krst meg betsülyük, nagy
2. engedelmességgel lévé õ hozzája. Ki hogy tudnók és értenõk, mely igé szeretett minket az Jw; ezokáért müis õ Felségét
3. szeressük. 3. Hogy az bünnek utálatos-
4. ságát meg ismérjük. 4. Hogy müis az Úr Christusnak nyomdokit kövessük.

2. V. Itt ismét új Kérdés támadhat, mely ez: Az Jw az õ Fiát adtaé halálra kénszerités[s]ül, vagy tsak szabad akaratyából? Mert ugy tetzik hogy az Jnk igazsága ne engedi hogy egy bünõtis büntetésnélkül maradgyon, azokáért az Jnt á maga igazsága kénszeritette arra, hogy az artatlan Krs halál által büntettetnék mi helyettünk: Feleletr. Semmiképpe az Jnt ne kénszeritette az maga igazsága hogy az mi adósságunkot az Krnak meg vegye, õtet mi érettünk adván ijszonyu gyalazatos halálra; Ez az értelem pénig meg ne álhat imillyen
1. okokra nézve. 1. Mert az Jw maga adta

adta az emberekkis azt az hatalmot és 1.
szabadságot, hogy hakinek valamire ê
jussa és igazsága vagy, le hagyhat abba
szinte amyit á mennyit akar. Mint
p.o. Pál emeke adós száz forintal; min-
tsenê émeke szabadságom arra, hogy
azt õ néki egeszsz meg engedgyé, holot
a hoz az pénztez en kivülle senkik sem-
mi közi mintse? Ellenzié azt valami-
fele virtg? Bizonyára ne, hane felet-
te szép dolog, s. azt itilé hogy te néked Pál,
ne tészsek semmi boszszut vélle. Igy azért 12.
az Jnis meg engedheti az bünõket, mel-
lyek adosságk nevezteték, Mat. VI. et
XVIII. És az õ igazsága ebbe semmikép-
pe meg ne sértödik; Mert az Jw senki-
tõl semmit ne függ, maga dolgairól
senkik semmi szamadással ne tartzik;
az bün pedig tsak az õ sz: törvényé, és
parantsolattya ellé esik; azért emeke
meg engedésébe maga tulajdon szabad-
sága szerint szinte ugy tselekedhetik, á'
mint õ Felsk tetzik. Jdé tartozik, s.
nemis hallgatni el, mert tsudára mélto
dolog, hogy á kik illyé értelembe vadtk,
azt állattyák, hiszik más articulusba,
hogy az

hogy az kiket Jn örōktōl fogva kárhozatra rendelt, ha sohra ne vétkeztekis, és minde būntōl ártatlanokis, de az Jnk hatalma va, igasságais ne ellenzi, hogy azokat véghetetlen būntetésre vesse; itt penig azt mondgyák, hogy mintse hatalma, sigassága sem engedi hogy tsak egj füllernyi adosságunkotis fizetésnélkūl nékūnk meg engedgye. Ebbōl az feleletbōl immár azis nyilván ki teczik hogj az Jn szeretetbōl és jóakaratból adta halálra az ō szerelš Fiát, ne kénszeritésbōl; azért nemis láttatot gyülōlni az embereket jollehet vétkeztek vala, hane inkább szeretni; 1 Joh. IV. 10. Rom. V. 8.

2. II. Az fellyebemlitett ellenkezō értele meg ne álhat ezokértis; mert két egymással ellenkezō Indulatokat állat az Jnbe, ugymint Igaßágot, mely semmij būnt būntetésnélkūl ne szenvedhet: és Irgalmaßágot, mely azt kévánnya, hogy az Chrš elégségesképpe meg fizesse Istennek az būnōsōkért; ezeket penig mindeniket az Jnben essentialis, az az Állat, v. Termésset szerént valo Jndulatōkk

mondgyák

mondgyák; melybōl az jō ki, hogy az Jn se igaz, se irgalš ne lehet. Mert az essentialis természet szerént valo Igasság örökké būnteti az būnōst, és ne lehet helye az Jrgalmasságk: Az essentialis termésset szerént és állat szerént való Jrgalmasság örökké könyörūl az būnōsōn, és ne lehet helye az būntetō Igasságk; miképpe az tüzbe essentialis az melegség, mniekokáért természet szerént örökké melegit, és sohra ne hūvesithet. Mü azért azt hiszszūk, hogy az būntetést és az irgalmasságot az Jn ne állattya szerent, hane szabad akarattya szerént tselekedi, mint maga bizonyitya, Exod. XXXIII. 19. Rom. IX. 15. 16. 18. Ezkin akar könyörūlni (ugyd az Apl) könyörūl; és az kit meg akar keményiteni, meg keményiti. Es hogy az Jn ne kénszerittetik būntetni (értsed az maga Igassától) jele ezis, hogy sokáig tür az būnōsk, Rom. II. 4. 5. IX. 22. 2 Pet. III. 9. Nemis būntet annyéra á mennyére būntethetne, Psal. CIII. 9. 10. Azért ne hogy meg ne engedné az Jnk Jrgalmassága hogj fizetésnélkūl á būnōsōkōn könyörūllyōn;

de sōt

de sòt ellenbe az ò Igassága szerént kò-
nyòrül valamikor kònyòrül: Mert ha
igasságot tselekeszik, az ki bünössel,
vagy szükölködövel jól tésze, Mat. 1. 19.
5. 2 Cor. IX. 9. Heb. VI. 10. Semmi hamissag
ne lésze az Jnbe, ha fizetésnélkül tsak
ingye valo jó voltából, büneinket mel-
lyeket meg útálunk és eltávoztatni aka-
runk, meg engedi mü nékk, sòt ezzel az
Jnk dütsössége, méltosága, és félelme hé-
lye marad, inkábbis tiszteltetik, Psal. 130.
№ 3. 4. Azért engedi meg adosságinkot,
hogy müis hasonlót tselekedvén, Mat. 18.
ötet szeressük és ditsirjük, Ezech. XVIII.
Jmre immár ki teczik, hogy az Jnbe semi
ollya indulat mintse, mely az bünt bün-
tetésnélkül semmiképpe ne szenvedné,
vagy hogy az ártatlant az bünösökért,
vagy az bünösök helyett büntetné.

Obj. Mondanád: Na az Propheta vilá-
goson mondgya Esa. LIII. 4. 5. 6. 7. hogy az
Chrs meg sebessitt etet az mü álnok sá-
ginkért, az mü bününk büntetését szen-
vedte, és kénoztatot, az Urakarta ötet meg
rontani, és betegség alá vetni № 10. &c.

Rc. Felelet. Rosszul fordittya Károli № 7,
hogy

hogy á mü büneinkk büntetését szenvedte. № 7.
Az Vulgata, Vatablussal az Sidobetüböl
igy fordittya: Az mü békességünkk fé-
gyelme va rajta, avagy nálla mint Gro-
tius fordittya. Ezekk ez az értelme: Ol-
lyanok estek rajta, mellyek mü nékk lót-
tek volna hasznos intésünkre, s. dorgál-
tatásunkra, ha azokk engedtünk volá.
Az ò Sebeivel gyogyultunk meg: annyit № 5.
tésze, hogy á mely betegség és büntetés mi
réánk szállott volna, az Keresztk halá-
lával mü rollunk azt el forditotta. Ne NB.
hogy az elég fizetés volna az örök kár-
hozatért mellyet érdemlettünk, hanem
hogy az Jn azzal meg elégedett, és az
által kész mindennek az ò büneit meg bo-
tsátani, valaki igazán hiszen. Hogy № 10.
penig az Ur meg akarta ötet rontani,
ez az értelme: Az Jn meg engedte hogy
meg rontassék az hamissaktól; de az-
zal az Jn az Chrst soha ne büntette,
hane azt akarta hogy az hamissaktól
szenvedgye, mind az dütsösségért, mel-
lyet halál által nyert vala el, Luc. 24.
s. mind az mü meg gyogyulásunkért.
Végezetre ezts meg kell engedni hogy
noha az Jn az bünösökk alkalmatosságával
akarja

akarja nyomoruság alá vetni és sanyargatni az igazakatis kik véteknélkült
3. vadk; de azért ne bünteti: Mert más az büntetés, más az sanyargatás: Distinctio
1. 1. Az büntetés proprie soha ne lehet igazán, ha büne rája mintse; de az sanyargatás néha bünnélkül vagyon. NB.
2. 2. Az büntetésre az Jnt mindenkor harag indittya; de az sanyargatásra gyakorta az Atyai szeretet; Prov. III. Heb. 13.
3. 3. Az Jste gonoszt ád azokk á kiket büntet az gonosságért, mellyet szenvedvénis ne vészk semmi jót érette; de az kiket sanyargat, ha tökélletességek va az jóba, meg koronázza; 1 Pet. II. 20. 21. &c.

VI. Kérdenéd uijobban:

Miért mondgya hát sz: Pál hogy á Chrs Váltságul adta magát mu érettünk? 1 Tim. II. 6. Eph. 1. 14. Col. 1. 14. Mat. XX. 28.

20. Rk. Felelet: Azért, mert miképpe valami Rabnak, ugy volt mu nékkis állapotuk, Es miképpe az rab fizetéssel szabadul fel az szolgálat alól; ugy az Chrs magát halálra adván, minket rabságunkból fel szabaditott: De az Chrs meg Váltása felöl

felöl ugy kell gondolkozni, hogy proprie semmit ne fizetett ugy á mint szokot lenni az rabok meg váltásába. Mert kik fizetett volna? Az Atyánaké? Ne, mert az Atya Jn adta az halálra, és föképpz az Jn váltott meg minket az ö fiának vérével, Joh. III. 18. Luc. 1. 68. Rom. VIII. 32. Az Jsten Mosesselis meg váltatta Jzraelt az Aegyptumi szolgálatból, és kik adta az fizetést? Lásd Exod. XV. 13. Deut. VII. 8. Act. VII. 35. Mikor azért az Aptoh azt mondgyák hogy az Chrs Váltságul adta magát; és áron vétettünk meg; azt improprie kell érteni, ugy hogy minket mint valami áron és fizetése az Jn maga szabaditot meg, ne maga kezéböl, hane az hamisságtol, Tit. II. 14. Az hivalkodo élettöl, 1 Pet. 1. 18. Az törvénynk átkától, Gal. III. 13. Az büntöl; &c. Mellyekre nézve az Váltság az bünökk botsánattyáért vétetik, Eph. 1. 7. Col. 1. 14. Es igy az gonoszokra nézve ugya ördög rabjai voltunk, á kinek szolgáltunk, kitöl az Chrs immár minket meg szabaditott, Heb. II. 14. De ki mondaná a felöl hogy az Chrs á mu üdvességünkk árrát az ördö-

az ördögk fizette volna? Mindazonáltal
ha valaki nyughatatlanul akarná tu-
dakozni, kinek fizette az Chrs az mü Vál-
tságunkk árrát; ez az esztele tévelygés
nyilvánsággal hamarébszint találna,
hogy azt az fizetést az ördögk kellet in-
káb fizetni kik rabjai voltunk; mint az
Jnk ki maga adta váltságul érettünk
az ö sz: Fiát, Joh. III. 16. De edgyik ertelei
ne jó; azért mindeniket meg vetve, tsak
igy kell gondolkozni, hogy az Chrs azért
12. mondatik Megváltók, hogy ö általla
menekedtünk meg az örök haláltól, és
mind azoktól, valamellyek örök halált
szerezhetnének mü nékk; ezért adta az
Jn sz: fiát szörnyü halálra, s. az Chrsis
önnön magát; ne akarván ellenkezni
sz: Attyának akarattyával, Luc. XXII.
42. Phil. II. 6. Eph. V. 2. Tit. II. 4. Esa. 53.

Ezekböl penig az Locusokból aztis
tanullyuk meg, hogy az menyibe az Chrs
halála az ö áldozattyák edgyik része,
annyiba ank fö oka az Chrs. ki Pap volt,
és áldozattot mutatot bé az ö sz: At-
tyának: az mint ide fellyeb meg értök

VII. Hát

VII. Hát immár az Christus Erdemérol mit kell itilnünk? R. Né-
mellyek azt állattyák, hogy mikor mü
sok bünenkel örök halált érdemlettük
volna, az Chrs ellenbe mü nékk életet
érdemlett; melyk el nyerésére semmi jó
tselekedetünk ne szükséges, hane azt
mü nekk tellyességgel tsak az Ur Christus
érdeme szerzette esnyerte. De mü er-
re azt mondgyuk, 1. Hogy ez á szó:
Chrs érdeme, az sz: Irásba nintse, hane
emberi találmány. 2. Ez mellet, sohra
emberi állat annyi jót ne tehet, annyi
gonoszt ne szenvedhet, hogy az örök éle-
tet tsak egyedül magánakis meg érde-
melhetné, Rom. VIII. 18. 2 Cor. IV. 17. XII. 4.
hane az Jn tsak ingye adta az örök é-
letet mind az Chrsk, s. mind penig mü né-
künk tsak ajandékon adgya, Rom. 8. 23.

Mondanád erre: sz: Pál 1 Cor. 1. 30. Obj.
azt mondgya hogy á Chrs lött mü nékk
Istentül igasság: Azért az ö igassága á
mü igasságunk; Nagy tehát az ö érdeme:
Felelet: Igy va ott irva: Az Chrs lött R.

nékk

BIBLIOTECA CENTRALA M.S.S.E. CLUJ

nékk, igassag, bõltressèg, szentség é-
váltsag. Ha azekk ollya értelmẽ volna
hogy az Chrs igassága mũnékk tulajdonit
tatik, tehát igy mũ igazak lehetünk
ha szinte hamissa élünkis: Mikèppe azi-
következik, hogy elég mũnékk ha az
Chrs ßz: ha mũ fertelmesül és gonoszul é-
lünkis; elég mũ nékk ha az Chrs bõlts
ha szinte mũ az Jnk ne ismèrjükis és
bolondok vagyunkis: elég nékk hogj az
Chrs mũ váltságunk, ha meg mũ az ördõgi
rabjai vagyunkis: Mind ezek tetzenèk
Bizony mind ezek egymás utá igy folyk
és igen rút tèvelygèsek. De magyarazu-
zuk az igaz értelem szerént ezigiket, s.
az többis mind iol lèßz; Jgy t.i. Az Chrs
által adott az Jn nékk bõltressèget, az
Chrs által mutatta meg az igassagot;
az Chrs által váltott és szentelt meg
minket. Ebbe ne találß semmi illetlenèget.

2. II. Az Chrs èdeme minket meg ne igazit,
mert ßz: Jánosnak azt az értelmet mely az
Christus èdemébe helyhezteti á meg iga-
zulást, meg tzáfollya, mint sanuſa elè-
vè látta volna ez tèvelygèsk elterjedését;
halo

halo meg mit mond 1 Joh. III. 7. Fiatskáim,
senki tũteket meg ne tsalyon, á'ki i-
gasságot tselekedik igaz az, mikèppe
õis igaz: az ki bũnt tselekedik az ördõg-
tõl va. mert az ördõg eleitõl fogva vét-
kezik; azért jelent meg az Jnk fia, hogj
az ördõgnek tselekedetit el rontsa.
Látodé, ugy igazulunk meg hajgassá-
got tselekedünk, az az, ha az Jn tòrvè-
nye szerént mũ magunkis igazá élünk.
az ki penig bũnt tselekeßik, még az, az 11.
ördõgnek rabja, még fel ne támadot, mint
az hivek. Eph. II. 4. Még az Jnk orßzá-
gát ne birhattya; mint irva va 1 Cor. 6. 9. 10. 11.

III. Ha minket az Chrs èdeme meg iga- 3.
zit, miért kellene mũ nékk hitmünk?
Ha penig az hũt ßükséges az meg iga-
zulásra, tehát még ne fizetett teleget
az Chrs halála mũ èrettünk, és ne iga-
zithat meg minket az maga igasságával
és èdemével. Ha penig az Chrs èdemẽ
hũt által az embert meg igazittya, te-
hát mind igazak lehetnek hivèn azokis kik
amaz rút fertelmes életbe élnek, Rom.
1. 26. 27. 28. 1 Cor. VI. 10. 11. Mert ezekis
könnyen el hihetik, hogy az Chrs eleg igaz
õ èrettek,

ő érettek. De mi illyen értelembe ne légyünk, hanem tanuljuk meg Sz: Péter Apostoltól, 1 Pet. II. 24. hogy az Krs az végre holt meg, hogy mi ne vétkezzünk, hanem meg gondolván az ő halálának okait, igasságon, ezentúl az Istennek éllyünk.

Itt elkezdi a Szentek élete.

VIII Kérdenéd mégis végezetre: Az Krs szerzette Váltságot azokhoz kik ő előtte éltek? Felelet: Az Krs előtt élt igazakot az Isten más módon tartotta meg, de az Krs Váltsága tsak az ő bizonyos idejébe lött, mint Sz: Pál bizonyitya, 1 Tim. II. 6. Mely az utolsó idő, 4. Gal. IV. 6. Ugyanis tsak azoknak használhat az Krs Váltsága, kik az ő tudvényei szerint élnek, nyomdokit követik, kik örülnek az ő fel támadásának; kiknek az Ur Krs segitségével lehet az ő késértetekben; Heb. II. 4. ezek ne illenek azokra, kik az Krs előtt éltek: De főképpe az ő nevek felőlvalo igiret, melyek hirdetésével váltattunk meg kivált képpe az testi élettől, az régiektől eltitkoltatot volt: 1 Joh. I. 1. Eph. I. 4. et 9. Jtd 1 Pet. I. 10. 11. 12. &c.

IX. Az Krs

És igy ugy értelme lészen az Apostol szavának; Ugyanak voltaknak mellyek, de meg mosodtatok, az az mosris Bálványoktol, Istenfiával tisztátalanoktol fa vadtok, mint annak előtte.

De az Krs sz. és igaz nevét értetted, és az ő igaz sága be fedezi az tiz Dami ssádtokat, mikeppen az rutbös ruhákat be fedezi a tömtös, vagy mikeppen az sebes Embert az tudatlan Orvos be tömi, de meg nem gyogyul Dat; Ugy Dassonlatan orvassa tisztaz az szivnek értelem a Lélek.

De mi ugy ne gondolkodgunk, ha nem Sz. Péter Apóstalnak 1 Epi. 2. 24. tanuljuk-meg, hogy az Krs a vétkeket meg holt, hogy mi ne vétkezzünk meg gondolván az ő halálának okát, hanem igazságnak éljünk. Sz. Pál Apostalnak tanoljuk meg Gal. 6. 7. Hogy a' ki vét az ő Testének, az Testből arat vesedelmet, a' ki pedig vét a' Lélek

lött

lehnek az Lélekből arat örök
életet Lásd meg Cap. 5. mi lé
gjen az és Rom. 8. 13. Igaz az
a' ki igasságot tselekedik.

Nem volna Bükséges Jogj
minket ezekre, és ezekkez Jason
lokra intenének az Cxs és az
Apostalok, Ja az Cxs igaz sága
az mi igasságunk lehet.

Mondanád; szent Pál
Rom 5. azt tanittja, Jogj az
Cxs igassága ugj tulaj donit
tatik mi nékünk, mint az
Ádám vétke, kiben minnjá
jon vétkeztünk?

Felelet; Nem mondgja az
Apostal, Jogj az Ádám vétke
nékünk tulajdonittatik az
Christus igaz ságárol sem,

Janem

Janem mikor azt mondgya
& 12. kiben mingjájon vétkez
tünk. Görögül ἐφ ὁ Erasmus
fordittja, quatenus nem kiben
Janem a' mennjiben. Ezzel azt
jelenti az Apostal, Jogj az
mennjiben mingjájon vét
keztenek, anjiban minde
nekre el érkezett az örök
Jalál.

Hugo Grotiusnak ugj tet
tzik, Jogj az Ádámban
mingjájon vétkeztenek
az azj a' mit Ádám vétké
vel meg érdemlett, az min
denekre Bállott, mert az
Vétekneк Nevezete gjakor
ta az Vétekneк büntete
sjert vétetik a' S. Irásb

Azért az Ádám nyavaljája
mindenekre ßállott, de az nya
vallja Ádámon büntetés volt,
másokon thak ßerentsetlenség
és boldogtalanság.

Ego tinek általa; per quem
ait Grotius; Mert Ádám vét
tezvén bün jöve mingjárt ez
világra, és ötöt mások követ
ni tezdettek, és minden embe
rekre az bün el terülo v. 12.
melj bün ellen oßtán adatik a
Törvénj v. 14. a Törvénj pedig
nem adatott Moses által az
ereczendö bün ellen, Janem az
világos bünök ellen. Illjen mo
don egj ember által tött az en
gedelmesség és az igaz ság a Mi
tépp a Cxs engedelmesség által
nyerte az örök életet, ugj müss
a Cxsuk mint Lelki Atyánkk
örökös fiai lé ßünk

IXa

IX. Az Chrs Papi tisztik mi-
némü drága haßnai légyenek, azokból
á mellyeket meg mondottunk, ki ki bö-
vön meg értheti: Mindazonáltal az Chrs
Papi hivatallyából jönek és ßármazk kj
imez következendö haßnokis. I. Az 1. 6.
Chrs maga az halál által nyert magák
hatalmot Mennye és földön, Mat. 28. 18.
Luc. XXIV. 25. 26. Phil. II. 6. 8. 9. Eph. 1. 21. E-
sa. LIII. 10. 11. II. E sedezésével nyert ßzét 2.
Lelket, mely ne volt, minekelötte az Chrs
meg ne dütsöittetet. III. Az mü Jnnel 3. 12
valo békességünkis onna va, melyket
rendbéli: Gyenge, és Eröss. Mineke-
lötte hittünk, az Jn mü velünk meg bé-
kellet ollya conditioval hogynéki en-
gedgyünk; ez gyenge békéllödés, mert
ha ne hißünk, és ne engedünk mikor hyu,
mindgyárt fel bomlik, és rajtunk marad,
az elébbi harag, Joh. III. 36. Ha hißük,
és tökéllétesek vagyunk, Jstennel erösst
békességünk va; Mindenikröl egymás
után emlékezik ßz: Pál, Rom. V. 9. 10. 11.
Az bünös emberk tehát az Jnnel igegje-
ge frigye és békessége va, kit arra int
ßz: Pál

Sz: Pál 2 Cor: V. 19. 20. hogy mivel az Jn meg
békellet vélle, ne tulajdonitvá az bünt,
tehát öis békéllyék meg az Jnnel el távoz-
vá az büntöl, és az igassá got szüntelen
követvé. Az büntis az Jn ollya Conditio-
ral botsáttya meg, az Chrs halála áll, ha
az utá hinnénk, és törvényébe élnénk:
Jllye értelemmel könyörgot Chrs Vrunkis
az Sidókért, Luc. XXIII. 34. Atya botsásd
meg nékiek, az az, ne veszszek el, hane
len jó alkalmatosságok és idejek á meg
térésre az Aplok prædikállások által.
De mind egész negyve esztendeigis meg
ne térék, kiért az Jnk haragja meg e-
mészté öket, mert Városok, Templomok
el rontaték, és az ö vakmerö bünökért
magokis szertelenül el pusztittatának &c.

Az Christusnak
KIRÁLYI TISZTIRŐL.

20. I. Az Christus Jesus szüle-
tésetöl fogva Királyságra volt rendel-
tetvé, Mat. II. 2. 6. Luc. I. 32. Joh. XVIII. 37.
melyk némely jeleit Prophetiai állapot-
tyábanis meg jelentette és mutatta,
ugymint

ugymint, mikor parantsolt az tengernek
az Szélk, és az ördögökk &c. Mely Mél-
toságot az Chrsba meg ismértek az Sidó-
kis, de föképpe az Tanitványok, mert
mikoron ö felölle ki edgyet, s. ki mást
mondana, Sz: Péter az tanitványokkal
azt mondá: Te vagy az Chrs az élö Jnk 7.
Fia; Mat. XVI. 46. Ne hogy ollyan köz
értelembe volna az Chrs élö Jnk fia, mint
az Jzrael népe egészsze. Ose. I. 10. Kik
nevezteték Ben' Elehai, az élö Jn fiák;
Se ne ugy, mint az tisztviselök, Psal. 82.
Hane hogy ö len amaz kévánatos Király
és Messias, kit az Atyák vártak, és
á ki fel álitando volna az Jzraelk Or-
szágát, Act. I. Mint Nathanaelis mond-
gyavala: Joh. I. Rabbi, te vagy az Jnk
fia; te vagy az Jzraelk Királlya. Azért
Chrs, az az Jntöl felkenettetet Király, és 19.
Jstennek fia mind edgyet tésze; Mert Sz:
Mark Evang. igy huzzaelé az Sz: Pétz val-
lás tételét: Te vagy az Jnk Chrussa, Cap.
VIII. 29. kit Sz: Mathenál Jn fiák monda.
Mindazonáltal az Királyi tisztk tel-
lyes Meltoságát és hatalmát, az Chrs
Jésus feltámadása és Menybe menetele
után

uttᵃ nyerteᵉ ei[gh]t. at. xxviii. 18. Act. 11. Luc. xxiv. 26. 46. Phil. 11. 7. 8. 9. Eph. 1. 20. 21. et Heb. 1. Mely utolso locusba mivel hozzá Chriſ méltoſága leg bövebbe iratik meg, méltók itilte, hogy onna némely homályoſk teuzö mondáſokat meg viſgálljuk.

II. Ezokáért, abbol az caputból ad Heb. 1. leg elöſzör az második verſet kellenᵉ elé vennünk; hvlott[a]ᵘᵗ ſz: Apt azt mondgya hogy az Jſten mindenekᵏᵉ örökösivé tötte azö fiát, ki által ez világotis teremtette; de mivel hogy ezek az igik az Chriſtᵏ Prophetái tiſztire néznek, ott immár az hol arról ſzollottunk, §. 4. meg magyaráztatva vadᵏ. Lépiünk azért az harmadik verſᵏ magyarázattyára. Ott ez 13. va irva: az Chriſ á'mi büneinkből ömaga által meg tiſztitvá, ült amaz Megvſágos Méltoſágᵏ jobjára. Ezt mondgya Pſz. hozzánᵉ le Dávidnak ſzavait, Pſal. cx. 1. Monda az Vr az én Vrᵏ: ülj az én jobkezemᵉ felöl. Ezek azonban az Vr Chriſtᵏ tellyeſedtᵉk inkább bé mint másba valakibe, mert azö Méltoſága és hatalma ſokkal elébb valo egyebekénél, ki nem az föld dön, hanᵉ az Menyben ült az

Jſtᵉ

Jſtᵉ jobkezeᵉ felöl. Mel[y] ſzó azt jelenti hogy az Jſten az Chriſt elébb és fellyeb ültetᵉ azoknál is kik Menybe vadᵏ, és az Angyaloᵏᵏᵉis Urává tötteᵉ, kiknél azelött alább valo volt. Cap. 11. 7. 8. 9. Azért az Jſtᵉ jobján ülni nᵉ azt jelenti, hogy az Jſtᵉl fövebb helyᵉ ülnᵉ az Chriſtᵘ, mert magát az Jſten alája nᵉ vetettᵉ, 1 Cor. 15. Söt mondgya az Chriſtᵏ Jſtᵉ és feje, 1 Cor. xi. 3. Apoc. iii. 12. hanᵉ hogy Jſten utánᵈ mindeneknél méltoſágoſabb helyre ül; mert az Jrás ſzoll az emberekᵏᵉ Bokáſok ſzerént az Jſten felöl valo dolgokról. Az Királyok á'kiket meg akartᵏ betöllteni, azokat jobb kéz felöl ültetᵏ. Mely Bokáſra nézvᵉ az Zebedeus feleſégᵉ azt kévánnya vala az Chriſtól, hogy azö országába edgyik fiát balfelöl, maſikot penig jobkéz felöl ültetné, Mat. 20. 21. de nᵉ azt kévánta hogy edgyik fiát ültesſe fellyebnállánál. Es jollehet senki nᵉ mondatikᵉ ülni az Jſtᵉnek balkezeᵉ felöll, de nᵉ elébvalo mégis az Chriſ ſzéki; mert az mint Ribera ez világi Királyokᵏᵉ Bokáſokat meg ivia; Akar mellyik felöl üllyön az Király, de minᵈᵉ kétségnélkül az á'hely

az többᵉ

az többinél elébb való, és ahoz á többi kiz
zül egyikis nẽ hasonlo: Igy az Istenis
á melly felöl ül, az az hely méltóságos-
sab, mellyet az Aplis jelent mondván:
ült az Chris amaz Magosságos Méltóságnk
6. jobjára: Itt, az Jnk legmagossabb székeet
és Méltóságot tulajdonit kiis az Chris
alája vettetve vá, s. hol ülni, hol állani
mondatik, Act. VII. 56. Hol penig alázá-
tos bárányis nevezteteik, Apoc. V. 11. 13.
Azért az Christi Méltósága csak az An-
gyalokis és az teremtett állatoknak mél-
tóságánál fellyeb való. Melyhez képe-
pest mivis nẽ az Királyok, nẽ az Angya-
9. lok nẽ Istenfiak, hanẽ csak szolgák.
De expl. Pis. vide Supr. pag. 38. et 39.

is elhá-
lasztan. III. Amakodáért immár
Jo6. az Ur Christ Angyalok felett va-
ló Méltóságát igy mutattya meg az Ap-
postol: Viszontag mikor bé hozza az ö
elsö szülöttet ez világra, azt mondja:
És imádgyák ötet minden az Jnk Angyali:
Ezt az Propheta Dávid kétszégnélkül
az egy Istenről mondgya, Zsal. XCVII.
Jo7. Imádgyátok ötet minden Jstenek.
Az Apt penig hogy iobb móddal arra

alkalmaz

IV. Azt pedig igy mutatja
elsöben az 8. Kinek mondotta
valaha az Angyalok közül,
Én Fiam vagy te, én ma szültelek
tegedet. Melyi mondásá-
ban az Author nézett Dávid
nak amaz szavára Zsal. 2. 7.
meg bizvẽ, hogy az Urnak Decre-
tumát, hogy azt mondá ennékem,
Én Fiam vagy te, én ma szültelek
tegedet. Ez Historia sze-
rint, az mint látod, magáról
magyarázza Dávid, hogy az Isten
akkor szólt, midőn Israelt
Királlyá tötte, melly formán
is. Pális mondgya a Bornun
fatt, hogy ö szólne ötet Cor
4. 18. midőn pedig állásával
az Atyjafi övöl fogvást tu-
dományára tanitotta. Az Jn
is szóli a Szentlélek által az Jz
veret, midőn ajjt élemez jutnak

Jos. 3. fac. 1. De azt kell megtud
nunk, mind azoknak meg értése
re, az meljek következnek, Jogi
igen sok o Testamentumbeli mon
dásokk, meljekről az vjj Testa
mentumban emlékezet vagjon
két féle értelmek tulajdonittatnak.
Edgjik értelme betü, és His
toria szerint valo, meljet az
Historia elsö tekintettel mutat.
Az másik Lelki értelem
meljet ábrázolt és árnjékozott
az elsö értelem.
I. Példának okáért amaz mon
dás Ezech. 12. 46. Annak thon
tját meg ne törjétek, Ja olva
sod elsö tekintettel maga meg
mutatja magát az Histori
ában, Jogi az Husvéti Báránj
nak thontjárol szoll. De Lel
ki értelem szerint az Ur Cxs
szára thontjára magjaráztatik
Jos.

Jos. 19. 36.
II. Jgj az Izráel röl Ose. 11. 1. mon
datik; Aegjiptumbol Jivám ki
az én Fiamot, melj az Cxsra al
kalmaztatik Matt. 2. 15.
III. Jgj Zach. 12. 10. Réám néz
tek, kit által szegeztek az Jü
röl szoll; Configere Deum di
cuntur, qui eum probris laces
sunt, Grotius; az az; azok mon
datnak az Jüt által szegez
ni, a kik öter rágalmazzák
mert a rágalmazás olljan
mint a fegjver Prov. 12. 17
De azon mondás alkalmazta
tik a szegekkel által szegeztetett
Cxra Jos. 19. 37. Ezen módon ez
Levélbenis a mi Dávidrol Psal.
2. és Salamonrol mondatik
Historia szerint 2 Sam 7. 14
15. 16. 1 Bron. 22. 10. Cap. 28. 7.

Én Attja lesz ő néki; és ő fiam
lesz én énnékem. Ezek Lelki értelem
szerént világoson a Cxstra maga
ráztatnak, Jogj pedig Dávid az
más odik Soltárban betü szerént
nem másrol, Janem magárol
szollott legjen, meg tettzik a 89
Soltárnak 21. 22. 27. 28. 29 v. böl.

Illjen modon ért pediglen Cal
vinus Janos felölle, Jogj betü
szerént Dávidrol, Lelki értelem
szerént pedig a Cxsrol szoll a
Soltár, Tinek mivel Jogj ellene
mondott Hunnius de igen be
Junt szemmel.

Pareus ellenbz in Calvino Or
Bodozo Lib 2. Cap. 28. igen erös
sen meg állatja, Jogj Calvinus
igen szemesen njult a dologbz.
1. mert 1. njilván vagjon, Jogj
azok meljek mondatnak Psal.
2. Dávidon valo ban be teljesed
tenek 2 Sam. 2. 3. 5. 8. 9.

11. Dávid nem lezetett volna a Cxsnk
ábrázatja, Ja azok a Soltárnk sza
vai rajtais be nem töltenek vol
na. Meg edgjeznek e dologbz
Calvinussal Isidorus Clarius,
Cornelius Jansemius &c. Továbbá
Calvinussal Pareus azis meg ál
littja, Jogj mikor az Jn a Cxrol
mondgja Én fiam &c. nem azt
mondgja, Jogj az örökké valoságbz
Jn seged szerént szüllek örökké
tegedet, meljröl ugjan nem
volt ott kérdés, és az meljet meg
sem értzettenek – volna a sidok
Janem azt jelenti; Jogj akkor szül
te a Cxt, mikoron ötet Jalzatat
lanságra fel támasztotta, és
fel magosztalta, Actor. 13. 33. 38.
&c. azt mondgja Pareus, Jogj
értelembz velle meg edgjezett
Chrisostomus, Basilius, Justinus
Martyr, Hilarius, Tikkel müs sem
miben nem ellenkezünk.

Itt azért az az Név, meljel
minden Méltoságokot feljül
Jalad a Cxs xc 4. 5. nem egjéb
Janem az Istennek Jiának a
Cxsnk Neve, mert ö réá nézve, most sem a Királjok
sem az Angjalok nem Jiak
Janem thak Bolgák, Másutt
a Jesusnk Neve mondatik
mindenünk feljebb valonk
Phil. 2. 8. 9. Hasonlo az Urnk
és Cxsnk neveis Act. 2. 36.

P. Illjen értelemmel magja
rázza Cálvinus János Dávid
nak amaz Jnröl mondott
Bavait, Psal. 68. 9. Jel
menvén az Magosságban
foljokk Sokasságát fogadt.
meljeket az Apl alkal
maz

maztatott az Cxsnk menjby
menetelére Eps. 4. 8.
Es ezt mondgja Calvinus,
miképpen Dávidnk az ö ke
ze által az Isten az ö nag.
erejét meg mutatta, Jogj
igen fel magoßtaltatván
az Isten, az ö Népét fel emel
né; Ugj az ö egj Bülött
Jiáby az ö magosságos mél
toságát meg mutatta, és ismét
Eps. 4. 8. igj Boll, mikorlátja
Pál, Jogj az Jnnk sok gjöze
delmének ditsérétit énekli Dá
vid, meljekkel az Népnk Ba
badulást Berzett vala, mél
tán ezt az Jnnk fel magoß
talásárol valo xset a Cxnk
Bemeljére magjarázta és
al

és alkalmaztatta. Mert mind
azok közül a gyözedelmek, közül,
melyet Jnk mondatnak ez kivált
képp valo, Jogi az Cxs á bunt meg
gyözven, az Jalalt alája vetvén
az ördögöt meg birvén, nagi
méltoságoson fel emeltetett az
Menyben, az Atyának jobjá
ra, Jogi minden fejedelemsé
geket és Uraságokat alája
vetvén, iljen modon az Eklesia
ük örökös Tutora és Gondvise
köje lenne. Jgi azokáért az Cxs
által az fel vett Antjornak
sidokhoz irt Levelébjis fökép
pen az Jsten tisztelterik és
magasztaltatik.

A' Cxst pedig az Angya
lok nem ugy imádgyák mint
örök Jstent, Janem mint fel
magasztaltatot Embert. Mert

tmeg

alkalmaztassa, á miröl beszédé va, az
Jstenek helyet az Angyalokat mondgja, 2
kik minnyája tisztelik az Chrst, és imád-
gyák mint Jnk örökös fiát, Heb. 1. 2. et
1 Pet. III. 22. De az Jnt ugy imádgyák az
Angyalok mint Jstenekk Jstenét, és az
Chrskis fejét. Psal. 97. Az Chrst penig ugj,
mint fejeket, s. Királyokat kit az Jn
fel magasztalt. Ez mellet, az Jnt á ma-
ga dutsösségéjért imádgyák az Angya-
lok, de az Chrst az ö Attyának dutsös-
ségéjért, Phil. II. 9. Eph. 1. 19. # Az Chrst P.
tehát ne ugy imádgyák az Angyalok mint
örök Jnt, hane mint Mennyei Király-
ságra fel magasztaltatot embert: Okai:
1. Mert tsak az ember Jesus mondatik el- 1.
sö szülöttk. 2. Mert tsak az ember Jé- 2.
sust vittebé az Jn az Vjvilágba Men-
nyékbe, ne az örök Jnt. 3. Azt imádgyák 3.
az Angyalok á kit most Jn tisztelteto
véllek, holot az Jnt még világ kezdeti
elött imádták. 4. Azt imádgyák kit 4.
ábrázolt Dávid és Salamon. 5. Azt i- 5.
mádgyák kit az Jn az ö társainak fe-
lette meg kent. 6. Azt imádgyák, á kit 6.
az Jn szavával bizonyos üdöbe jobjára
ültetet

7. ültetet; 7. Azt imádgyák, az kit az Apl
egybe vét az Prophetákkal, Papokkal,
Mosessel, és az Angyalokkal: Immár mi-
ért vitatná az Apostol, hogy az örök Iste
eléb valo ezeknél, mellyet sohasenki ne tagadot?

IV. Aláb ℣. 8. az Apl ismét
illye szókkal állattya az Chrsk Angjalok
felett valo méltoságát: Azte Királyi
széked Isten, mind örökkön örökké, Lásd
10. Dan. 7. Esa. 96. Az Király eléb valo az
udvarnépénél, az Angyalokis az Chrsk
udvarolnak. Itt az Apostol az XLV. Sol-
tár szavait hozza bé mely az Salamonk
házasságára irattatot, mikor vagy az
Aegyptumi, vagy az Tyrusbéli Királyk
léányát magának feleségül vötte. És
azt mondgya Calvinus, ezt az 45 Soltárt
magyarázvá, hogy abba az Salamon
méltosága és fényessége iratik megh,
és igirtetik az ö házasságák In áldása,
hogy ha á Menyasszony az ö nemzetik
szeretetit el hagyvá, magát tellyesség-
23. gel férje hatalma alá adgya. De ké-
tségnélkül ezárnyék és példázat alatt,
az Chrsk méltosága, gazdagsága, és
Országák

Országának terjedése iratik meg, hogy 1.
tudgyák az hivek, hogy semmi hasznos-
sab és kévánatossab dolog nintse, mint
ollya jeles Királyk birodalmába lenni.
Hasonloképpe az Pápas Theologusokis,
ugymint Cornelius Jansenius Gandaven
Püspök, sot magais Bellarminus helyén
hadgya hogy betü szerént Salamonrol
szoll az 45 Soltár; de lelki értele sze-
rént az Chrsról. Vatablus, Lutherus,
és másokis soka, hasonlo értelembe
voltak: Es azt mondgya Vatablus
hogy ℣ 8. 9. Salamon Elohink, Istenk
mondatik, ollya forma miképpen az
Magistratusok és az Királyok az 82.
Soltarba Inekk neveztetk. Salamonk
penig az ö széki mondatik mind örök-
ké fenn maradni, ne azért hogy soha
el ne romlana, hanem hogy ige sok ideig, és
mind addig fenn maradna, migle az
Sidók bünökkel magokk utolsó rom-
lást ne hoznának: Mert Conditioval
igirtetett nékik az örökös Ország, ugj
ha az Istentül el ne szakadnák, 1 Cron.
XXVIII. 7. 8. Salamon azért példázta 25.
az Chrst, és az ö gazdag, fenyes, ideig
tarto Országa az Ur Jésus Chrsnak
Outsoj

dültőtt égesseb Mennyei Országát, melyről
rőkké fenn áll, Luc. 1. az az, mind világh
végezetig. 1 Cor. xv. Dan. vii. És hasonlá-
mon itt is Istennek neveztetik, Mennyi-
vel méltóbb arra az Ur Christ kit az Ir
ollya igen fel magaſztalt, hogy ő is Istení
nével neveztessék tőllünk.

V. Végezésre; Jv. 10. 11. 12.
az 11dik Soltárból bé hozott szókkal
mutattya az Christk méltóságát. Tellyes
meg erősítők, hogy az Angyalok az ember
Jesust imádták, azért itt is nem más Christ
kell gondolnunk, az kire láttatik ezi-
giket alkalmaztatni az Apt. De az
Theologusok ezigikk csak némü részeit
magyarázzák az Christra; mint más Sol-
tárokbol lévő példázatokat is, ugymint az
11. xvi. xxii. xxviii dik, s. több Soltárokból.
Azért hozza penig az Apt az egész lo-
cust, mert tsonkán nem illik vala hadni.
Azért hameg olvasod jól, illyet értelmet
vad az Apt szavaik: Az mely Mennyet
földet az Ir teremtett, kinek az Christ
örökösive tétetett, az el mulik ugyan,
de mégis az Christk birodalma és országa
tellyességgel el nem mulik, hanem

meg marad a jövendő világba, Heb. 11. 5.
És az Ur Christ országol az hivekkel egy-
gyütt, 2 Pet. 111. Ezt penig igen jól
meg kell jegyzeni, hogy az Apt nem mon-
gyja (mint az több Soltárokban) hogy ebből
az szóból második Soltárbéli locusba az
Christről mondatnák ezek az igik: Este
Vr kezdetben fundáltad az földet &c.
Az egész Soltárban is sohult az Christről
emlékezet mintsem; az mint némely Pá-
pas Theologusok is megvisgálták; és
ezokáért azt itilik, hogy ez az loc. ne
az Christra nézz, hanem csak az Atyára, ki
egyedül mondatik teremteni az Igrásokba. Thomas Aquinas ad Heb. 1. Lect. 5.
ait: Hæc verba uno modo possunt legi
ut sit sermo directe ad Patrem: Tu Sedt
Deus Pater fundasti terra. Johannes
Arboreus Lugdunen. comm. Heb. 1. azt
mondgya: hogy az Vrtk nevezetin az
Istent kell érteni, az Christt penig az kez-
detk igje alatt. Üdvezült Enyé-
di György azt az értelmet javállya in-
kább, mely azt állattya, hogy jollehet
Dávid valoba az Istennől szóll, ezi-
gikbe; de más értelmű hasonlatosságh
szerént

szerént, amik az Soltárk szavait az Ur Christusra magyarázza és alkalmaztattya az Apt; mert mint az Jr Gen. 1. ugy az Christis világot hozott ezvilágra, Joh. 1. Az Angyalokat, és az embereket, kik az Menyek földek nevezetin értetik, ujjolag teremtette, az az, uj karba, uj törvény alá, és uj Királyság alá szabta, és rendelte, Col. 1. 16. Mindent az sötétségből világosságra, az halálból életre hozott, Eph. 1. 10. 15. 16. IV. 24. Gal. VI. 15. Col. III. 10. Jac. 1. 18. 2 Cor. V. 17. Ez illyed dologokkal vetette fel az Christus fundamentumát az Menyei Hazának földnekis, és az Mennyei uj világk, melyről az Apt szoll, Heb. 1. 14. 6. et 11. 5. Ez az magyarázat ne uj, mert az mint látom tészett Gulielmus Erstigk, Com. hoc Loco.

VIII. Eddig az Christk Királyi

Méltoságát visgalók: Már rövid szóval lássuk meg mibe állyon az Christk Királyi Urasága. Mikoron Pharao Josephtk nagy böltcsségét meg értette volna, monda néki: Te légy az én házamnak fő gondviselő, és minden népe az te beszédedszerént járjon, csak az egy Királyi székkel haladlak meg tégedet. Hasonloképpen az Jr is amaz Magvas hegyre Mat. 17.

Ezt

Jr is pedig ezt a Levelet azért irattatni Lelkem gyarlóságomnak, hogy ezen gyarlóságomat meg vilgálnom, mert azok a' Soltárok, amelliek ott elö Jozsuenak, és az Jrtól gyoltanak, igen sokat bonthatnak segetségére, hit az Apostolnak igen szép dolgát jol meg nem visgálná, hogy sem mint pedig azok a Soltárok állegát azok minden igaz értelmünk

mennye földön, [illegible] delt. Col. 1. 16. az Mennyeieket az földiekkel, az földieket egymással meg békéltette, Eph. II. 14. és ujonnan teremtett mindeneket, Lásd meg 2 Cor. V. 17. 18. Gal. VI. 15. Apoc. XXI. 5. Eps. III. 9. 10. 11. IV. 22. 23. Col. II. 9. 10. 11. Jac. 1. 16. II. Mikép- II. 23
pen az Királyok szoktak, ugy az Christis követeket küldött ez világra minden felé, Mat. XXVIII. hogy mindeneket hinának azö boldog országába, és Országának

törvényi

ból ti mozdittsanak, jobb
Jogj(:a mint sokan tseleked
tenek az régiek tőzzül, tiket
elé Jos Eujedii) azt egésszen
a sidokhez irt Levelet meg
vessük. De az mint láttjuk
és mi velünk az fövebb Theo
logusok meg edgjeznek igaz
Vallásunk ellen abban az
Levélben semmi nintsen, a
Crs Papi és Királji Mélto
sága pedig a világoson meg
iraňk. VIII.

is elhad-
ahbene.

VIII. Eddig az Chrsk Királyi
Méltoságát visgalók: Már rövid szóval
lássuk meg mibe állyon az Chrsk Kirá-
20. lyi Vrasága. Mikoron Pharao Jo-
sephk nagy böltsességét meg értette vol-
na, monda néki: Te légy az én házamon
fő gondviselő, és minde népe az te beszé-
ded szerént járjon, tsak az egy Királyi
székkel haladlak meg tégedet. Hasonlo-
kéffe az Jnis amaz Magvss hegje Mat. 17.
Ezt

Az Chrsk Királyi tisztiről. 181.
ezt mondá az Chrs felől: Ez az én szerelmes
fia, kibe néke kedve tölt, őtet halgassá-
tok: Es ekképpen az Jstenis mindeneket a-
lája vetett az Chrsk, de kétségnélkül ma-
gán kivül, 1 Cor. XV. 27. Mert az Jn az ma-
ga Méltoságák dütsősségét senkinekis
ne adgya, Esa. XLII. 8. hane abba oss- 7.
togat mindenk az ő rendi és állapottya
szerént, mind az Chrsk, Joh. XVII. v. 22.
s. mind az hivekk, 1 Thes. II. 12. 1 Pet. V. 10.
Azért az Jnis uralkodik, ugy mint ez vi-
lágk első és fő Vra; kinek akarattyá-
ból és erejéből, az Chrs ugy birja és igaz-
gattya az ő Anyaszentegy házát, hogj ő
ank feje lévén Eph. 22. mint hatats Király
I. Mindeneket ujonna teremtet mind I. 16
mennye földön, az az, uj karba ren=
delt. Col. I. 16. az mennyeieket az földi-
ekkel, az földieket egymással meg bé-
kéltette, Eph. II. 14. és ujonna teremtet
mindeneket, Lásd meg 2 Cor. V. 17. 18. Gal.
VI. 15. Apoc. XXI. 5. Eph. III. 9. 10. 11. IV. 22.
23. Col. II. 9. 10. 11. Jac. I. 16. II. Miképpe II. 23
az Királyok szoktak, ugy az Chrsis
követeket küldött ez világra minde fe-
lé, Mat. XXVIII. hogj mindeneket hinák
az ő boldog országába, és Országának
tivénje

tōrvénye alá, hirdetvén az ō vére által
mindenekk būne botsánattyát, és az ō-
rōk életet, Mat. XXVIII. 19. Eph. IV. 11. 12. 13.
1 Cor. XII. 28. 2 Cor. V. 20. Mely utolso Lo-
cusba igy szoll az Apl: Mivel hogy az
Chrs képébe járunk ez kōvetségbe. mint-
ha Jn kérne tūteket mū általunk, ké-
rūnk az Chrs képébe, hogy békéllyetek meg
az Jnnel; Mert az Jn azt á ki būnt ne
tud vala, az az, būnnélkūl vala, tévé
būnné, az az: akará hogy lenne áldozat
az būnnek el tōrléséjert, hogy mū lennénk
Jn igassága ō benne; az az; hogy mi ollya
igasságra jútnánk az Chrs tanitása, ha-
lála és feltámadása által, mellyet az
6. III. Jste kedvell. III. Mivel hogy igen
nehéz az gyarlo testk az Chrs tōrvénye
szerént uj életbe élni, háboruságokat
békével szenvedni, ellenségünket szeret-
ni, életünket felebarátunk ūdvességé-
jért le tenni, azért ige nagy jutalmotis
igirt, tudván azt hogy az jutalomért meg
ez világi vitézekis nagy tsudálatos dol-
gokat viszk véghez és ige sokat szenvedk.
25. De ne tsak jutalmot igirt, hane erōtis
adott bōségese mind elsōbe az Aplokk,
Act. II.

Act. II. Luc. XXI. 15. Joh. XIV. 12. XVI. 21. 26.
5. Mind penig az utá minde hivekk, 2 Pet.
1. 3. 4. 2 Cor. 1. 22. Eph. 1. 13. 14. Rom. VIII. 26.
Mely erō oly édessé, s. gyōnyōrūségessé
tészi az Vr Chrs nevét, hogy attol minket
semmi nyomorusag el ne szakaszthat;
Rom. VIII. 35. Act. V. 4. IV. Az Vr Chrs IV.
néha az ōvéit meg dorgállya, és megh
ostorozza, Apoc. III. 19. V. Az ōvéit V.
oltalmazza az Késértetekbe, Apoc. II.
Ꝑ10. Heb. II. 18. IV. 15. V. 6. 9. Ne hogy i-
de jōne hozzánk teste szerént, hane az
Jnk Ereje és Angyali által az Nyava-
lyákbólis meg szabadit. VI. El iō VI.
nagy Méltosággal az Atyának dūtsōs-
ségébe az itiletre, 1 Thes. IV. 16. 17. Act. 1.
Es mint hatals Vr meg itili ez világot,
Act. XVII. 31. Es meg fizet kinek kinek
az ō tselekedete szerént, Mat. XXV. Rom.
XIV. 10. 2 Cor. V. 10. VII. Az Itiletet VII.
véghez vivén, az utá nagy ōrōmben. és
Méltoságba él mind ōrōkké az hivek-
kel; országol mind ōrōkké az hivekkel,
Apoc. II. 25. él ōrōkké az ō Országának
ōrōmével, gazdagságával és boldog-
ságával; mindazonáltal az ō mostani Ur-
alkodása ne lésze osztá szükséges, 1 Cor. 15.
VII. Ha

VII. Ha azért az Chrs nékünk
Istentöl rendeltetett Királyunk, mélto do-
1. log hogy: I. Csak az ö parantsolati szerént
éllyünk, és se az testi indulatok utá ne ve-
temedgyünk, se pedig emberi tal álmányo-
6. II. kat ne kövessünk. II. Mivel hogy az
Követet meg kellbetsülleni, ugymint azt
á kitöl küldetik, mert arra fordul á követ-
nek minde tisztessége, és gyalázattya, ut
Mat. X. 40. 41. Tehát betsülleni és tisztel-
ni kell az Ur Christusstis mint az Atyát,
17. Joh. V. 21. 23. Mely tisztelet föképpe áll
az Chrshoz valo nagy szeretetbe, engedel-
mességbe, és az ö nagy jo tétemény ik örö-
III. kös hirdetésébe. 1 Cor. XI. 26. III.
16. Bizzunk az Ur Chrsba, hogy Jn elöt igen
kegyese forgattya az mü ügyünket,
Heb. II. 17. 18. Esa. XXXII. 2. És könyörü-
letese itél az ö vé i felöl mikoron el iö
az ö Attyának dütsösségébe: Mert
ha hinni kellet az Prophetákk, mikor az
Jste nevével szollottanak; biznijs kellet
Mosesbe, hogy az Jn ereje által ki üzheti
az Cananaeusokat. Lásd Exod. IV. 8. 1 Sam.
XII. 8. 2 Chron. XX. 20. Exod. XIV. 3. Jos. I. 11. 12.
Sokkal il-

Sokkal illendöb dolog hinnünk az Chrsba 1.
és biznunk hogy ez világk Aegyptumából
meg szabadithat minket az ö Attyák e-
rejével, és az Mennyei Canahank földébz
minket meg nyugothat. A' ki igy bizik
az Chrsba, az ne az Chrsba, ne emberben
vagy testbe, hane föképpe az Jnbz bizik;
és igy az Chrs által az Jn tisztelteti k, ut
Phil. II. 9. 11. Eph. I. 19. 20. Jer. XVII. Igy kell
értenünk, mikor az meg tért tolvaj á Chrsbz
bizva. kéré hogy rolla meg emlékezné k
az ö országában; s. mikor sz: Istvadis nagy
bizodalommal az ö lelkét az Chrs kezében
ajánlá; ut Luc. XXIII. Act. VII. 50. 60. Sic et
illi Sps, Apoc. XXII. 20. Ha azért az David- 15.
nak ditsiretire sok Soltárokat éneklettek
hol az Papok, hol az Cantorok; mennyivel
inkáb az Chrsk velünk valo sok jo téte-
ményit illik magasztalnunk, kit az An-
gyalokis imádk, és az Mennyégbe igy
magasztalnak: Mélto hogy az meg ölette-
tet bárány végye erö t tisztességet &c. ut
Apoc. V. 9. 10. 12. usqz mind örökkön örök-
ké. Ittis azért az Atya Ur Jnk, az ö sz:
Fia az Ur J. Chrs által mü velünk közlött jó
tétemény iért légye imillye Háláadás:

Hálá

A' LELKI VÁLCSÁGÉRT.

Véghetetlẽ irgalmaßágu Flgs Jn! ki egjẽdül teremtẽtted ez világot minde benne valókkal edgyütt, kitõl ßármazik minden erõ, hatalom, és Vraság. Õrõkké valoháláadaßal magaßztallyuk Jsteni Mlgs nagy nevedet, hogy minket az te ingye valo jovoltodból ne tsak képedre s. hasonlatoßágodra formáltál, és minde teremtet állatidk ßabad Vrává tõttél, hane mikor ez gonoßvilág fejedelmék az õrdõgk akarattya ßerént járnánk, az te véghetetle ßerelmedbõl mũ réánk méltatlã bũnõsõkre tekintél, és az órõk haláltól minket meg váltál: Fel emelted Vr az mũ ũdvességũnkk ßarvát, meg emlékeztél az te irgalmaßágidról és fogadásidrol, s. kegyelmese tselekedtél mũ velũnk, hogy minde kételkedésnélkül tsak te néked ßolgállyunk, tégedet tißztellyũnk és imádgyunk, és életũnkk minde idejébe ßentségbe és igaßágban járjunk te elõtted.

Eph. 11.

Luc. 1. 68.

Aldot légye azokáért Klgs Atyánk mind õrõkké az te dũtsõßéges Neved

mert

mert õrõkké meg marad az te irgalmaßágod; az te jovoltodat ismérteted mindenekkel, és az ßzentekk Gyũlekezeti magaßztallya igazmondásodat; Mert te gyũlõlß minde hamißágot, és ne ollya Jsten vagy ki gyõnyõrkõdnél az hũtõtlenségbz; Ne lakik te nállad az gonoß, és az te ßemeid elõtt meg ne maradhatnak az kevéllyek. Muis Vr, Jzraelk ß: Jstene, az mũ meg ßámlálhatatla bũneinkk sokasága miá, nem mérnõk te hozzád á fé=nyes egekre bũnõs ßemeinket fel emelni, hogy ha az te ß: Fiad által mũ hozzánk mutatott véghetetle ßerelmed, nagy tũrhetõ jovoltod és kegyeßéged minket nem bátoritana, és biztatna lelkünkben.

Psal. 1

Oh ingye irgalmazó mũ édes Jnũnk! tudgyuk hogy sokáig tũrß. és az veßzendõ bũnõs embereken kõnyõrülß; légy azért Kgls mũ nékk méltatlanokk. és tõrõld el ß: Fiad által az te népedk bũneit. Terjezd ki az te Mennyei Jgaßágodnak világoßágát mind azokrais, kik az sõtétségben. és az halálk árnyékában járnak és ülnek. Tágasitsad Vr, és

terjeßßed

terjeſſzed ſz: Fiadk tudományát, birodalát és országát, hogy azō Istápják és Királyi pálczáják minden népek és nemzetségek fejenként ōrōmmel fejet hajtsak. Lágyits meg az bünben meg átalkodottakk elméjeket, hogy naprol napra jobba jobba hozzád meg térjek. Minket penigle gyarapits minden napon, és nevely az te ſz: Ismeretedbe, hogy á te ſz: Fiadk méltó és engedels népei lehessünk. Igazgass és hordozz minket mind végig ſz: törvényidk és parātsolatidk igyenes útaiba, hogy az te igaz Jnr tiſzteletedbe, félelmedbe, és ſzeretetedbe tellyes éle tünkk napjaiba tōkélletese meg maradgyunk; és arra az boldog életre el júthassunk mellyet Vrunk Chrs átt minden tégedet igazán ſzerētō és tiſztelō hiveidk igirtél, és ſzerzettél. Igy tégy mi velünk Kgts Atyánk azon ſz: Fiadk nevéb kérük, Amen.

Az Szent Lélekrōl.

I. Immár utollyára arrolis ſzollyunk mi légyen az Szent Lélek, mely gerjezt az Imádságra.

Hogy azért

Hogy azért az ſz: Lelketis hinnünk kellyen, mind az Apostoli Vallástétel, s mind penig az Vr Chrs utolso parantsol attyais mutattya, Mat. XXVIII. 19. Elmenvē tanitsatok mindz népeket, meg kereſztelvén ōket Atyának, Fiunak, és ſz: Lélekk nevébe. Azt penig hogy meg értsük, mire nézve kell hinni és kereſztelkedni az ſz: Lélekk nevébe, az az ſz: Lélekben. Ezt kell elsōben meg értenünk, hogy az 10
kereſztség semmi ne egyéb, hane külsō jele és bizonysága ank, hogy az ki meg kereſztelkedik, akkor ez világi tévelygéstōl és az test élettōl el butsuzik, az igaz Jnk és az Jésus Chrsk igaz ismeretire tér, és az Jnk tiſzta ſz: Lelkének belsōképpe valo munkálkodása ſzerént akar élni. Mü tehát az kereſztségbe ollya vallást téſzünk, hogy az Jn ki ez világot tere- 19.
tette, ki mü nékk üdvességet ſzerzet, ne más hane az Vr Jesus Chrs ſz: Attya. Ez utá, hogy az ſzüz Máriától ſzüle- 22.
tett Jésus lén az Chrs az Jnk fia, ki által az Jn mü nékk az üdvességk tudományát prædikáltatta, bünemket el törlötte, és jövendōbe igirt boldogságunkot meg adgja. Végre; hogy az Jn

az mi

1. az meg igirt Sz: Lelket, az Aptokra és min-
nyájunkra ki öntötte, kinek kinek az ö
szüksége és állapottya szerént. Ezokáert
immáron ne pojány módra ez világnak
fertelmessége szerént kell élnünk, hane
lélek szerént. Joel II. 2 Cor. I. 21. 22. Rom. VIII.
℣ 13. Joh. VII. 38. 39. XIV. 16. Luc. XXIV. 49.

Obj. Mondanád: Hogy hihesse én azt el, hogy
az Fiuk és Sz: Lélekk nevébe más végre
kell keresztelni, mint az Atyának nevébe?

R. Felelet: Ugy kell hinned, mint azt, hogy
külömbe keresztelkedel magad, az Atyának
Fiuk, és Sz: Lélekk nevébe, mint az Chrs
halálába az régi Keresztek; vagy mint
az Sidók Mosesbe, és az Sz: János Keresztsé-
gébe. Az Mosesbe valo Keresztelke-
17. desről irás va 1 Cor. X. 1. Az miképpe azert
az Aptok idejébe az meg keresztelkedö em-
bert egésszé bé meritik vala az vizben,
és igy mind kórnyüllök mind fejek felett
minde felöl viz vala; Azonképpe mikor
az Sidók az Veres tengere által menk vala,
öket két felöl kö fal modgyára az tenger
vize kórnyül vészi vala, fejek felett pe-
nig köd avagy felleg volt, mely ne e-
gyéb hane viz: és igy Keresztelkednek
vala

vala meg Mosesbe, bizonyságot tévén
arrol hogy ök Mosesbe mint Vezérekbe
hinnék, hogy öket el hordozhatná nyavalyanélkül az felleg alatt az Nappali hév-
ség elle, Ezech. VIII. 21. és az tengerk vizei
között az ellenség elött. Exod XIV. 31. &c.
Az János Keresztségét mi végre vöttékfel
az ö követöi, és mit külömbözzön az mo-
stani Keresztségtöl; meg va irva, Act. 19. 2. 3. 4.
Az Chrs halálába valo Keresztségröl Irás
va Rom. VI. 3. Rége ákik meg keresztel- II.
kedk vala, azokat az Vallásra meg kér-
dezik vala, (az mint Grotig mondgya) mely-
be ollya kérdésis volt, ha hinméké hogy
az Chrs az végre holt meg, hogy az mü bü-
neink el töröltessek? Rom. IV. 25. 1 Pet. 1.
℣ 13. III. 21. Ezzel az kérdéssel ma ne igy
~~[illegible]~~ szoktak élni az Keresztségbe; ~~hanem~~
~~az Jésus Chrsk nevét emlegetik~~. Mind ezek-
böl az jöki, hogy valamig más irásokból
meg ne bizonyosodik, hogy az Fiu, és az
Sz: Lélek ollya Jnek légyek mint az Atya,
az Keresztségk formájából meg ne bizo-
nyittatik; Mert ugy Moses, az János Ke-
resztsége, és az Chrs halála Istenek lennék.
mivel ezekbe keresztelkedtek régen soka.
Ezek penig külömbözk, de á Keresztség tsak
mind Keresztség.

II. Hozi

Prolepsis. II. Hogy pēnig á Kereſztségk formájába az Sz: Lélekk és az Fiuk neve ōſſze foglaltatik az Atyák nevével, ebbōlis ne kōvetkezik, hogy az Sz: Lélek ollya Jnī ſzemély volna mint az Atya; mert az hūtk és Jsteni félelemk dolgábais, mely ne aláb valo az Kereſztségnél, az Jsten nevével ollyak foglaltatk ōſſze, melljekk mintse hasonlo Jstenségek; mint Samuel neve az Jn nevével ōſſze foglaltatik, 1 Sam. XII. 18. Dávid neve az Jn nevével, 1 Chron. XXIX. 20. Moses az Jn nevével, Exod. XIV. 31. Az Jn beſſéde magával az Jn nevével egybe foglaltatik, Act. XX. 32. Az illye mondásokba ne parantsoltatik hogy az Jnt és az embert egyenlōképpe, és azon modon féllyūk, tiſztellyūk, és hidgyūk; Sed ad modū subiecti recipientis: az az, ugy á mint kinek kik az ō állapottja engedi. Azt pēnig az kūlōmbōzō állapotot ne ezekbōl az sententiákbol mellyekbe ōſſze foglaltatk, hane másunnat értyūk: Jgy tehát az Sz: Lélekk termé-ſſetitis, ne az Kereſztelésk formájából, s. arol ſzólló locusokból kell meg tudni, hane más világossab, és tsak arol ſzolló locusokból

Locusokból. Méltó dolog itt fel jedzeni, hogy Bellarminus Jesuita, lib. 1. de Christo, Cap. 6. az Kereſztségk formáját tsak emlitteni se itilte ſzūkségesk arra, hogy abból meg mutatná az Háromságot, és az Sz: Lélekk Jstenségét.

III. Eddig azt mutatók hogj hinni kell az Sz: Lélekk nevébenis, az az, á Sz: Lélekbe, mert é mind edgyet téſſe. Aztis egy munkával meg értōk, hogj ne azért kell kereſztelni és hinni az Sz: Lélekbe, hogy az Jnī ſzemély volna. Mik elōtte pēnig arról elmélkednénk, mi légye az Sz: Lélek; Mégislássuk, Mivel ſzokták némellyek az Sz: Lélek-nek Jstenségét állitani, és bizonyitani; Mellyet meg visgálva, kōnnye eſſūnkbe vehettyūk, hogy ebbéli okoskodásokis, mint az tōbbijs, i ge erōtlen, és gyenge fundamentomon helyhez tetett és az mit akark az Háromság Jnnok meg bizonyitásáraki hozni, azokból semmiképpe ne kōvetkezik.

Elsōbennis ſzokták eléhozni Act. V. Vo 3. 4. 5. Péter Aplk illye ſzavait: Ananía; Miért késértette meg az Sathan

az teſſüred

azte szivedet, hogy hazudnál az Sz: Lélek
elle? Alább azt mondgya: Nem emberk
Rx. hazudt ál, hane Istennek. Felelet: Itt
mintse illye mondás: Isten á Sz: Lélek.
Mellyet meg kell mutatniok; hane itt
tsak az va irva, s. mondva hogy Ana-
nias Sz: Lélek elle, s. Iste ellen vétett.
Sz: Lélek elle vétett, mert az Sz: Lélekkel
fel ruháztatott Aplok elle vétett imē-
diate, közbe vetésnélkül; de mediate,
és föképpe az Jn ellen hazudot, mert
haki mit az Aplokkal tselekedet, Iste-
nel tselekedte; Lásd hasonlo szollást
Mat. X. 40. 3 Reg. VIII. 7. Mat. XXV. 40. Il-
lye értelemmel szoll Dávidis, 2 Sa. XXIII.
№ 23. Az Vrk lelke szollot én benne; aláb.
17. Az Izraelk Istene szóllot: Az Jn ō ma-
ga penig sohane szoll, hane vagy á lé-
lek által, vagy az Angyalok által szol-
tattya az Prophetákot; azért valamit
az Angyalok, s. az Propheták szollanak,
ollya mintha Jn mondaná, lásd, 2 Cor. V.
№ 10. Azért, ezek á szók: Az Seregekk
Istene mondotta; az Sz: Lélek mondot-
ta, Esaias mondotta; mind edgjet tészk.

IV. Az Sz: Lélek felōl, Act. XX. Obj.
№ 28. azt mondgya Sz: Pál, hogy Pū-
spōkōkōt rendelt; azért Isteni személy.
Felelet: Azért mondatik hogy az Sz: Rx.
Lélek tōtte az Pūspōkōkōt, mert á Pū-
spōkōkōt az Aplok rendelik vala, kik
tellyesek valának Sz: Lélekkel, mint
meg teczik, Act. XIV. 23. Titust Sz: Pál
tōtte Puspōkké Cretában; miképpe Sz:
Páltis az Jn választotta az Apostolság-
ra, egyeb, Sz: Lélekkel tellyes tanitvá-
nyok által, Gal. 1. 15. Act. XIII. 2. Ezoká- 12.
ért á mit az szentek tselekedtek, rendel-
tek, és mondottak, á Sz: Lélekk tulaj-
donittatik, melyk inditásából szolnak,
és tselekedk vala mindeneket; Lásd
Act. XX. 23. egyben vetvén Cap. XXI. 4. 11.

V. Sz: Pál azt tanittja, 1 Cor. Obj.
XII. 4. 5. Egy az Lélek, miképpe egy az Vr,
és az Jn: Felelet: Mint lén egy az Jn, Rx.
és az Vr Jésus, másutt meg visgáltuk.
Igaz dolog hogy Calvinus ne méri állat-
ni, hogj itt az Vrk nevezetin az Chrs ér-
tetik; De mū engedgyūk meg, hogj az
teremtett állatok közzül az Christus
egjedül

egyedūl valo Vrk mondatik, mert mindē
Vrak az Jnēnkivūl birodalma alá vet-
tettek. Az Sz: Lélek penig ne azért mō-
datik egynek, hogy valami Isteni személy,
vagy egy bizonyos Angyal volna, mint né-
mellyek itilik; hanē ugy, mint á Manna fe-
lōl, és az kōsziklából ki folyo viz felōl mond-
gya Sz: Pál 1 Cor. x. 3. igy szolva: Az mū A-
tyáink (ugymond) az az, á Sidók az pusztá-
ba minnyája egy lelki eledelt ōttek, az
az, Mannát; és minnyája egy lelki italt
12. ittak: Ez az Manna ne volt számszerént
tsak egy; azért mondatik penig egyk,
mert egy természetū volt, és egy féleképpe
adattatot Jntōl: Az Italis egyk mon-
datik, de az egy sok részre oszol vala,
mikor minnyája abbol ittak. Ehez
hasonlo az Sz: Lélekis, azért Viznekis
neveztetik, Joh. VII. 38. Ezech. XXXV. 25.
Esa. XLIV. 3. LV. 1. Es ez által egy testé
21. kereszteltedūnk, 1 Cor. XII. 13. Igy te-
hát az Jnk Lelkeis egynek mondatik,
mert valamennyi felé oszlik, annyi félé
ank haszna, de ugya tsak azō egy ter-
mészeti va mindenūtt mint á Viznek.
Egy fōbōl származik, egy testk ōszsze
foglaloja, mindent az Chrs. és az Jste

dūtsōs

dūtsōsségére munkálkodik. Hasonló
mondás va. Eph. IV. 4. 5. 6. Egy az test;
egy az hūt, egy az Keresztség, egy az
Jste; De azt ne számszerént kell ér-
teni, hanē az Authorára, és végére néz-
vē egy, mert egy Jstenrōl, és egy Chri-
stusról valo, és egy lélek által egy ō-
rōk életre viszen; igy az Lélekis egj fé-
lé, de igē sok felé oszol; Heb. II. 4. 1 Cor.
XII. á ℣ 4, ad finē. Eph. IV. 7. 11. 12. 13.
Ezt az Sz: Lelket penig ne maga az Sz: Prolep
Lélek osztya; noha ugy teczik hogy az 12.
következik az Sz: Pálszavaiból, 1 Cor.
XII. 11. hanē az Atya Jn, kié fōképpe
az Sz: Lélek, és az kitōl az Sz: Lélek-
nek mindē részei és ajándéki származ-
nak, és folyk mint valami mélységes
kút fōbōl; ide valo Jac. I. 17. Az Szent
Lélek mondatik penig osztogatui az ajā-
dékokat, mert az Jn az által osztogattya
maga az mint akarja: Igy az
emberis á mit az magába lakozo lélek
által tselekeszik, maga az Lélek mon- 1 Cor. 11
datik azt tselekedni; Rom. VIII. ℣ 26. ℣ 11.
Illye értelemmel mondatik, Act. IV. 28.
hogj az Jnk kezē és tanátsa el végezte
volt, hogy az Chrs szenvedne: De Proprie

ne áléz

ne az kéz, se ne az tanáts végez, hane az, á kié á kéz, és á tanáts. Az Jnk kéze penig ne egyéb hane az ō ereje, és lelke, mely által mindeneket tselekedik.

De ezeke kivūl, egyéb állatokkis tulajdonittatk személyhez illendō munkák, mely állatok mindazonáltal hogy szemellyek volnák, ki merné mondani? Igj az Sz: Jrás felōl mondatik hogy az pogányokk Kereszténi hūt által valo ūdvezūléseket meg jövendōlte, vagy eleve látta; Gal. III. 8. holot maga az Jn jövendōltette meg az Jrás áll. Hasonloképpe mondatik az Szélrōl, hogy ott fu az hol akar; Joh. III. 8. Mondatik hogy az sok esztendō tanittya az bōltsességet, Job. XXXII. 7. Mondatik hogy az igasság és békesség egymást szeretettel kōszōntik, Psal. LXXXV. 11. 12. Mondatik hogj az szeretet tūrō, kegyes &c. 1 Cor. XIII. 4. Az Sz: Lélek tehát Jstentōl származik és osztogattatik, melyk az ō részei ajándékokk neveztetk; ne lehet hát Jsteni személy.

VI. Immár egynéhány rendbéli okaitis szūkség elészámlálnunk

ank

ank, hogy az Sz: Lélek ne lehet Jn: I. 1.
Oka ez; Mert az Sz: Lélek sohult az Sz: Jrásba Jnnek ne neveztetik; ha penig Jste volna, lehetetle hogy az Jrás világoson ki fejezett igikkel in terminis ne tanitaná. II. Sohult az Sz: Jrásban 2.
se emlékezet, se példa ne találtatik arra, hogy az Sz: Lelket imádni, vagy ank konyörgeni kellene. Erasmus Praef. in Hilarium, azt irja hogy Hilarius tizenkét könyveket irva de Trinitate, sohult ne mondotta hogj az Sz: Lélek Jste volna, vagy ank imádkozni kellene; hane tsak azt, hogy az Jstentōl kellene meg nyerni. Ugyanis az ajándekot ne szokták kérni magátol az ajándéktol, hane az Jstentōl ki adgya az ajándékot.
III. Oka ez; Mert az Sz: Lélek igen 3.
gyakorta el hagyatik az Sz: Jrásban, mikor az Atyárol és az Fiurol edgjütt va emlékezet, mely ne lehetne, ha az Sz: Lélek kūlön Jsteni személy volna: Sz: János á Chrs szavaibol az Atya Jnk s az Chrsk ismeretibe mondgya állani az ōrōk életet, Joh. XVII. 3. Miért ne mondgya az Sz: Lélekk ismeretibenis?

Lásd

Lásd 1 Cor. VIII. 6. Act. XX. 21. 1 Thes. 1. 9. 10. 2 Thes. III. 5. 1 Joh. 1. 3. II. 24. Apoc. V. 13. Eps. VI. 23. 1 Thes. III. 11. 2 Thes. II. 16. 1 Tim. I. 1. 2. Tit. II. 13. Apoc. III. 12. IV. Okaez:
4. Mert Chs Vrtk mondgya Mat. XI. 27. Jöjj senki az fiat nè ismèri, hanèm tsak az Atya, az Atyátis senki nè ismèri, hanè az fiu: Az Sz: Lelket penig hogy rèkèszthetnéki, ha harmadik Istenü személy
5. volna? V. Ha az Sz: Lélek Jnü személy volna, és nè Istenі erö mint az Jrások jelentik, tehát az Chs nè az Atyák, hanè az Sz: Lélekis fiá volna; Luc. I. 35. et
6. Rom. I. 4. VI. Ha Jnü volna á Sz: Lélek, mikèppe intheti nèki az Aptok arra, hogy az lelket ki nè oltsuk? 1 Thes. V. Ne 19. Miért mondatnèk sok rèszè oszlott ajándékkè? Hogy kuldetnèk máshol? Joh. XVI. 7. 8. 13. Hogy illenèk mèltóságára, hogy mint valami galambok, vagy tüzes nyelvek képèbè jelenik meg, Mat. III. Act. II. Jmè nyilvá látthyuk hogy az régi Sz: Aptok nè hittèk és nè tartották az Szent Lelket harmadik Személyèk az Jstenségbè; sőt még az Aptok hólta utánis sok ideig az Keresztènyek

elnèm

elnèm szenvedtèk hogy valaki á Sz: Lelket Jstennek mondgya; mert Petavius Jesuita azt irja hogy az Constantinopoli Synat utàn kezdettèk az Sz: Lelket Jstennek mondani; mert igy szoll: De Spũs S. divinitate primis fere quatuor seculis, sitè post mille haud satis conceptis definitis ẽz verbis sententia tulit Ecclesia. Azért ez ẽz èrtelemis együtt tsuszott és szàrmazott bè az tõbb tévelygõ èrtelmekkel, á mostani Kirk lüzè.

VII. Mü azért az Sz: Irással edgyütt azt vallyuk, hogy á Sz: 12.
Lélek nè egyèb, hanèm Jstenі erõ és hatalom, melynèlkül az Jnü Jstennek nè volt nemis lehèt: Ezzel teremtettè ez nagy világot, ezzel bir és igazgat mindènèket: Ez az erõ penig sok nevekkel nèvèztetik: Mondatik Sz: Lèlek nek; Luc. I. 35. Jstenèk erejének, Luc. XXIV. Ne 49. Atyáké Igiretnèk, és Mennyei Ajándèkának, Act. I. 8. Sz: Lèlekè erejének. Act. X. 38. Hatalomtè, mely àltal Jnü volt az Chrisal, Act. X. 38. Meg szentelõ Lélekè, Rom. I. 4. Lelki erönek, és Jnü erõ, Luc. I. 51. Jstè karjáé, és erejè, Act. II. Ne 33. Jstè jobb karjáé, Exod. VIII. Ne 19.

Psal.

Jnk Vjiák, mellyel Chrs V. az ōrdögōket ki ūzi vala, Mat. XII. 28. Luc. XI. 20. Ez az Erō és hatalom, avagy lélek az Jnbe mint valami véghetetle tengerbe, és mélységes ōrvénybe ugy va, melyre nézve az Jn Mindenhatókis mondatik; ki ád mindenekk abból az ō rendi és állapottya szerént; Mely mivel hogy az Szélnek hasonlatossága szerént adatott az Jntōl, inne Spiritusk vagy efflatusk mondatik az Déakoktol, mely az mū nyelvūnkōn fuvallást vagy lehelléstesse. Az meg tisztitó, és meg szentelō Erōre nézve Viznek neveztetik, Joh. VII. 39. Act. II. 17. 33. 1 Cor. XII. 13. Ezt, penig az Jn minde hivekk szükségekre osztogattya, Luc. X. 13. Act. XV. 8. 1 Cor. VIII. 19. et Rom. V. 5. Melyre mindenekk igen nagj szükségek va, Rom. 8. Mert tanit, vigasztal, bátorit, meg szentel az vétektōl el idegenitvé, az jora ellenbe fel serkengetvé. Azért ennélkūl semmire alkalmatosok ne vagjunk, 2 Cor. III. 5. 6. 1 Cor. XV. 10. Eph. III. 7. Phil. IV. 12. 13. Ez által pedig mindent tselekedhetūnk, valamit kéván az Jsten mū tōllūnk,

mint

mint az elé számlált locusokból meg tetczik. Mū tehát mikor ollya vallást z. tészūnk hogy hisszūk az Sz: Lelket, meljbe megis keresztelkedūnk, azt az Szent Lelket értyūk, mely az Jntōl az mū szükségūnkre, és segitségūnkre adatik az Chrs által, hogy mū ugy éllyūnk, mint az sugallya mū nékk; és ne értūnk, s. nemis hiszūnk ollyat, ki magába kūlōn az Atyától és fiutol, ōrōk Jste volna, avagy harmadik személy az háromságbz?

VIII. Kérdenéd: Miképp? Rz.

szerezhettyūk meg azt az ajándekot az Sz: Lelket? Azt mondom hogy, Magunk meg alázásával; az būntōl valo megh félemléssel; imádsággal; atyafiui szeretettel ne tsak megh szerezhettyūk, hane ugya nevelhettyūkis magunkba. Meg tetzik ez, az Cornelig példajából, ki minekelōtte Sz: Lelket vōtt volna, félte az Jnt, és igasságot tselekedett, gyakorta imádkozott és alamisnálkodott, Act. X. 31. 35. Es á Sz: Péter prædikaōját meg halva, reá szálla az Sz: Lélek, V. 44. Az ki illye indulatu, az hūtnek, és az

szent

Sz: Lélekk elõttẽ, õrõk életre rendeltetik, és alkalmatoſſk mondatik, Act. 13. v. 48. Roſſzul fordittya Károlyi: Válaſztattak valák az õrõk életre: Mert az Görögbe van TETAγμένοι. rendeltettek, az az, a kik magokat arra rendelték, ſzántáſk, és alkalmaztatták vala ugymint Istẽni félelemmel, alamisnálkodáſſal, imádsággal &c. 1 Cor. XIV. 1. et Cap. XII. 31. et XIII. 1. 3. 4. Miképpen penig az jókra valo forgolodásunkal Sz: Lelket nyerünk, ugy ellenbe kijs aluſzik mi belõllünk ha josságos és Jr elõtt valo kedvés dolgokkal azt Szüntelẽ ne ujittyuk, és ne gyakorollyuk, 1 Thes. V. 19. 2 Tim. 1. 6. Az fajtalan élettel és trágár beſzédekbol kétségnélkül Szívünkbõl ki tsorbultatik, Eph. IV. 30. Ezért könyörgött Sz: Dávidis hogy az Sz: Lelektõl meg ne foſztattatik Psal. LI. 13. Mert ne lakik tiſztátalan és meg ſértezteteti házba, 1 Cor. III. 16. VI. 9. 10. II. 2 Cor. VI. 16. De kössük bé az Sz: Lélekről valo beſzédünket Sz: Pál intésével, Gal. V. 16. Lélek ſzerént járjatok &c. Es Rom. VIII. 13. Ha test ſzerént élték, meg haltok

Könyörgés

A' SZENT LÉLEKÉRT.

Magoſságos egekbe egyedül uralkodo Sz: Iste! Mi Urunk J. Chriſtus dütröſségesSz: Attya és Jnẽ; ki az te Mindenhato erõdelvetetted fel e' világk fundamentumát, Esa. 5. és meg álitottad egy Szóddal ankt erõſs oſzlopit; Ki az te nagy hatalmaddal bé tõltöd á Mennyet és földet, mert az te nagy erõd mellyeb az tengernél, ſzéleſseb á karo az föld kerekségénél; magoſsab á te királyi ſzéked az egeknél; sohuva ne mehetünk á te lelked elõtt, és el ne futhatunk az te orczád elõtt; mert mitre sohul végek és határa az te Mindenható Erõdk mellyel meg rontottad az gonoſz Sárkánt, és fel kelvén meg jelentetted nagy hatalmadot, el rontottad haragodba az uralkodókk pálczájokat, és igy azoknak kevélységeket az földig és koporsójig meg alázvá terne magadot fel magaſztaltad

Mindenhato Ur Jr! ki régentẽ az te népedtk gyakorta tsudálatos ſzabadulást szerzettél; tekints alá kitsiny ſzeregedre az magoſságból, kinek te kívülled ez földõn semmi oltalmazo paſztora, semi igazgato

avezér

Vezérc, ſém bátorságos reménye sohúl mintsé. Terjézd ki Vi á te hoſszu karodat, és á földk minde ſegeletiről gyüjts egy akolba azel ſélledet nyájat. és tarts még mind végigle jo voltodból, á mit mü bennünk el kezdettél. Oktaſsad tudatlanságunkot, bátoritsad gyarlóságunkot. öregbitsed hitünket, vigaſztallyad ſomoru ſzivünket, és nyiſsd meg á mü ajakinkot, hogy á mü ſzank ditsiretet mondgyon te néked. Mosogasd még Mennyei vizzel á mü lelkünkk ſennyet, lágyits még vakmerő indulatinkot az te parantsolatidhoz való kéſzengedelmeſségre.

Lakozzék Vi böſéggel mü bennünk á te Sz: Lelked hogy ank ereje által, amá gonoſzk tüzes nyilait meg olthassuk, az testet, és ez világot még győzhessük, és az mü lelkünk üdvesſégék ellenſégét á lelki hatalmaſságokat még ſégyenitheſſük.

Adgyad Vi az te, minde jóra oktato és tamito Sz: Lelkedet azokkis, kik még téged nd ismérték, hogy á te házadtk és Mennyei Orſságodtk böſégét még értvé. és annak nagy gyönyörüſéget még kostolvá te hozzád teſſenek, és ſzentül éllyenek, s. örök boldogságot nyerjék: Sz: Fiad nevéb[en]. Amen.

Következnek 207:

Az mindennapokra rendeltetett Elmélkedések és Imadságok.

HÉTFŐI Imadságra Való Elmélkedés.

A' CHRISTI TÖRVÉNYéről.

I. Az Hétnek kezdetibe

semmi ſükségesseb dolog mintsé melyről az keresztiè emberneк ſerényen kell elmélkedni, mint az Jnkè Chris átt hirdettetet törvényé. Mélto dolog azért, hogy minekutánna idè fellyebb még értettük kinek kellyè könyörgènünk és hinnünk: Mostá immár az Hétfői elsö Imádságk elöttè á Christe törvényéről ugy gondolkodgyunk, hogy az egéſz hetk minde óráiba azokról valoban meg emlékezzünk.

II. Az Christ minde parantsolatit bé foglallya Sz: Pál, Tit. II, 12. Holott az Igasságk, Kegyeſségk, Mértekletteſségk néve alatt bé

foglalt[atnak]

foglaltatik minden parantsolatok, mellyek arról tanitik minket, mint kellessék Istenhez, Felebaratinkhoz, és Mi Magunkhoz magunkot viselnünk.

5. Az Istenhez és az Krishez való Kegyesség, vagy belsö buzgo indulatból való; vagy Külsö szent Munkákba helyheztetett. Az Kegyességh

4. belsökeppe azt kèvánnya: 1. Hogy az Iste felöl és az Krís felöl, igen szentül, és mindenbe igen nagy betsülettel gondolkodgyunk, 1 Sam. II. 30. Psal. 86. 12. Mat. XXVI. 62. 63. 64. 2. Minden ènnkel az Jnk teczèsi, és kedvèbe lenni ügyekezzünk, Mat. XXII. 37. Rom. VIII. 28.

2. Az Christus, Joh. 14. 21. 3. Hogy az Jnk félgyük, és semmivel meg ne bántsuk, Mat.

3. X. 28. Lásd Luc. XII. 9. 1 Pet. II. 17. III. 15. et Apoc. XIV. 7. Act. IX. 21. Ezekkel tiszthelgyük az Jnk belsökeppe, és Jó uta á Christ.

Az külsö dolgokba allo kegyességh munkái, mellyekkel Jnk tartozunk, ezek: Az Jmádkozás; Az Jó igyék halgatása, tanulása; ditsiret mondasok; az Eskùvés,

mellyis

mellyis nèd lehet meg, hane az Urknéven, és kiváltképpen valo szükségès dolgokba. Az pogányok közzül az èrtelmessebbek, csak három dologba eskùttek meg; Elöször, nagy gyalázatk eltávoztatásáért. Másodszor, felebaráttyokik veszedelemböl való megszabaduláságáért. Harmadszor, az Respublikák nagy hasznáért. Sz: Pál Apostol pedig csak olyan dolgok felett eskütt meg, mellyek az Jnk dùtösségère, és az emberekk üdvösségère nézik, 2 Cor. 1. 23. XI. 31. Rom. IX. 1. Phil. 1. 8. 1 Thes. II. 5. 1 Tim. II. 7. Mikeppen azért hogy az Jnk tiszteségère néz, az nagy és szükséges dolgokba Jó: felelemmel való eskùvésnek rendi; ugy az Jnk ellen

20. vá, és gyülöletes az alávalo dolgokba, és gyakron lött eskùvés, Mat. V. 33. 34.

Az Jnk tartozo lelki kegyességh ellen vétkezik azok, valakik olyant tiszteltk, kinek Jó hatalma és ereje rajtunk mintse, de az Irás ne mondgya hogy azt tiszteljük vagy imádgyuk, sőt igen tilalmazza az bálvánimádást, Sz: Pál

1 Cor.

1 Cor. X. 7. 14. 1 Joh. V. 21. Act. XV. 20. 1 Cor. V. 2. Tv 10. 11. VI. 9. Gal. V. 20. Eph. V. 20. Még az fövéb teremtett állatokat se szabad imádni: Vaw ugyan oly tettetes tudomány mely azt állattya, hogy nem kell az emberek magák Istentűl jászulni, hanem vagy az Angyalokt, vagy az meg holt szentekt kell imádságinkot ajánlani, kik az Istűhez viszik; De ezt Sz: Pál tilalmazza, Col. II. 18. Sőt az Angyalmagais, Apoc. XIX. 10. XXII. 9. Mennyivel inkább nem kell tehát az holtakto, az képeiks, borik, az képekt, és az holt állatokhátl alab valo reliquiakt előtte le burulni, avagy imádkozni: Exod. 20. Az Istent tilya az képek előtt valo meg hajlást, akarminémüek légyenek azok.

18. **III. Az Igazság, mellyel** minden felebarátunkkt tartozunk, azt kévánnya hogy senkit meg ne bántsunk és kinek kinek az övét meg adgyuk, Diliges Proximum &c. Az mü felebarátunk penig minden ember, Luc. X. 36. Jól valo amaz Regula, Mat. VII. 12. Valamit akartok.

Ha azért

Ha azért azt kévánnyuk hogy más mü I. hozzánk tökéletes egy szivü, igaz, engedelmes, segitség hozo lenn, müis olyanok légyünk mások hoz, Rom. XIII. 8. 10. et XII. Tv 18. Gal. VI. 10. Col. III. 9. 12. 13. 14. Eph. V. Tv 25. 28. 32. Azonba, az Igasság 2. 6 azis kévánnya hogy senkit is Usorával ne nyomorgassunk, Luc. VI. 34. Mat. V. 42. Deut. XV. 8. 9. 10. 11. 12. Az Sidók törvénye is tilalmazta az Usorát, Lev. 3. De meg engedte Usorát venni az idegen nemzetségtől kik bövön kereskedtek minémüek voltak az Tyrusbéli, Sydonbéli, és Aegyptumbéli népek. Ezért, az oly Kereszténtől is tilalmas Usorát venni, ki bövön kereskedik; De nem szabad attól venni a ki szükől kodik; sic Grotig. ad Luc. VI. 35. Ez mellett, az 3. örvendezőkkel örüllyünk, az sirókkal sirjunk; Rom. XII. 15. Az betegeket vigasztalyuk, 1 Thes. V. 14. Az tévelygő- 4. ket az igaz útra téríteni ügyekezzünk, Heb. XII. 13. Jac. V. 19. 20. 1 Pet. IV. 8. 9. Atyánkal, Anyánkal jól tégyünk, ut 5. 1 Tim. V. 4. Nékik engedgyünk, Eph. VI. 1. Col. 3. 20.

Col. III. 20. Sessitokkal, se egyébilletlenség-
gel õket meg ne szomoritsuk, melyk igen
nagy büntetése va, Lev. XX. 9. Deut. 27. 16.
6. Az Tisztviselõ fõ rendeket meg betsüllyük,
1 Pet. II. 13. Nékik engedgyünk, Rom. XIII. 1. 2.
az Adótis meg adgyuk, Rom. XIII. 7. Matt.
XXII. 21. Vraimkk és gazdáimkk, ne tsak
az jókk és szilgyekk, hane meg az hamis-
sakk és kemenyekkis engedgyünk, ha Jn
elle valo dolgokat ne parantsolk, 1 Tim.
VI. 1. Col. III. 22. Eph. VI. 5. 1 Pet. II. 18. Tit.
7. 1. 9. 10. Az Ecclesiabéli Szolgákk és
Vénekk szavokat fogadgyuk, Heb. XIII. 17.
Azokat táplállyuk, 1 Cor. IX. 7. Gal. VI. 6.
kikk két tisztelettel tartozunk, 1 Tim. V. 17.
8. Gyermekeinket az Chrs tudományába ne-
9. vellyük, Eph. VI. 4. Az Magistratus az
alatta valokat oltalmazza, Rom. XIII. 4.
az kik az jámborokat bosszuval illetik,
azokat meg büntesse; ib. et 1 Pet. II. 14.
10. Az Vrak avagy Gazdák kegyese para-
tsollyak, Eph. VI. 9. Mert azt kévánnják
magokis hogy az Jn kegyese bánnyék, és
tselekedgyék õ vellekis, Col. IV. 1. Régen
az Sidokk ollya törvényt adott volt Jn,
hogy ha az szolgák és jobbágjok kévánnyák,
tehát

tehat azõ Vrok és gazdájok szabadó bo-
tsássák õket az szolgálat alól, Deut. 15. ‡ heted esztendõbe
v. 12. Az kik penig hét esztendõnél tovább-
bis erõvel meg tartoztattyák vala szol-
gájokat, jobbágyokat, az Jn azok elle
fenyegetõ szókat iratott, s. megis büntet-
te, Jer. XXXIV. 16. 17. Az Jnk ez parantso-
lattyát ige szükséges lõtt volna eddigis
hirdetni és prædikállani, az Vrakk pe-
nig ne tsak visgálni, hane kõvetni, és
meg õrizni annyival inkáb mint az Sido
Vrakk rége, mennyivel nagyob alázá-
tosságot, nagyob és tágassab szeretetet
kéva mü tõllunk most az Jn, mint á Si-
dóktól rége. Bizony az szegény szolgai 15.
rendis az Chrsk szabadossa, 1 Cor. VII. 22.
és õ érettek szinté ugy meg holt az Chrs
mint az Vrakért, Gal. V. 27. 28. Es tegedi
ki Vr vagy vaj Gazda az Jn edgjut me-
tet meg á te szolgáddal az kárhozattól,
és õtet ugy mint tégedet az Chrs õrõkös
tarsává fogadott, Gal. III. 26. Rom. 8. 17.
Ne illendõ dologé tehát, hogy teis mig itt
az uton vagy õ vélleck, barátjodda és tár-
soddá fogadgyad azokat, kik mostis
Jnk fiai, jövendõbe penig le telepednek
az Vr Chrs asztalához, Abrahammal,
Jsákkal

1. Isákkal, és Jákobbal, és az Jn országák
õrökõsi lesznek? Szolgáké tehát vagy szol-
ga társaid? Szolgáké vagy Kenyeres tár-
said? Azt kérdi Seneca az Vraktól, no-
ha pogány bõlts volt, s. Méltánis, mert
á ki most szolga vagy jobbágy. Szinte ugj
szabad lehet magával, és Vr lehet, mint
te most; és teis szinte ugy szolga vagy job-
bágy lehecz, mint õ most, ha az szerentse
változik; ez az szerentse változáfa pénig
ne tsak ne lehetetle, hane ugya megis
szokott lenni, mint az Jnk meg irt fenye-
getése bizonyittya, Jere. 34. és mint az
mũ nemzetünkk példájais meg mutatta
az el mult esztendõbe. Azért ugy ély az
alattad valóval, mint magad kévánnád
ha õ Vrad lenne te néked. Mindazõ-
által á kik magokat szabad akarattjok
szerént jobbagyság alá adták, ezekbõl
az meg mondott szókból, magokk szar-
vat ne emelhetk, mert õk az magok ré-
szekrõl engedelmességgel tartozk mégh
az gonosz Vrõkkis, mint sz: Páltólmes értõk.
24. II. Az Lelki Tanitok tanitványokat és
halgatojokat szilidségbe tartsák, 2 Tim.
II. 24. 25. Mert az Vr szolgájának ne
kell

kell háborgani, hane engedelmesk kell
lenni, nemis kell azokon semmit uralkod-
ni ha engedelmesek, 1 Pet. V. 3. Ollyanok
légyünk hát, mint sz: Pál kévánnya, 1 Tim.
III. 3. 4. 5. 6. Tit. 1. 7. 8. 9. Az Hütk fiait, 12.
az az, á kereszténeket mindeneknél in-
kab kell szeretnünk, Gal. VI. 10. De ez az 7.
szeretet és Igasság melyrõl eddig szollánk,
ollya, hogy azt ne tsak az Chrs tòrvényi
parantsollya, hane az Moses tòrvényei-
is, sòt az térmészetk tòrvényeis, mert
azokat el kõvették soka az pogányok
kõzzülis. Hogy azért á mũ igasszá-
gunk az Chrs tòrvénye és példája szerét
valolen, ugy kell felebaratinkot sze-
retnünk, mint az Chrs szeretett minket
Joh. XV. 12. 13. 1 Joh. III. 16. Sòt gyülõlõ-
inketis az Chrs parantsolattya szerént
tartozunk szeretni, Mat. V. 44. Es nékik
gonosszértis jóval fizetni, Rom. XII. 14. 20. 21.

IV. Az Jozanság vagy Mér-

tékletesség kõzõnségesképpe azt ké-
vánnya, hogy az gonosztól el távozva
iót tselekedgyünk, 1 Pet. III. 2. Es levetkez-
vén az õ embert, az uj embert fel õltözzük;
Eph. 4.

Eph. IV. 22. 23. 24. Col. II. 14. III. 9. Es nem test-
szerént, hanem lélekszerént éllyünk, Rom.
VIII. 12. 13. Gal. V. 24. 25. Mat. XVI. 24.
4. Az Mértékletességet penig két felv
indulatokba leg szükségesseb elé venni
és meg tartani, ugymint az Kévánság-
7. ban, és Haragban. Az Kévánság
harom dologra terül; Mert vagy Gaz-
dagságot, vagy Tisztességet, vagy
testi Gyönyörüséget kévánunk; Sz:
Janós Apl. 1 Joh. II. 16. Az gazdagságot
Szemnek kévánságák mondgya, á tisz-
tesség kévánást Eletnek kevélységék;
az gyönyörüséget Testk kévánságának.
Es ezekböll áll ez világ, mellyeket meg
kell gyülölnünk, hogy az Chrs baráti lé-
I. gyunk. Leg elsöbe azért; az
Gazdagságot ne kell felettébkéva-
ni, avagy keresni, Mat. VI. 20. Mert ákik
azutá felettébjárk, gyakorta el vi-
selhetetle késértetekbe esk, 1 Tim. VI. 9. 10.
22. Luc. XII. 15. 16. Heb. XIII. 5. Bizony jolle-
het sokat gyüjtnek az emberek, de á ter-
mészet kevéssel meg elégszik, Luc. XII. 6.
Semmit é világból magunkal ki ne.

Vihetünk

vihetünk, 1 Tim. VI. 7. vide etiam Job. 1. 21.
Hakinek pedig Jn adott gazdagsá-
got, tartsa imez regulákhoz magát: I. 1.
Ne vesse abba semmi reménségét, 1 Tim.
VI. 17. 18. 19. Psal. XXXIX. 7. Luc. XII. 17. 18. 19.
Ne bizzék senki ez világi jókba, hanem 6.
tsak az Jnben, ki ha el akarja minde
javainkot venni, kétségbe ne essünk,
hanem keserüség és türhetetlenségnélkül
kés szüvel azoktól meg vállyunk, biz-
vá hogy Jnnél állandób kintset talá-
lunk. Bizony az gazdagságba valo bi-
zodalom semmitis ne külömböz á bál-
ványozástól, Eph. V. 5. Senki ne szolgál-
hat penig két Vrk, Mat. VI. 24. Es lehe-
tetle hogy Jn országába mehesse, va-
laki az ö javaihoz felettéb ragaszkodik, Mat.
X. 24. XIX. 23. Luc. XVIII. XII. 31. II. Az 2.
Jstentöl vött jókkal ige jozanon, és mér-
tekletese kell élnünk, mint alább meg
jelentyük. III. Az Jn áldásából az
szükölködökkis kell áldoznunk. 1 Tim.
VI. 17. 18. 19. 1 Joh. III. 17. 18. Luc. XVI. 9.
V. Másodszor. A Tisztesség II.
nek mértékletle kévánságát tilalmazza

Vrk

Vrk Chrs az övéitöl, Mat. XX. 25. Phil. II. 5. 6. 1 Pet. II. 21. Mat. XVIII. 3. 4. Gal. II. 3. Igen helyes az Sz: Pál tanitásais, Phil. II. v. 3. Semmit ne tselekedgyetek versengés avagy héjába valo dütsösségk általa, hane alázatosság által minde mást ma-
7. gánál jobbk itillye lenni. Azért senki ne dütsekedgyék avagy kevélykedgjék se gazdagságába, Jac. I. 10. 11. 1 Tim. 6. 17. se fényes ruhájába, Jac. II. 2. 3. Sem, az Istentöl vött valami ajándékkal, 1 Cor. IV. 7. Sem jo tselekedetivel, mint az Pharisæus, Luc. XVIII. 9. Sem eléb valo tisztségével, 1 Pet. V. 3. Sem az maga tekintetivel, mint amaz Maga Nagyzo Diotrephes.
Joh. 9. 10.

Az Alázatosságot ellenbe kedvelli az Chrs, 1 Pet. V. 5. Azért ollya alázatosok légyünk mint az küsdéd gyermekek, Mat. XVIII. 3. 4. XIX. 14. 1 Cor. XIV. 20 &c.

Az Alázatosság penig azt kévánnya,
21. 1. I. Hogy fellyeb ne böltselkedgyünk annál az mint kell, Rom. XII. 3. hane az jozanságra böltselkedgyünk, 1 Cor. I. 31. Jere. IX. 23. II. Hogy ha szinte nagy
24. 2. értekkel birunkis sziligyek légyünk mégis, Jac. I. 20. Illyeti volt ak á Sz: Patriarch

III. Hogy

III. Hogy állapotunk és rendünk fe- 3. 1.
lett valo öltözetre ne vágyodgyunk, melybe föképpe az asszonyiallatok, és léánzók vétkezk; kikk az Aptok paratsolatit kell követnick, 1 Tim. II. 9. Lásd 1 Pet. III. 4. Esa. XXXII. 9. 10. 11. 12. Az férfiakrólis azt mondgyák az böltsek: Forma Viros neglecta decet: Ne illik férfiuhoz az tsinogatás. IV. A' szóbz 4. 9
vagy beszélgetésbenis mások felett ne héjazzunk, se mértékletlenül ne tsátsogjunk, Jac. III. 12. 3. Se beszédünk béli tudosságinkot ne fitogassuk, elöttünk viselven Sz: Pál példáját, 1 Cor. I. 2. IV. 18. 19. et 20. V. Másokk tselekedeteket ne 5. 19
oltsárollyuk, se ne rágalmazzuk, hane mindenek felöll jozanon és kegyese itéllyünk, hogy nelégyek szakadások, és háborgások mü közöttünk; 1 Cor. X. 11. 12. Gal. V. 26.

VI. Harmadszor. Az testi 20.
Gyönyörüségeketis ige meg kell mértéklenünk, Rom. XIII. 14. Vadk penig oly fertelmességek, mellyeket ugy kell el távoztatni, hogy tellyességgel neis

hallassak

hallassak, mint Rom. 1. 26. 27. 28. Eph. IV. 19. 1 Pet. IV. 2. 3. 4. 2 Pet. II. 12. 1 Cor. 6. 9. 10. Gal. V. 16. 19. 20.

3. Az Gyõnyõrüség két féle:

Mert vagy az Etelben, Italban, vagy
5. az testi bujaságba áll. Az étel italis
kárhozatos, ha mitse benne mértékletes-
ség; ugy hogy ha azokkal ne az testnek
meg elégitésére, vagy egésségünkk megh
gyámolitására élünk, hane hogy tsak
testünkk keressük, és tölthessük kedvét,
vagy étel, s. italbéli négédségünket
kövessük. Luc. XXI. 34. 35. Rom. XIII. 13.
Eph. V. 16. 1 Thes. V. 6. 7. 8. Gal. V. 21. Ne tsak
ezektöl kell penig magunkot meg ol-
15. talmaznunk, hane hogy az testi gyõnjõ-
rüségek belöllünk ki oltodgyak szük-
séges bõjtölmünkis, Mat. VI. 16. 17. 18. et
XVII. 21. 1 Cor. VII. 5. Ez mellet vigyáz-
nunk, és imádkoznunk kell, Mat. XXVI.
№ 41. 1 Pet. IV. 7. Vigyázzatok és imádkoz-
zatok: az az, á jotselekedeteket mind
szüntele gyakorollyátok, az Mennyei-
ekröl elmélkedgyetek, és késsitsétek tü
magatokat, hogy el viselhossétek mind
azokat, mellyek tü réátok jövendök:

Mat. 24.

Mat. XXIV. 42. XXV. 13. Act. XX. 31. 1 Cor.
XVI. 13. Mindazonáltal az Vigyázáski 2.
rekeszti az mértekletle Aluvástis, mely
ne tsak á testk, hane á lélekkis halálos,
és az Imádságot meg gátollya, Psal. 76.
№ 6. Prov. XX. 13. et VI. 9. 10. XXIV. 33. Az
testi bujaság penig gyülöletes Jn elött, Eph.
V. 3. Gal. III. 19. Col. III. 5. 1 Pet. 1. 15. holott
az utolso locusba sz: Péter igy szoll: Mi-
képpe szent az, á ki tüteket hijut, tüis
szentek légyetek tellyes életetekben, a-
zért, hogy dütsöittessék az Jn á mü te-
stünkbe, 1 Cor. VI. 20. Aron vétettetek meg
(ugyd az Apl) dütsöitsétek azért az
Jstent az tü testeitekbe, és lelkeitekbe,
mellyek az Jstené; mint õ kezeik munkáj.

Az Tisztaság penig és Szentség; 17.

I. Lelkünkbe lew, az az, elménk az tisz- 1.
tátala gondolatoktól üres lew, és mindz
akaratunk vagy indulatunk fegyhe-
tetle lew, 2 Cor. VII. 1. 1 Cor. VI. 18. VII. № 34.
Hogy ha tiszta á mü lelkünk, á melyk la-
uzza az testk, mindek tiszták lesznek
mü nékk. Tit. 1. 15. 1 Thes. V. 23. Minde-
nek: az az, lelkünk, elménk, indulatink,
testünk, és az mellyek bennünk vadnak.
Mindazonáltal Tit. 1. 15. láttatik az Apl

bé foglalni

bé foglalni az Moses törvényébe meg tiltott ételeketis, mellyek tisztták azokk, az kik az Jnt tisztalélekkel tisztelik; Rom. XIV. 20. Mat. V. 8. 1 Tim. 1. 5. III. 9. 2 Tim. 1. v3. II. 22. Azért miképpe testünkbe, ugy lelkünkbenis meg kell uijulnunk nékk.

2. II. Beszédünkbe szentek légyünk, ut Eph. IV. 29. Mert az meg veszett beszéd az jokatis meg veszti. 1 Cor. XV. 33. Azért semi tisztátala beszéd Col. III. 8. bolond beszéd, és trágárság Eph. V. 4. szájunkba ne forogjon, mert azok az Chrs hiveihez ne illenek. 1 Pet. 1. 15. kikk beszédek kedvességgel és hasszonnal, mint valami sóval le meg sózatva. Col. IV. 6. Mert miképpe az sotala étek izetle. Lev. II. v3. Ugy ászóis, ha benne épületre valo erö nintse, erötlen,

18. izetle. Ez mellet. Affele rút éktele trágár beszéd, az Jnk bennünk való Lelkét meg szomorittya; Eph. IV. 30. Mellyet az Jn ugy adott nékk az Chrs helyé Kalauzul, mint rége amaz Angyalt, ut Exod. XXIII. 21. kit meg szomoritani tilt vala az Jnk fenyegetése. Seneca errol igy szoll. Epist. XLI. Ita dico mi Lucili,

Sacer intra

Sacer intra nos Spiritus sedet, bonor, malorumq; nostrorum observator, et custos; hic prout á nobis tractatus e, ita nos ipse tractat.

III. Magunk viselése ékese lén, mint 3.
illik igaz Kereszténekhez, Rom. XIII. v13. 1 Thes. IV. 12. 1 Cor. XIV. 40. 1 Tim. II. 2. III. 4. Ezekkel bizony meg ne álhat az utálatos tánczolásis, Esa. V. 11. 12. et III. 17. 18. 19.

IV. Cselekedetinkbe el távoztassuk az 4.
fajtalanságot, és minde rútságot, Act. XV. v20. 1 Cor. VI. 9. 10. 18. X. 8. 1 Thes. IV. 3. Eph. V. 4. Col. III. 5. Azért ha kik magokat meg ne tarthattyák, házasságba éllyek; 1 Cor. VII. 9. 33. Az ki penig házas, ne lén parázna, Mat. XIX. 9. 1 Cor. VII. 2. 3. 4. Minde férfiunak tulajdon feleségelén. Az Jn nagy büntetéssel fenyeget az paráznákot, és tisztatalanokat, 1 Cor. VI. 9. Gal. V. 19. Heb. XIII. 4. Jac. IV. 4. Apoc. XXII. 27. Ezekivülis mindent szentül és jozanon kell tselekednünk, tudvaazt hogy á mi Ö emberünk, az az, á mi elébbeni szokásunk és életünkk rendi á fesletség, Col. III. 8. 9. ö velle, t. i. az Chrssal edgyütt meg feszittetet: Az az, miképpe az Chrs nehéz

fajdalmot

fájdalmot szenvedett a feszitésbe: Ugy
mint is nagy nehezet, és mint egy fájdalom-
mal szakattunk el az előbbi életünktől:
Hogy az bűnnek teste még erőtelenyüllön,
azaz, hogy az régi szokásunk el fogyyon,
mely sok vétkekből áll, ne külömben,
mint az test sok tágokból, Col. III. 5. Mely
testtől azért még ölessék és még halálositá-
sa mely igen nehéz és fájdalmas légyen,
még teszik az Ur Krs beszédéből; Mat.
V. 29. 30. Ha a te szemed még botránkoz vájd ki

VII. Eddig a kívánsá-
gokkal megh zabolásáról szóllánk: Kö-
vetkezik hogy az Haragos indula-
tokról elmélkedgyünk; mellyekben bé
foglaltatik minden nehézség, kedvetle-
ség, busulás, fájdalom, gyülölség, és
kegyetlenség. Mellyeket egy virt
mértékelhet még, t. i. Fortitudo, vagy
Constantia; azaz: Erősség, vagy Al-
hatatosság, melyre int minket az Apostol
1 Cor. XVI. 13. 2 Cor. VI. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. Eph. VI. 10.
Alhatatos légy, és erősen tartsa
magát az ember, imez dolgok ellen:

I. Az Szegénység ellen, vigasztalván és 1.
erősitvén elmejét ez Ss: Irásbéli mondá-
sokkal; Jac. 1. 9. II. 5. Mat. V. 3. Luc. VI. 24.

II. Az gyalázások, ragalmazások, II.
és gyülölségek ellen; Mat. X. 22. 25. 26.
27. 28. Joh. XV. 18. 20. 21. XVI. 1. 2. 3. Heb.
XII. 12. XIII. 13. Mert bodogokké mondat-
nak kik erőtlek az ollyanok ellen, Mat.
V. 11. 1 Pet. II. 19. 20. 21. 22. IV. 14. Azért
ne kell semminéi szomorkodnunk, mi-
kor ez világtól gyülöltetünk, üldöztet-
ünk, hanem örülnünk, Act. V. 41. 1 Cor. IV.
& 14. 2 Cor. VI. 8. Mert a kik örültek, és
minden tselekedetekbe dütősségetis
keresek, az Jó azokat gyülöli; Matth.
XXIII. 5. 6. 7. 8. 9. Joh. V. 41. 42. 43. estt.
XII. 42. 43. Lásd erről Kempis könyvét,

III. Az fájdalmok ellen; Mat. V. 4. III.
Boldogok a kik sirtk, mert ők még vi-
gasztaltatnak. Heb. XII. 5. 6. 7. 8. Az kit
szeret az Ur még dorgállya &c. Et 1 Pet.
II. 19. 20. IV. 12. Jac. V. 11. 2 Cor. XII. 7. 8. 10.
et 11. et VI. 10. Apoc. XX. 10. Heb. X. 32.
Azért arra intetünk, hogy az üldözése-
ket békével szenvedgyük, 1 Pet. IV. 15.

Hétfői I Elmélkedés útá való =
Luc. xxi. 19. Heb. x. 26. Szenvedvé álhatatosok légyünk, Mat. x. 22. Jac. i. 12. v. 4. 8. 10. 11. et
I. Apoc. ii. 10. Gondollyuk meg: I. Hogy á békességes türésbé tökélletes tselekedet vá.
2. Jac. i. 4. 2. Hogy az szenvedés az Jnkᵛᵉ hatalmából, hanē kegyelmébŏl vagy. Phil. i. 29. 1 Pet. ii. 19. 20. 21. Heb. xii. 5. 6.
3. 7. 8. 3. Hogy az szenvedés által az mŭ hŭnŭnke erŏss és tökélletes léssē. 1 Pet. i. 6. et 7. iv. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. Apoc. ii. 10. et
4. Rom. v. 4. 5. 4. Hogy az szenvedés ditsiretünkre és dŭtsŏsségünkre lésse, mikor az Chrs meg jelenendik, 1 Pet. i. 7. &c.
5. 5. Hogy az Christus igy szenvedett, Heb. ii. ꝓ 1. 2. 3. 1 Pet. ii. 12. 22. Igy ſz: Job. Job. i. ꝓ 11. Igy az hŭ Sidók, Heb. vi. 12. 17. x. ꝓ 32. 33. 34. d. Igy sok Ecclesiak, Apoc. ii. 3. Igy az Propheták, Mat. v. 12. Jac. v. 10. Igy minden üdŏbéli hivek, Heb. xi.
6. 6. Mert az szenvedesk jutalma az örŏk élet, Mat. v. 10. 12. x. 22. 2 Cor. iv. 17. Jac. i. 17. iv. 12. Heb. x. 36. 1 Pet. iii. 14. Apoc. ii. 10. iii. 12. 21. és tŏb helyeken.
IV. IV. Az következendŏ nyomoruságoktᵏ félelmē ellē. Mat. x. 38. Luc. xii. 4. ess. 1 Pet. iii. 6. 14. 15. 1 Joh. iv. 18. Apoc. ii. 10. et Matt. viii. 26. Hæc ex Episcopio.

Ezek

Könyörgés á Chrs Törvényéről.

Ezek az Chrs parantsolati, mellyekbē el kell járnunk tellyes életünkbē. Ezekhez tsak két Cerēmonias törvények járulnak, ugymint az Kereszts, és az Vr Vatsorája. Heitŏn reggel azért ágyunkból fel kelvē, elsŏ elmélkedésünk ezekről légyē; azutā á Chrs nevébŏl imádkozzunk igy:

Reggeli Imádság.

Ó Rŏk Mindenható Fls Vr Jsu! Mi Vrunk Jesu Chrsnk dŭtsŏssēges fi: Attya; ki az Mennyet, föld et, tengert, és azokbā lévŏ állatokat semmiből teremtetted: Mŭ szegény méltatlan bŭnŏs fiaid és léányid, kiket fi: Fiad által Atyai gondviselésed alá fogadtál; az tē irgalmasságodtᵏ széki előtt meg jelenvē, és az tē dŭcsŏssēges színed előtt leburulvā, ditsirjŭk, áldgyuk, és fel magasztallyuk szentséges nagy nevedet, hogy az el mult éyzakáik idején minden testi lelki veszedelmektŏl kegyelmesen megŏrzŏttᵈ, az mŭ házainktól, és tseledinktŏl minden szomoru eseteket el távoztattál, és ez mái napᵏ kívánatos világosságára ily türhetŏképpē jŭttattál.

Dsᵏ

ZZ8. Hétfői I Elmélkedés utáv valo=

Dütsöſség lẽv Vr örökké ſz: Neveték, azért hogy ne tsak az elmult éyzakák folyásában töttél jól velünk, hanẽ ſzületésünk napjától fogva életünktek tellyes napjaiba, ekkétigis minden testi lelki javaiddal táplálſz, és tégelteez minket, vélünk vagy minde nyavalyáinkba, és minde veſzedelmẽt te távoztatz meſzſze mü tőllünk: Mikor ez világk gonoſz útaira elſzélledtünk volna, mint az pásztornélkül való nyáj; te minket ſz: Fiad által megkerestél, és őtet hozzánk valo buzgo nagy szerelmedből mü érettünk á ſzomoru és keserves halálra advá, az üdveſségk ösvenyére vezérlettél. Oh Vram! Végheteté az te kegyelmeſséged mü hozzánk: tellyeſséggel elfogyatkozik elménk az te jovoltodat vizgálásában. Mivel tudgyuk édes Atyánk még hálálmi hozzánk való szeretetedet buzgoságát? Nintsen Vr egyéb áldozatunk az háladásk. és ditsiret mondásk áldozattyánál; Ezokáért minde napon tégedet ditsir á mü lelkünk, magaſztal tégedet á mü nyelvünk; és azt kévánnyuk hogy Nemye földön tiéd lẽv egyedül az dütsöſség és tiſztesség; áldgyak tégedet, az te

Könyörgés á Chriſt Törvényéről. ZZ9. 140

az te Királyi ſzéked előtt udvarlo boldog Angyalok; áldgyak tégedet minde teremtett állatok, mellyek engedtek akaratodtk; dẽ főképpe áldgyon Vr tégedet az mü lelkünk, és dütsöitse tégedett mind örökké: Nert ne á mü bünéinkték érdemẽ szerént tselekedtél mü velünk, és ne fizeez nékte az mü álnokságink szerént; nert mely igen magoss az Eg mü tőllünk, ollyá nagy az te jo voltod az tégedet félőkhöz; Mely távul á Nap kelet az Nap nyugottól, oly igen meſzſzẽ vetetted mü tőllünk az mü bünéinket. Miképpe az édes Atya könyörül az ő fiain, akképpe könyörülſz Vr á tégedet félőkön, nert tudod hogy romlandó edények vagyunk, és megh emlékezel rolla hogy porból valók vagyunk. Ps. 111.

Töredelmes és buzgó szűből esedezünk Vr Felſégedtk, oh mü üdveſségünktek Jnẽ! ez uta is ne nézd á mü haládatlá voltunkot, és ſz: tiſztelettedbe s. ſzolgálatodbá valo restségünket, hanẽ mint az el mult éyzakáinak folyásába. ugy ez máj napomis, sőt tellyes életünkben

szüntelen

fogadgy minket az te Sz: szárnyaidk otalma és gondviselése ala; Mert mũ az mũ életünkk oltalmára igen nyavalyások és elégtelek vagyunk, hate tõlled ne segittetünk; és haszontalá á mũ hivatalunk szerént való dolgainkk véghez vitelére jo réggel felkelnünk, és mind estig fáradoznunk, hogy az mũ Kenyerünket Egjük, ha az te kegyes szemeidet elforditod mũ tõllünk. Légye azért á te Segitséged mellettünk, hogy éjeli nyugodalmunk utá lehessen hasznos minden nappali fáradságunk. Oltalmazz Vr minket minde testi lelki veszedelmektõl; Oltalmazz minde gonosz büntõl, kétségbe eséstõl, hirtelen halältól, és kárhozattól.

Igazgasd jóra minde akaratunkot, hogy kegyese, igazán, és mértekletese éllyünk ez jele valo világba, és meg tagadván minde istentelenséget, tsak azokat tselekedgyük á mellyek kedvesek szét Felséged elõtt, hogy azokból dütsõittessék az te Sz: neved: Adgyad azokáért mũ nékk bõséggel az te minde jóra vezérlõ Sz: Lelkednek ajándékát, mellyetis meg igirtél azokk, valakik tégedet

tellyes

tellyes szübõl keresk. Teremts uj szivet, uj Lelket Vr mũbennünk, mellyel erõsitsed á mũ erõtlenségünket hogy tsak te néked és ne magunkk éllyünk, és az te Sz: Akaratodk követésébe len minde mũ gyõnyõrüségünk: Gyámolits azokáért Mennyei erõddel á mũ gyarlo voltunkot, és imé kész á mũ szivünk akaratodat tselekedni, és életünkk hátra maradot részeit Sz: törvényidbz, és paratsolatidban tõltemi mindenkoron.

Ne engedgyed Vr Jn ki alunni mũ közzüllünk az te drága félelmedet, hane világoskodgyék mũ közöttünk Sz: igaszágodk fáklyája: Terjeszszed á te Sz: Ismérétedk tudományát minden népekre, és nemzetségekre, hogy Nap támadattól fogva mind egész Nap nyugotigla, tégedet Sz: Fiad által igazá meg ismérjek és tisztellyek. Plántály oh Vr ollya indulatot á mũ szivünkbenis, hogy alázatoszágba és szilidségben járjunk; tégedet mindek felett szeressünk, felebaratinkot penig ugy mint magunkot, és gonoszért gonoszszal nékik fizetni ne kevánnyunk, hane azokkalis

kik

kik minket gyülölnek, szerelő Fiadk példájaszerint jol tenni ügyekezzünk.

Édes Atyánk, mivel sok nyavalyák és háboruságok forogk az te kerésztszámu kiveiden, adgyad hogy eröszek és tökélletesek lehessünk az te bemed valo bizodalomba, hogy á mü mindennapi kereszztünket békével és botránkozásnélkül viselhessük. Oktassad Vr tudatlanságinkot, töröld el elménkse homályátis, hogy ez elmulandó életnk rövid voltát, és ez tsalárd világnk haszontalanságat meg ismérvé, tégedet álhatatosson mind végig szolgállyunk, és á mü telhes szüvünkből, s. mind erönkből az jövendő életnk boldogságára kévánkozzunk.

Halgasd meg stb: Fiadnak nevéért. Ámen.

Hétfői II Elmélkedés.

Az Igaz Vallásról.

20. I. Vadnak olyan emberek kik az Vallásokat sokasága miatt ne tudgyák melyik lén az Igaz Vallás, és mint

és mint az Kormányos nélkül való hajók tsak arrafelé menk (sietek) merre az szél hajtya öket, Eph. IV. 14. 15. Ne viselvé szemek előtt hogy igen sokat vigyen az veszedelemre, Mat. VII. 13. 14. Luc. XIII. 23. Őrizzétek magatokat (ugyan) az hamis Prophetáktól, kik tü bőrzátok jönek juhokk öltözetekbe, de belől ragadozo farkasok. Ezokon nitett szi: Jánosis 1 Joh. IV. 1. 2. 3. Szerelmesim ne higgyetek minden lélekk, hanem meg probállyátok az lelkeket, ha Istentől vadnake; Mert sok hamis Prophetáik jöttek ez világra; lege et seq. Lásd Mat. 24. Ezzel hamar meg az Aptok idejébe támadtak vala hamis Prophetáik, mennyivel inkább ez mostani üdőbe, mely Krs V. születésétől fogva jovalis több más fél ezer esztendőnél. Azért ne adgyunk hitelt minden édes beszéddel kitegető Tanitoknak, valamig végére ne megyünk, vagyone igaz Vallasok, tudományok, vagy mintse; hanem először arrafügyelmetszünk szorgalmatosan, á mit elenkbe ád szi: Pál 1 Thes. V. 20. 21. Az Prophetálásokat még ne utállyátok: Mindeneket megis

Próbál

probállyatok, az mi jó azt meg tartsátok:
Mindentül á mi gonoszt láttatik, magatokat
meg oltalmazzátok. Négy derekas és
szükséges dolgot parantsol, az mint látod:
5. De kiváltképpe az Irásra, és az Okos-
kodo lélekre igazit; ahoz tartsad tehátt
tenne magadot; mert ugyanis mélto hogy
az Prophetálást meg betsüllyük az ö ma-
gyarázattyával edgyütt, 1 Cor. XIV. 15. 2 Pet.
10. 1. 19. 20. 21. Ezokáert hogy az mostani Pro-
phetákk tudományok semmiképpe minket
ki ne mozditson az igasságból, mindene-
ket, valamellyekkel szokták tanitásokk
igasságát állatni, bizonyitani, és támogat-
ni, meg kell probálnunk, sot még tudo-
mányokatis az régi irásokkal egyben
kell vetnünk, hogy müis el ne tsalattas-
18. sunk. Mert jollehet az Aptokba az Jn
lelke volt, de még ökis ollyanokat prædi-
kállottak, mellyek rege immár meg vol-
tak irattatva; avagy á mellyeket az
Christól vöttek; mint ezt világos igikkel
bizonyittya Tertullianus de Præscript.

24. II. Az Vallásokk megh pro-
bálására tehát, ige jó Probakö, elsö-
benis az igaz Okoskodo lélek, az
melyül

melyröl majd szollunk; az utá á Szent 1.
Irás, mert azt mosta minde Keresztek
bé veszik; mü ugy hiszszük hogy valami
szükséges á mü üdvességünkre, ott megh
va irva. Azért immár egy Prophetákis
azon kivül ne kell hitelt adni; sot még
ha az Angyal prædikállanais egyebet
annál az mit az Aptok prædikállottak,
átokk kell tartani, Gal. 1. 8. 9. Tertul-
lianus lib. 1. Cap. 23. azt irja hogy; ha ne 10
ellenkezikis valamely tudomány az sz:
Irással, de ha mints ott meg irva, mégis
mindazonáltal az üdvességre szükséges-
nek iteltetik, vagy üdvességk vesztése
alatt prædikáltatik, ollya mint ha vi-
lágoson szembe vina az Aptokkal. Mul-
ta credunt (inquit) sine Scripturis, ut cre-
dant adversus Scripturas. Hogj penig
az Aptok mindeneket meg irtak, vala-
mellyek szükségesek az mü üdvességük-
re, meg teczik tsak abbólis, mert tsak á
sz: Janus Evangyeliumais az örök életh
tudományát be foglalta bösègese, mint
meg teczik Joh. XX. 31. Sot az örök élet-
nek tudománya tsak az, hogy meg ismér-
jük az egy igaz Jne, és az Jesus Christust,
Joh. VI.

1. Joh. XVII. 3. Mennyivelinkáb bé foglaltatik minde üdvességes tudomány á Négy Evangyelistákt, és az Öt Apostolokk ira-
4. sibá; Csuda dolog, ha mind kilentzé vagj tizenis ollya resték, és gondviseletlenek voltak, hogy azt hattak volna el, az mi legh szükségesseb és fövebb az üdvesség dolgába. En ollya értelembé vagjok, hogy csak az Mennyei látásról iratott Könyvbenis világoson fel találtatik azok, mellyeket föképpé szükség tudnunk az Jr felöl, az Chris felöl, az örök élettr. úttya felöl, és csak azzalis meg érnök; Azért, ha egyéb semmi sz: Jrások az egy
17. Könyvnél ne volnák, csak elégis ne volna semmitis szabad temünk; Apoc. XXII. 17. 18. 19. 20. Ha azért csak az egj könyvhez is ne szabad semmit hozzá tenni, mennyivel inkáb ne szabad az üdvességnek tudományát, emberi találmányokkal toldozni és foldozni, melyek sz: tudomántmimyája az Apstk ne csak elégségesek hanem ugyan böségesenis meg irtanak.

De Chris U. magais az Prophetákkal együtt azt mondgya: Mat. XV. 9. hejáb tiszteltk

tiszteltk, ha oly tudományokat tanitak, mellyek emberektk parantsolati. Melyre nézvé Justinus Martyr contra Triphonem Judæu, azt mondgya: Az Chris 4. ne parantsolta hogj hidgyünk az emberi találmányokk, hanem azokt, mellyeket ö maga, és az boldog emlékezetü Propheták hirdettek. Jsmét ugyan ö igy szoll: Örökös és utolsó törvényünk az Chris, és hü bizonyság vagj Testamentu, kinek utánna semmi törvény vagj parantsolat ne következett. Illyé jeles módásokat eleget találunk Gręnęusnalis, mellyeket kiheto hogj az Gnosticusok ellenkezt; mert lib. II. Cap. 46. azt irja hogj az Gnosticusok, és Simon tanitványiok uj, és hamis tudományokat fel gondolvá, azt költötték, hogy ne irtak ugyan meg azokat az Apstk, mindazonáltal külön rejtekbé hallották, és kézről kézre élébb adták, ne mindeneknek, hanem csak némellyektk. Ugyan e-zz. zek felöl szolván Tertullianus is de Præscript. Cap. 25. többi között azt veti ellenek: Az Ur világoson mondotta, és minden titkos tudományt ki rekesztven,

Parantsolta

parant solta, hogy valamit sötétben, és titokba hallottanak, Nap fényen, és az házak felett prædikallanák; Mat. x. 27.

III. Miképpé azért á régiekis soka tévelygettek; ugy mostanis soka az Kéreßtének közzül azt itilik és vitattják,

Obj. hogy szükséges az üdvességre az Sz: Irás kivül valo Traditiois, mert azoknélkül az Sz: Irás igen homályos, és ne mindent

1. T. Rx. irtak meg az Aplok: Felelet. I. Meg engedgyük hogy ne mindent irtak meg az Aplok; de ellenbe azt mondgyuk hogy á mit meg ne irtak, azt ne itiltek szükségesk lenni, mert ha szükséges lött volna, az tis nyilva meg irták volna; az mint magais Augustinus bizonyittya apud Bellarm. lib. IV. de Verbo Dei Non Scripto. Cap. XI. mondva: Az mit az Irás világoson mond abba mind az hütk tudománya, mind az életk, s. erköltsk tudományi feltaláltatk.

1. II. Rx. II. Aztis meg engedgyük hogy vadk homályos nehéz Irások, de azok miatt tsak egy igaz és tökélletes Kereßtény emberis meg ne fogy atkozhatik az tudománybz, mint az Apostolok

mondgyák

mondgyák. 2 Cor. IV. 3. 2 Pet. III. 6. Mert valamnélkül az üdvességk tudománya hibás lehetne, az igen világoson megh irattatot mind az Ö, s. mind az Vj Testamentumba; Lásd Deut. XXIX. 29. et XXX. 11. Psal. XIX. 9. CXIX. 105. 2 Pet. I. 19. Es nyilva láttyuk azt, hogy szóról szóra, betüröl betüre fel találtatk mind imez Czikkelek az Sz: Irásba, mellyet Sz: Pál Regulanak nevez, Phil. III. 15. 16. Gal. 6. 16. Rö. 14.

Az Isten egy; Mindenható, Teremtö, Mindenekk Vra, az Christusk Attya, Örökkévaló, Jó, Igaz, Bölts, Boldog.

Az Chrs Istennek Lelkétöl fogatatot, Szüztöl születtetett, Istentöl küldetett, mü érettünk szenvedett, meg holt, feltámasztatott, el jö az itiletre, s. meg itili az holtakot és eleveneket.

Az Szent Lélek vigasztalónk, bátoritonk meg Szentelönk és uijitonk.

Mind

Mind az jók, s. mind az gonoszok
feltámadnak azõ tselekede-
tek szerént való jutalomra.
Pęnitentiát kell tartani á bũnõsk.
Mindenk Jstent kell szolgálni;
mindenk az Jsten tõrvénye
szerént kegyesen, igazán, és
jozanon kell élni.

Ez az mũ szentséges, igaz, erõss, és álha-
tatos Vallásunk, mely szóról szóra á sz:
11. Jrásba világoson fel találtatik. Azért
azt mondgyuk Tertulianussal, hogy
ne illik nékk kételkednũnk, és szorgal-
matoson tudakoznunk mellyik len az
Igasság, minekutánna el jött az Chrs
és ezt az tudományt hozta mũ nékũnk,
mert az világos és nyilvá va. Eze-
ke kivül ha mit tanitunk vagy taga-
dunk, azért tselekedgyũk, hogy ezek
az Czikkelek vagy világossabbak lé-
gyek mindek elõtt, vagy hogy azok meg
ne homályosadgyak, és meg ne erõtle-
nedgjek, ha mely tévelygést azok kõzzé
24. bé vennének. Ezek felett vadk mind
Ecclesiakk szokási, rendtartási, mellyek

mivelhogy

mivelhogy ne az ũdvességk Régulái
kózzé valók, azok kõzõtt valo kũlõmb-
ségek ne kárhoztattatk, mint hogy ne is
kárhozatosok, tsak légyenek tisztessé-
gesek; mint az Apt parantsollya.

IV. Immár azért meg ért-
vé az igaz és nyilvá valo Catholica Aposta
Vallást, és ank úttyát mellyik légye.
Hogy minde akadály el hárintassék:
Lássuk aztis mitsodás len az tévelygõ 10.
tudomány, és miképpe szokták azt á-
litani és támogatni ank Kõvetõi.

I. Az tévelygõ tudományk czikkelei 1.
tõbbire, az meg értésre ige nehezek, és
homályosok; melyhez képest magokis 14.
azt mondgyák, hogy emberi elme azo-
kat meg ne foghattya; azért azokat
tsak hinni kell ne visgálni. Szépdolog:
Az mellet azok mintsekis meg irva vi-
lágoson az sz: Jrásba, hane emberek
kõltõtték; Hogy ne visgálná tehát 20.
azt á tudományt mely az sz: Jrásban
ne találtatik? Ollya légyeké mint az
ló és az õszvér kikk mintse értelmek, ut
Psal. XXXII. 9. Értelemnélkült valo,

és

1. balgatag légyeké? Bõlts légyeké az
tévelygésre, eßtele penig az világos
igassagra? Jere. IV. 22. Bizony az il-
lye dolgokba va helye az igaz Okos-
ságk, ha ki azzal élni akar. Ha pe-
nig az á tudomány az sz: Jrásba vagjon;
mutassák meg onna szórólszóra, betũ-
rõl betûre világoson (mint mũ meg mu-
tattyuk á mũ tudományunkot) és mi-
vel hogy elménmel azt meg ne fogha-
tom, az utá ne visgálom, hane tsak el
hisze: Mert én se foghatom meg, és ne
érhete fel elménmel mint lehessen fia
az szüzk, miképpe támadhatnak fel az
halottak; de mivel hogy mind arról hogj
az szüzk fia volt, s. mind penig az fel-
támadásról világoson tanit az sz:
Jrás tehát felettéb ne visgálom, hane
19. tsak el hisze. De õk igy meg ne bizo-
nyithattyák azõ tudományokat, azért
ne neheztelhetk mélta réánk, ha á jo-
za Okosságk proba kõvére vonszuk azõ
értelmeket, és amaz sz: Pál intésé hez
tartyuk magunkot; Mindeneket meg pro-
bállyatok (ugyed) okoskodó lélekkel.

II. Lássuk

II. Lássuk immáraztis miképpe szokták II.
állatni és támogatni az tévelygõ tudo-
mányt? Bizony ha jól réa vigyázunk, õk 3.
tsak amaz homályos Locusokat válogat-
tyák ki, el hagyvá az Világos Jrásokat
és az homolyosokból szedegetk ki hol-
mi titkos tudományokat az mostani-
ak; Igy tselekedtek az régiekis kikel-
sõbe az tévelygéseket szültek és szerzet-
ték. Erröl igy szoll Tertullianus: Pro-
prium hoc est omnium hæreticorum; na quia pau-
ca sunt quæ in sylva inveniri possunt (az
az, á homályos locusok kevesebbek mint
az világosok) pauca adversus plura de-
fendunt, et posteriora adversus priora
suscipiunt: az az, á sok és világos iráso-
kat, az kevés bizonytala értelmüekért
el hadgyák; és az Igasságot mellyet el-
sõbe és fõképpe tudni kellene, az talál-
mányok kedvéjért mellyek hátrébb va-
lók, el vetik. Clemens Alexandri-
nus Stromat. lib. VII. igy ir ezekröl: El-
nek az Prophéták Jrásokkalis de ne
egészsze; se ne ollya értelemmel hozzák
elé az Jrásokat, mellyet mutat á könyvk

egjonyt

1. egyenes Sinora és czéllya, hane ki valogattyák azokat az locusokat, mellyekk értelmek még bizontala és homályos, és azokkal támagottyák tévelygéseket: Azért minket káromolk hogy ne veszszük, mivel ne értyük az ō tudományokat; és
7. igy ne lévén igaz koltsok hane hamiss, ne az még nyilt kàrpiton mennek bé az igasságk értelmére, mint mūszok tunk az Vr Chrs nékk adatot világos tudománja àltal, hane az Ecclesiák ajtaját és falát bé rontvá akark bé menni az Jn országába, ha bé mehetnék. Az illyenekk tudományokat tehát ne mélto bé venni, hane szorgalmatoson el kell távoztatni, mert az illye épitōkk ne kōszál az ō fundamentomok, hane tsak fövény, ut Mat. VII. 24. 26. mint rége Irenéus mondgja vala az Gnosticusok felōll. Mūis el mondhattyuk hát az mostani bōltsek felōl Jeremiással; Jere. VIII. 7. 8. Mit mondgyátok azt? Bōltsek vagjunk, és az Vrk igÿe nállunk va? Bizonj hiába valo az Jro pennája, hijába valók az Jrástudók &c. Az az, héjába irják le az Jrást, ha azt ne követik: Avegy:

az Jrást

az Jrástudók héjába mondgyák hogy tudgyák az Jrást, az törvényt, holot az törvény elle sok uj találmányokat irk; mint Esa. XX. Mat. XV. Grotig. Sz: Pális azt mondgya 1 Tim. VI. 3. 4. Ha valaki kūlōmbōzō tudományt tanit, és &c. Jhol senki jobba ki ne beszélhette volna 7.
ez ūdōbéli tévelygōkk szokásokat, és haszontalanságokat, mint Jeremias, és Sz: Pál; mert azoknál kérkedékenyeb káromkodóbb, rágalmazóbb marne lehet, nohra tudatlanságk és tévelygésk
örvényébe vadnak el borulva. Bi- 13.
zony az Jrás balgatagokk mondgja azokat, kik ne értik, s. ne akarják érteni tehetségek szerént az Jn dolgokat, ut Rom. I. 22. 1 Cor. XV. 36. Gal. III. 13. 2 Pet. III. 8. Holot az Jn oly tiszteletet kéván mely lenn okos, értelmes, Rom. XII. 1. Azért azt mondgja az Apl 1 Cor. XIV. 20. Atyámfiai ne légyetek gyermekek értelemmel, hane gonossaggal gyermekek légyetek, értelemmel pénig öregek.

V. Itt tudom azt gondolná valaki: Hogj lehet az, hogy az Aplok idejétōl fogva, mind ez ideig tévelygett

volna

Rx: volna az Keresztẽ Nép? Erre mindgjárt azt felelhettyuk, hogy ne mindenkor se ne az egész Keresztenség tévelygett; az Nazarænsok, és minde Sidóbõl lõtt Keresztek az egy Atya Jnt szolgálták az J. Chrs által. Az Artemonitak, és Photinus Kõvetõi hasonlo Vallásba voltak; kiknek tudományokkal meg edgyeztenek az régi Theologusok, kik az Nicænumbéli gyülésk elõtte éltek, és Jrásokat hádtanak: Akkor penig még az Sz: Háromságk tudománya se volt, hane az Nicænumbéli Synatba lõtt végezés felõlle, sõt még abba az gyülésbenis, tsak az Fiu felõl volt disputaõ, hogy õrõktõl fogva valo fiu lén: de arról ne végeztek, ha egyenlõ Jstené az Atyával mindenekbe vagy ne; és minde akkori Theologusok ebbe meg edgyeztek, hogy az Atya elébb valo az Fiunál; Pater est Principiũ filij, et fons totius divinitatis. Arrol se végeztek mint legyek edgyek az háromszemélyek; mert az kik meg irták az Nicænumi Gyülésk végezesit, azt mondgyák hogy az Atya, Fiu, és Sz:

Sz: Lélek ugy edgyek, mint Sz: Pál, Sylvanus, és Timotheus. Az utá az Tridentumi gyülésbe végezték el derekason azt az tudományt. Lásd meg az Apologiát.

De hogy az igasság végig el ne nyomottatnék, az Nicæai Gyülés utá az Jn ugy viselte sok jeles tudós emberek-nek értelmeket, elméjeket, hogy á melj Jrásokat az elõtt, vagy akkor rosszul magyaráztak, és jolmeg ne értettek, azok immár meg világosittattak; érte itt fõképpen az Papas Theologusokat ugymint Hyeronimust, Augustinust, Thomast, Cajetanust, Erasmust, és tõbbeket számtalanokat, kik kõzzül sokakk az õ Jrásokat egybe szedegette, és szóról szóra ki nyomtattatta Joãnes Georgius Droscheus S. S. Theologiæ Doctor, et Profess. Argentoratẽ, in libr. qui inscribitz: Detectio malæ fidei &c. Az meg emlitett Theologusok azért, az Sz: Jrásbéli locusokat ki edgyet ki mást, mellyekkel az Háromságk tudományát szokták állatui, mindmeg vilagositották és á mũ értelmünk szerẽt magjaráztak.

5.

21.

Calvinus

1. Calvinus János emélis tõbb derekas dolgott vitt véghez, mert mind az Õ, s. mind az Uj Testamentumbz, oly Locusokat magyarázott az mũ értelmünk szerént (kik közzül Aegidius Hunnius harminez nyolczat számlál elé egy helyt, elsõ irásába, az utánn annális tõbbet) hogy azokkal az magyarázatokkal, az tõbb locusokbõl võtt Argumentumokis mind meg bomolk és el romolk, mellyekbõl szoktak az õ Követõi az Háromságk tudományát támogatni. Ennek felette vadk ollya tudosokis, kik szabad nyelvel, nagj bátorságoson meg vallyák, hogy az Háromságk tudományát, és az Chris örök Istenségét az Aplok se ne prædikállották, se meg ne irták, hane az, tsak Traditioval álittatik: Az tudosok ezek voltak: Basilius lib. III. adversus Eunomium, azt Traditionak mondgja. Hosius in Confess. Petricow. de Fide Cap. 27. ait: Nos tres personas credimus, non quia Scriptura dicit, sed quia non contradicit. Igj tõbbenis soka mint az Nicæai Pũspõk, apud Theodoretum. lib. 1. Cap. 8. Ismét

Bellar

Bellarminus lib. IV. de verbo Dei, Cap. XI. Petrus Skarga Jesuita in disp. Ratisbonen. Hyeronimus a S. Hyacintho.

Ezeket bé akarvá fejezni azt mondõ, hogy én azokat igaz Keresztének tartõ, 5.
és hisse lenni, á kik ne értvé s. ne kõvetvén az Irást visgálo bõltsekk gjũmõltstelen Disputãojokat, sententiájakot, igazán és Keresztémul élk, el hiven amaz közönséges czikkelyeket mellyeket ide fellyeb meg jedzénk. Az edgyügyũ Kösség azért 12.
az tévelygéstõl és bálványozástól még szabadossab lehet az Kereszténi életk úttya valo járásra; mert õ ne érti, s. ne szokta azokat fesszegetni, az mellyekkel bé tõrik fejeket á nagj sũvegũ Papok és bõltsek; kik ellen 18.
mindenkor támaszt az Jn az alázatosok közzül, bátor szivũ, értelmes, jolélki ismeretũ embereket, kik az Istenk igasságát jozan és tiszta értelemmel hirdetik és prædikállyák, és mindz tévelygõ tudományok ellen annak igasságát õrizik és oltalmazzák.

VI. Milesz

1. VI. Miképpen azért az Igasság, mely sötétségbe kezdett volt borulni, az Irásokk tanulása, olvasása, és visgálása által nyilatkozott ki; ugy mik-utánna az Jn az világosságot meg engedte látnunk, szüntele azon útat nyomjuk, hogy az igasság el ne vétessék töllünk;
8. Olvassa á sz: Irást szüntele minde rend, akar Tanitó, akar halgató len, akar férfi akar asszony len, akar szolga, akar szabados len, ki ki azö tehetsége szerént, mert az Jn mindenk parantsolta; Lásd Deut. IV. 6.7.8. XXXI. 11.12.13. Esa. 34. 6. Joh. V. 30. Luc. XVI. 29. 2 Pet. 1. 19. Act. 17. ꝑ 11. 2 Tim. III. 15. Davidis azt mondgya, Psal. 1. Boldog á ki az Urnak törvényéröl gondolkodik mind éjel és nappal.

Proleps. Tudom azt Mondhatná valaki, hogj inne va az sok háborgás és visszálkodás az Keresztek között: De az nem igaz, mert az Irás senkit ne indit az háboruságra, hane inkább edgyességre és békességre: Azért ha az háborgók valoba és serénye az Irást olvasnák, forgatnák és követnék, senki más ellen fegyvert ne vonna. De más az oka;

bekél-

Békéllyünk meg minnyája az Istennel, és lészen békességünk: Mert ne ollya az 2. Ecclesiák dolga mint az Respublicának, mert az Respublicát az ellenség, és az fegyver el rontya; De az igaz lelki és láthatatla Anyaszentegyház az sok háboruságokba épül és gyarapodik, és az igaz hivekk azö háboruságokbáis edgyességek és békességek vagyon.

VII. Ha ki ezt az útat követed, az sok külömbözö Vallásoknak meg visgálásába ne tévelygesz, nemis 12. kell keresned Judicem Controversiae; ollya Birót ki néked az igasságot meg mutassa, hane te magad el igazit hatod magadot az igaz tudománykk fel találásába, minde ellenkezö tévelygések ellen; és ha hitelt adtz magadk, magad lelked isméretivel itiletet és törvényt tétetek minde Causákba, ha azt követed á mit hágy vala sz: Pál, 1 Thes. V. 21.22. Mindeneket meg probállyatok, á mi jó, azt meg tartsátok; Mindentöl az mi gonosznak láttatik, magatokat meg oltalmazzátok.

Ezeken

Ezeken kivül, hogy az Igasság mellõl mind ennyi tévelygések kõzõttis el ne essünk, semmi egyéb ne kévántatik, hane tsak az, hogy szentül, kegyesen, kereszténül élni ügyekezzünk; és kõnyörõgjünk:

Kõnyõrgés

Hogy az Igasság mellõl el ne essünk.

OH mü irgalmas, kegyels Atyánk, és Istenünk! Ki az te sz: Fiadk általa minket az tévelygésk sõtétségébõl ki mentettél, és az te nagy jovoltodból mü nékk vilagosságot támasztottál. Hálákot adunk sz: Felségedk, és Isteni nagy nevedet õrõmel ditsirjük, és magasztallyuk szüntelen, hogy minket az õrõk halálból uj életre meg elevenitettél, és az õrõk életk igaz Mennyei tudományával meg ékesitettél. Magasztaltassék Vr á te neved nemzetségrol nezetségre, hogy az te nagy irgalmasságod szerént, á mü rút vétkeinkert és háláadatlanságinkért minket õrõkös vaksággal ne büntettél, hane inkáb az vigyázásra intettél, és az Sathánk ellenünk való ártals szándékit mi nekk meg jelentetted.

Alázatoson

Alázatoson esedezünk azokáért mostá te néked édes Atyánk, adgy enk utánnais mindenkoron igaz bõltsességet mü nékünk, hogy az te társaság szenvedhetetlen egy Istenségedk igaz ismérèti és tissteleti kivül tévelygõ népekk, se egyéb bünösõkk utakõ soha ne járjunk; hane inkább, az te szerels Fiad által mü nékk ki jelentetett sz: Ismé-retedben élvén, éjel nappal az te törvényidrõl és parantsolatidról légye az mü elmélkedésünk, azokk tellyesitésébe, és kõvetésébe lén minden mü gyõnyõrüségünk. Te magad jól tudod Vr hogy igen gyarló edények vagyunk mü minnyájan; nyisd meg azokáért á mü lelki szemeinket, erõsitsed elménkk gyengeségét, hogy az te tsudálatos bõltsességedet essünkben veheszük; mivel senki ne tudgya Vr az te tanátsodat, hane ha te adandasz bõltsességet, és az te sz: Lelkedet el botsátandod az magosságból; az te bõltsességednélkül penig Vr az ember méltã kevésre betsültetik sõt majd semminek tartatik. Minekokáért adgyad Vr mü nékk, az te sz: Lelkedk igasságra és mindz jóra

igyekezzeget

igazgató erejet, és sz: igidk tiszta világos értel-
mére tanits meg minket, hogy az emberekk
hassontalan találmányokat, kikkel számtala-
non héjaban tisztelk tégedet, ne kövessük, ha-
ne az te sz: parantsolatidk egyenes útaiban
botlásnélkül járhaßunk. Te parantsoltad
Vr hogy az te sz: igidet hive meg örizzük,
Ne engedgyed azokáért édes Istenünk, hogj
az te Mennyei igaßágodk meg ismért ös-
venyéröl el idegenedgyünk, hane tenne ma-
gad igazgaßad az mü szüveinket, hogy tége-
det minden erönkböl köveßünk és szolgál-
lyunk. Légye á mü örökségünk az te beszé-
didk meg tartása, mely az embert meg job-
bittya és vigasztallya: Vigasztaly meg a-
zért Vr minket az te beszedédszerént, vala-
mikor nyomoruság miatt háborog á mi szivünk,
és el olvad keserüség miatt lelkünk, mert
tsak az te igiretedbe van minde bizodal-
munk, és téged várunk szüntelen.

Edes Atyánk, ki az te hiveidk örökös
oltalmat igittél, jollehet számszerént kevese
voltak ugymint sellérek, kik egy nemzetség
közzül más közzé mentek, egy országból más
országban, de mégis ne engedted hogy semi-

ártana ö nékiek, és érettek még az Kirá-
lyokotis meg dorgáltad, hogy az te megh
ként népeidet ne bántsák ne illeßék, és
Prophetaidk ne ártsak: Légye mostanis
Vr azon Atyai kegyeßéged az te hiveide
kik erötlenek, és igen meg fogyatkoztak;
Parantsoly ez világ Fejedelminek, és az
te hatalmas szóddal lágyitsd meg minde
hatals Kegyetlenekk az ö szüvöket, hogj
te hozzád meg térjek, és az te nagy hatal-
madot meg ismérjék, és ne üldözöi kerge-
töi, hane szárnyai légyek az te kitsiny
árva hiveidk, kik közzül némellyek büdösk
az kietle pusztákban; némellyek sötétség-
be, és az halálk árnyékába ülnek; némel-
lyek balgatagok léve, az ö tévelygésekk ú-
taiért, és az ö hamißágokért vaksággal
verettetk, o storoztatk. Könyöruly min-
deneke Vr Iste az te áldott sz: Fiadnak
nevébe, tekints alá az Mennyégböl, s. lásd
meg az te job kezeddel plantált szölödet,
mellyet tenne magad meg erößitettél va-
la, mely szintén ki vágattatik, és az rom-
lás miatt már alig álhat. Nyillyak meg
Vra az igaßágk kapui, hogy azel oszlott

nyáj te hoszád bé gyülvén, ditsirjẽ tégedet. Gyujts egy akolban az elszéledteket, gyogyits meg omnã fellyül Mennyei orvossággal az gonosztól meg sebhetett seregedet: nyisd meg az vakok szemeit, és az süketek füleit, hogy az õ veszedelmes úttyokat meg látvá, az üdvességk bátorságos õsvenyerẽ térüllyek; s. tégedet Sz: Fiad által igazán meg ismérjenek, féllyek, tisztellyek, és õrõkké magasztallyanak, Amen.

Hétfõi III Elmélkedés

Az Eleven Hütrõl

I. Ez elõtt elmélkedénk az

13. Vallásról; de az Vallás ne lehet semiképpe Hütnélkül; miképpe hogj hütnélkül senki Jnt elõtt kedves ne lehet, Heb. XI. 6. Hinni kell ank az ki Istenhez járul &c. holott annyit tésze Istenhez járulni, mint az Jnt szolgálni, Cap. VII. 25.

19. Az Jnt pedig azok keresik, kik az on az útonjárk, az mellye az Jnk kegyelmét nyerhetik, Deut. IV. 19. Jere. XXIX. 13. Zach. VIII. 21. 22. Amos. V. 4 Psal. XL. 17. Az gonosz nem keresi, Psal. X. 4.

Jnne

Jnne azért két rendbéli Hüt származik: Az edgyik Hüt az, mellyel minden Keresztény, akar jámbor, akar gonosz lén, el hissi hogy va Jn, vagyon Chrs, és hogj á meg holt, és fel támadott, s. él; és hogy va õrõk élet, mellyeket mind hiszk meg az ordõgõkis, Jac. II. et alibi. Az másik Hüt tsak azoké, az kik az Jnt tellyes szübõl lélekbõl keresik, az az, á kik minde tehetségek szerént az Jnt szolgállyák, és kedve s. parantsolattya szerént élni ügjekezk: mert azt mondgya Chrs Vrunk, Matt. VII. 21. Ne minde á ki azt mondgja néke: Vra, Vra! mégye bé Menyországba, hane á ki tselekeszi az én Atyámnak akarattját. Lásd Jac. II. 14. Joh. XV. 7. 10. 11. et Cap. XIV. 21. 23. 24. Rom. VI. 1. 2. VIII. 5. 6. 13. Heb. VI. 6. X. 26. 27. 28. &c. Az ki azért Jnbz igaza hisze; akarattyátis tselekeszi az Jnk, nemis vonagattya magát attol, se ne kételkedik benne lehessené meg vagy ne az Jn akarattyák követése; Lásd mit mond Sz: Péter Apl 2 Pet. 1. 3. 4. Jnné érted minémü lén az hüt, mely által az Chrsk boldog országába mehetünk; mert az á hüt egybe kaptsoltatik az igaz

Isteni

Isteni szolgálattal, felebarátunkk tökéllétes szeretetivel, és minde igasságra való tellyes ügyekezettel, jamborsággal.

II. Oh ki sokan itélik azt magok felõl, hogy elég hũtõk va, mert el hiszik hogy meg holt az Chrs az Választattokért; soka gyülnek egybe, és halgattyák egyenlõképpe az tòrvényt, és akark á hivek kõzzé számláltatni. De azt mõgja Chrs Vrk Mat. 5. Boldogok á kik ehezik
11. és szomjuhozzák az igasságot: az mit sz: Péter tellyes tehetséggel való ügyekezetb mond, azt Vrunk igasságk szomjuhozá-
14. sák mondgya: Ha azért elég hũtõd van, felely meg: Erzedé magadbz, hogj ollya ige szomjuhozod bé tölteni az Jnk mindz akarattyát, mint valahra kévántad az vizet szomjuságodba? Azt mondgya Chrs Vrk. Mat. 6. Gyüjtsetek kéntset az Mennyékbe: Vallyon te kévánodé annyira az Jn országát, mint az fósvény ember az Aranyat? Vigyászsé arra mind éjjel nappal hogy kedvébe lehess az Jnk? Eleted folyásának valamellyik esztendejét forditottadé egészsze az Kegyes Jnes életk tellyes erõddel való gyakorlására?

De

De lássuk minémü hũtõd va az békes- 1.
séges tũrésre: Ha valaki téged boszszuval illet, ne kévánodé azt vissza boszulni? Ha valaki egy felõl arczul verend, vallyon készebb vagyé az másik orczádatis oda forditani inkább, hogy sem mint néki gonosszal fizetni? Ha ki tégedet tòrvenybe akar hini és meg kárositani, vallyon készeb vagyé más kártis vallani inkáb, mint se tòrvénykezéssel felebarátodk gyülölségét nevelni, vagj néki kárt szerzeni? Ügyekezelé ank meg maradására, üdvességére, á ki néked veszedelmedre ügyekezik? Ha ezeket tselekeszed ne kételkede benne hogj va igaz hũtõd. Ezek á Hũtk igaz Probái.

Mondanád: Hiszek az Jnk irgalmasságába, mely által minde üdvezülhet: Felelet: Ugyanis az üdvesség Rc 19
tsak az Jnk kegyelmébõl adatik, mert semmi igasságunk, se jóságunk azt fel ne éri, s. meg ne érdemli, Rom. 8. v 18. 2 Cor. IV. 17. Mert ha mindent meg tselekeszünkis tsak haszontala szolgák vagyunk; Luc. XVII. 10. De midõn igy gondolkodol, veszedé eszedbe, hogj az

Iste

1. az Jn irgalmassága mellettis tselekedned
kell azt á mivel tartozol? Es miképpen
hiheted el hogy kõnyörül te rajtad, ha
azt ne tselekeßed á mit kévá te tõlled
ollya ki mondhatatla nagy jutalomert?
6. 1 Cor. II. 9. 2 Cor. IV. 17. Ne lehet ank semmi-
képpe épp hũti, á ki tsak az Jnk irgal-
masságába hisze, parantsolatik, igire-
tik és fenyegetésinek ne hisze. Lásd ide
fellyeb á Jn kgtmességérõl valo elmélkedést.

Azért azt kérde te tõlled: Az Sidók
üdvezülhetnéké? Mert az Jn irgal-
masságába ige erõsse bizk, jollehet ne
hißk az Chrsbz: Erre azt felelnéd: Nem
üdvezülk, mert õk az Chrshoz ne ragaßkod-
nak, hane meg vetik: De én azt kérde:
Mitsoda ragaszkodni az Chrshoz? Azt fe-
18. lelnéd, hogy hinni az Chrsbz? Hát ha az
Sidók el hinnék, hogy az Chrs len az Mes-
sias, és õ érettek meg holt és fel támá-
dott, elis jõ az itiletre; de mégis ez mel-
let tsak az Moses törvénye ßerént él-
nének, és az Chrs törvényét soha se tseli-
kednék, üdvezülhetnéneké, vagy mit
itilß felõlle? Ragazkodnánaké igazá

az Chrshoz

az Chrshoz? Igy gondolkodhatól á Törökök,
felõl, és egyéb pogányok felõllis, kik tsak
hidgyek az Chrsbz, akarki törvényét kõves-
sék, az te hũtõddel minnyája üdvezül-
hetk. De én azt mondom hogy lehetetle 5.
dolog hogy abba igaz hũt lén valaki az
Chrshoz ne ragaszkodik igazá, az az, törvé-
nye és parantsolattja ßerént ne él: Es az
ollya hũtõt ne inkáb mondhatod Hütk,
mint az holtat emberk, mert az igaz hũt
ßeretet által munkálkodik, Lásd 1 Cor. 13.
v. 3. 4. Immár azért lássad edgyenkent, ha 12.
fel találodé ezeket magadba, énis el
hisze hogy va ßereteted, va hũtõd. Ha
penig azokat magadba fel ne találod,
vald meg hogy még mintse semmi hũtõd,
és semmi vagy, és még ne tudod s. ne is-
méred az Chrst, az Chris ne ismér tégedet,
ha el jõvén hũtõt ne talál te benned, ut
Mat. VII. 27. XXV. 12. Luc. XVIII. 8. Joh. 15.
v. 1. Rom. VIII. 1. 1 Joh. 1. 5. 6. 7. II. 4. 5. &c.

Bizony hane tudom mely nagy tsudá- 22
kot tselekednélis az te hũtõddel, de az
tégedet meg ne tarthat, meg ne igazit-
hat: Mert még az hamissak, az kárhozat-
ra menendõkis tsudákot tselekeßnek,
Mat. VII. 22. Meg Judásis, Mat. X. 1.

mégaz

Még az hamiss Prophetákis, Deut. XIII. 1. 2.
Mat. XXIV. 24. Csak ank hũti azért fogana-
tos és ũdvességes, az ki enged az Jn és az
Chrs akarattyák: Mert azt mondgya Chrs
Vrk Mat. VII. 24. 25. Valaki hallya én tõl-
le az én beszédimet, és azokat meg tartja,
hasonlitom azt az bõlts emberhez, ki az
8. õ házát épitette az kõszikla, &c. Kitso-
da az á bõlts ember? Bõltsek voltanak
azok á kik hũtk általla igasságot tse-
lekedtek, az igireteketel võtték, Heb. XI.
33. Bõltsek azok, kik az bálványo-
zok kõzõtt, és az hamisságba borult fi-
ak kõzõttis meg tartyák az Jnk para-
tsolatit, és az Jésusk hũtit, Apoc. XIV. 12.
Bõlts az az ember valóba, az ki ne a-
kar kũlõmbe az igazak és hivek kõzzé
számláltatni, hane ha igasságot tseleke-
19 szik, 1 Joh. III. 1. De mũ ne akarunk á bõl-
tsekkel az kõszálra épiteni, hane az bo-
londokkal tsak fõvenye épitũnk, Mat.
VII. 27. Halvá az Jn szavát, szũveinket
meg keményittyũk, Psal. XCV. Heb. 3. 7.
24. Õrõmest hiszszũk hogj meg jelent az Jnk
ũdvezitõ Klme minden embereknek,

Tit. II.

Tit. II. 11. De á mi ott kõvetkezik, hogj meg
tagadvá az hũtõtlenséget, igazá, kegyé-
se, és mértéklétese éllyũnk ez jelé valo
életbe: ezt oh mely kevese hiszik! Eze-
ket õrõmest az Chrsk vállára adgyák, ne
akarvá hordozni az keresztet. Oh mely
õrõmest hallyák, ~~Rom~~. Rom. IV. 7. Boldogok
á kikk meg botsáttattak az õ hamisságok;
De meg se gondollyák hogy nékik szolla-
na az másik rész, mely az hivekk szũksé-
ges: Psal. XXXII. 2. Kikk szájokba ne
tálaltatott álnokság, Esa. LIII. 9. Apoc.
I. 4. 5. Eph. V. 27. El hiszik õrõmest hogj se-
mi kárhoztatások nintse azokk kik az
Chrsba vadnak, Rom. VIII. 1. De keserũnek
teczik á mi ott kõvetkezik utánna, hogj
azok vadk az Jesus Chrsbz, kik ne test
szerént, hane lélek szerént járk. Az õ-
rõmbe kész minde aratni, de ne kévá-
nyuk kõnyhullatással vetni, Psal. 126.
Azért ne tsuda bizony hogy az igaz hũt-
be és Vallásba ige kevese vadk; ez
világi élethez szabott tudományk pedig
nagy sok kõvetõi vadk: Vr ki adot hi-
telt az mũ beszédũnkk? Esa. 53. 1. Egj
Thais nevũ parázna asszony az zal

dũtsék

dūtsekedet Athenas Várossába, hogy
tōbb kōvetōi volnák néki mint Socra-
tesk: de ne tsuda, mert az testi buja
gyōnyōrūség tōbb emberekk haltja meg
azō sziveket mint az szép Virtus á lelki
jóság, mellyeket Socrates tanit vala:
7. Igy az Igaszágotis az tévelygōk, és esz-
telek azért vetik meg, hogy ank ige ké-
vés kōvetōi vadk, se Királyok, se Csá-
szárok azon á hūtōn mintsek. Jovini-
anusk Romába ige sok tanitványi va-
lák, kik igy ir Hyeronimus lib. II. adver-
sus Jovinia. Cap. 43. Ne dūtsekedgjél ab-
ba hogy sok tanitványid vadk; az Jnk
Fia Judeábz tanitott, de tsak tizenket
tanitványa volt: Az Sajtót (ugymond
az Prophetia) tsak egyedūl tekerte: Esa.
LIII. 3. Ō az szenvedésbe tsak egyedūl ma-
radott, még az Péter álhatatosságais ak-
kor meg felemlett vala: Az Pharisæu-
sok tudományát penig az egészsz nép di-
tsiri vala, holott az Chrsra minnyájan
igy kiálták: Feszits meg, feszits megh;
mintse Királyunk, hane tsak Császárunk.
Igy ne az Virtust, hane az Vétkeket

kōvettjük

kōvettyūk, se ne az Christus Jésust, hane á
bujaságk és tobzodásk Mésterét, Epicurust.
Nunqm tambenē cū rebus humanis actū est, ut
optima plurimis placuerint. Lásd megh
Mat. VII. 14. 15. et Luc. XIII. 23. &c.

III. De mū tudván azt kik

hittūnk 2 Tim. 1. 11. 12. Kinek azō ismérety 7.
nagyobb ez világk barátságánál; és meg 8.
gondolva hogy mū Mennyei Polgárok
vagyunk, és az Jnk minde szenteivel, és
az sok ezer Angyalokkal va az mū tár-
salkodásunk, Phil. III. 20. Heb. XII. 22. 23.
Ugy kell járnunk, hogy azokk az boldo-
gokk azō társaságokban meg marad-
hassunk. Tudom azt, hogy sokan lehe- 15.
tetlenk gondollyák lenni az ollya Hitōt,
mellyet az Irásokból meg magyaráz-
tunk, és mivel hogj lehet etlenk vélik
lenni, semminég nemis ügyekezk ank
meg szerzésebe: Miképpe áki ma-
gával el hiteti hogy ige sok kárt vall
á kereskedésbe, és semmi hasznot ne ta-
lál, mert vagy tolvajoktól meg fosztа-
tik vagy egyéb akadállya találkozik;
ez illyenbékét hágy az kereskedésnek,
és semmit ne kōlt réa, se ne fárad u-
tánna: De ellenbe á kinek va nagy

temérdegi

1. reménsége, és bizodalma hogy az akadá-
lyokat meg gyõzheti, el indul, és seré-
nye dolgahoz lát, és minde terhesbajos
akadályokon által verekedik: Illyen
ereje van az Kereskedõ rendekbenis
6. az Hütnek. Az tanúló Iffiakis el hi-
szik, hogy az tisztességes Tudományhoz
hozzájuthatk, azokáert éijet s. Napot
edgyé tészk, ehezk és szomjuhozk, hevet
hideget türnek szenvedk, hogy tudománt
szerezhessek: Látodé mely hasznos e-
zekbenis az hüt? Hát az Vitézek mit
ne tselekeszk az Nyereségért? Men-
nyit vigyázk az Vadászok éijel Nappal
15. egy kevés hasznonért? Mind ezeket az
hüt tselekeszi; mely ha ollya erõss az
kevés hasznonbz és nyereségbe mely tsak
18. világ szerént való; bizony ne keveseb
erõt ád ank á kibe va az õrõk életnek
keresése. Sok példát olvashatui, Heb.
XI. Cap. toto. Ell kell azért elsõbz
te nékedis hinned, hogy mindent végbez
vihecz Jnk segitsége által, melybõl az
Jste ád kinek kinek az õ szüksége szerént
mint fellyeb meg tanulók Cap. de Sfru S.

Az utá

Az után semmit ne napolvá, se ne halo-
gatvá kezdgj hozzá, és vetkezdle, s.
tedd félre mind azokat valamellyek té-
gedet az üdvesség útába meg gátolhat-
nák: Azt mondgya Chrs V. hogy az hi- 5
võnek semmi ne lehetetle, Mat. XVII.
& 20. Marc. IX. 23. az [illegible], á ki hiszen, 7
valami jó, üdvességes, és Jn akarattja
szerént valo, ank véghez vitelére eleg-
séges erõ szolgáltatik Jstentõl.

IV. Az Jsten ugyá nagyobb 11
erõt adott az Aplokk az Csudatetelre
mint mü nékk, mert miképpe hogj sem
Josue, se Jeremias, se Esdrás, se Ke-
resztelõ János tsudákot ne tselekettek,
mivel hogy az Moses törvénye immár
eléggé meg erõssittetet vala tsudaté-
telek által; Ugy mü nékkis mosta ne
szükséges az Csudatétel az Evangyeliumi
tudományk és Vallásk igasságának bi-
zonyitására, mert az eléggé meg vi-
lágossitatot az Aplok Jrásiba, s. con-
firmáltatottis bõségese. Epipha-
nius azt mondgya Tom. 1. Hæres. 48.
Hogy az Jn immáron bépetsételte

az

Ecclat, és bé töltötte azt erökkel. Gregorius Homil. 24. in Evang. Hogy az hütbe nevekednék az sokaság, azt tsudatételekkel kell vala táplálni; mert mikor élö fát plántálunk, tsak addig öntözzük, mig az földbe meg gyükerezik, és vastagodik; mihelyt az meg lésse, ne szükség többé öntözni: Ugyanis, az Chrs tudománya oly tudomány, hogy ank erösségére még az természet szerént valo közönséges böltsesség és értelemis elégséges okot árgumentumot szolgáltat. Nemis kévántatot az pogányoknál az Csudatétel, hane tsak az Sidóknál, 1 Cor. 1. 22. Kikk az Jn Csudatételekkel szokott vala Prophetákot küldeni, mikor valami uj, és hallatla dologra akarná öket inditani. Az Keresztének ugya gyalázatul tulajdonitotta rége mind amaz hüttöl szakadott Julianus, mind egyéb pogányok, hogy tsudákot ne tselekednék, mint azelött az Aplok; De igy felelt meg nékik Augustinus: Posse quidem dicere, necessaria fuisse

Prodigia

prodigia priusqm crederet mundus, ad hoc ut crederet mundus: Quisqs autem adhuc prodigia, ad hoc ut credat, inquirit, magnum e ipse prodigium, qui mundo credente ō credit. Ugyanis tsak szokásba jöne az Csudatétel, és ne lenne semi foganattya, ha mind ez máj napigis fen tartana. Nemis lenne külömbség az hütbe az jók és az gonoszok között, ha hinnék azt á mit szüntele látnának. Most tehát az Csudatételek semminnég ne kévántatk, és azokbol nemis teczik meg ha vagyone igaz tudománya vagy mints ank, á ki tsudát tésse. Mert fellyeb meg értök § II. hogj meg az hamiss Prophetákis tehetk tsudákot. Author Quaestionum ad Orthodoxos, in Quaest. 5. azt mondgya hogy, ha á tsudatétel az igaz vallásk jegye és bélyege volna, sohra Chrs V. ne itilte volna méltatlanokk az ö vélle valo maradásra azokat, kik ezt fogják mödani: Vr, ne az te nevedbe tselekedtünké nagy dolgokat &c? Mat. VII. 22. Mely locust magjarázva Maldonatus

Jesuita,

azt mondgya hogy még Judáskis á ki árúló lõtt, adatot hatalom az Csudatételekre, Mat. x. 1. Luc. 10. Saul akkoris prophetált, mikor az Vr tõlle el távozott volt, 1 Sam. xix. Az Bála szamára emberi nyelve szollot. Nu. 22.

V. De térjünk vissza arra á hütre, melyk ereje va arra, hogy mindent véghez vihessünk valamit kéva az Iste mü tõllünk, kinek ereje mindeneket ajadékozott mü nékk mellyek az életre, és az Isteni szolgálatra valók, 2 Pet. 1. 3. Nemis hágy el minket, ha mü el ne hadgyuk õtet, 1 Pet. 1. 5. Azért tsak hidgyünk valóba az Vr Jésus Chrsba, ki azt parantsolta hogj tagadgyuk meg mü magunkat, kétségnélkül meg gyõzhettyük ez világot; 1 Joh. v. 5. illye igék vadk: Kitsoda az, á ki meg gyõzi ez világot, hane á ki hissi hogy az Jesus Jnk fia len. Fellyebbi ℣ 3. 4. igy szoll: Ez az Jni szeretet, hogy azõ parantsolatit meg tartsuk és azõ parantsolati ne nehezek, mert valaki Istentõl születtetet, meg gyõzi ez világot, és ez á diadalom mely meg gyõzte ez világot, (t. i. az tü hütõtõk). Ugyanis az ki hüttel, az az nagy õrõmmel, jó kedvel,

és nagj

és nagy bátorsággal fog dolgához, melyk 1.
jutalmát remélli, azt könnye véghez viszi, s. ugya dütsekedik benne, ha szintén kárt vagy nyavalyát szenvedis: lássad mivel dütsekedik sz: Pál 2 Cor. iv. 4. et 7. et Cap. xi. 24. 25. Illyeneket szenvedtek az Aptok, noha õkis ollya gyarlo edé=nyek voltak mint mü, lásd 2 Cor. iv. 7. 8. Látodé hogy az Aptok azõ tseréphez hasõlo erõtle testekbenis mind véghez vitték á mit Jn kévánt õ tõllõk, azt penig az jutalomért õrõmmel tselekedték, Rom. 5. ℣ 3. Mindent tselekedhete (ugyd sz: Pál) az Chrs által ki engemet meg erõssit, Phil. iv. v. 3. 14. Eph. iii. 20. 1 Cor. vi. 19. 2 Cor. ix. 8.

VI. De hogy á Chrs tõrvé- 16.
nyét ollya nehézk tartyuk, ennek ne egyéb az oka, hane hogy magunkot szerfelett szerettyük: Azt mondgja Plato, hogy az embert az maga felettéb való szereteti meg vakittya, és az igasságot magák utánna tététi. Azért Chrs Vrk mint bõlts Mester, ki akarva ezt az magunk bolond szeretetit tõrleni (mert stultus et improbus hic amor e,) azt mondgya

sz: Mathenál

Cz: Mathenál, Mat. x. 39. Hogy á ki meg
tartya az ő életét, el veszti azt: Mellyel
3. azt jelenti, hogy valaki azt itéli hogy ma-
gát s. életét meg tartya meg tagadván
az Krſt, és az Krſ kedvéjért az halált fel
ne vállallya, az az ember valóba el veſz-
ti az ő lelkét. Fel kell azért magunkban
termünk, hogy magunkot felette-b ne ſze-
ressük, mert magunkot azzal á Szeretet-
tel meg ölljük, Lásd Mat. xvi. 24. 25. 26.

Obj. De mondanád: Nehéz dolog ige
az embernek ő magát meg gyülölni; Felel.
13. Re Ugy vad: de tudodé mely nagy és nehéz
dolgokat viſznek végbe soka egy kis
jutalomért? Itt penig az jutalom igen
nagy. Az Krſ azt kévánnya hogy tagad-
17. gyuk meg magunkot, Matt. xvi. 24.
az az, hogy semmit az Krſ törvénye el-
lé ne tselekedgyünk azokétül-ſzül á mit
kévánunk, javallunk, és az mibe gyö-
nyörködni szoktunk. Láddé ne parantsol
lehetetlé dolgot. Még az buja életü
emberis meg türtet heti magát, hogy tsak
szolgája előttis buja kévánságát nem
követi: Az Jó szemei előtt miért ne

bzelők

tselekedhetnél teis hasonlót? Ha az Bi- 1.
ró parantsollya hogy kelly fel aſztalod-
tól mikor kedvedre mulasz, keſs vagy
fel kelni: Az Jnte parantsolattyára ol-
lyant ne tselekedhetelé? Látodé mely
igé álnok és reſt vagy az Jó utaiba.
Ne veſsédé eſzedbe hogy az test ő intéz 7
ollyá mint egy hitető parázna aſszony-
állat, Prov. vii. mely az embert gyönyö-
ſködtetvé, és el áltatvá, magához kap-
tsollya, vétkekre indittya, és az vét-
kekből fel kelni ne hágyya, mind ad-
digá mig ne lelkedet meg öli. Semmi
mintse hat nagyob és halálosab ellen-
sége az embernek mint az maga teste; mely
ha gyeplőre botsátod, mind addig tusa-
kodik az lélek ellé, migté halált szerez
anek. Gal. v. 17. Rom. viii. 12. 13. Ugy vad Prove
hogy valóbá az ember az maga testét ne
gyülöli, hanem inkább neveli és táplál-
lya azt, Eph. v. 29. De miképpé az Atya 21.
gyülöli az ő fiát á kit szeret, az az, á
nek tsintalanságát el halgattya;
Prov. xiii. 24. És miképpé magunkot
szeretvén inkább, mint az Ur Christust,

elveſs

1. elveszünk, Mat. X. 39. Prov. XXIX. 24. Ugj az testünket fenyitéknélkül szeretvé, és zabolanélkül tartvá, ne igaz szeretettel szerettyük, hane inkáb az utolsó Napra mind ánk, s. mind az lélekk veszedelmet ho-
6. zunk. Vegyé eszébe azért az háladatla test, hogy az lélek ne veszedelmét, hane jovát, és õrõmét kévánnya néki, mikoron õtet feddi dorgállya, sanyargattja; és az õ kévánságiba, szándékiba és tanátsiba elé menni ne hadgya, Lásd Rom. VIII. 23. Heb. XI. 35. 1 Cor. VI. 13. 14. XV. 42.
13. Luc. XXI. 28. Eph. I. 14. IV. 30. Ugy vá hogy ne lehet az testet meg halálositani, és fájdalomnélkül meg birni; de á mint mondgyák: Ut corpus redimas, ferrũ patieris et ignes: Mikor az fene valamellyik tagodba belé esik, inkáb el szenveded az te testedk sütését és vagdaltatását, tsak az egész tested egyébüt épségbe máradgyon: Miért ne tselekednél hasõlót az lélekk tellyes váltságáért, és az testk meg maradásáért? Bizony á Chrs azt parantsollya hogy ha á te szemed tégedet meg botránkoztat, vájd ki azt, és vesd el te tölled, mert jobb hogy egy á te tagaid közzül el vessze, hogy se mint az te egész

te egész tested pokolra vettessék; Es ha á 1.
te jobb kezed meg botránkoztat, vágd el, és vesd el tölled; mert jobb te néked hogy egy á te tagaid közzül el vessze, hogy sem mint az egész tested az gehennára vettessék.
Mat. V. 29. 30. Ez az Chrs akarattya, hogy 6.
az testi gonosz kévánságoktól és éktelenségektól meg kell magunkot oltalmaznunk, mely ha külõmbe meg ne lehetne, meg szemünketis ki kellene vájnunk;
mint egy Hetruriabéli Iffiu tseleke- 11.
dett, ki orczáják bõrét kõrmeivel leszaggatvá, minde ékességét meg rutitotta, hogy az asszonyiállatoktól bujaságra ne gerjesztetnék. Hasonlokép pe egy A- 15.
lexandriai fõ Pap, ki sz: Mark Evangjelista utá következett vala, maga szemét ki tolyatá, midõn szemei nézése által bujaságra valo gerjedezését magábann érzette volna. Democritus maghát meg vakitotta azért hogy az asszonyiállatokra véteknélkül ne nézhetne, és ige neheze állan á meg hogy kévánságának ne engedne, mely orvossággal mértékletességnek Mestere lõn. Ide nézvén Tertullianus igy ir in Apologetico suo:

Democritus

Democritus excoecavit seipsũ; At Chrãng
salvis oculis fœminã videt, animô adversus
libidinẽ coecge: Democritg meg vakitotta
magát az bujaság elle; de az Keresztény
ember ép szemmelis meg nézi az aszszonyi-
állatot, de azõ lelkét az bujaság ellen
7. meg vakittya. Ugy kell azért hordoz-
nunk az testet (mely Seneca mondásasze-
rént citõ rebellat, hamar pártot ũt az
lélek elle) mint az fel rugo szamárt vagj
lovat, mely gazdája ellen fel emeli lá-
bát hatsak hizlallya s. kõnnye tartya,
és otta otta koplaltatással és ostorozás-
sal maga kezéhez ne tanittya, s. szoktat-
15. tya. Azételt italt tellyességgel meg ne
vonhatni tõlle, de halátod hogy tobzodni
kévánkozik ne engedgy néki, hogy ne
18. rugodozzon az lélek ellen. Haragra inge-
relé á te tested? Az lélekk zabolája lén
az te hatalmadba, hogy ne oknélkül, s.
ne módnélkül, s. ne tovább haragudgjál
22 az Napk el nyugovásánál. Szorgal-
matoskodol hogy le mivel élned; szũk-
ség az; De egy az szũkségesb; légy kész-
séggel azért, hogy ezért az edgyért min-
denkor le rakhassad, testedet s. lelkedet
emésztõ

emésztõ haszontala szorgalmatosságodat.
Bankodol; Ne lehecz annélkül ez sira- 2.
lomk vòlgyébe; de az bánatot gyõzd
meg az lelki vigasságokkal. Neis an-
nyira bánkodgyál vagy nyavalyádon
vagy károdon, mint azon hogy te vét-
keztél, és háládatlanul haragra inditot-
tad magad elle az Jne. Ha illyene-
ket tselekeszünk, ugy lészünk állandók
és probáltattak az hütbz, Col. 1. 23. 2 Cor.
XIII. 5. Rom. XVI. 10. XIV. 18. 2 Cor. X. 18. Jac. 1. 12.

VII. Az állandó Hüt penig 12.

az Jvságos Cselekedetekbz meg ne fá-
rad, Gal. VI. 9. Es az Jn útaibz meg ne
áll, hane elébb elébb mégye, miképpe
amaz jo hadi vitézek, kik valamigh
ellenségeket meg ne hodoltattyák
s. el ne birják, mindẽ elébbi jeles, di-
tsiretes, és gyõzedels vitézségeket
semminek tartyák és vélik; mint
Julius Császár: Nil reputans actũ, dũ
quid super esset agendum. Illye vitéz
volt, s. igyis vitezkedett sz: Pális az
lelkiekbe; 1 Cor. IX. 25. 26. 27. Phil. III. 14.
Egy dolog va; az mellyek háta megett &c.
Ez illye

1. Ez illyé hűt bizonyára miképpé hogy ne mindeneké, 2 Thes. III. 2. Mert ne mindenek tselekeßik azokat, mellyeket az az élő hűt kéván: Ugy ha hol vá, igé nagy tudákot tselekeßik, mert az bűnbé meghholtat meg elevéníti, az meg rakult lelket meg világosittya; az veßedelés utakon, az sok nyavalyák és nyomorúságok között, örömet, bátorságot, és bőséges vigaßtalást ßerez, az hűtőtlent meg igazittya; és több ezekhez hasonló dolgot vißen véghez mű bennünk.

13. VIII. Mint hogy pedig ez illyé eleve hűt ne emberi erőtől való, hanem Jnd ajándéka, Eph. II. 8. Mert azt az Jndoltotta mű belénk, ne valami Philosophusokt találmányok és tanitáßok által, hanem az ő ß: Fiának tanitáßából, halálába, feltámadásába, és az ő igiretibé meg mutatott hozzánk való kimondhatatlá ßerelme által, Joh. III. 16. Phil. II. 29. 1 Pet. I. 18. 19. 20. 21. 25. Ezokáért, mélto és illendő dolog, hogy az mű Urunkt Jnkt minden ßűntelé imádkozzunk, hogy az mű hitünket nevellyé

és öregbitse mű bennünk. Ezek ßerént minden nap meg próbállyuk, ha vagyné igaz és eleve hűtünk: Mineképpé ádgyunkba le fekünnénk, az ß: Pál intése ßerént ßámot vévé magunktol, mint jártunk el az Jnk dolgaiban, mint vallami Sáfárok, Luc. 16. Azután könyörögjük: 1 Cor. XI. 28. 31 Gal. 6. 1 1 Cor. 9. 2 Psal. 16.

Estvéli Imádságh.

Örök Mindenható, Jgaz. és áldott ß: Ur Jß! Mű Urunk Jesus Christ dűtsőséges ß: Attya, ki parantsoltad hogy az setétségből világosság lén, és az fényes napot munkára, az tsendes éjszakát pedig az meg fáradtakt nyugodalomra rendeltéd kegyelmesé. Mű szegény bűnös népeid, kiket ß: Fiad által Atyai gondviselésed alá fogadtál, mostani estvéli áldozat helyett az te ß: szinedé eleibé mutattyuk mű magunkat, és az földnek porái ig magunkot még alázvá, igaz hűtbéli nagy örömmel áldgyuk és felmagaßtallyuk dűtsőséges nagy nevedet, hogy minket ez mái napon, sőt tellyes életünkbé minden testi lelki veßedelmektől

2 Cor. 4 v. 6.

még mentettél, és á mü Keresztémi hivatalunkra mü nékik üdöt és egésséget szolgáltattál.

Mélto vagy Vr hogy szüntelen valo ditsiretekkel áldgyunk tégedet, mert végheteten azte mü hozzánk valo kegyelmeséged; Te voltál á mü gondviselö Atyánk születésünk orájától fogva: Te adtad mü nékik az te üdvözitö isméretedet, te oltottad mü belénk az igaz hütöt, mely ált al minde nyavalyáink és haboruságink között vigasztalás minket. Jollehet pedig néha még ostoroztál, és bünéinkért még látogattál, minadazon által azért ne beszüs állo haragodból, hanem buzgo szeretedböl tselekedted müvelünk, hogy az el fájult és még veszett világgal edgyütt el ne veszszünk, hanem hogy az bürnek mély álmából felserkenvén, á te félelmedbe kegyesed, igazán és mértékletese élnénk ez jelen valo világban. Nem vötted el Vr soha mü töllünk az Atyai szüvet, és ne hadtál minket erönk felett kisértetnünk, hanem még az te látogatásid közöttis mü reánk kegyes szemmel tekintettél, és az te meg keseredett népedtk vigasztalást küldöttél: Felkiáltottunk te hozzád, és minket meg szabaditottál, mert közél vagy Vr az törödelis szivekhez, és még tartod á meg keseredett

Psal. 34. 19.

lelkeket.

lelkeket. Mü pedig Vr ditokra volnánk méltobbak, hogy semmint irgalmasságodra, és ne áldásodat, hanem haragodat érdemlettük, mivel az te dolgaidat tsalárdul tselekedtük, és az te nevedtk káromlására az idegenektk okot szolgáltattunk; Mert jollehet az te sz: Pásztorságod alá adtuk magunkot, és nevünket sz: Fiadk Zászloja alá be irattuk de mind ez máj napiglanis igazán te hozzád meg ne tértünk: Noha tégedet Atyánktk ismértünk és hittunk, de mü igazá tégedet ne szerettünk, sö lelkünket erösö de te hozzád ne kaptsoltuk: Tégedet Vrunktk mondottunk, de se akaratodnak ne engedtünk, sem ugy az mint mü töllunk kévántad, tégedet nem tisteltünk, és ne féltünk. Pœnitentiára, és sz: életre hittál s. válaszottál minket, de mü mind ez ideiglé sz: hivatalodat megh nevettük, semmik alitottuk. Gyorsak voltak á mü lábaink az vér ontásra, és ne tudtuk az békeségtk útát: Alnokság volt á mü szivünkbe, rágalmazás szájunkban, bujaság és fajtalanság erköltsünkbe, és ne volt Jsteni félelem semmi tselekedetinkbe.

Jer. 48 v. 10.

Rom. 11 14. 15. 17.

De oh kegyes könyörülö Jstenünk és Atyánk, kinek irgalmassága felyül mullya

azma

az magoss egeket, Könyörgünk alázatos
szívvel is: Segéllyed, hogy a mikeppe szerelmes
áldott Fiadban mind ez ideig kedvezvél mi-
nékünk, ugy ezutánis tekints kegyes szemmel
mindenkoron mi reánk: Mert ha az mi bű-
neinket még tartanadod, Ur kitsoda maradh-
hat meg? Még vallyuk Ur hogy tellyes é-
letünkben segédedet hitetlenül sokképpen
meg bántottuk, mindazonáltal ha bűnösök
vagyunkis, ugyan tsak te népeid és szolgáid
vagyunk, és tsak tebenned bizik az mi lel-
künk, hogy még megvalasztassunk: Mentsd
meg azért Ur a mi lelkeinket az rettegé-
sektől, mellyek sok bűneink miatt háborgat-
nak minket; mert te vagy a mi Vigasztalónk;
minden nyomoruságunkban tégedet várunk.

Azokáért ez reánk következő ezazakat
idejénis tsak az te Atyai oltalmad és szent
gondvis elétted alázzuk nagy lelki bizo-
dalommal, mind mi magunkat, s. mind pé-
nig szerelmesinket, és minden felebarátinkot;
Vigyázzak az te szemeid mi érettünk, és
sz. fogyalid által oltalmazz minket lel-
künkbe, s. testünkbe minden veszedelmektől.
Őrizz Ur minket minden romlásoktól, nehéz
betegségektől, hirtelen haláltól és kárhozattól.

Hogy

Adgy örömet és vigasztalást az mi lel-
künkben, hogy a te jovoltodból éjjeli nyugo-
dalmunk tsendes és bátorságos lehessen.
Veszed Ur örök feledékenységben szerelmes
Fiadért, minden eszeteglen valo tettünk és
nyilván tselekedett álnokságinkot, hogy
még az mi nyugovo ágyunkbanis, és va-
lamikor kévánod mi tőllünk, tellyes hit-
tel és bizodalommal tőlled vött lelkünket
teneked még adhassuk. Engedgy Ur
az holnapi naprais örvendetes felvirra-
dást mi nékünk, hogy akkoromis lelki vi-
gassággal szent nevedet magasztallyuk.
Tanits még minket az te igasságodtk egyé-
nes ösvenyére, hogy az mi életünkték hátra
maradott részét nagyobb csendességben, és
józanságban foglallyuk. Az szüntelen
való vigyázásra serkents fel minket, hogy
élő hitünknek világoskodó lámpásával
mindenkoron készek légyünk az mi Meg-
vált Urunk Jesus Christusnak dütsőssé-
ges eljövetelére; hogy mikis örvélle ed-
gyütt amaz végnélkül való örömbe részé-
sülvén, tégedet mind örökké áldgyunk,
és felmagasztallyunk. Amen.

Kedd

284. Kedd napi I Elmélkedés

Hogy az CHRISTꝰ TÖRVÉnyét Isten erejével bé töltenünk nem lehetetlen.

I. Jollehet Hétfön estve az Hütröl elmélkedve, meg értök, hogy semmi oly nehéz dolog mintse az Hütnek tudományába, mellyet véghez nem vihet az Kereßtény ember az Jn töl néki adatott ereje által. Mindazonáltal mégis többé elmélkedgyünk arról mais,
11. hogy az Jn mü nékk semmitis lehetetlen dolgot ne parantsolt: Mert ha az ugy volna, miért ügyekeznénk azon, hogy az Jn törvényében tökélletesen járjunk? Kitsoda akarna az emberek közzül repülni, holott az Jn ne adott
17. mü nékk szárnyat? Es volnaé igasság, ha az Jn azt parantsolná mü nekk hogy repüllyünk? Ki hinné hogy az jo Jn ollya törvénnyel terhelne, mellyet senki el ne viselhet? Holot magais Chrs Urk kárhoztattya az Sidókba, hogy nehéz és el hordozhatatla terheket vetettenek az emberekk hátokra; Mat. XXIII. 4. c. Nehéz volt ugya az Moses törvénye,

ugy hogy

Az Chrs törvénye bé töltésék lehetséges voltáról. 285.
ugy hogy az Sidók el ne hordozhatták, Act. 1.
XV. 10. azaz, ne könnye, hane neheze hordozhatták el ank sokasága, és kitsinj jutalma miatt, mely volt tsak ez világi boldogság. Szokása penig az Jrásnak, hogy arról á mi nehéz, ugy szoll, mint hane lehetne, mint Marc. I. 45. et Luc. II. 7. Mat. VI. 24. IX. 15. Joh. VI. 60. VII. 7. XII. 39. Az Sidók penig az törvénynek nehézségét több terhekkel és találmányokkal öregbitették. Plutarchꝰ 11.
az Solon törvényéröl irvá, azt mondgya hogy, azt kell parantsolni az törvényben, az mit mindek véghez vihetnek, és azaz edgyik fö josága á törvényk, hogy emberi erö felett valo abba ne parantsoltatik. Azért ha az Jn lehetetle dolgot parantsolt volna, az idegen népekk az káromlásra okot adott volna, kikk az ö törvény tévöjök az népk erejéhez alkalmaztatták az ö törvényeket. De miképpe álhatnák meg az Jnk fenyegetési? Mint lehetnék igazak az Jstenk itileti, ha az törvényk mellyet lehetetle bé tölteni, által hágásáért minket kárhoztatna? Hogy azért az Jnk Causaját forgaßuk,

Tisellyük,

visellyük, kitöl ßentül kell gondolkodnunk, mint ide fellyeb jelentök Jn segitségével mutassuk meg rövidede hogy nem adatott mü nékk erönk felett való

II. Chrs V. ezt mödgja | törvény.

mindennél nagyobk az törvénybe: Szeressed á te Vradot Jstenedet &c. Szeressed felebarátodat &c. Mat. XXII. 37. 38. Ez két parantsolatokba függ, mind
10. az egéß törvény, és az Propheták. Hogy azért ezt az nehezebbik parantsolatot az ember bé töltheti, meg teczik abból, mert tsak á mü ßivünkhöz lelkünkhez, erönkhöz alkalmaztatik. Két dolgot vegjünk
14. azért eßünkbe: Edgyik ez, hogy az Jnt ßeressük erönk ßerént: az mü erönk ßerént valo dolgot ne vihettyüké végbez? Másik az, hogy erönköt ki terjeßßük valaményire lehet: Lehetetlené azért
20. az, á mi lehetséges? Szereti az Jnt az hypocritais, de ne annyira á mennyire lehet, mert ßüvébe és lelkébe átnokság va: Ennél azért inkáb kell ßeretni az Jnt, mely meg lehet, tsak valóban akarjuk, ut Mat. V. 28. &c.

III. Hamég az ö Testaentübéli

törvényi

törvényis ne volt lehetetle az bétöltésre, mennyivel könnyeb az Uj Testame-2.
tü törvénye mely többeröt ád, és nagjob jut almot igér. Hallyad penig mit mod Moses Deut. XXX. 11. Ez parantsolat, mellyet én parantsolok te néked, ne titkoltatott el te tölled: az Sidóból igy fordittya Munster9: mintse tsudálatosképpe te feletted; avagy ne rejtetet az el tsudálatoson te tölled: hane felette közél va &c. lege totü ℣ 14. 15. Itt Moses világoson jelenti hogy ne lehetetlen az törvényt bé tölteni; mert á Sidók az mi ne lehet emberi erötöl, azt tsudálatosk mondgyák, á mi meg lehet ne tsudálatosk. Ez mellet, hogy kénßeritené öket engedelmeßégre ℣ 15. 17. 18. et 19. 16.
ha ne tselekedhetik vala azt, á mit parantsol az törvény? Miért onßolná élettel és halállal hogy engedelmesek légjenek? Miképpe lehetne hogy ollya nagy átkot mond azokra kik mind az törvényt bé ne tellyesitik? Cap. XXVII. XXVIII.

Mondanád: Az Jn mindeneket bün Obj.
alá rekeßtett, hogy mindeneke könyörüllyön az Chrs által, Rom. XI. 32. De ez R.
mondásk mint sen itt helye, mert Sz: Pál

ottazt

ott azt akarja jelenteni, hogy az Jr mind á Sidók, s. mind az pogányok felől ugy itélt hogy mindnyájan bünösök; Συνέκλεισεν n. est convincere, ugymond Grotius, az az, mindeneket az Jr bünösökké lenni meg győzött, Rom. III. 9. 10. Gal. III. 22.

obj. Mondanád ismét: Rom. VIII. 3. Sz: Pál azt mondgya hogy lehetetlen volt á Moses törvénye szerént az bünтül és halálтól meg szabadulni: Felelet: Ne ugy kell azt ertени, hogy tellyességgel mindeneкtől lehetetlen lött volna, hanem á testi életü Sidókтől volt tsak lehetetlen; mert különbe az régi szentekis mint edgyig el kárhoztak volna, vagy átokalá vettettek volna: Jollehet itt az törvényt lehetetlenségе jelözi azt, á mi 17. igen nehéz volt az törvénybe: Mert ne adhat vala az törvény senkik az nehéz bünökből való szabadulást. Num. XV. 30. Ez mellet, az jutalom tsak testi vala. Ezokáért az törvény az testнek indulatit gerjesztvén, ne orvosságra, hanem bünre nyitvala útat az vétkekbe merült emberekнek Act. XIII. 39. Rom. VII. 7. 14. VIII. 5. 6. Ezokáért hijába való volt az Sidókнek dütsekedések abba, hogy ők az Moses törvényéнek tselekedetiből meg igazulhatnak,

melyнek

melyнek ellene tanit minden Irásiba Sz: Pál. Nem az, hogy régemis soкa meg ne igazulhattak volna; Mert elsőbi Dávidról az Irás bizonyságot tészsz, hogy azt tselekedte á mi kedves volt az Ur előtt, és el ne távozott mind azoktól mellyeket meg parantsolt néki, az Hittegő Urjanaк dolgától meg válva, 1 Reg. XV. 5. Láss hasonlót Dávid után, Josiásról, ut 2 Reg. XXII. 2. Zacharjásról és Erzsebetről. Luc. 1. 6. Sz: Pálnál Phil. III. 6. kiss á törvényre nézve fegyhetetlen volt: Hanem hogy ezeкből kizsul ha ki vétkezett, ne az törvényнek rend szerént való útán, hanem az Jrnak irgalmassága által kibé hittek, szabadultaк meg az ő bünöкtől; Rom. IV. 5. 6. 7. Azért mikor azt mondotta Dávid és Sz: Pál; hogy mintsen tsak egy igazis: Psal. XIV. 3. Rom. III. 11. az nepek nagyob részéről Bolt: mert Sz: Dávid ez Bóк után meg külömbözteti az hamisságokat az igazaktól Zs. 3. 4. Immár azért ha még az Moses törvényre nem volt az bétöltésre lehetetlen, mellyet az Apostolok el viselhetetlennek állitanaк vala, Act. XV. 10. Az Chris törvényre annál könnyebb a bétöltésre.

Hogy mi nehéz volna.

IV. Az

1. IV. A' pogányok kozzülis voltak
ollyanok, kikk példájok meg mutattya,
hogy az Adam eseti utánnis az embernek
ne fogyottel az az ereje, mellyel jórakell
ügyekezni, az jót akarni, és réßszerént
be tölteni. Ezt jelenti Sz: Pál Rom. I. 19. 20.
21. et II. 14. olvasd meg jól az locust; meg
látod hogy onna kiteczik, hogy az pogá-
nyok az jót ne tsak érthették, és akar-
hatták, hane ugya mivelhettékis, ugj
hogy az Jn azzal meg elégedett: Va-
dolhatták az bünt magokba, és ditsirhet-
ték á jó tselekedetet, ut Ps 15 Cap. II. 28.
Példa erre amaz Abimelech Király
Gen. XX. 4. 5. 6. XXVI. 10. Amaz Százados
Cornelius, Act. X. 31. 38. Az másik Száza-
dos. Mat. VIII. 8. 10. Kinek hütit és álha-
tatosságát az Chrs tsudállya vala. Az
Athenas béliek, Act. XVII. 23. Igy amaz
Syrophaeniciaból való pogány Cananaea
aßßonyiállatkis azo hütit Chrs V. igen
nagyk mondgya vala, Marc. VII. 26. 28.
Az Sidok kizott penig több példákis
vadk ezekhez hasonlók, és mind ide va-
lók azok á kik elé Számláltatk Heb.
XI. ugymint Abel, Enoch, Noë, Abraha,
Lóth,

Ezis Ro-
mai embr
volt.

Lóth, Josue, Chaleb, Samuel; és az kik 1.
hütk általla Országokat meg gyöztek,
igasságot tselekedtek, Ps 33. Ezek mind
Adámtól Származtak, de mégis ezek kiz-
zül némellyekbe volt az igasságk buz-
gosßeretete és kévánsága: Jollehet meg 6.
némellyekk igasságok tsak réßszerént va-
ló igasság volt, és az Ur Chrs által Szerzet
igasságk kezdeti, vagy kéßületi és Dispo-
sitioja: Mert az illyenekbe az Evangye-
liumk jo magva ige könnye meg foga-
nik, és gyümölcsöt teremt: ez illyenek kap
az kertéß, gyönyörködik benne, és meg
oltya hogy jó gyümölcsöt teremje; az
gyümölcstele vad fát vagy ki vágja,
vagy ha mesterségét tudgya, meg orvo-
sollya, és erot ad néki az termésre: Igj
az Istenis az gyümölcs termö embereket
az Chrsba be oltya, hogy azon erövel
ne keserü, hane édes gyümöltsöt hoz-
zak: Arra penig az Chrstól kibe bé ol-
tatk, böveberötis véßk. Sot meg az ha- 22.
miss emberekis az Jnk hatals ereje által
meg jobbulva, édes gyümölcsöt kezdenek
teremteni, Rom. IV. 5. XI. 25. Mert valakiket 25.
az Jn fel vött eleitöl fogva, azokk ugj
Chrsbe

792. Keddnapi Elmélkedés:

1. viselő gondgyokat, hogy semmiből meg ne fogyatkoztak: Hallyad mit mond az Ur, Jer. II. 21. Esa. V. 1. 2. 3. 4. 5. Az én szerelmesek szőlője vad felette igen kövér helye &c. Imé az Ur semmit el ne hagyott a mire volt
6. szükségek: Ha penig elégséges erőt a parantsolatoknak végbe vitelére nékik ne adott volna, bizony az leg szükségesseb dolgot még ő véllek ne tselekedett volna. De kövér helye vad (ugy e) az szőlő, mely alkalmatos az gyümölts termésre. Drága szőlőt ültetett melyik semmi fogjatkozása ne volt hogy jót teremni ne
14. Az Krs J. által annál bővebbé oltsvatva az Ur az Menyei erőt, valakiket hijjut, alkalmatosokkáis tőtte az engedelmességre, mint az estvéli elmélkedésünkből meg értheti. Azért Krs V. mindenkinek prédikállotta az Evangyeliumot, hogy azki hinne meg tartatnék Joh. III. 16. Kinek kinek az maga választásába és hatalmába lévén hogy Istennek fia légyen, az mint meg tetzik Joh. VI. 66. 67. 68. Mat. XXIII. 37. Kikhez hasonlo Act. XIII. 46. Ha ezeknek ne volt hatal-

A Krstusnak bétöltéséről. 793. 1.

hatalmokba hogy engedgyenek, miképpe adathatot nékiek arra szabad választás? Illikét az bőltsnek Istenhez, hogy az hult emberek szabadságot adgyon vagy onszollya az járásra, minekelőtte meg ne elevenitti? Vagy ha az engedetlen sidókat kárhozatra rendelte vala, vagy még Adamban minden engedelmességre való tehetségtől megfosztatta vala; Miért kellett leg elsőben nékiek predikállani az Evangeliumot? Miért kellett azt hirdetni azoknak, ugymint ördög tagjaiknak; hogy kévánta az Krs azokat egybe gyűjteni? Bizony még azoktala tyukás ne hija ne kitegeti, és ne gödelgeti a meg holt testeket mellyek ne mozdulhatnak; hanem azokat kiktsipegésekkel magokat meg jelenik. Ennél is alább való lenne az Krs példája; ha én tudna azt, hogy ne inkább menhetnek én ő szárnyai, mint az égbe felrepülhetnek; mégis azt mondaná: Mat. XI. Jövetek hozzám minnyája a kik munkálkodtok &c.

Mit itilnél az ollyan Orvos felől, aki néked azt mondaná: Akarom

hogy

294. Kedd napi I Elmélkedés:

1. hogy megh gyogyuly; de az alatt semmi-
vel téged ne segitene abba á mi á te meg
gyogyulásodra te néked szükséges lenne;
Mond a nálé jót ut anna? Ugy hisze hogy
ne. fóképpe ha volna módgya á segitség-
be: Látodé mely Istentelenül kell gon-
dolkodniok azokk az Jn felöll, kik azt
vallyák hogy az Jn mindent akar üdvé-
ziteni, mint sz: Pál mondgya, 1 Tim. II.
IV 4. 2 Pet. III. 9. De ne ád erot, hogy á bün-
nek betegségéböl felgyogyulhassanak.
De hogy ezek erössebbek legyek mellyeket
eddig álittánk: Lássuk mitsoda ellen-
vetések szoktak lenni ez dologban.

V. Elsöben, azt mondgják hogj,
obj. ha az ember mindbé töltheтné az parantsolatokat, tehát, lehetne ez világon valaki bünnélkül: De lehetetle hogj valaki bünnélkül len, 3 Reg. VIII. 46. Jac. III. 2.
20. Rx. 1 Joh. 1. 8. Felelet: Az parantsolatokat
ugy bé tölteni, hogy azokba semmi fogjat-
kozás ne essék, kétképpe értetik: Ha
1. ugy érted az törvényk fogyatkozásnél-
kül valo bé töltését, hogy az többé im-
már ne nevekedhessék, azt mondö hogy
lehetetle igy az törvényt bé tölteni, mert
ollya tökélletes szentség, mely többet,
már

A' Chrs törvénjebé töltések lehetségéröl. 295.
már ne nevekedhetik, tsak az Jn bz. ta 1.
ki meg az Angyalokbanis vétket talál;
Job. IV. 17. 18. Ha penig ugy érted hogj nim- 2.
de ember az Istentöl vött kegyele, ta-
lentu és erö szerént fogyatkozásnékül
töltse bé az parantsolatokat, és mind
nagyob nagyob tökélletességre ügyekez-
zék, ez ne lehetetle, hane lehetséges és
szükséges; Mert az hüt ha ne nevekedik,
ki alusszik; és erre elég példákatis szám-
láltunk elé, kik közzül noha némellyek
vétkeztek néha valamellyik parantsolat
elle, de ne következik hogy aztis be ne
tölthették volna, mert ha ki az edgyi-
ket bé töltheti, az többit miert ne tölt-
hetné bé? Mint példák okáért, ha Dá-
vid az páráznaságot el kerülhette tel-
lyeséletébe, és az Jnk egyéb törvényé-
töl el ne távozott; Miért ne kerülhet-
te volna el aztis, az mit tselekedett az
Urjas feleségével? Annális könnyeb volt
el távoztatni az népk meg számlálta-
tását. Mindazonáltal az elé szám-
lált irások szerént azt meg kell engedni,
hogj ez világon senki ne lehet ollya vé-
teknélkül, mellyek Peccata ignoran-
tiæ tudatlanságk vétkek neveztetnek.
Nemis

1. Nemiskévánnya Jn hogy erõnk felet minde afféle fogyatkozásnélkül légyünk, hane azt kévánnya, hogy az mit vétekk ismérünk lenni, azt minde erõnk tehetségünk szerént el kell távoztatni; vagj ha ollyanba estünk, abba tsak egy szempillantásnál továbis ne heverjünk; mert á kitsiny vétek mint az szikra, mindgyárást többet szül, és harapozik, Jac. 1. 14. 15.

10. De az tudatlanságis két féle: Meg elözhetõ: Es meg elözhetetle. Az elsõ tudatlánságból származott bünt el kerülhetnõk; el ne kerülvén, az Jnt meg bántyuk, ki vigyázásra és ártatlanságra int, minémü va az kisded gyermekekbe, Mat. XXIV. 42. XXV. 13. Marc. IX. 36. Luc. XVIII. 16. 17. Es azt mondgya hogj meg az hivalkodó beszédrölis számot kell adnunk. Mat. XII. 36. Az meg elözhetetle tudatlanságból esett vétkekis büntetést érdemlek ugya õ magokba, de azoknak el fedezésére, és el törlésére az Jn az Õ Testamentumbz mindennapi áldozatokat rendelt. Az Vj Testamentünak idején az könyörgéssel, és egyéb lelki áldozat tételekkel azoktol meg menekedünk. Ezért mindennap mondgyüte:

Botsásd

Botsásd meg Vr az mü büneinket. &c.

VI. Másodszor. Sz: Pál, sz: Dá- Obj. 2
viddal edgyütt, Gal. III. 10. Psal. CXLIII. 2. azt tanittya hogy, az törvényböl senki meg ne igazulhat: Felelet: Jnne nem Rz
következik, hogy az Jnk ktme és segitsége által ügyekezvén minde erõnk szerént az törvényt bé ne tölthetnõk; Mert sz: Pál tsak azt jelenti hogy á ki az 9.
Moses törvényét által hágta, jollehet az áldozatok enyett némely vétkektöl meg szabadult, és el kerülte életében az büntetést, ugymint az hirtele valo halált, és egyéb romlást, és igy emberek elött meg igazult; mindazonáltal az Jn itileti szerént, még ank az õ lelki ismé-
reti tisztátala, mint Dávid mondgya; mellyet az Moses erötle törvénye meg ne tisztithat, Heb. VII. 18. 19. IX. 9. Azért az Moses törvénye az bünös embert átok alatt, és halálba hadgya; Gal. III. 10. et 21. Hogy penig némellyek mint Dávidis vétkezve az törvényk átka alól fel szabadúltak, ne az törvényk, vagy az áldozatokk kell azt tulajdonitani, hane az Jnk á szabot renden kivül valo

Jrgalmas

Irgalmasságának, és ingye kegyelmének
2 Ezt az Jnk klmét penig magához kaptsol-
lya az Chrsba valo hüt, és azō törvénye,
melybe minde bünös ember meg iga-
zulhat az Jnk széki elött, könyörgés áll,
és igaz pœnitentia tartás által, Heb. 4.
16. IX. 14. Act. XIII. 38. 39. Ezokáért, mind
az bünös ember, s. mind az ártatla á hüt-
nek tudományát béis töltheti, s. meg iga-
zulhat.

VII. Azt mondgyák

Obj. 3. hogy, ne lehet senkijs ez világon igaz tel-
lyességgel, hane tsak elkezdödik è vi-
lágon az mü szentségünk, és igasságunk,
de az más életbe megye véghez, mint Sz:
Pális láttatik szollani, 1 Cor. XIII. 10. 11. 12.
Itt elsöbenis az Sz: Pál szavaira felelünk,
s. azt mondgyuk, hogy, ne szoll Sz: Pál
az törvényhez valo engedelmességröl,
melyröl va itt á mü beszédünk, hanem
az tudományk réß szerént valo voltáról:
21. Azt mondgya hogy meg az Aplok, s. az
Prophetákis ne tudnak, s. ne értek min-
deneket, mellyeket az Jn tselekeszik
és végez az hivekk meg tartások, és ez
világk gondviselése felöll, Lásd 2 Cor. V. 7.
1 Joh. III. 2. Az mellyekre szükségünk mint,
az Jn

az Jste ne jelentette meg azokat nékk,
azért azokra ne visellyünk gondot, ut
Deut. XXIX. 29. Syr. 1. 2. III. 21. 22. 23. 24. et
XVIII. 3. 4. Sap. IX. 13. 14. 15. 16. De ne igy
kell itélni az törvény felöl, hane azt tel-
lyese és tökélletese bé kell tölteni. Deut.
XXIX. 29. Az titkok (ugyd) az mü Vrunk-
nál Jstenünknél vadk, az ki nyilatko-
zott dolgok miénk, és az mü fiainké,
hogy az törvényk minde igijét bé tellje-
sitsük. Ebbe bizonyára oly tökélletes- 11.
sekk kell lennünk, hogy semmi vétket
magunkba el ne szenvedgyünk, ugy an-
nyira hogy az mü életünk egészsze az
Chrst ki ábrázollya, mü bennünk mint Sz: Pálba, Gal.
II. 17. 18. 19. Lásd meg Eph. IV. 13. Heb. V. 14.
1 Cor. XIV. 20. Phil. III. 15. Bizony az 17.
Vr Chrs ne ugy orvosollya á mü beteg-
ségünket, mint az tudatla Orvos, ki hoz-
zá kezd az betegk gyogyitás ához, és fél-
be hadgya; hane ollya orvosságot ha-
gyott, mely által egészsze fel szabadul-
lyunk az bün alól, t. i. hütöt, pœnite-
tiát, és Sz: életk tökélletességére szüntele
ügyekezö buzgoságot. Hæc sunt remedja.

De azt mondgyák, hogy az Jn Obj.
azt

azt akarja, hogy szüntele len valami bün bennünk, hogy fel ne fuvalkodgyunk: Szép dolog: ki kevan ollya Orvost, az ki azt akarja hogy az betegk valami nyavalyája fenn maradgyon, hogy az egésséggel el ne hidgye magát? Bizony ha minden lelki nyavalyatól meg menekedel, ne késérthet meg tégedet az kevélységis, mert azis edgy az ártalmas betegségek közzül. Az kik illyen vélekedésben vadnak az vakmerö Sidókat követik: kik az Iste akarattyának ne engedék, és el nem hivék az Ink igiretit, mellyet tött vala nékiek, hogy ki üzné elöttök az Chananæusokat az igiretk földérol, és mivel hogy el ne hivék, nemis ügyekezék rajta hogy azokat tellyességgel ki irtanák. Minekokáért az Jnis meg hagya sokakot az Chananæusok közzül, kik botrákozásokra lönek az Sidókk, Judic. 11. 20. 21. 22. 23. Ugy ezekis ne hissik, hogy az ember minde hamisságtól meg menekedhessék. Tit. 11. 12. Ne itilik szükségesk azon ügyekezni; azért az Jnis öket ne ségiti, hogy légyek ökis amaz késén zörgetö szüzek közzül, vagy amaz restek között,

á kik

á kik szombaton keresték á Mannát.

Bizony az hol bün va, ne lehet ott az Chrs igassága; á ki bünt tselekedik, szolgája az bünnek, és ne szolgálhat senkijs két Urk; Ne lakik sohra az Chrs az Beliállal edgyütt. Most kelltehát meg szerzenünk minde kintset, hogy á mü hütünk gazdag len, és ne szegény, mint amaz Püspöknek hüti, Apoc. III. 17. 18. Kinek el kezdet igassága vala, de ne vala buzgo és tökélletes, és hasonlo vala az lágy meleg vizhez, az mely kezdete á meleg vizk: De hallodé mit mond: Mivel hogy lágy meleg vagy, se hideg, se hév ne vagy, ki okadlak tégedet az én számból. Ez mellet, ne ol- 15.
vassuk sohul, hogy az jövendö életbe kellene munkálkodnunk; valamely törvényt bé töltenünk, az testk probái elle vitézkednünk, ellenségünket szeretnünk az mellyek ne láttatk, azokat hinnünk és több illyeneket ne szükség ott tselekednünk, hane ki ki á mit itt tselekedett ank jutalmát vészi, Joh. V. 29. A' ki azért jót akar venni az utolso napon, most ügyekezzék az jóra, Tit. II. 12. 14. 1 Joh. III. 6. 7. 8. 9. Ma ha az ö szavát hallyátók meg ne keményitsétek á tü szüveteket, Heb. 3.

VIII. Ezek-

1. VIII. Ezekbõl meg teczik, hogy az Jn ne parantsolt semmit lehetetlent; és hogy ne kell azokk tévelygéseket követni, kik az Jnt azzal káromollyák, hogy ollya törvényt szabott elõnkbe, mellyet tsak távul nézhetünk, de ank meg tartásához ne közelithetünk, mely ellene va az Jnk, Deut. xxx. meg irt szavainak: De az pokolbéli ördögk nagy kedvére va, 1 Joh. III. 8. 10. 12. Mi lehet nagyob örömére és gyözedelmére az ördögk, mint ha mü velünk le tételi és le rakattya az mü fegyverinket, Eph. VI. 11. 13. 14. Ugyanis le szokták az fegyvert azokkal rakatni, az kik ne elégségesek azokk el viselésére; de az kikbe nemes indulat va, készebbek azok kezeke meg halni, mint az ö fegyvereket le tenni, és az ellenségk gyalázatoson szolgálni; Mennyivel inkáb tehát ne kell le tenni, hane inkáb fel kell venni az üdvességk fegjverét mely az Jn beszéde, Eph. VI. 17. hogy ank az vérünk szomjuhozó és ondok elleségünkk rabságába ne maradgyunk: öltözzétek fel (ugyd sz: Pál) az Jnk minden fegyverét: Mi csoda az á mindz fegyver? Nyilva ne egyebet kell azon értenünk, hane azokat az joságokat, és Jn elöt kedves

dolgokat

dolgokat, mellyekkel az ördögk mindz u- 1.
tait bé vághattyuk, és meg gátolhattyuk; Azok penig az parantsolatok. Mikor penig azt mondgya hogy öltözzük fel, azt akarja jelenteni hogy mindenkor készek 5.
légyünk: hogy lehet penig késze, á ki az vitézséget sohra ne gyakorollya? Hogy gyakorollya az á vitézséget, á ki ne hiszi hogy á fegyvert el hordozhattya?

Mü azért az Jnk hivataláról ne itillyünk illye gorombául, hane gyakorollyuk minden jóba mü magunkot, mert az kedves á mü Vrunk Jstenünk elött; minde kéressel és könyörgéssel imádkozva mindenkoron az sz: Lélek által, és ugya azon dologba vigyázva minden álhatatossággal, és minde szentekért valokönyörgéssel.

Reggeli Könyörgés.

Ö Rökké valoságban dütsösségese Vralkodó sz: Vr Jste! Ki az te meg visgálhatatla böltsességedböl, s. nagy jo voltodból, minket midön ne volnánk, az te képedre hasonlatosságodra teremtettél, hatals kezeidnek munkain szabados Vrrá töttél, dütsösséggel és tisztességgel meg koronáztál, szent

törvényedel

törvényeddel meg világositottál, mennyei erövel és ajándékkal fel ruháztál, gyermekségünktöl fogva velünk dajkálkottál, neveltél, oktattál, s. minde testi lelki veszedelmeket mü töllünk el távoztattál, és az el multéczakák idejénnis sz: szárnyaidk árnyékja alatt kegyelmese meg örizvén, ez máy napk kévánatos világosságát ily türhetö egészségbe, és békeszségben mü nékk meg engedted érnünk.

Kegyels Mennyei sz: Atyánk édes Istemünk, ennyi drága jótéteményidre méltatlanoknak ismérjük mü magunkot; mert tellyes életünkbe te hozzád ige háládatlanok voltunk, parantsolatidk ne engedtünk, réánk bizattatott Talentumiddal ne kereskedtünk, kevélyen el hitetve magunkal, hogy mü az te szined elött gazdagok vagyunk; és á mü szegénységinket, s. mezitelenségünket mind eddigis megh ne ismértük; azokáért szégyenlyük Vr á te sz: Utaidban valo restségünket, törvényidhez való idegenségünket: Mindazon által bizva az te nagy irgalmaszágodba hogy réánk kegyese tekintesz, fel emellyük te hozzád kezeinket, és áldgyuk, s. magasztallyuk mig élünk Isteni Méltoságos nagy nevedet, hogy minket se az testi, se az lelki setétségben ne hadz maradnunk, hane minden napon világosságot

támasztasz mü nékk. Adgyad Kgls Atjánk hogy mindez máy napon, s. mind tellyes életünkk folyásába tégedet kereszünk, éyel nappal törvényedröl elmélkedgyünk. Igazgassad lépésinket az te ósvenyedbe, hogy abból ki ne mozdullyak á mü lábaink. Világosits meg szemeinket, hogy el ne alugyunk á bünk halálában, hogy valamiképpe ne mondhasza az mü lelkeinkk ellensége: meg gyözte öket; és az te igaszágodk gyülölöi ne örüllyek mü rajtunk ha meg esendünk; mert Vr mü tsak az te jovoltodba bizunk, szállyon mü réánk az te irgalmaszágod mint az reggeli harmat, mely az földet meg sirosittya, és gyümöltsössé tészi az embereknek.

Te néked Vr bizodalmoson esedezünk, mert te vagy az az Iste, ki mü bennünk, mikor ez világk haszontalan és mulandó javaiba gyönyörkednénk, sz: Fiad által azt tselekedted, hogy immáron Mennyei jókra ügjekeznénk, és vágyodnánk, és az te ingyen valo jó kedvedböl az mü elönkbe adatott üdvességk uttyát véghezis vinnök. Ezokáért ébrezd és gerjezd mindenkoron á mü lelkünket mennyei eröddel, hogy minde el mulandó jókhelyet az oda fel való jókba gyönyörködgyünk: Mert elégséges örömva te elötted, és gyönyörüségek vadk á te jobbod

felõl mindenkoron. Mutasd meg azért mũ
nékk az te orczádot igaßágban, mert megh
elégittetünk fel serkenvén, az te látásoddal.
Adgyad Vr mũ nékk bõséggel az te a-
jándékidot, hogy az te tõrvényedbe, melly
meg elégiti az lelkeket, serénye járjunk u-
nalomnélkül; akaratodk õrõmest engedgyünk
ellenemondásnélkül; bũneinkért
réánk botsátott ostoridat békével szen-
vedgyük zugolodásnélkül: Adgy édes
Atyánk benned bizó szüvet mũ nékk vak-
merõ biz okodásnélkül; jos ágos tselekede-
tekre ügyekezõ buzgo indulatot kérked-
ségnélkül. Adgyad az szilig ységk lelket
mũ nékk, hogy minden boszszutételeket
békével és tsendesen türhessünk, feleba-
rátinkot képmutatásnélkül szerethessük,
vétkeikrõl boszszuállásnélkül meg dorgál-
hassuk, tudatlanságokba kevélységnékül
oktathassuk. Adgy tõkéllet és értelmet
Vr mũ nékk, hogy tégedet Sz: Fiaddal e-
gyetembe valoban meg ismérhessünk:
Adgy ollyan szorgalmatoßágot, hogy tel-
lyes életünkbe tsak tégedet keressünk;
Adgy ollyan bõltseßéget, hogy tégedett
meg talállyunk. Adgy ollya értelmet,

hogy

hogy õrõk életet adó dütsõßégedk el vételére méltóklégyünk: Adgy õrõk életet, hogy
tégedet az boldog lelkekkel edgyütt vég-
nélkül dütsõitsünk; Halgass megg Amen.

Kedd napi II Elmélkedés

A' LELKI TANITÓKnak, és Sz: PÁLNak példájokról.

I. Ez Elmélkedésünket Sz: Pá-
lon kezdgyük el; Ki maga felõll látta-
tik mondani amaz igiket mellyek vadk
Rom. VII. az hetedik verstõl fogva mind
az hußonnegyedik versig. Lege in textu.
Augusting idejétõl fogva mind é máj
napig ige nagy vétekedés volt enk az
Loensk értelme felett; mert õ azt tanitot-
ta; és õ vélle edgyütt mais soka azt vi-
tattyák, hogy itt Sz: Pál azt akarja meg
mutatni maga példájábz, hogy mintsen
az emberbe annyi erõ, hogy az bũntõl
tellyességgel meg szabadulhasson, ha
szinte valoba akarna és ügyekeznékis
attól meg menekedni; Mert Sz: Palis a-
kart, és ügyekezett azon, de még se azt
tselekedte az mit akart, hane azt á mit
ne akart, ne jót, hane gonoszt. Es hogy

meg

még õis testi volt, bün alá rekeßtetett, az
bün õ benne lakozott, jót ne tehetett, hozzá
ragadot á bün, õ penig rabja az bünnek.

II. De ez balgatag értelemnek
veßedelmes voltát sok jeles Jste félõ Theo-
logusok által látvá, mind az régiek kik kõz-
zül ige sokakot számlál elé Erasmus, ez i-
giket magyarázvá; s. mind az kõzeleb üdõ-
béliek, ugymint õrmõn maga Erasmus, õ utá-
na Faustus Socinus, Conradus Vorstius, Hugo
Grotius, és mások, az sz: Pál szavait szor-
galmatoson visgálvá, abba az hetedik
Caputba imillye harom dolgokat jegyez-
tek fel: I. Sz: Pál á hetedik versigh azt
tanittya hogy valaki az Chrs bz va, az fel
szabadult az Moses törvények igája alól.
II. Azt mutattya meg, mitsoda ereje volt
á törvényk azokba, kik még az Moses
törvénye alatt voltak, t. i. I. Hogy á bün
ne ismértetik bünnek lenni mig mintsen
törvény, Rom. IV. 15. Mert á bün ne annyi-
ra furdallya az emberk lelki ismeretit
minekelõtte az törvényt ne tudgya, és az
ki tudva vétkezik, kétképpe büntetõ-
dik; Jgy volt az Jzrael népék dolga Ae-
gyiptumba, kit maga neve alatt ért sz:
Pál № 9. ut Ezech. XVI. & XXIII. vide.

E Hogy

2. Hogy az bünre inkáb gerjedez, hakj tud-
gya az törvényt, № 8. 9. az mint szok ták
mondani: Nitimur in vetitum semp, cupimusq;
negata. 3. Hogy az törvényből értyük,
mit érdemel az bün, t. i. halált, és hogj
á ki bünt tselekeßik, ank á fején halál
va, melyből fel ne szabadulhat valaki
az törvényhez ragaßkodik, és ne az
Jnk irgalmasságához, mellyet az Chrs áll
immár kéß mindenekkel közleni, Cap. 8. 1.
III. Nagy világoson fejezi ki sz: Pál
mely ige nagy nyomoruság és nagy in-
ség len azokon, kik még az Moses tör-
vénye alatt vadk, № 14. 15. Mert azokat
á kik bünbe estek ne fel szabaditja, ha-
ne tõbb bünbe keveri. (p accidens tame)
Azki penig á bünt immár meg szokta,
és abba meg örekedett (kit sz: Pál ért
á maga neve alatt № 14. 15.) akarna jót
tselekedni, de ne léve az Moses törvé-
nyék õrök élet felõl való igireti, ne in-
dithattya az testi embert arra, hogj ma-
gán erõßakot tégye, mint az Chrs törvé-
nye, Mat. V. 29. XI. 12. Luc. VI. 16. 1 Cor. IX.
25. 26. 27. Ne szerete (ugyd) á mit tsele-
keße, az az ne jovallom; de mints erõm,
hogj iobbat tselekedgje; Mert az törvény
ne ad vala erõt az bünõsk hogy fel

kelhetne

kelhetne, Gal. III. 22. 23. Jde valo amaz Medea Asszony szava, mellyet mondott nagy testi indulattól viseltetve az Jason iffiuhoz: Video meliora, probogz. Deteriora sequor. az az; tudom mi volna jobb, és azt javallom, de mégis á rosszab részt vá-

III. Ezekböl azért akar- laßtom.

8. kÿs meg érthetí, hogy jollehet sz: Pál az maga nevével szoll, de ne magáról érti, hane az maga neve alatt az Izrael népéröl, és az testi indulatu emberekröl, kik az Moses törvényék erejével semmi úton módon az hazaltól és az bünötöl meg ne menekedhettek: Azért tsak az szollásk módgya és neme felett va itt az Theologusok között vetélkedés. De szokása volt sz: Pálk másokról az maga neve alatt szollani, mint magais jelenti, 1 Cor. 4. ℣ 6. Es 1 Cor. VI. 12. Lásd 1 Cor. XIII. 11. Gal. 2. ℣ 18. 19. 20. Chrysostomusis in Annot. ad 1 Cor. XII. és Hieronymus, Annot. ad Da. Cap. IX. 5. ezent bizonyitt yák, mind kette.

Bizony ha sz: Pál magát és ne másokat értett volna mikor mondotta: En testi vagyok, rekesztette az bün alá, az bün én bene lakik &c. Ne tudom mi okon inthette, volna az Romabélieket, hogy ne uralkodgjék az bün

az bün az ö halandó testekbe, Rom. VI. 12. Es ha ollya testi bünös ember lött volna, mint á minémürölszoll, ne kellene ötet követnünk, hane inkáb dorgálnunk, és kerülnünk.

IV. De hajól meg visgállyuk

az dolgot, ne meg vetésre, hane követésre méltók itéllyük az Aplt, és ugy mint ki ne magáról, hane ollyanról szóll, az ki valaha nem volt az törvény alatt, és az utá alája adatott, ℣ 9. holot sz: Pál soha maga törvénynélkül ne volt Sidó lévén, és az törvénybe nevekedvén, Act, XXII. 3. Gal. I. 14. Phil. III. 5. 6. Attól penig az törvénytöl mikor ezeket irta, felszabadult volt már sz: Pál mind azokkal edgyütt valakik az Chrsthoz ragaszkodk, mint az 7 Caput bz mind elöll 5. mind utól jelenti; útol nagy örömel felkiált mondván: Hálákot adok Jnkt. Ezt az hálá dást parenthesisbe kell olvasni; mert külömbe ne veheti az embr értelmét; ezmellet á mely szók következk, az fellyeb valókhoz tartozk. Azért 23. ád penig sz: Pál az Jnk hálákot, hogy mintse ö abba az igába melyröl szolla, hane felszabadult az alól; miképpen az asszonyiállat felszabadul az ligából az kötélböl,

1. az kötelből, mikoron meg hala az ō Vra Jēz. et 3. Es ehez az hasonlatossághoz szabja ne tsak a' maga állapottyát, hanē a' több hivek lelki állapottyátis Rō 6. Et Cap. VI. 14. Lásd Gal. II. 18. 19. 20. 21. III. 14. 25. 26. 27. 28. IV. 5. V. Jēs 1. 2. Ne mondhatta hát az Apt arról az ki az Christ̄ vā, hogy el adattatot̄ a bul az būnek, mert minden hū Kereszt̄ény meg szabadul hat az būntōl meg halvā az bünnek Cap. VI. 18. 22. Nemis arra hivattattunk mi Kereszt̄énekūl hogy az bünnek törvényét tselekedgyūk, hanē az Jnk akaratt̄yát, Mat. VII. 21. 23. 24. 26. Joh. IV. 12. 15. Gal. V. 17. 18. 22. 23. 24. 25. 1 Joh. III. 3. 4. 5. 6. Hogy penig Sz: Pālis az Jnk akaratt̄ya szerent élt légyed, nyilvā va, mert az ō testét meg sanyargatta hogy valamiképpen az bünnek törvényék helyē ōnála nē találtatnék 1 Cor. IX. 27. et IV. 11. 12. 13. Az lélekk á testtōl valo nemes harezát meg harezolta, futását el végezte, á hitēt meg tartotta, 2 Tim. IV. 7. Melyhez képest ō magát ugyan követnünkis hadgya mūnékēk, 1 Cor. XI. 1. 84.

Hogy azért az Sz: Pāl példáját akarkijs bátorságosan követheti: 1 Cor. IV. 16. Azt ugyan nē mondhattyuk, hogy az Apthōz semmi vétek és fogjatkozás nē lētt volna, de nē volt ollyan testi életū, az mint némelly

Theolog

Á' Tanitokk, és Sz: Pālk példájoktōl. 313.

Theologusok és Papok prādikállyák abból az hetedik Caputból. Az penig nagjvigasztalásunkra szolgál mūnēkēk, ha elhitettyūk magunkal, hogy mū az Christ̄ törvényēt bé tōlthettyūk, mint az Aptok, kikis hozzánk hasonlo erōtlen emberek lévē, Jēsus ereje és kegtme āltal bé tōltōttek az Christ̄ törvényēt, az Christ̄ követték, és á' jutalmat el vōttēk.

V. Immár azért oh te szegény Kereszt̄ény Nyáj! Vizgáld meg, hatēgedet hordoznakē igaz útun á' tē Tanitōid, vagi nē; Kik meg az Sz: életū Aptokat az magok életekhez hasonlóvá akarják tenni, hogy az testi életbē, és az bünnek szabadságába élhessek. Sz: Pāl mellēt 15. követhettyūk, de azokat kik valamelly tudomānnyal az bünre fel szabaditak, oh melly veszedelmes dolog hallgatni és követni! Phil. III. 17. 18. 19. Kik az testiekkēl bōltsek; 2 Thes. III. 7. 8. Jgē meg kell vá- 20.
logatnunk tehát kikkē tudōmānyokat vēgyūk fel követésre, mert sokan az Jrást veszedelemre magyarázzák, kivált á' Sz: Pāl szavait, mellyekbē homālyos értelmū mondāsok találtatk, 2 Pet. III. 16. 2 Cor. IV. 3. Ollyan tudōmānyokat gondolvā fel, mellyekkel az emberek előtt Nagyoknak

tartassat

1. tartassak az testiekbe, és az Chrsk Keresztit el kerülhessék, Gal. VI. 12. Ne akarva meg feszülni ez világk sz: Pállal, és az Vr
4. Chrssal, Rom. VI. 3. Mat. VII. 13. 14. 15. 16. Ez penig edgyik az bünre szabadságot szolgáltató tudomány, mikor azt prædikállyák, hogy mind sz: Dávid és az Prophetak, s mind penigle sz: Pál és az több Apostolok testi életü emberek voltak, mert azt olvassuk, hogy Mintse tsak egy igazis; Mintse ki tudná, és meg keresne az Jnt Rom. III. 11. et vz. mely igikbe azt mondgyák meg magokatis ki ne választyák az sz: emberek, hane mindenekröl közönségese mondgyák ezeket: Mivel azért azok á testiekbe bölts Papok ezt tanittyák, és azokat az Aplokk példájokat adgyák elönkbe, hogy azokat kövessük, vallyon ne arra oktatnaké, hogy az Jnt mü se ne keressük, se ne fellyük, tisztelljük.
20. Ne tsuda azért hogy azokat, kik az ö tudományokat meg vetik, annyi sok átkozodásokkal, bosszuságokkal, romlásokkal, és nyomorgatásokkal illetik, mert illyen
24. az ö tudományokk gyümöltse. Továbbá bünre szabaditó tudomány ezis, hogy ne hiszik, hogj az Jn erejévelis senki az paratsolatokat bé tölthetté volna: Azért

lehetetle

lehetetle dologba miért fáradk? Ezis 1.
ollya, mikor azt mondgyák, hogy az Chrs az ö halálával eleget tött az Jstenk minde választottakért: Azokk bünök botsánattyáért tehát mire kellene az pœnitentia? Nemde ne el fedezié az bünöket annélkülis az Chrs igassága és szentséghe? Ezis ahoz valo, mikor azt tanittyák hogj, az Választattak sohra semmi uton modo az Jn kegyelméböl ki ne eshetk, hane tudom mitsoda vétket tselekednékis: Azért mitöl félhetk, és kellene félniek? Szükségé azokk vigyázásba lenniek? &c.

Az illye tudományu és értelmü embe- 14.
reket tehát ne hasznos követni és halgatni: Ne mondom azt hogy gyakorta hasznos és szép tanitásokat ne tészk, hane azt mondom hogy az ollya tanitások az ö tudományokkal szembe vik egyenese; mellyet valaki eszébe vésze, kivált bünbe heverö ember, lehetetle dolog, hogj ö benne akar mely szép tanitás, és pœnitentiára való intés foganatos lehesse. Az- 23.
tis ne mondom, hogy az ollya Vallásba lévök között ne volnák edgyügyü, jo erköltsü, és Jstenfélö emberek, mert vadk; miképpe az igaz Vallásba sok el fájult,

és el

316. Keddnapi II Elmélkedés:
1. és el vetemedett életũ emberek vadk, kik
miatt káromoltatik az Jn igassága: De
erröl azt mondom hogy edgyikkis ne az
maga vallása hozza hogy illyek, vagja-
mollyak, és edgyikis ne él az maga val-
lása szerént. Epicurus az testi gyönyörũ-
ségekbe helyheztette tudományát; de mé-
gis Cicero lib. II. de finib. azt mondgja hogy
Epicurgk az ö tanitványi közzül voltak
joza életüek, jollehet ne volt józa tudo-
mányok. Igy kell gondolkodni azollya
Kereszték felöllis, kik elméjekbe tartják
az testi és gonosz életk tudományát, fun-
dament umát és okait, azt mondgyuk mũ
veszedelmesk és kárhozatosk, nem az
jámboroknak erköltsöket. &c.

VI. De oh boldog Isten! A-
zokonkivülis hol va mosta az jó példa
ado Tanito? Az kikk az sz: erköltsök-
be világoskodniok kellene, Mat. V. 16. 17.
1 Pet. II. 12. 1 Tim. IV. 6. 12. VI. 11. 2 Tim. II. 22.
1 Pet. V. 12. azok most ollyanok, mint az
kikröl szollottak az Prophéták, Esa. 56.
v. 11. 12. 19. Jer. 23. Kitsuda fejezhette vol-
naki jobba az mostani tanitókk, s. elöl-
járókk az ö erköltsöket? Ugy érte
az Irásból

Az Lelki Tanitokk példájokról. 317.
az Irásból, hogy az Jn három rendbéli 1.
vétkekért szokott föképpe közönséges rö-
lást botsátani az országokra: 1. Az U- 1.
rakk kegyetlenségekért, irgalmatlan-
ságokért, és kevelységekért; Esa. VI. 15.
16. 17. 2. Az népk bálványozásáért, 2.
2 Chron. 28. Ezech. 14. 3. 3. Az Lelki Pász- 3.
torokk és Örállókk veszett életekért:
Esa. XXVIII. 7. Jer. VI. 13. 15. Ezech. 13. 4.
Mind ezek á mũ országunkba régtöl
fogva uralkodva, ne tsuda hogy az Jn
münket pusztitó ellenség által fogjatot,
és büntetett, söt még mostis szüntelen
valo félelembe és rettegésbe vagjunk;
Söt ha egész nemzetünkre tellyes romlást
botsátis az Jn, mely töl tsak ö Fle ol-
talmazhat meg, mit tudunk egyebet mõ-
dani, hane tsak azt: Igaz vagy Ura,
és igazak az te itiletid. Igy lévé az
dolog, réádis forditom szómat oh te sze-
gény tudatla kösség! Szánakozásra mél-
tó mely nagy éhségbe va az te lelked!
Térj el, térj el az te veszedels utaidról teis,
és az mit kéván Jn tölled tselekedd azt,
Mich. VI. 8. Luc. XVI. 20. Te magad meg i-
télheted hogy ne jó az te életed: Miért
hát

hát hogy jót nè tselekeßel? Miért nè távozol el az gonoßtól? Fèlè hogy ha meg nè jobbulßz, tanitoddal együtt nè ld vèßedelmed, és büntetèsed, mint amaz kègyòk, és az tdamk, kiket az Jr mindkettè büntetèst

6. vetè. Azért hogy ezt el kerülhessed, kövessed Dávidot az poenitentia tartásban; Jóbot az bèkessèges türésbè; az Aptokat az álhatatosságbè; az Christ az alazatoßágbè. engedelmessègbè, àrtatlanságbè és ßeretetbè &c. Mert ha most nè tudgyuk is kik lègyek az jó Lelki Tanitók és követèsrè mèltók, de tudgyuk hogy voltak; ihol az kiket elè ßámlálank igaz Tanitóink voltak; azért ha az mostaniakot gyengèmis, de azokat bátorságoßon követhettyük, és azok is èpithetnè minket. Hogy penig az Jr jo Lelki Tanitokat adgyon, könyörögjünk;

Könyörgès a' Lelki Tanitókért.

MIndenható Fels vr Jr! ki a' tè végetlen jo voltodból mind rège a' Prophetàk àltal; s. mind az utolsó üdòbè ßerelß Fiad àltal, a' tè ßz: Akaratodat meg jelentetted, hogy az földi emberek tègedet, mint

teremtò

teremtò, és jolteò Jsteneket meg ismérjek, az jót az gonoßtól, az igaßágot az hamisságtól, az èletet az halàltól meg tudgyàk válaßztani: Erre az végrè àlitottàl vr eleitòl fogva a' tè gyülekezetidk közepette igazlelkù jo pèlda adò, s. az tanitàßra alkalmatos ßz: Apostolokot, és Lelki Pàßtorokat. De Jmè vr mely igè meg fogyatkoztak most az ollyan Pàßtorok, kik az tè nèpedet igaz tudomànnyal, és jò pèlda adò erkòltòkkel üdvèßègrè igazgathatnàk; tàmadtak peniglen hamis Tanitok, kik juhokk òltözetibè ragadozo farkasok lèvèn, az ò hamiss tudomànyokat mint à fene, elèbb eleb terjeßtik; ök dütsekedök és kevèlyek, vàgalmazók, és bèkeßègnèlkül valok lèvèn, nè ßz: igidk ßeretòi; hanè teßti gyönyörüßègekk kedvellòi és követòi; kik mindenkoron tanulk, de az igaßàgra nè juthatk; sòt az kegyes èletkis tsak kèpèt mutattyàk, de anńe erejèt meg tagadgyàk.

Szànd meg azokaèrt oh irgalß Jstemük! az tè pàßtorsàgnèlkül való kevès ßàmu nyàjadot, vedd el az tè nèpedtk lelki èhsègèt és ßomjuságàt, mellyet ßz: Fiadk drágalàtos vèrèvel meg vàltottàl: Tàvoztaßd el az àlnokßàg ßeretò és bèkeßèg gyülölò

Pàßtorokat

Ezek. 23. 21. Páſztorokat, kiket nẽ tẽ kũldöttél hanẽ magok jöttekbé örökségedtk rontáſára, és fogjatáſára. Támaſz édes Atyánk mũnékk nẽ béreſeket, hanẽ igaz lelki Páſztorokat, adgy és engedgy jolelki iſmẽretũ bõltſ tanitókat, kiknẽ kèrſzèritésből, hanẽ örömeſt, nẽ a'nyereſségért, hanẽ a'tẽ dütsõſſégedért, ſz: igiddel, és világoskodó jo erkoltũ példájokkal igazgaſſák azõ réájok bizattatot nyájat, taplallyák az èhezõket, az tudatlanokat tanitsák, az el esteket felemellyék, az gyengéket vastagitsák, az keſervesséket vigaſztallyák, az megh terhelt etteket megh kõnyebitsék. Adgyad Vr ſzivekben az erõſségnek lelkét, hogy az tẽ ſz: igidet minden helyekben, és minden üdõben nagy bátorsággal pradikállyák. Áld megh Vr azõ munkájokat, és fáradságokat, hogy az tẽ ſzõlõdöt haſznoson mivelhessék. Nyisd megh elmédjeket mindtévelygõknek, teremts uj ſzivet minden vakmerõ bünõsökben; és hajtsad a'tẽ ſz: törvényidhez valo engedelmeſségre igaſságodtk ellenségit, nẽ lenn gjümöltsteled ſz: Egyiktk hirdetésk.

Oh Atyánk

Oh Kegyelmes Atyank! Áldot Fiadnak nevében kerünk tégedet, légy tẽ magad á mü lelkünkték Vezérlõ Páſztora; tẽ magad ſzollyad és öntsed ſzüveinkbe üdvezitõ akaratodat, irdbé ſz: törvényedet elméinkbe és lelkeinkben, melyt elégséges böltseſséget ád az kisdedekték; melyt ſzivet megh vidámittya, és az ſzemet megh világositya. Nẽ távozzékel Vr az tẽ gyámoltalan nẽpedtõl Atyai gondviſelésed, kiket az tẽ tsudálatos világoſſágodra hittál: Legelteſſed õket kegyesen, hogy ſemmiben megh nẽ fogyatkozzanak, á'mi nézſz: Nevedtk dütsõſſégére, és á mü lelkünkték öröküdvesſégére: Vezéreltteſſék az tẽ nyájad gyönyörüſéges füvõs helyeken, és az Memyei kies vizek mellett: Az tẽ fokſzori megh látogatásodtk bottya nẽ lenn mü nékk romlásunkra, hanẽ vigaſztalásunkra. Keresd fel Vr az tẽ elorſlott és elözelledet nyájadot mindẽ helyekről á'hova elterültek az nagy homályk és háborusságnak napján: Rontsd el az õ igájokk kötelekét, és mentsd ki õket mind azokk

Psal. 19. 10.

18.

Psalm 23.

tenyérből

kezek kòzzül, kik mint amaz Pharao, az alá való testk szolgáltattydk á te hiveidet. Vidámits meg sok nyomoruság miatt meg keseredett lelkeinket, és kòveßen minket az te jo voltod életünkk minden napjaiban, hogy az te sz: Neved és irgalmaßágod ditsirteßék mind òrökkön òrökke, Amen.

Kedd napi III Elmélkedés

Az Jóban való MEg MARADÁSRÓL.

I. Eddig á Chrs Törvényéröl, és ank lehetséges meg tartásáról; Immár következik gondolkodnunk arrólis, hogy az törvény szerént rendeltetet uj életbe, és az joságos tselekedetekbe, hive mind végig meg kell maradnunk. Mert ugy lettünk az Chrsk réßesi, hogy ha azon fundamentumot az melyhez támaszkodunk erösse, mind végigh meg tartandgyuk, Heb. III. 6. 14. Az ki mind végig meg marad meg tartatik, Matt. XXIV. 13. Légy hü mind halálig, és néked adom az életk koronáját, Apoc. II. 10. Lasd Col. II. 6. 7.

II. Ezillyen Irásokból meg tezili

Az Jóban való meg maradásról. 323.
meg teczik, hogy ne tsak ne igaz, hane ugya veßedelmesis azokk értelmek, kik nagy bolondul azt mérik mondani, és az szegény tudatla kösség elött prædikállani, hogy az kiket Jn üdvességre válaßtott, abbol az válaßtásból sohra semmi bünökkel azok ki ne eshetnek, á hütöt el ne veßthetik, és az örök életböl ki ne rekedhetk: Ezt az értelmet Augustinus Marloratus in Joh. 15. 11. igj irja meg: Stat igr firma sententia: quecunqz Deus ante conditu mundu elegerit, eu ō poße perire: que verō rejecerit, eum ō posse salvari, etiamsi omnia sanctorū opera fecerit; usqz adeō irretrectabilis est sententia. Mely bizony ha igaz volna, ne volna szükséges, hogj sekijs se válaßtott, sepenig meg vettetet az Isteni szolgálatról gondolkodgyék; féllye, ügyekezzék és könyörögiön, hogy az kisirtetekbe el ne merüllyön; Hane tsak amaz bolondokk úta kellene mindenekk el indulni; melyröl olvasd meg. Sap. II. 1. 2. 3. usqz ℣ 10.

III. De mü ide fellyeb meg mutatók, hogy az Jn sohra senkit ne válaßt Conditionélkül sem bün tetésre,

se

1. Se jutalomra ne választ, mely conditiot
ha ki mind végig álhatatoson be ne tölt
az Jr meg azt is meg veti a' kit el választót
volt, mint Elinek, Saultz, az Izrael népét,
és egyebeket példájameg mutattya. De
miert intenéte és gerjesztenéte minket
vigyázásra ollyan Borgalmatoson mind
az Vr Chrs, mind az Apostolok?

obj. Haki mondana; hogy afelöl bizúk
séges az tanitás, intés, feddés, gerjesz-
tés, és vigyázás, mert az Jr azok által
teriti meg az választottakot, ha bünbe
és gonoszságba találtatik, edesgetvén
öket magához jutalommal, és fenyeget-
vén ellenbe az büntetéssel: Felelek:
R̄ Igyanis igy szokta az Jr az bünösöket
meg teriteni; de ha immár öket el vá-
laszt otta, és azok se az hütből, se az
kegyelemből ki ne eshetek, kérlek mit
használ nékik a fenyegetés? Az fenyi-
getés tsak amál foganatos, a'ki bünte-
tésre mehet. Ha penig az választottak
az örök kárhozatk edényi ne lehetek, va-
laki azt el hiteti magával hogy ö az vá-
laszt ottakkk seregébe va tsörömestebbis el
hiteti magával minde, ámbár gonosz életü
lévén

A' Jóban való meg maradástól. 325.

légyen is, hogy ö el választatott, se meg
vettetet, mert minde ember kegyelmes
Birája magák) igy kérkedhetik az Jrk
bosszujára: Meg eskütted vr rajta, hogy
egyátallyában minde javaidba örökös-
sé teszs; nemis tötted semmi condiot, mely
engemet abból ki rekeszthetne; azért vagy
akarod vagy ne, örökösöd leszek, tékoz-
lom javaidot, ne félek haragodtól, mert
azt tselekedted hogy ne féllyek bünte-
tésedtől: Nála va igyekezek zálaga,
az hüt, és az lélek, mellyet soha ne vé-
heez eltölle ha részeges, ha buja életü,
és parázna leszek is, ha halálom orájáig
minde bünbe élek is, de mégis örökös
fiad leszek, és az örök életbe örvendezek.

Ha azért az ő conditionélkül való vá- 17.
laszt ás az gaz; mi az oka hogy se az Iz-
raelitákk ne használa a Moses intése
hogy az Jrk rendelése szerént be mén-
nének az Chanaa földébe, hanem a' puszta-
ban minde el veszték: se Elinek házából
az meg igért örök Papság meg ne ma-
rada, sem az Saul nemzetébe a' meg i-
gért örök Királyságot vagy oktatás vagy
valami eszközött meg ne tartá, hanem más adá.

IV. Nyilv

IV. Nyilvánsággal mind válaß-
tattak azok kik az természet szerént va-
lo olaj fába vadnak: Abba valák penig
mind edgyig az Abrahámk igiret szerént
valo fiai, kik Isákról és Jákobról szár-
maztak: De mégis ha ki az ö historiája-
kot forgattya, olvassa, könnye eszében
vehet: mennyi sok versbe vesztette el az
Jn öket hol fegyver hol dög halál miatt:
De föképpe az Chrs hoz valo hütötlenségek
miatt az Jn immár öket tellyességgel
meg vetette, az ö természet szerént való
fajokból öket ki törte, mint Sz: Pál meg
irja Rom. XI. 17. Es az kiket az ö Orszá-
gák örökösivé válaßtot vala, azokat á
külsö sötétségre ki hánnya, Mat. VIII. 12.
Nyilvá va, hogy ne vettetk ki, á kik az
válaßtásba mintsek, hane á kik benne
vadk; nemis töretk ki az kik mintsek
az olaj fába, hane á kik ott termettek.

Meg teczik azért, hogy ne válaßt az
Jn Senkitis ugy, hogy minde Conditionél-
kül fia és örökösse lén, hane ugy ha
mind végig meg marad az eleibz adatot
törvényben; Az Jn, az pogányokatis
bé oltá

bé oltá az Chrs által az olaj fábz: de hal-
lyad mitsoda Conditioval, Rom. XI. 18. Ne
kevélykedgyél az ágakelle (az sidokelle)
ha penig kevélykedel, ne te hordozod az
gyükeret, hane az gyükér tégedet; az,
az: Abraha, Isák, Jákob semmi jót te töl-
led ne vöttek, de te réád sok jó szárma-
zott azokról, és azok kedvéjért szána-
kozzál az el esett maradékokon; igy
magyarázza Grotig. Aláb megint igy
szoll Sz: Pál: meg lásd, mert ha az termé-
szet szerént való ágakk ne kedvezett,
nékedis ne kedvez. Másuttis igj szoll
az Apl: Az ki magák láttatik állani,
meg lássa hogy el ne essék, 1 Cor. X. 12.
Magais ehez tartotta magát; olvasd meg
1 Cor. IX. 27. holot láttyuk hogy meg Sz:
Pális félt, hogy ki ne essék az válaß-
tásból, azért kéßitette és vastagitotta
magát és hütit, mint Sz: Péteris mit min-
deneket 2 Pet. I. 10. Timotheustis Sz: Pál
hasonlóképpe, 1 Tim. I. 18. 19. 20. Itt azis
va irva hogy Hymeneus és Alexander el
vesztették az jolelki ismeretet és á hütöt:
Hogy vesztette el az hütöt és az jolelki
ismeretet az ki kárhuzatra való volt
mindzkor

mindenkor? Lehetè anrk jo lelkiismérei és hüti? Sòt még azok közzülis sokad el veßik, kiket meg váltott az Chriſ, Rom. 14. ſo 15. 2 Pet. 1. 9. 11. 1. 18. lásd 2 Tim. 11. 17. 18. ſo Heb. VI. 4. 5. 6. 7. Látod è hogy azokis elesshetik, kik immár ßz: Lelket vöttek, kik bizony nè lehetik örökètül fogvà meg vettetnek, hanè inkább elválaßztattak. Vgyanis hogj adna az Jnè ßz: Lelket az örök rabjának? 2 Pet. 11. 20. Sòt azt mondgya, hogy akar mely igaz lènd valaki; dè ha elter gonoßz életrè, elvèsz, és minden elèbbi jotseleketeit feledèkenységbe léßzen: Ezech. XVIII. 21. 24. etc. Jgy amaz Bolgaj válaßztot vala, kinek az ö Vra a tiz talentummi adoßságot meg engedtè vala; de mivèl hogy az ö Bolga társa nè könyörüle öis mint ö rajta az Vra, tehát à kègyelemböl ki esèk és hohèr kezèbè adatèk, Mat. 18. 23. Mègis azert halgassuk, nè az hitetö Papokra, hanè az Vr Chriſt, és az Apoſtolokra intèseket Luc. XIII. 24. azt mondgya Chriſ V. Tusakodással igyèkezzetek bè menni az ßzoruskapun. ßz: Pál Phil. 11. 12. Az èn távul létemtè fèlelemmel és rettegéssel mivellyétek üdvessègeteket.

Heb. X. 26. 27. Ezechiel explica:

V. Ugy

V. Ugy vagyon hogy az Jstenkezdi 1.
elis mü bennünk az jót, az Jnè viſzi végheziş
mert az Jnè elèb ßeretett minket, mint mü
ötet, 1 Joh. IV. 10. Joh. III. 16. Üdvezitöt a- 4.
dott, praedikáltatta az Evangyeliumot, Szent
Lelket küldött, és semmi jó mübennünk min-
tzèn, az mit nè töllè vöttünk volna; de ha a-
zokat még nè betsüllyük, az Jnè gratiájából
és oltalmából ki esünk, ha még tagadgyuk, ö-
is még tagad minket, 2 Tim. II. 12. Mivel penig 10.
az Jnè az örök életet meg igirtè ha mü hüvök
lèßünk: az Jnk igasßága fen marad affelöl,
ha meg vetjük azt, az kinek tött volt igiretet
dè nè lött hü mind végig: ßz: Pál mondgya
2 Tim. II. 13. Ha hütlènek lèßünk ö hozzá
mindazonáltal meg marad az ö tökèlletessè-
gèbè: és magát meg nè tagadhattya. Lásd
Rom. III. 3. IX. 6. Ez mellett olly jó az Jnè 18.
mü hozzánk, hogy elèg erös ad az meg ma-
radásra mü nekik minden lelki ellenségek
ellè, mint ide fel bövebbè meg èrtettük.
Lásd 1 Pet. 1. 5. 6. Rom. 8. Azèrt valaki az
Istentöl el nè szakad, és minden ereje tehetsè-
ge ßz erènt ügyekezike az Jstennel és az
Chriſsal maradni, mint az kikröl olvasunk
Mat. 24. 24. Rom. VIII. 35. 1 Joh. II. 19. ugyan
kik az ö válaßztásokat bünteli erösitik
lehetetlè dolog hogy az ötèk az örödög, àtest,
és az világ vagy az halál àthassón lèlek
ßerènt, az mint Urunk ötèket sokszor helyeben
bizatlja

330. Kedd napi III Elmélkedés uta való=

biztattya, ut Joh. VI. 36. 37. X. 28. XVII. Pr 12. Cap. X. illyes igik vadk: Én (úgymond az Krs) örök életet adok nékiek, és soha el nevesik, és senki ki ne ragadgya azokat az én kezemből: az én Atyám ki azokat énnékem adta, mindeneknél nagyob, és senki azokat ki ne ragadgya az én Atyám kezéből: Enes az Atya egygyek vagyunk: Egyik mondgya magát az Atyával, mert egy erövel, egy akarattal oltalmazta az hiveket. Calvin János is igy magyarázta ezt az locust, mondván: Abusi sunt hõc loco Veteres, ut probarent Chm homousion esse Patri: negz n. hîc de unitate Substantiæ Chs disputat, sed de consensu quõ cum Patre habet: Quicqõ sete gẽitẽ á Chrõ, Patris Virtute confirmatum ixi. &c.

17. VI. A' Jóban való még mara-

1. dásra ezek kévántatnak: I. Hogy egymást bátorgalmatoson épitsük, Heb. III. 12. XII. 15. et

2. 1 Thes. V. 14. Jac. V. 19. 20. II. Hogy amaz három fõ ellenségünk ellen szüntelen tusakodgyunk, ugy mint az Ördög ellen, ki megtal mint Evat, 2 Cor. XI. 3. Környül jár, mint az ordító Oroszlán, 1 Pet. V. 8. És sokféle mudon késért, Act. V. 1. 2. 3. 1 Cor. VII. 5. 1 Thes. III. 5. Azért az Imádságbanis az Istent kérjük, hogy ne vigyen késértetbe, az az: ne adgya annyi hatalmot az Sathanak, hogy minket kéjgeitvel megejthessen, hanem hogy õtet megjózsrtsuk

Könyörgés á Jóban való még maradásért. 331. 191

gyõzhessük. Ez Világ ellen, melly gonoszban helyheztetett, 1 Joh. V. 19. És á kiknek barátya, az Jnt gyülöli, Jac. IV. 4. Senki nem szolgálhat két Urat, Mat. VI. 24. Lásd 2 Tim. IV. 10. 1 Joh. II. 15. Gal. I. 4. 2 Pet. II. 20. Joh. 14. Pr 17. 1 Cor. II. 14. Nagy részét téssik penig ez Világ az hitetõk, kik ollyad tudományt hirdetik mely igen kedves az testk, Gal. VI. Pr 12. Phil. III. 18. 1 Joh. III. 7. 8. 1 Tim. IV. 1. 2. 3. Végre az testk minden gonosz kévánságai és indulati ellen, melyrol másutt bövebben szollottunk: Cap. de Fide. III. Hogy az Jnk 3. szüntelen mûl való vigyázással szolgálljuk és hogy az jóban való meg maradásra münékek erõsséget adgyon mindenkor könyörögjünk. Ily jó végre mélto mostani fz: Elmélkedésünkeis Istenhez nyujtandó fz: Könyörgésünkel bé fejezzünk, és igy szolunk:

Estvéli Könyörgés.

Igazságban és irgalmasságban gyönyörködõ fz: Jsten! Ki jollehet útaitsz minden álnokságot, gyülölöd az gonoszt tévõket, nem lakik te nállad semmi gonosz, és ne álhatk meg az te szemeid elõtt az kevélyek; mindazonáltal ne akarod hogy az bûnös ember elveszszen, hanem hogy mindek az igazságk

ismeretik

332. Kedd Nap: III. Elmélkedés után való=
ismérétire jußanak, és üdvezüllyek. Meg
vallyuk Kegyelés Atyánk, hogy noha bünösök
vagyunk, minketis mind ma, s. mind tellyes éle-
tünkben tsak az te irgalmaßágod tartot meg
minden gonoszoktól, te hoztál minket igaßá-
godk ismeretire, hogy az örök kárhozattól
meg menekedgyünk; meg kegyelmeztél áldott
Fiadban az mü büneinkk, meg gyogyitottad
minden betegséginket, meg szabaditottad á kopor-
sóból életünket, meg koronáztál minket Kegjel-
meßégeddel, és minde javaiddal meg elégitet-
ted az mü lelkeinket; Mellyekért mind Men-
nyen és földön tsak tiéd légyen az tisztesség,
és az dütsößég mind örökké.

Mü kegyes Atyánk és Vrunk, könyörgük
alázatoson sz: Felségedk, ne emlékezzél meg
iffiuságunktól fogván való büneinkről, hane
az mely jót mü bennünk, s. minden hiveidbe
el kezdettél, végezd elis immáron mind á Jesus
Chrsk napjáig: Légyen mindenkoron szeme-
ink elött az te félelmed, mely kezdeti, és meg
örizöje az böltseßégk, hogy látván itiletedk
kemény voltát, félelemmel járjunk az te uta-
idban, távozzunk az gonoszban feküvö világ-
tól, örizkedgyünk az ördögk bünre indito tsa-
lárdságitól, és diadalmason tusakodgyunk
az testi kévánságokkal, mellyek vitézkedk
mü bennünk az mü lelkünk ellen.

Mivel

Könyörgés, á Jóbz valo meg maradásért. 333. 102

Mivel penig Vr Jn igen sok nyavalyánk
és haboruságink vadk mü nékk, adgyad á te
bátoritó és vigasztaló sz: Lelkedet szivünk-
ben, hogy minden féle lelki és testi probáink
között á te hozzád és sz: Fiadhoz valo szere-
tetben meg maradhaßunk. Plántály az
mü szüveinkben Mennyei jókra gerjedezö
kévánságot, hogy az testk, és az Világk meg
feszülvén á te sz: Fiadk sanyaru keresztit
álhatatoson visellyük, ellenségiket szeres-
sük, áldgyuk átkozóinkot, joltégyünk a-
zokkal kik mü velünk gonoszt töttek; Es ha
valaha ugy meg tsalattatnánk, hogy el ta-
lálnánk te tölled szakadni, ne vedd el édes
Atyánk sz: Lelkedet mü töllünk, ne rekeszß
ki irgalmaßágodból minket, hane á te böl-
cseßéged szerént vess akadályt elönkben,
hogy el ne veszszünk büneinkben: adgy ö-
röm helyén szomoruságot, egéßég helyé
betegséget, gazdagság helyen szegénységet,
hogy az te jó voltodról meg emlékezzenk
és hamar meg térjen te hozzád á mü lel-
künk. Légy Paisunk Vr Jsten mü nékk
és ez éjeli nyugodalmunkbanis fogagy ol-
talmadk szárnyai alá minket, hogy semmi
gonosz se testünkk se lelkünkk ne árthas-
son; mert ha te velünk vagy, ne félünk,

ha az

ha az halálnak árnyékában volnánkis. Azért Vr bemed bizván, és az te tiszteségedet, dütsöségedet még adván, le nyugszunk ágyainkban, és el alusszunk, s. felis szerkeműnk mert te Vr még oltalmasz bemünket. Halgasz meg ezte hüzzád nyujtott könyörgesünkben az te áldott Fz: Fiadnak nevéb?. Ámen.

Szeredai napi I Elmélkedés.

Az ISTENNEK, es á CHRistusnak Követéséről.

I. Mit tanitot légyen az Vr

Jésus Chrs, mü azt immár értyük és tudgyuk.

13. Mivel pedig az igaz Tanitó ne tsak beszédével épiti az ő hálgatóit, hane életek példájával is; sőt még ugy a fóganatos az ij az jo példa, mint Trajanus Imperator dits iretiből: Vita Principis censura est, ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur, nec tam imperiõ nobis opus e, qm exemplõ: Quippe infidelis recti Magistér est metus, melius homines exemplis docentr, qua imprimis hoc in se boni habent, quod approbant quæ præcipiunt fieri posse: Plinig. Azért méltó és illendő dolog, hogy az Christ életét megh vizgálván, müs az ő nyomdokiban já ui ügyek

ügyekezzünk, Joh. XIII. 15. Példát hattad tü néktek, hogy az mint én tselekedtem, tüis ugy tselekedgyetek. Lásd hasonlo Mondásokat: 1 Pet. II. 21. 1 Joh. II. 6. III. 16. Mat. XVI. 24. et 1 Pet. 1. 14. Phil. II. 5. Az Jr pedig az ő örökkévalo Decretumábanis leg elsőbb arra rendelt minket, hogy az ő Fiának hasonlatossága szerént élyünk, mint fz: Pál tanitya, Rom. VIII. 29. Az kiket (ugyis) öröktől fogva tudott, azokat elvalasztotta, az az el rendeltet valasztani, hogy az ő Fiának ábrázattyához legyek hasonlatosok; az az, hogy vélle együtt szenvedgyenek hogy együttis örülhessek, mint társa, Rom. VIII. 17. Lásd Phil. III. 10. Heb. II. 10. XII. fvz. 2 Pet. II. 10. Col. 1. 10. 2 Tim. 1. fz 9.

II. Mind ezekből tanúllyuk

meg, mi végre küldötte Jr az Christ ez világra, bizony ne azért küldötte hogy ő fz: lenne mü helyettünk, és testi bátorságban való életet szerzene mü néktk; hane azért elsőbb hogy az Jr akaratt tyára megtanitana; Atmakutáma hogy fő Papunk lenne, és Jr előtt mü érettünk meg jelennék. De főképpen hogy mü néktk az ő tellyes életé kivalt képpen való példánk lenne, minden jó tselekedetekre mellyek kedvesek az Istennek előtte.

1. III. Hivattatunk arrais, hogy
az Sz: életbe, az Szeretetben, az irgalmasságbá kövétöi légyünk az Jnk, Mat. V. 41. Eph. V. 1. 2. 1 Pet. 1. 15. 16. 17. Lev. XI. 44. Luc. 6. 35. 36. Bizonyára mélto dologis az Jnk mü nékik követnünk, mert ö Tle mü veluenkis
7. illyed jókat tselekedett, I. Mikor ellenségi voltunkis Szeretett, és ne akarta hogy el veszszünk, Mat. 5. Act. 17. 2 Pet. III. 9. Ezech.
10. 11. XVIII. 32. Rom. V. 8. 10. II. Az mü bünemketet, mellyek igen sokak, mü nékik meg engedte; hogy müis felebarátinkik kevés bünöket és fogyatkozásokat meg engednök, Mat. 6.
14. 15. 18. Mint kellessék penig az bünnek meg engedésébe magunkot viselnünk, az Jste ne tsak Szavával, hanem példájával megh mutatta, mert az Jnk ne mü békéltettünk magunkhoz, hanem az Jsten minket magához, jollehet mü bántottuk volt meg ö Tlet, Rom. V. 11. 12. 2 Cor. V. 18. 19. 20. Eph. 2. 16. Col. 1. 20. 21. 22. 1 Joh. IV. 10. 19. Hogy azért felebarátodal mindenkor békességben élly, ha ö Tőled eltis meg tségedet, ne
27. Szégyelő magadat al meg békéltetni az Jnk Sz: példája Szerént, mert az közelitnékik az Jstenhez, á ki: első az békeséges Szerzésbe: Mat. V. 9. 24. 25. 26. Azonban, az Jsten az Christussal edgyütt igen édes és nyájas beszédel hijja

hijja magához az bünösöket, Esa. 2V. 1. 2. 3. 1. Mat. XI. 28. Azért tsak felebarátoddal ne fél kedvel, hanem igen kegyesed és nyájason társalkodgyál. III. Az Jsten ingyen III. 4.
valo jó kedvéből kegyelméből szabáditott meg minket az veszedelemtől, és az örök haláltól, ne mü járunk az Jsten utá; mert mü Jstenélkül voltunk ez világban, Eph. II. 12. Phil. 1. 6. II. 13. Azért müis á mü felebarátinkot szükségekbe meg segitni mindenkor készek légyünk, ha szintén minket ne kérnének is, mint Sz: Janos tanitott, 1 Joh. III. 17. IV. Mind ezek felett IV. 13
az Jsten ugy szeretett minket, hogy az ö egy szülött Fiát mü érettünk adni halálra ne sánta, Joh. III. 16. 1 Pet. 1. 18. 19. Act. XX. 28. Azért mélto dolog, hogy müis az Jnk minden szerelmeinknél inkább szeressük, és minden javainktól örömessen meg vállyunk, mint az Jstentől.

IV. Ezekben, és ezekhez hasonlókba az Jsten példáját kell követnünk: Az mi penig az Sz: életek dolgát 23.
illeti, jollehet abbanis Jnk példájára hivattatunk ki szent, és semmi változás mintse ö benne; mindazonáltal lehetetlenek littatik vala, hogy mü az láthatatlan és megh foghatatlan Jsten szentségét követnök: Ezokáért ö Tle rigtől fogvan.

elvégezte

1. el végezte volt, hogy mü nékk ollya ve-
zért és Üdvezitöt küldene, ki mü nál-
lunk és mü elöttünk, mind az tanitásban,
s. mind az sz: életre való példa adásbz az
Istenk képét viselné: Ezért mondgya sz:
Pál hogy az Vr Chrs Jnk formájábz volt,
Phil. II. Es ö az láthatatla Jnk ábrázatja,
Col. I. 15. Magais Chrs Vrk ezért mondá hogy:
Phülep, az ki engemet lát, lattya az én
10. Atyámot. Joh. XIV. 9. Miképpe azért az
Vr Chrs az Jnk képét és ábrázattyát visel-
te az Szentségben, hasonlatos lévén
az mennyibe Jn erejetöl fel ruháztatot
embertöl lehetséges az ö Mennyei
Attyához: Mü nekkis ugy kell az Chrst
követnünk, hogy ö huzzája hasonlók lé-
gyünk, miképpe az bünre nézve hason-
lók voltunk Adámhoz; mert sz: Pálarra
int 1 Cor. XV. 49. hogy Miképpe hordoztuk
az földi emberk ábrázattyát, ugy az
Mennyeinekis hordozzuk ábrázattyát.
Lasd Rom. VIII. 29. 1 Cor. III. 18. Eph. IV. XVI.
23. Ugy lehetünk penig hasonlók az Chrshoz
ha müis azt tselekesszük az mit az Chrs,
t. i. ha követtyük ötet az Istenhez való
tökélletes engedelmességbz, az Isteni buzgó
szolgálatbz, barátk, és ellenségik szeretetibz

sz. társalk

sz: társalkodásábz, alázatosságábz, bé- 1.
kességes türésében, az kesértetekbz valo
magaviselésébz, Istenhez való bizodal-
mábz, szegénységék tsendese és panasz-
nélkül valo el türésébe, az Világk meg
utálásábz; tanitásába, feddésébz, az sz:
Gyülekezetk gyarapodásáért való nagy
szorgalmatosságábz, az Memyei örökös
házák tellyes kévánságába, és egyéb ha-
sonló joságokbz. Ez amaz Út, mellyet az 10.
Jn rége akart mutatni az Izrael népé-
nek, Esa. XXX. 20. 21. Joh. XIV. 6. et VIII. 12.

V. Mondanád: En ige gyar- Obj.
lo ember vagyok, miképpe követhetné
az Vr Chrst, kibe az Istennek lelke mér-
téknélkül lakozott? Felelet. Nyilván- R.
sággal az Chrsis erötele volt az ö testébe,
Mat. XXVI. 2 Cor. XIII. 4. Es huzzánk min-
denestöl hasonló volt az bünitöl ki vál-
va. Heb. II. De mindazonáltal lelkében
melybe erössvolt, ugy tusakodott á test,
az világ, és az ördög elle, hogy semmibz
meg ne tántorodot. Az mely Jn az Vr 23.
Chrst erössé tötte; azon Jn sz: Lelke által
minketis kétségnélkül erössekké tészen,
fellyebb annál hogy semmint mü meg fog-
hatnók. Eph. III. 20. Es miképpe az Jn

az xtyk

az Chrsbz volt, 2 Cor. V. 19. Col. II. 9. Ugy mü
bennünkis, 1 Cor. VI. 19. 20. XIV. 25. Azért,
3. Semmi Képirónak mesterségé az természet-
hez ollya hasonlóvá ne tsinálhattya az i-
rott képet, mely hasonlókká tehet minket
az Chrshoz az Jnk lelke, mely mü nékk a-
7. datot az Chrs nevébe: Azt penig tudd meg
hogy ha valakibe volna az Cicerók lel-
ke, bizonyára szinte ollya ékese szolhat-
na, mint Cicero: Ha kibe volna az Ari-
stoteles lelke, ollya méllye disputál=
hatna, mint Aristoteles. Azért ne lehe-
tetlen dolog, hogy az elészámlált joságok-
ba kövessük az Jnt, és az Chrst, holott
az Jnk, és az Chrsk lelke lakozik mü ben-
nünk: Erre penig példák az Apostolok
és szentek kik az Chrt boldogul követték;
2 Cor. III. 18. 1 Cor. XI. 1. 1 Thes. 1. 6. Ro. 16. 4. 2 Tim. 4. 7.
8. 9.

19. VI. Az Chrs penig ugy tétetett
mü elönkbe mint valami Czéllya á szen-
tségk: Azért sohra addig meg ne szünnyünk
az lelki bajvivásba, és az jónak gyakor-
lásábz, valamig ö hozzá hasonlók nem
24, lészünk; kiki penig az ö ereje szerént mu-
kálkodgyék az ö útába, mint hogy az
Jn ne mindennek egyaránt osztotta á Ta-
lentumot, az kire sokat bizott, többet

Kevén

kéván attól, de mindentül annyit kéva, 1.
á mennyire kegyelmét adta. Mikor az
Mester az ö tanitványik eleikbe ir, min-
nyájan az Mesterk szép irását követik,
ha ne minnyája egyaránt irnakis; mert
némellyik irása közelebb hasonlit, nemely
kevesébbé érkezik, de mindenik az ö tel-
lyes tehetsége és ereje szerént ügyekezik;
s. az Mesteris annál egyebet ne kéva. Igj
az lelki életbenis, ki közelebb mégye az
Chrshoz, ki távullyabb jár tölle: De va-
laki meg ne fárad, és úttyából se jobra se
balra ki ne tér, el érkezik az Chrshoz.
Ugy va dolgunk ebbe az útban, mint á 14.
ki sebes vizbe évez á viz ellenében; ha
meg állunk itilvén magunk felöl hogj im-
már el értük Kereszténységünkk azt az
gradussát, melybe ha nyugszunkis meg
szünvén az sz: életk gyakorlásától, el
vehettyük á Coronát, meg fogjuk tsalni ma-
gunkot, és el maradunk az Chrstól, melytöl
ige félt még á sz: Pális, ezért szüntelen
gyakorlotta magát, 1 Cor. IX. 27. Phil. III.
12. 13. Azt mondgya Vegetig, hogy á
régi vitéz hameg szünik az maga gyakor-
lásától, hamar ollya lésze mint á (tyro)
mosta lött vitéz. Vespasianus Csaszár
azt tartotta hogy á mely Nap senkivel

Semmi

semmi jót ne tött, azt á Napot tsakelvesztette: Igykell nékkis gondolkodnük, hogy valamely napon Iste elött kedves dolgot ne tselekeßünk, holt elevenek vagyunk; ha penig azokat tselekeßßük, élünk &c.

Reggeli Könyörghés.

VEghetetlen irgalmaßággal uralkodo Sz: Isten! Mü Vrunk Jesus Christ dütsößéges Attya; ö általla mü nékkis gyarló népeidnek könyörülo Atyánk és Istenünk: Légyen áldott á te neved mind örökké, hogy azelmult étzakák sötétségében, az te ki terjesztet hatals karodk árnyékában, minket minden veszedelmektöl meg oltalmaztál. Te néked adaßék édes Atyánk Mennye földön á tiszteßég, az háladás, és á dütsößég: Ki minket Sz: Fiadk keserves halála által az sötétségböl, és az halálk árnyékából ki hoztál, az ördögk sanyaru rabságából feloldoztál, és az örök életk boldog reméségére hittál és választottál. Méltó Vr szüntelen hirdetnünk az te jóvoltodat mellyet minden reggel meg uÿtasz mü rajtunk; Méltó magasztalnunk az te tsudálatos dolgaidot, mert te Vr Sz: Fiad által á pokolk és halálk erös kapuit meg rontottad, az hivságbz hely heztetet világk kevélységét

meg aláztad, az porban heverö szegény alázatosokat fel magasztaltad: Elrejtetted az böltsektöl az te mélységes titkaidot, és azokat meg jelentetted á Küsdédekk; megh szégyenitetted ez világk erößeit, az erötleneket penig választottad, és fel emelted.

Oh mü üdveßégünkk Istene! Dütsößég Felségedk, hogy meg mutattad mü nékk az lelki Útat mellyen járjunk, az te Sz: Fiadot Tanitóul, Pásztorul, és Például adván mü elönkbz: Vezérely Vr már minket azon az úton ez máÿ naponis söt tellyes életünknek folyásában: Serkents és gerjesz minket Sz: Lelked által amaz Mennyei igaz tudományk követésére; hogy miképpe az te hatalmas erö által Sz: Fiad az halálból fel támadott; ugy müis az lelki halálból á bünböl fel támadván, uj életbz járjunk te elötted; hogy miképpe az te Sz: Fiadbz semmi ki vetö ne találtatott, ugy mü bennünkis semmi álnokság ne találtaßék, hane az helyet az engedelmeßég, az alázatoßág, az békességes türés, az buzgoság, az jozanság, és minden tökélletes joság világoskodgyék mü bennünk tellyes életünkben. Lágyies meg azokáért az mü szivünkk keménységét, hogy mind jó, s. mind gonosz szerentsénkben miképpe á te Sz: Fiad, ugy müis az te Sz:

344. Szereda Napi: I Elmélkedés utá való =
Akaratodhoz engedelmesek légyünk. Ölts
ki mü belöllünk á boszszú állask lelkét, hogy
felebarátinkk ellemünk valo eseteket kön-
nyen és valoban meg engedheßük; öket mint
tulajdon magunkot szereßük; örüllyünk az
örvendezökkel, bánkodgyunk á meg kesere-
dettekkel. Terjeszszed és virágoztaßad Vr
az te népedk igaßágát, hogy á miképpe á föld
meg termi az ö gyümölcsét, ugy az te lelki
szölödis mellyet jób kezed plántált, bö gyü-
mölcsöt hozzon Felségedk: Erre nézve va-
stagitsd meg hütünköt és reménségünket,
mellyet sz: Fiad által á mü szüveinkbe bé
oltottál, hogy az te szentségedk úttyában
mindennapon elébb elébb meheßünk; á te-
stel, és ez világgal mind addig tusakodgjuk,
miglen az hütnek edgyeßégere jútunk, és
meg öröködött Christus állapottyának
mértéke szerént való tellyességére.

Mennyei Kegyelmes sz: Atyánk indits
hozzád valo buzgó szeretetet á mü lelke-
inkben, hogy ne légyen haszontala é világi
pállya futásunk, hane hogy á te sz: Fiadk
nyomdokában egyenesen és hive járva, á
mellyek hátunk megett vadk azokat el
felejtsük; s: hami jöt tselekedtünk, ne
abk

Könyörgés az Juk, és Chrsk követéseröl. 345.
abban, hane az te irgalmaßágodba bizzunk,
és szüntelen arra igyekezzünk á mellyek
elöttünk vadk, és az mellyeket még nem
tselekedtünk; hogy mind az Czélig akadálj-
nélkül el jút haßunk az Mennyei jutalö-
nak jövendöben való el vételére.

Könyörülö Istenünk, kinek szavára
az sötétségbölis világoßág támadot, tün-
dökeltessed ugy mü bennünk á te sz: Ismé-
retedet, mellyet az Vr Jesus Chrs által nagy
dütsößéggel meg jelentettél, hogy azt
mint Mennyei drága kintset egyebekkel-
is közelhessük. Ne hadd Vr á te Igas-
ságodat az hamißágtól meg gyözetni;
Ne engedgyed hogy ez világ mind örök-
ké az háládatlan Adamk nyomdokába
járjon; hane á miképpe hordoztuk az
földi emberk ábrázáttyát, az onképpe az
Mennyeinekis hordozzuk ábrázattyát.

Oh Seregekk Vra Iste ne! Halgassad
meg, és ne hadd el az te szükölködö sze-
gényidet, kik keresnek vizet, de ne találk,
támaszsz lelki folyo vizet azokk, és amaz
igaz Pásztor legelteße öket. Kely fel Vr
mutasd meg hogy mintse több Jn nálladnál.
Minden térd hajollyon meg te néked,
és mind?

és minden nyelv te néked tégyen vallást, ki
sz: Fiad által meg itélsz mindeneket igasság-
ban, és meg fizecz kinekkinek az ö tselekе-
deti szerént. Tiéd légyen Vr az hatalom, és
az dücsöszégh Mennyen és á földön, mind ö-
rökkön örökké Amen.

Szereda Napi II Elmélkedés.

Az MAGISTRATUsokról.

9. I. Az Magistratus, avagy
Tisztviselés az Chrsk törvényével nem
ellenkezik, annakokáért minden rend ank
birodalma alá vettetik, Rom. XIII. 1. 2. 1 Pet.
II. 13. 14. Az Chrs azt parantsollya hogy ad-
gyák meg á Császárk á mi az Császáré, az
Istenkis á mi Istené, Mat. XXII. 31. Ollya
rendelést ért penig sz: Péter az meg emli-
tet helye, mely mind ez világi emberek kö-
zött szükséges, és ne ellenkezik az Jn re-
delésével, mert ha ellenkezik, jobb Jnk
engedni, hogy ne mint emberekk, Act. V. 29.
Valami néztesti életünkk meg tartására
és jövára, abba minde hatalmasságokk
engedni kell, Lásd 1 Pet. II. 13. 14. 2 Pet. II. 10.
24. II. 12. 13. Jud. v. 8. 9. Tit. III. 1. Sot meg az
hamissakkis engedmünk kell, miképpe az
szolgák és jobbágyok az ö gonosz Vrokkis
tartozk

tartozk engedni, 1 Pet. II. 18. Eccl. X. 1. Saul 1.
gonosz volt, de mégis senki kezét reá vet-
ni ne méreszelte. Azért miképpe hogy min-
de ember jó üdöt kéván, mindazonáltal
az háborutis el szenvedi: Ugy minnyájan
kévánnyák az jo Magistratust, könyörög-
jünkis hogy jó lén, 1 Tim. II. 1. De mindazall
valamellyet Jn rendel és ád, azzal türjünk.

II. Ezzel ellenkeznek azollyá
Püspökök és Papok, kik az Királyoknak
és Fejedelmekk erejeket és jussokat el
vötték, ugy annyira hogy ök parantsolk
meg az Királyokkis, holot azokk hatalá
alá vetette öket az Irás; Rom. XIII. 1. Az
Ö Törvénybenis Aron Mosesk, az fö Papok 15.
az Királyokk mindenbe alattok voltak,
megis büntették öket, ha hol tisztekbe el
ne jártak, mint enk igassága meg teczik
Josaphatk, Josiásk, Salamonk példájok-
ból 2 Chron. XIX. 7. 8. 9. XXXV. 2. 1 Reg. II.
1 Chron. XXIX. 22. 1 Sam. II. 36. Josiásrolis
láss hasonlót 2 Reg. IV. Amaz fö Birák,
kik Királyok helyet valák Izraelbe;
(in lib. Judicum) kétségnélkül mindenekk
parantsoltak, mint szinte Moses, Josuc. 8.
Deut. XIX. 17. Ugy va hogy Moses egj i-
deig Papi tisztetis viselt, migle az Aron
Papsága meg állapodot. Heli Papnak
idejében, mint az Machabeusok idejébis
sem

sem Királyok, sem Birák ne lévén ö réájok hagyatot az Országk gondgya, melyhez ne volt közök és jussok az Királyoknak és Birákk létekbe: nyilva va pedig, mely ige nyomorult és háboru állapottya volt Sido Országk, mind Helinek, s.
7. mind az Machabeusokk idejekbz. Az elébbi Keresztény Püspökökis Vraságot és Fejedelemséget ne kévántak; söt Ambrosius idejébz példabeszédképpe mondották: Imperatores magis Sacerdotium optasse, qm imperium Sacerdotes. Es azt mondgja Ambrosius: Ad Imperatorem pertinere imperia, palatia; ad Sacerdotem Ecclesias. Ezt az Vraság kévánást, Fejedelmi josságokk és kintsekk birásara valo vágyakozást az régiek az Antichristus el jövetelinek bizonyos jelének tartották Tertullianus, Cyprianus, Tract. 3. de Prælatorum simplicitate; Sermone de Elemosyna. Hyeronimus, Nazianzenus, Bernardus; söt maga Sz: Pális; Lásd meg 2 Thes. II. 3. 4.

III. A' fö Magistratusoknak penig az ö tisztek ez elöször, hogy az Országk és Városokk eleikbe ollyan törvényeket szabjak, mellyek fel ne bontsák, és el ne

el ne rontsák az Vr Chrs Evangyeliumába adatot parantsolatokat; Sok törvé- 2.
nyek vadnak penig ollyanok mellyek azt fel bontyák; mert némely külsö törvények arra kénszeritk, hogy lelkünk ismereti elle, és az Chrs mondása elle perlekedgyünk, és felebarátinkal gyülölközzünk, s. ne légye szabad el türnünk, ha mi bosszúval illettetünk. Holmarad itt meg az Chrs törvénye, mely tiltya á törvénkezést? Mat. V. 38. 1 Cor. VI. 7. 8. et 9. Tiltya az bosszuállast, Mat. 5. Rom. XII. 17. 1 Joh. II. 10. 11. III. 13. IV. 20. Es ne hogy kárt vagy gyalázatot, de haláltis parantsollya hogy szenvedgyünk az mi felebarátinkért, 1 Joh. III. 16. Phil. II. 30. Rom. XVI. 3. 4. Az Törvénykezés tsak ar- 17.
ra valo, hogy á ki betsülletibz meg sértödöt, betsülletibz álittassék; az ki kárt vallot, á kár meg fordullyon; az ki nagy gonosságot tselekedett, meg büntettessék; De mind ezek ne légyek bosszuállásból, mert az tilalmaztatik, Mat. V. Rom. XII. 17. 19. az az, hogy senki haraggal és bosszonkodással ne törvénykezzék, sem kárt tenni felebarattyák ne ügyekezzék, 1 Cor. VI. 7. 8. 9. Imé láttyuk és hallyuk, hogy

haniss

1. hamissakk mondatk, és az Jn országából
ki rekednek, valakik az perpatvarko-
dással boßszujokat ũzik, és felebarát-
tyokk kárát szomjuhzzák: Erre penigh
réßszerént nagy okot ád az országokk és
Várasokk tòrvényẽ; Mint p. o. Ha valami
káromat meg akarom tòrvényt szerént ke-
resni, engemet arrakénszerit az tòrvény
hogy fel akaßtassa á lopót vagy tolvajt,
á kitõl szenvedte az kárt, holott én á ma-
gaméval meg elégedne; Egyébirántis sok-
szor vétekre kénszerit az külsõ tòrvény:
13. Tudom azért hogy az volna jobb, hogy sze-
vedne az kárt, és hogy ne szállyak perbẽ
hanem akarok kárt tenni felebarátomk;
Igyis kellank lenni, igen sokat békével
kell tùrni, mint Chrs V. parantsollya, Mat.
V. 40. 41. 42. 44. De esik oly alkalmatos-
ság, hogy kételenittetünk meg in dului,
mint az Vr Chrs példája meg mutattya,
Joh. XVIII. 22. 23. Ezokáért az menyire
az országokk tòrvényẽ okot ád az boßszu-
nak ũzésére, és az Chrs tòrvényék megh
rontására, az felsõ Magistratusk tiszti,
hogy azt emendaltassa: Az also Magistra-
tusokk tisztek az, hogy az felsõ Tisztet
arról

arról bizonyossa tegyék, és az alkalmatla-
ságot meg mutogassák; külõmbe job az
tisztséget soha fel ne vállalni, sõt meg hal-
ni, hogy se az Vr Chrs nyilván való tòrvé-
nyét meg rontani: Mert az hamissak ne
birhattyák az Jn országát; ez illyenek
miatt adta az Jn veszedelemre az õ vá-
lasztot népetis régen, mint az Prophetak-
ból ertyük. Mit mondgyunk arról, 9.
hogy az tòrvény Prokatorokat állatelé,
bé vészi az pénzel fogadott bizonyságo-
kat, némely igaz bizonyságot megvét,
kivált az fõ emberek ügyõkbe. Lásd
mit mondgyon az Vr Esa. V. 23. Jaj az ok-
nak kik az latrot aján dékért meg jám-
borittyák, meg igazittyák.# Olvasd megh
az tõbbetis, mellyek meg mutattyák, mely
kegyetlen ellenséget hoz Jn az egéß ország-
ra, melybẽ az ollya hamisság meg õrekedett.

Et vi-
ceversa

IV. Másodszor. Az Magistra-
tusk tisztiaz, hogy lén jó példa adó, ne
tobzodó, ne részeges, ne bujálkodó, nem
hivságos dolgokba gyõnyõrkõdõ; Lásd meg,
Eccl. X. 16. Esa. V. 22. Mert valaminémũ
az Magistratus, ollyanok az alatta valók,
rex

BIBLIOTECA CENTRALA M.S.S.E. CLUJ

Seneca azt mondgya: Rex velit honesta, nemo non eadem volet. Lactantius ellenbe lib. V. Cap. 6. azt mondgya: Exprobrationis genus videtur pie vivere, cum Dux sit malus.

5. Livius azt irja hogy mikor az Romaiak Numa Pompiliusk jó példája szerént élnének az szomszéd Országokk népei annyira meg félemlettek tőllők, hogy ne mértek semmit ártani nékiek, ugymint tellyességgel az Jnt szolgálatra fordult Népk. Oh bár mostis támadna Keresztény Numa az mi üdőnkbe!

V. Harmadszor. Az Magistratusk kiváltképpe valo hivatallya ez; hogy az ő birodalma alatt valókkal magát szerettesse, és felettébőket ne terhellye. Es miképpe az Jn mindeneket tart; miképpe az Nap ne magák, hane másk világoskodik; Ugyőkis mindeneket kik kezek alá adattak, igaz ügyőkbe egy aránt meg oltalmazzák az gonoszok elle. Ne magokk keressék az őrőmet és boldogságot, hane az Országk. és alattok lévő embereknek.

17.

23. Ne légyek ollyanok, mint az ki azt mondotta: Oderunt, dum metuant. Seneca Ep. 47. Bár gyülőllyek (azt mondgya) tsak féllyek: az illye Magistratus el feledkezik arról hogy kevés az őnéki a mi az Istenk elégh

elég: Qui colitur, et amatur; Az ki tisztelteti, de szerettetys magát. Jusson eszébe azért az Magistratusk, hogy ne ővé az Nép kinek eleibe tétetett, hane az Uré 1 Pet. V. 2. 3. 4. Act. XX. 28. Miért pusztitanák tehát az Urk őrökségét? Kitsoda azért az hü és bölts szolga, kit az Ur gondviselővé tött az ő háza Népe, hogy azoknak eledelt adgyon alkalmatos üdőbe? Boldog szolga az &c. Ha penig amaz gonosz szolga &c. Mat. XXIV. 45. 46. 48. Ez az szolga ne más, hane az Magistratus Rom. XIII. 4. Lasd meg és olvasd meg Neh. 5.

VI. Ezek ellen vétkezk kiváltképpe azok az Magistratusok, kik az őbirodalmok alatt lévők közzül tsak azokat szeretik és oltalmazzák, kik magokkal egy Vallásbi vadk; Másokat penig ne tsak ne oltalmazk, hane affelet gyülőlnek, üldözk, tömlőczczel vassal vesztegetk, oly végre hogy az ő Vallásokat épitsék. Vétkezk mondom az illyek. azért I. Mert az Jn ne tötte őket Urakká az emberekk lelkekenn; Mentium Rex Deus est: Az Jn á lelkekk Királlya, mellyet jelentett Chrs Urunkis mikor

14.

mikor azt mondotta hogy az ember az lel-
ket meg ne ölheti, hane tsak az Jn vethe-
3. ti az kárhozatra. Mat. x. Az Vallás penig
ne testi, hane lelki dolog. Jnk ajándéka penig,
mint az hüt. Azért az Jn ne hatalmaso-
kat, ne fegyveres vitézeket; hane erötlen
Aplokat akart az Vallásk terjesztésére
küldeni, hogy ne dü tsekedgyék egy testis,
1 Cor. 1. Az Mahumethnek és Antichri-
stusk Vallását fegyver és emberi erö épi-
11. ti: De az Jsteni igaz Vallást á lelki fegy-
ver, tanitás, intés, könyörgés, magunk jó
példa adó ártatla életünk, 2 Cor. x. 4. 5.
Eph. 6. Mat. v. 16. 1 Pet. 11. 12. Az régi
pogányokk szokásokra térk vissza azok
az Kereszték valakik fegyverrel akarnak
Vallást épiteni: Mely pogányokk az régi
18. Keresztének mindenkor azzal feleltenek
meg, hogy az Vallásk szabadosk kell lenni,
mellyet oktató beszéddel, ne oktala fegy-
verrel kell nevelni; Ugyanis hakik kül-
sö fegyverrel akarják terjeszteni, azzal
magok kéjén meg mutattyák hogy ne bizk
Vallásokk erösségéhez. Lactantius
lib. v. Cap. 20. Defendenda Religio est, non
occidendo, sed monendo, non sævitiâ, sed
Patientia

patientiâ. Si sanguine, si tormentis, si malo Re-
ligione defendere velis, jam non defenditr ea,
sed polluetr, atq; violabitr. Nihil n. est tam
Voluntariu, quã Religio. Tertullianus
ad Scapula: Non est Religionis, cogere Reli-
gione, quæ sponte suscipi debet non vi. U- 6.
gyanis valakik kénszerités szerént valamely
Vallásra állak, soha igazá ne hihetk, ha-
ne tsak szineskednek: Es igy öket az Magi-
stratq más kárhozatos vétekbz ejti, mert az
Jnkis ellenségi lészk, Mat. xxiv. 50. Rom. xiv.
23. s. az Magistratq ellenis titkos gyülölsé-
get tartak, mellyet üdövel néhaki fakasztak.
II. Mert az Messiásk népe szabad aka- 11.
rat szerént való Nép. Psal. Cx. 3. s. az isleu;
Azért Chrs V. mikor sokan az ö tanitásába 16.
meg botránkoznák, Joh. vi. 66. Ne kénsze-
ritette öket hogy meg maradgyak, holot le-
hetet volna módgyabenne, hane mikoron
tölle soka el szakadnának, az többikis igj
szolla: Nemde tüis el akartoké menni? igj
hagyván az magok szabad választásokra,
hogy el mennyek, vagy meg maradgyanak.
Nem itéli vala az ö szilígy és alázatos lel-
kéhez. és az Vallásho mellyet prædikáll
vala, illendök lenni, hogy erövel, fegyver-
rel, vagj (mely tölle meg lehetet volna) va-
lami égböl alá szállot tüzzel, vagy
Pris

veszтet volna el nemelyeket, hogy az többi inkáb engednének; sőt az illyenről tanitvánnyitis meg dorgála Luc. 1x. 54. 55. 56. 88e.

az Krist vsolwán ti meghzegzé?

Kik tüzet akarták vala az égből leszálitani, hogy meg emésszé a Samaritánusokat.

Ha azért te igaz Keresztény vagy, miért hagyod az Christ, hanem az értelem nélkül való Tanitványokat követed? Miért ingerled és miért ónszollad az Magistratust az üldözésre? Bizony az ollyan Tanitók kik ezt tselekeszik, nem megtartani, hanem veszteni jöttek. Ha penig ugyan az veszтő lélekkel jöttek, szálitsák tüzet le az égből. hadd tudgyuk hogy Istentől jöttek: Mondgyák egy szóval ollyant, hogy azon órában emberi exönél kül meg halljon az Eretnek (kit ank hitök) mint Ananias á fi: Péter szavára; ki nem vallásért, hanem tsalardságáért hirtelen meg hala. Act. 5. Avagy az ő szavokra ásgyjsa meg az föld az ő száját, és nyelje el Chorét, Dathant, és Abirohnt. Num. xvi. ꝟ 30. 32. Az kit meg ölnek, mindgyárást támaszszák fel, és tanitsák az ő Vallásokra. Ha illyeneket tselekeszik, bátor az Magistratus effélé Prophetákra engedgye azokba az mellyekről onszollyák; jolleket az Siók kizti haki ollyan halálra való

érkezett

érkezett vagy támadott, gyakorta az Istentis tanitsolták, mint Num. xv. 32. 33. 34. 35. És ahúz tartották magokat minek hasonló Causákbó. Hozzak tehát mostis az Jrtől Mandatumot az Papok, és az szerént ölessék meg avagy üdvezitsék az Eretneketket.

Mondanád: Az Jr meg ölette á hamis Obj. 1.
Prophetákot, és azokat kik az igaz Jrtől az bálványozásra tértek: Felelet: Más Ref.
az Causa ott, más ismét itt. I. Mert az kik T. 10
most föveb Eretneketkt tartatk, sem az igaz Atya Istentől el nem szakadtak, sem az igaz Christtől, kiért véseketis készek ki ontani. De mind meg, mit hiszik hamissa az üdvességnek fő czikkelibó? Mit prédikállak ollyant, mellyet csak külön magok vöttek volna Istentől vagy látásbó, vagy álombó, vagy egyéb módon? Nem az Sz: Irásra czitálnaké minden Causajokbó? Nem hatták tehát el az Jrt, sem nem hamis Prophetáik.

Mennyi sok jövevények voltak az Sidók között, kik az Mosest minden Ceremoniáin nyugvó csak nemis kötelesztettek? Mennyi sok Eretnekek, Pharisæusok, Sadducæusok Essæusok voltak, de ki bántotta azokat? Miért kell tehát tü nektek Sz: Papok ollyan 26.
sententiát mondanotok az Eretnekekről (kiket ank hitök) mellyet az törvény mondott az hamis Prophetákról? II. Az hamis Prophéta ollyan Istentől szakad el vagy

bossza

boßßuságért, vagy nyereségért, melly Jnt
magais szüvében igazk lenni jol tud és hiße.
3. Az Eretnek penig tudva az igaz Jntöl el ne
szakad; mert mi haßnot talál tévelygé-
sével? Bizony ne egyebet, hane szükséget,
kárt, és gyalázatot; ezekért penig ne tu-
domki akarna éskévánna tévelygö tudo-
III. mánt hirdetni. III. Az Moses törvényék,
mely meg öleti az Jstentöl el ßakattakat,
10. ne vagyunk most alatta; Ollyant nékk
sohalt az Vr Chrs ne parantsol, hane tsak
azt, hogy az Eretnekekkel ne társalkod-
gyunk, Tit. III. 10. 11. tudván azt, mint az
Apl mondgya, hogy á ki ollya, az el fordult,
és vétkezik, ugy mint ki az maga itileti ál-
talis vádoltatik. Erre nézve azt mondgya
Hyeronimus: Hæreticum hnem ex præscri-
pto Apostoli vitare didici, non igni tradere.
19. Jnnét tanuld meg mit tégyen az Eretnek
sz: Pálnál; nem azt á ki veled ne edgyet
ért, hane azt á ki ne tsak ne edgyez má-
sokkal, hane á mellet lelki ismèreti elle
való dolgot tselekeßik, vagy boßßuság-
ért, vagy betsüllet ért, vagy nyereségért.
Az illyen igazán eretnek, még ha igaz val-
lásba vagyonis: Ez illyent ollyank kell
tartani mint az pogányt, vagy az fukart;
Mat. XVIII. 17. az az, alávalonak, az
minemek

minémüek voltak az Sidók között élö jö-
vevény pogányok és fukarok, kiket mind-
azonáltal az Sidók el ßenvedtek. IV. Az IV. 3.
Moses törvényék ideje más volt; más meg-
int az Chrs ideje. Az Sidók az Jn törvénye 5.
alatt ugy voltak, mint egy bizonyos Király
alatt, s. nemis akarta volna ö Fle hogj más
Királyok légye, 1 Sam. VIII. 7. 8. Vagy ugy
voltak az törvény alatt, mint az tanulo
gyermekek az tanitó Mester keze alatt,
Gal. IV. 24. 25. 26. Ne tsuda tehát, hogy az
Jn akkor mindgyárást boßßút állat azo-
kon, kik az ö törvényét meg vetették.
Mint az Mesterek az szófogadatla iffia-
kot mindgyárt meg veßßözik: Mint az
Királyokis az pártolkodót hamar elveßtik.
V. Az ö Törvénykör még az Prophéták V. 17
élnek vala, ki ktöl az Népbizonyos? meg
értheti vala ki távozott volna el az Jnk
törvényétöl: De most hol va az Propheta?
Az mü Prophétánk á sz: Jrás, és az sz: J-
ráshoz szabattatot igaz Okosság, vagy o-
kos lélek. Ezekkel ha igazán akarß élni,
az Eretnekek kik most el váltak tölled,
rövid Nap mind edgyig melléd állanak,
Magamról azt itilem hogj mingjárt tiédléßek.
Mondanád 2. Az Eretnekek Obj. 2.
közönséges ellenségi az hivek gyülekezetik,
azért

Azért ugy kell véllek bánni mint ellenséggel:
Rx Felelet. Az hivekk az ōmōn magok testek-
is ellenségek: Mondgyak tehát magokrolis
4. ollya sententiát. Azért miképpe az Ordōg
elle, ez világ ellen, és az test elle lelki fegy-
verrel kell viaskodni, mellyel az Apłok ez
világot meg holdoltatták, 2 Cor. X. 3. 4.
Ugy az Eretnekik ellenis, ha tévelygō és te-
sti tudományt tanitak, mind azonáltal, ha mū
velünk békével élk, és magokat velünk
szerettetui akarják; és az mi az külsō életre
való, azt mū velünk egyaránt viselni ké-
szek; ha miket tanitak ellenünk, gyūzzūk
meg ōket nagyob erōsségekkel; igi meg
15. oltalmazhattyuk tōllōk az nyájat. Az
testi fegyver penig soha ne fogyatta, ha
ne inkáb nevelte az Keresztenekk szá-
mát: Tertullianus in Apologetico igy ir:
Ollyan az Keresztenekk vérek mely el
foly az földōn, mint az jó mag á földbē
mely száz annyi gyūmōltsōt terempt.
Gyūlekē-
zetinek Mintse hát az hivekk nagyobb ellensége,
mint á ki azt tūzzel vassal, testi fegyver-
rel akarja oltalmazni; hasonloképpe az
lelki farkasokat lelki fegyverrel kell
az nyájtól el ūzni, Eph. 6. Mit tehetünk
rolla ha meg sokasodk ne engedvén ta-
nitásunkk? Mi járjunk el tisztünkben,
és azzal

és azzal az Jnk széki elōtt ment emberek
lészünk, ōk penig el veszk az ō būnōkbe;
Ezech. III. 18. 19. 20. Abból penig az Eccle-
siák illye haszna kōvetkezik, hogy az
kik álhatatosok, azok meg ismertessek.

Mondanád 3. Sz: Pál 2 Cor. VI. 14. Obj:
azt mondgya: Ne vonnyatok egy igát
az hūtōtlenekkel: Felelet. Itt az Apł Rx
azokrol szoll, kik az bálványozoknak
templomokba bé mennek vala, és azok-
kal ott vendégeskettek, mely ige éktele
dolog vala, 1 Cor. VI. 19. Jollehet ha ki azt
valakinek botránkozásanélkül az hū-
tōtlenk épūletire tselekedte, ne láczik
hogy Sz: Pál ellenzette volna. Ha penig
az Apł szavait küllyeb akarjuk terjesz-
teni, meg kell visgálni, az Chrs Evangye- 17.
liumák el forditásához, és az testi élethez
inkáb alkalmaztatot tudományon kik
kapdosk, ki vétkezik tudva, s. ki nem;
ahuz képest egytōl inkáb kell ōrizkedni
mint mástól; De senkin erōszakot temi
ne kell, ha az külsō társaságba magát
tsendesen viseli, és senkitis nem bánt.

Mondanád 4. Soha addig az Obj:
Országok békességben ne lészk, valamig
egy országba sok vallasnak lésznek:
Felelet;

1. Rx Felelet: I. Kévánni méltó, hogy minden Országokban egy Vallás len, mint az tis kévánhatni hogy mindek Jste félök legjenek, de azt nem ember, hanem Jn viheti véghez. Az Vallás igen meg ragad az emberekbz; hanem igazis, hamarab el fogj minden kénzó szersza, mint az Vallásoknak sokasága; azért lehetetle dologh, s. az mit Jste rád nem bizott, ne fogj ahoz.

2. II. Ha meg visgállyuk az Keresztény Országokk állapottyát, valahol meg eddig ollya ül dözések esett az Kereszténekk az Keresztenektül, azok háborubb állapottal voltak mint egyebek; példa erre Nemeth Ország, Franczia Országh Lengyel Ország, Belgiu, és több tartományok, mellyek sohra békességre nem mentek, miglen az Vallásokk szabadsága

3. bomló félbz volt. III. Az Vallásokk külömbözö volta az fö Magistratusokk nem fordul romlásokra, hanem inkább erösségekre, mint némellyek itélik: Laurentius Pignorius Diodorus Sieulusból azt irja hogy régen az Aegyptiusok szatszándékkal neveltek az sok féle Vallásokat, értelmeket, hogy az egész Nepk

ne lenne

ne lenne módgyabenne hogy meg edgyesülne az Kiralynak el veszésére. Julianus hasonló okra nézve szenvedi vala á sok féle Vallásokat. Az Törökök birodalma elég békességes, jollehet ott minden az ö Vallásábz meg maradhat: söt ugy teczik hogj még inkáb szereti, s. inkáb meg betsülli Királlyát vagy Fejedelmét az, á ki tölle külömbez az Vallásbz, mint az, á ki meg edgyez: Mert á ki külömböz, ank jótétemény helyett esik tsak azis, hanem háborgatt atik Vallásábz, ne sértetik meg lelki ismeretibz; jollehet Jn törvénye szerent ugy kell tselekedni az jó Magistratusk tartozásképpenis, hogy senkit ne háborgasson: Ollya beneficiumot penig ne agnoscálk ne ismérk azok, az kikkel egy Vallásonvan á Magistratus. Az egyéb beneficiumot penig mindenkor inkább meg betsüllik az más Vallásonvalók, kikk az Magistratus kevesebbel tartozik.

Az Magistratusk azért, ne tsak nem kell az Vallásbéli külömbségeket el törleni, hanem oltalmazni és szeretni kell minden rendbéli Kereszténeket; söt még azokatis bé fogadni, á kik fegjver alott,

és az

és az üldözéstöl meg szabadulvá, árnyéka
alá ereszkednek vagy folyamodk: Mint Pha-
raho hozzá fogadá Jákobot fiaival edgyütt
jollehet más Vallásbz valák; Cyrus oltalmábz
vévé az el kénszeredett Sidókat, és igi tob-
6. beketis: Ugyanis ki nesznná azt, és ki ne
nyujtanákezét ank, az ki az tengerbe esvén,
és az szélvésztöl ide s. tova hányattatván,
9. azt kévánná hogy ki ragattassék? Tudo-
dé mely szép dologk tartod, ha ki vagy ma-
gaddal, vagy felekezeteddel hasonló jót
tselekeszik? nem kérdezed ollyankor, Törökké
vagy mitsoda, hane szereted és ditsired.
14. Tudo dé mely keserues, ha tégedetis vagy
felekezetedet üldözik, és senki bé ne fo-
gadgya? Jusson eszedbz az Chrs mondása,
Mat. VII. 12. Valamit akartok &c. Jó vala
az Sidókk az kik az szomszéd Országokbz
futván bé fogattatk vala az Salmanazár
pusztitásakor. Esa. XVI. 4. Némellyek értel-
mek szerént ne kell vala bé fogadni, hogy
ne háborodnék meg azokk országok, Mert
az Sidók és Moabiták ne vallik egy Val-
lásuak; azt penig gondolni, gonosság. Ha-
sonlóképpe az Romai Pogány Imperato-
rokkis nem kell vala bé fogadni az Keresz-
téneket, ha romlásokra löttenek volna.

De soha

De soha romlásokra ne voltak, hane inláb
erösségekre, mint meg mutattya Tertul-
lianus Apologetico. Miért félünk tehát an-
nyira az külömbözö Vallásoktól? Igaza 4.
mondották régé: Dissentire bonis. etiam
de rebus ijsdem. Incolumi licuit semper amici-
tiam: az az: Az jók értelmek sok ugyan
de tsak egy az szerelmek. Az Okosok
eztis szokták mondani: Amicus personae,
inimicus causae: az az: Magadot szeretlek
ne Vallásodat. Ha minde külömbözö
értelmüekbe illye indulat lésze, soha az
Országokk erejek meg ne bomól: ha ki
Vallás kivül való dolgokbz practikál,
vagyon az ellen fegyver, Rom. XIII.

Mondanád 5. Az Jn Ostora száll Obj.
az Országokra és Városokra az Eretne-
kekk el szenvedésejért: Felelet. Ha Jn- Rz.
telen ember ne volnál, illye szót szájadö
ki ne botsátanál; de az magad száddal
itiltetlek meg tégedet illyenképpe: I. az 1.
Jn az Czégéres bünökért és bálványozá-
sért botsát Ostort az Országokra és Váro-
sokra: Itélö meg azért, mellyik Vallásszé-
rez nagyob szabadságot az bünre? Bizonj
ha magadk semmit ne kedvezendesz, ha
mások felölgyülölségböl ne itilenöesz,

nagyob

nagyobb bünt és hamisságot találß azoknál
kik üldözik az Kereßteneket, mint az kik
üldöztetk: Azért magad vagy oka az Jste
ostorák. Meg felelt Cyprianus Demetria-
nusk, ki az több pogányokkal edgyütt az
Kereßtenekre hárintya vala, az sok hadak-
nak, dög halálk, éhségk, és egyéb romlá-
sokk okait, és azt mondgya: Tü kegyetle-
kedtek az Kereßték ellen, magatok köztis
mindenkor háborgotok, azért tegye itiletet
akarki köztünk. Fellyebis igy szoll: Azok
az sok ostorok ne mü miattunk esk. kik
az Jnt tißtellyük, hane azok által az tü
gonoßtselekedetitek ostoroztatik, kik az
Jnt ugya semminég ne keresitek, se nem
félitek, se az tü haßontala tévelygéste-
ket el ne akarjátok hadni, és az igaz Val-
2. lást meg ne ismeritek. II. Meg itél
19. tégedet az te magad ßád; mert midön az
Jn ostorát másk bünéjért itiled rád ßál-
lani, nyughatatlankodól, mást atkoß,
gyülölß, üldöß, és á mennyire lehet azzal
tanubizonyságot téßß az te hütötlensé-
gedröl, hogy t.i. tsak ez világhoz va minde
eßedkedved. Mint erröl igen szépe irtanak
Tertullianus és Cyprianus. &c.

III. Mégi

III. Mégis meg itél tégedet az te magad 3.
ajakod, mert bátor engedgyük meg hogy
az Eretnekek miatt jö réánk az Jnk osto-
ra: De azt kérdem: Azérté hogy hamis
tudományt tanitak; hamis és kárhozatos
életre oktattyák az népet? Vagy azérté
hogy tüteketis jóra, igasságra, ßiligy ex-
költsre és ß: életre intenék, de tü ne enged-
tek, hane az Jsteni félelmet mysteriumok-
kal, titkos tudományokkal meg fojtyátok.
Az elsöröl méltatla vádolod azokat á ki-
ket kiváltképpe Eretnekekk tartaß, mert
azok Vallásokk minde ágazatit te elöd-
be terjeßtik, s. magad mind helye hagyod.
Ez mellet halehetne mindeneket ollyan
szentekké tennék mint az Jnk Fia volt.
Következik tehát hogy az romlás azért 17.
jö réánk, hogy az emberek az Jn igasszá-
gák ne engednek, mellyet igen világoson
meg irtak az Jnk szentei, melyre onßolk
és hiniak mindeneket azok az szegénj el-
vettettet Eretnekek, kikk mosta ugj va
dolgok mint Jeremiásk, Jere. XI. 19. XII. 11.
XVIII. 19. Vagy mint Jllyésk, 1 Reg. XVIII.
№ 17. Vagy Elisæusk, 2 Reg. VI. 31. Mert
midön az Jstentelenség miatt nagy drá-
gaság volna Samariabz, Jllyés és Eliseus

mondasil

mondatik vala bünösk, és öket Achab, és
Jora halállal fenyegetik vala, 2 Reg. 6.31.
Igaz az, hogy még az Istentelenekis egy
ideig szerentsésen élnek: ha penig az Jn
oltalmába kezdik magokat ádni, és igaza
s. szentül élni, mindgyárast nyomoruságok
követik öket, hogy meg probáltassanak;
mely az jókk ne árthat, az álhat atlanok
penig abba meg botránkozk, mint amaz
hütötle Sidók. Jere. XLIV. 17.18. kik azt
mondgyák vala: Mi üdötöl fogva az égen
lévö állatokk ne kezdénk áldozni, min-
deneknélkül szükölködünk, fegyver, és
dög halál miá meg emésztetünk. Ne gon-
dollya azért senki hogy az Jnk ostorit
el kerüli, ha ki töröltetnek az Eretnekek.

v. 17. IIII. Végezetre; az ki valakit kénszerit
az Vallásra, és azért nyomorgat, az Jnk
tisztibz hág, ki tsak magának tartya az
hitetökk büntetéseket, mint amaz Konkoly-
rol valo példabeszédböl ki teczik, Matt.
XIII. 28. 29. 30. Mellyet ne enged meg az
Vr az Bolgákk hogy üdö elött ki szedgyék,
hane az aratásk idején akarja ki szedet-
ni, és az tüzre hányatni. Hogy ha azért
valaki (per crimen læsæ Majestatis)
az Királyokk tisztekbz hágva hagyatla,
igen nagy vétket tselekeszik: Mit kell
arrol

arrol itélni, á ki az Jnk árváit nyomor-
gattya, és az erös Jn Csillagik felette a-
karja székit helyheztetni, mint amá Ba-
byloniai Király, Esa. XIV. 13? Miért
várhattyuk ollya neheze, hogy az Jste
meg fizesse kinek kinek azö érdeme, és
tselekedete szerént az Aratásk idején
az, az, az Itiletk Napián? Talám az ól-
lya emberek ne itélik elégséges büntetésk
az pokolk véghetetle kénnyát, hanem
azt ökis nevelni, és öregbiteni akarják,
Ne vard nehezen, mert el jö, Heb. X. 27.
2 Thes. 1.6.7.8.9. Ha az Vr Chrs juha 13.
volnál, és ne fakas, sohabizony fogai-
dot az ártatla vérk ki ontására nem
köszörülned, mert az juh mindent el
szenved inkább hogy sem ártana másk.

Volnák több erösségeinkis mind az sz:
Irásba, s. mind az régi jámborokk példá-
jokba, és tanitásokba, hogy az Vallásk
szabadságát többéis állatnók; de ezek-
kel meg éri á kinek va jó lelki ismérete.
Mert az Jn egymás szeretetire, ne gyü-
lölségére hijutt minket; szeretetnélkül
peniglen az Kereszténi Vallás, holt val-
lás, 1 Cor. XIII. Ne lelki ismeretk fogságbz
valo tartására, hane szabadságára
hijutt

hijut, Rom. VIII. 15. Gal. IV. 31. Az mit magadnak ne akarsz, másnak se kévánnyad azt tselekedni. De erről többet ne akarva szolni:

VII. Mégis utolszor ezekhez képest az Magistratusk tisztiről szolván, az értelmesseb és tudossab Politicus Doctorokkal azt mondom, hogy gyakorta igen ártalmas az Papi rendnek tanátsadásoka, mellyet követvén sok Királyok és Fejedelmek, az vellek ellenkezőket kivesztették, az után magok az Magistratusk vérét ki ontották, ne lévén az ki ellenkezneke ő vellek: Ne hidd el hanem igy vagy sok Magistratusk dolga és állapottya. Mit ne hitet el az Pap az ő Fejedelmével Vallásk szine alatt? Livius lib. XXXIX. Nihil in specie fallaci, quàm prava Religio, ubi Deorum nomine prætenditur sceleribus. Azt irja Diodorus Siculus lib. III. Cap. 6. hogy régen Aegyptumban az Papok (kiknek ellene mondani sohra az Királyok nem meretek) olly igen meg vakultak volt, hogy valamikor kedvek tartotta, az Királyokhoz mentek, tettetvén mintha az Istenektől havával küldettek volna hozzájok, és arra kénszeritették á Királyt, hogy ő magát minnyaráft meg ölyék:

Azutan sok ideig engedtek az Királyok ne kételkedvén benne, hogy ne az Isten volna az Jnk akaratttya: De végre Ergamenes lévén Aegyptumnak Ura, ki az többinél okossab vala, mikor az Papoknak áhoskágokat eszébe vötte volna, őket meg fogatvá meg ölteté, és az után az Papokat mint kárból állata. Illyen példákot többeket hozhatnánk elé. De vallyon ne az Papok dolgaé azis, hogy ennyi sok esztendőktől fogva, az Királyok és Fejedelmek ne tsak azoknak ellenek kik birtokokból vadtak, hanem azoknak ellenis kikhez semmi jusssok és igasságok mintsem, fegyvert fogtak, hadat támasztak, és az Vallásnak kedvéjért nagy pusztaságokat tselekeztek? De övéknek minéz haszna: bizony abból az haszonból eszekbe vehetik mindenek, hogy ne fegyverrel, se hadi erővel, hanem az Jn igyével, fenyegetésével, és: igiretek praedikállásával kell az embereket az igaz Vallásra térnszeritni, mint á példa beszédből jelenti Chris. V. Luc. XIV. 23. Miképpen tselekettek az Apostolok.

VIII. Többet ez dologról szollanom, ne itélem szükségesnek lenni;

372. Szereda Napi II Elmélkedés utáv való=

mért ezekről mások igé sokat irtak: De
kiváltképpe ez mű ũbönkbé sok jámbor
és eszes Theologusok igé alkalmatos dolgo-
kat irtak, ugymint Hugo Grotig, Junius
Brutg Polong, Stephang Curcellæg, Castel-
lio Vaticang; dé kivaltképpe Josephg
manuductionẽ in viã pacis Ecclesiastica, ki
igé sok Argumentumokkal él ebbé á dol-
logbá. Ezeketis penig ne az végre irta
hogy az mũ Kgts Fejedelmünk ellé pana
solkodgyá, hané hogy az hamissakkk szá-
jok bé dugattassak. Mert arról minden
hiszelkedésnélkül vallást tehetünk, hogy
miolta az jo Jr ebbé az Országbó az Ur-
mitaria Religiot fen tũndõkõltette, semi
erõszakot az Fejedelmektõl ne szenvedet
az, sõt inkáb szép szabadságábó megtar-
tatott, mind ez máj napigis privilegiu
ma meg hagyattatot: Azokkis kik abb
álhatatosok voltak, illendõ tisztessé-
gek és betsülletek megadatot, és vala-
kik érdemlették az tiszt viselesétõl el
rekesztettek. Ha mi fogyátkozás esett,
annak okai az háládatlanok voltanak,
kik sé Jrhez, sé Fejedelmekhez hivek
ne lehetek, 3 Mach. VII. 9. Mélto dolog
azért hogy á mũ ekkédigis való Kgts Fe-
jedelmünket azok kézzé számállyuk, kik

mindenek

Kõnyörgés á jó Magistratusért. 373.

mindenekkk jó példát hádtak, mint kelles-
séke az jó Magistratusokk magokat vi-
selnieké az külõmbõzõ Vallásuakhoz.
Melyrebbéli kegyelmességéjért, az Sze-
gekké Ura Jstené tũ Nagtokat mind õvke-
ké boldogitsa meg. Mivis kõnyörgõgjünk,
hogy az Jr inghé való kglméből ez u-
tánis kegyes és Jstenfélõ Magistratuso-
kat adgyon, álitsa és parantsollyon:

Kõnyörgés á jó Magistratusért.

MEnyk föltk hatalmas Teremtõ Jné!
mũ Vrunk J. Christk fi: Attya, ki egyedul
vagy minden Vrakk Ura, Királyoknak
Királlya. Mi szegény méltatlan szol-
gáid és népeid, örõmmel való hálakot a-
dunk tõ: Felségedtk, hogy á mũ sok hamis-
ságinkat, hálaidatlanságinkot el türted,
sé ostorozt ál minket vérünk szomjuho-
zó, és erõnk felett terhelõ kegyetlé Fe-
jedelmekkel és Tiszt viselõkkel, mellyé-
ket érdemlettünk volna számtalan sok
bũneinkél. Kõnyörgünk Vr alázato-
son Jsteni Felségedtk, légy kegyelõs az té
népedtk, és adgy emberekat mais Orszá gink-
ban, Városinkbó, és minden helyeken,

Hogy fõl-

Istenfélő, bölts, jozá életű, Keresztén Magistratusokat, kik az tölled vött erövel és hatalommal ne az te hiveidk nyomorgatására, avagj az magok tulajdon testi hasznokra, hane az te nagy Nevedk dücsöitésére, és az alattok valokk kegyes meg tartásokra, és legeltetésekre éllyek. Ismértesd meg Vr ö véllek mind magokat, hogy ökis halandó emberek, s. mind penig te magadot, á kitöl adatott nékiek az hatalom, és az birodalom; ki meg visgálod minden cselekedeteket, végére mégy minden tanátsokk, mellyet miképpe az vizk folyásit á hova akarod szintén odahajthatod, nagy hatalmoddal.

Prov. 21. Jo 12.

Tarcs meg Vr, és áld meg á mű Országunkk Meltgs Fejedelmét, mellette lévő Tanács Urakkal, és Tisztviselökkel egyetembz: Ald meg öket Mennyei igaz tudományk, bölcsességk, és Istenj félelemk lelkével és erövel, hogy az te népedet igassággal, és minden szíligységgel igazgassák, igazat itillyek, törvényidet meg tartsák, és tanátsodat mindz tselekedetekbz kövessék, hogy az te kemény itileted és büntetésed azo feiekre ne szállyon: Mert te Ur senkinek ne kedvesss, szemellyére

Senkik

senkik nem nész, mert mind az nagyot, s. mind az kitsint teremtetted, és mindenekre egyenlöképpe gondot viselsz. Halgasd meg Vr az mű Magistratusinkk imádságokat haboruságokk idején, küldgy ségitségett nékik az te szentségedk helyéböl, szaporics meg esztende jekek számát, lakozzanak szüntelen te elötted; készits kegyelmességet és igasságot, mellyek öket meg örizzék tellyes életekbe. Tavóztasd el Vr ö töllök az hamisságk és minde álnokságk szeretöit, hogy á te félelmedtöl és igasságod mellöl semmi probájokbz el ne vonattasak; azért Vr te magad az ö szíveket igazgaszad békességk útára. Adgyad Vr hogy légyek az te hiveidk dajkái, az nyomorult akk oltalmazói, az álnokságh szeretökk gyülölöi, az ártatlanokk szeretöi: Legyenek álhatatosok az jóbz, erössek az nyomoruságokbz, gyözedelmesek az haboruságokbz, jó példa adók á jozá erkölcsökben, serények az te törvényidk bé töltésébz: Adgyad Vr az szíligységk és engedelmességk lelkét az mű Országunk népénekis, hogy Infélő, igasság szeretö, és jozanságra ügyekezö

Magist

376. Szereda Napi III Elmélkedés:
Magistratusinkk mindz jóbz engedgyünk,
hogy azokat mellyek sz: nevedk ducsöségére nézik és az mü sokizben megromlott
hazánkk megmaradására és épületire, egy
szüvel lélekkel tselekedgyük; Halgy meg kme.

Szereda Napi III Elmélkedés,

Az Halálról.

8. ### I. Jollehet az Isten az elsö embert örökké életbz akarta megtartani az életk fáják gyümölcsével,
Gen. II. 16. III. 22. Mindazonáltal azö
természetire nézve öis halandó embert
volt, vétettetven Istentül az romlandó
földböl. 1 Cor. XV. 45. 46. 47. Gen. V. 5. azszérént a mint Jn ötet meg fenyégette va-
la az tiltott fák gyümöltsének ételiert
18. Gen. II. 17. Igy azért jollehet az Jn az
embert halandosággal teremtette; de az
halalt ö néki ne az Jn, hanem ö maga szer-
zette büneivel, ††ne gondolnaſe azt, hogy az
Istenterémtett volna mü nékk gonoszt
Sap. I. 13. Es igy Adamáltal jött a halál
ezvilágra, Rom. 5. Mert az Jn a halandó

† már az Istenthez tamisſigh ad fér, ezert ez emberi Nemzetd romoſſt ne tereptse. Lásd Sap. I. 13. || Egy általlyábz ezért, Adám által jött az halal é Világra. Rom. 5.

Embertis

Embertis még akarta tartani, hogy az ha- 1.
lál ö néki ne ártana; deö inkáb adatik
tele á Kégyoſk, mint az Istennek, és igi
lön oka halálának, Gen. III. olvasd meg.

II. Két féle halál jött pedig 5.
Adam által ez világra: Egyik az testi
halál, mely ne egyéb, hanem az lélekk
az testöl való el válása. Az másik á lel-
ki halál, mely ne egyéb, hanem az szamis-
sakk örökkévaló büntetések. Azelsö
halált mü nékk Adam szerzette, kire
büntetésül vettetet, de mü reánk nem.
Az másik halált mü nékk Adam ne szer-
zette, hanem az magunk tulajdon vét-
künk; mert az igazakk soha az máso-
dik halál ne árthat, Sap. III. 1. Joh. XI. 26.
Ezokáért az ember bünt tselekedvé, ben- 17.
ne vagyunk az Sententiábz minyájan,
mellyet Jste az Adámra tön: Elvégez-
tetett dolog (úgymond az Apt) hogy min-
denekk meg kell halni, Heb. IX. 27. Job.
XXX. 23. Az Enoch és Illyés igaz dologh 22.
hogy meg ne holtak hanem az Mennyekbz
elevene fel ragattattak; mely felöl azt
mondgya Calvinus hogy azt az Változá-
stis halálk mondhatni; Mert Mori dicuz
qui corruptibile exuunt naturam, qualis
erit

erit mors eorū quos dies ultimus superstites inveniet.

III. Mivel hogy el rendeltetett dolog meg halnunk, nagy kérdésbz forog, ne tsak az Theologusok között, hanem az Orvos Doctorok közöttis; ha az Jn rendelté mindenekk egy egy bizonyos órát, melybz meg hallyon, és az melynél se többet, se kevesebbet ne éllye, akar mint éllye, s. akar mint orvos altassa magát? Mert
9. ha bizonyos óra rendeltetett, haszontala minde orvosság, és igyekezet; ha mintse, ne haszontala. Hogy penig mintse ollyan rendeltetett órája halalunkk az sz: Jrásból világosón meg mutathattjuk. Prov. X. 27. Exod. XX. 12. XXIII. 25. Ezekből az locusokból az tis láttyuk, miképpz, és miért hosszabbittya meg Jn az emberek életét. Lásd Deut. IV. 40. XXX. 20. Psal. XCI. 16. Ellenbz az Jn azzal fenjegette az hamissakot, hogy meg röviditti azokk napiokat, mint Deut. XXX. 19. et XXVIII. 20. 21. 22. 23. Psal. LV. 24. Az vér szopók és álnokok az ö életekk felétis ne élikel. Példákis vadk mind az két részröl; Mert az Jn Salamonk hosszu napokat igirt, ha meg tartaná az ö rendelését, 1 Reg. III. 14. Ezechias Királyk

buzgó

buzgó könyörgésére, az ö el végezet halálák oráját továbnyujtá, és életét tizeöt esztendökkel meg hosszabitá, Esa. 38. Jgy az Ninivébéliekröl ki mondatott sententiais meg változék az meg térésért. Jon. III. 8. 10. Ellenbz az elsö Világbéliekk életek meg röviditteték az bün miatt, Gen. 6. Mint amaz Zugolodó Sidóknakis, Num. XIV. et 1 Cor. X. 5. Heb. III. 10. 11. 12. Es amaz részegesekkis, 1 Cor. XI. 29. 30. Lásd.

Mondanád: Na sz: Job azt Jer. 17. 11. Obj
mondgya hogy az Jn határt vetet az emberek életék, mellyet által ne hághatk; Job. XIV. 5. Felelet: Ez sz: Jób mondásának illye értelme lehet; hogy az Jn rendelt ugya, (határt) az emberek életek, mint David mondgya Psal. XC. 10. Az mü esztendeinknek Napiai (ugyd) hetve esztendö, vagy minél töb, nyolczva esztendö. Ennél az üdönél ne sokkal élhetk többet az emberek; ebben penig bizonyos holnapokk, és napokk számai vadk; Lásd Psal. 39. v. 6. Syr. XIV. 12. XVII. 3. Jgy azért az sz: Jób szavaiból ne jö ki, hogy egy bizonyos órára hátarztatot volna az embz élete.

Ennek az értelemk penig illye hasznavagyon, hogy az ki boldog és hosszu

orapokat

napokat akarlátni, ügyekezzék az Jnk
törvénye szerént serényen járni, Psal. 34.
№ 13. 14. 15. 16. De hasznite kevés napok a-
datnák az jókk, mindazonáltal ők min-
5. denkor boldogok, ut. Sap. IV. 7. Nintsenis
az halálbz semmi gonosz, hanem tsak ez ha
munket készületlen és vigyázatlantalál.
Hogy azért arra mindenkoron készek
lehessünk, im ezekről méltó szüntelen
elmélkednünk és szüvünkbz tartanunk.

11. IV. Miképpe semmi bizonyosb
nintse az halálnál. Job. XXX. 23. Heb. 9.
№ 27. Rom. V. 11. 1 Cor. XV. 22. Psal. 89.
№ 49. 2 Sam. XIV. 14. Ugy semmi bizon-
talanob nintse az halálnak orájánál,
Prov. XXVII. 1. Jac. IV. 14. Luc. XII. 40. Az
Vénekk ajtajokbz, az iffiakk lesbe áll
18. az halál; mellyet nohra gyakron hal-
lunk és értünk, mindazonáltal oly nagy
bátorsággal élünk az bünbz, mintha sohra
meg nem halnánk; ezokáért életünket
méltá tsak életk se mondhattyuk, Mat.
VIII. 22. Eph. II. 5. V. 14. Col. II. 13. 1 Tim. 6.
Az Cselekedetekis holtak azokk az
kik hamissa élnek, részegségbz és tobzo-
dásba töltik el idejeket: Azért oh mely
kevés

kevés ideibe élünk mü á mü életünkk! 1.
Etel, ital felett való mulatságinkban 2.
véndégségünkbz, és tobzodásinkbz semi
élet nintse; Az Jn jajt mond azoknak
mint holtakk, az kik jó reggel felkelk
hogy részegeskedgyek, Esa. V. 11. 12. Ez 6.
mellet, mennyi sok óráink folynak el
az hivságos játekok felett, és trágár
beszédekbz? Bizony valamikor feleba- 9.
ratunkal gyülölséggel perbz szállunk,
akkor sirba szállunk: Midön álnok 11.
gondolatok forgak elménkbe: Midö 12.
hamiss úton gazdagságot keresünk:
Midön Vraságra valo menetelbz fára- 14.
dozunk: Midön hasszontalanul az test 15.
kedvéjért szorgalmatoskodunk: Midön 16.
ne az Jnk, hanem az Vrakk, Fejedelmek-
nek kedvébz élni ügyekezünk, addig
valóbz ne élünk. Egy Similis ne- 19.
vü udvari Gondviselöröl irják, hogy
az Udvarbz meg vénhedve, mikoron
omra fel szabadult volna, tsak annyi
esztendösk hadta magát holtautá i-
ratni, az mennyit élt az ö szabadsá-
gábz, élt penig igy tsak hét esztendeig.
Igy mostanis soká Infantes sumus,
et senes

1. et senes videmur. Mart. lib. 6. Bizony mūis tsak annyi üdòsök vagyunk az Jnkè nézvè, vagy Jnk elòtt, az mennyi üdòt tòltòttünk az Jsteni szolgálatbòl, és áss: erkòltsökbòl: Az bünnek udvarábòl hevert
6. vè semmitis ne èltünk. Oh mely sokadvaske kis sokakot ismérnek, és sokaktòl ismértetnek, de sè magokat, sem az Jstent ne ismérik, és ne ismértetnek az Jntòl; Mat. VII. zz. 2 Thes. 1. 16. Tit. 1. 16. 1 Joh. 11. 4. Erre Seneca azt mondgya: Jlli mors gravis incubat, Qui nòtg mimis omnibus, Ignotus moritur sibi. Egy èlvèn, bizonyára akarmely orábòl èrkezzèk el az halál, jaja mü lelkünkre.
16. Oh tessegény Lélek! Mikèppen álhatz meg amaz haragos Jtèlò Bírók tòrvènyszèki elòtt, kinek ez világon azò èdes hivatallyát, és üdvezitò Tòrvènyèt ollyan kevèsrè betsüllette? Mi lehet egyèb jutalmod az òrüktüzt langjainál? Tèrj meg azért, tèrj meg te szegény bünòs lélek, és az mi kevès üdò vagyon még hátra, betsüld meg: Jmè most va az kellemetes üdò, most vagyon az üdvös-

az üdvessègnè napia, 2 Cor. VI. 2. Heb. III. 7. IV. 1. Esa. LV. 6. 7. Joh. XII. 35. Eph. V. 16.

V. De amaz gonosz mètely 3.
vèszt èl minnyájunkot, hogy az jobbulàst màrol holnapra, holnapról az utòra halogattyuk, amaz intès ellè. Syr. V. 8. Ne halogassad (úgymond Syrachy) az Urhuz valo meg teràsedet &c. et cap. 18. v. 22. 23. Az Jnd amaz pogány bòltsel 9.
itiltet meg minket, ki azt mondgya: Ne bèggyenled èletednek fèjedèt az Jnkàtra hàdni és tartani, és meg jobbulàsodra tsak azt az üdòt tartani èsrendelni, mely minden egyèb dologra bizonytala, és hàssontalan. Oh mely kèsò akkor kezdenünk jol èlni, mikor ez rövid èletet el kellènè vègezni! Mely esztè- 17.
lenség halandòsàgunknól ugy el fèlletkezni, hogy az meg jobbulàst èletünknek òtvenedik vagy hatvanadik esztendejèrè halasztyuk, és olyan üdòbòl akarunk èlni Jnk, melyrè igen kevesen jutottak.
Jusson esedbè azért ember hogy meg kell halnod, Eccl. VII. 2. Syr. VII. 38. Jusson esedbe hogy tala ez tèzsaka megh kèvànyàk az te lelkedet, Luc. 12. et 16.

Valaki

384. Szereda Napi III Elmélkedés utá való=
Valaki az halálról, és az Itilet Napjáról
el feletkezik, ugy jár mint á ki az hajóbz
el alussik, kinek tsak hirével se lésse mi-
kor az viz partyához el jút, és el érkezik.
Fügyelmezzünk azért az Vr Chrsk, és az
Sz: Pálnak serkengetésére, Eph. v. 14. Ser-
keny fel te ki alussol, és kely fel az halál-
ból, s. meg világosit téged az Chrs. Mat.
XXIV. 42. Marc. XIII. 33. Vigyázzatok, és
imádkozzatok, mert ne tudgyátok mikor
jö el az üdö: Melyre hogy alkalmatossab-
bak lehessünk, és találtassunk, könyörögjünk

Estvéli Könyörgés.

OH igasságban és irgalmasságbz gyö-
nyörködö Sz: Isten! Ki az embert, midön
nem volna semmiböl hatalmason teremtéd,
mikor el esett volna kgtsen feleme léd, miko
tölled el szakadot volna, böltse te magadhoz
térítéd, mikor az halálba fekünnék, örök
életre felserkentéd: Hálákot adunk Men-
nyei Kgts Sz: Atyánk Istem Felségednek,
hogy minketis midön ne volnánk, képedre,
és hasonlatosságodra formáltál, születésük
napiától fogva mind ez óráiglan Atyai gon
viselésednek szárnyai alatt mindennemü

el visel

Könyörgés á Boldog kimulásért. 385.
el viselhetetlen veszedelmektöl meg mentet-
tél, az te Sz: Fiadk igaz ismeretivel és tudo-
mányával meg világositottál, üdvezitö
akaratodk értésével meg ajándékoztál.
Aldunk Vr, és magasztalunk tégedet
egész életünkben; ki noha útalsz mindz hü-
tötlenséget, és gyülölsz minden gonosz té-
vöket, mindazon által mind eddigis ne ve-
tettél meg minket bünös szolgaidot, szolgá-
lóidat, és ne rekesztettél ki jóvoltodból,
hane meg hadtad ekkétiglen életünket
az pœnitentiáért. Mennyei Kgts Sz: A-
tyánk; magunk meg alázva, szüvünk resz-
ketve, orczánk pirulva meg vallyuk Fel-
séged elött, hogy mü igen vétkeztünk te
ellened, minden napiaink és óráink tel-
lyesek voltak hivsággal; számtala büne-
inkel röviditettük, söt tsak egy tenyér-
nivé töttük tölled vött életünket, es á
mü üdönk ollyan mint az semmi te elöt-
ted. De könyörgünk töredels szüvel lé-
lekkel Sz: Felségedk, ne tselekedgyél mü
velünk á mü büneinkk méltó érdeme sze-
rént, és az mü álnokságink szerént ne fi-
zess mü nékk; mivel te magad tudod Vr
hogy romlando edények vagyunk, meg

enlékezel

386. Szereda Napi III Elmélkedés ut való-
emlékezel rólla, hogy porból valók vagyunk.
Az mü napiaink ollyanok mint á mezőnek
virági; az te jóvoltod penig Vr mind örökké
meg marad az tégedet félökön: Az te sz:
Fiadk nevében kérünk azért tégedet, ki az
bünösk ne veszedelmét, hane életét és üdves-
ségét akarod, ne hagy minket á mü büne-
inkben meg halnunk, jelents meg nékk az
mü végünket, és az mü napjainkk száma
mennyi légyen; hogy mind szüntelen meg e-
lékeszünk utólsó oránkk idejéröl, és meg
tudgyuk, hogy tsak ideig valók vagyunk
te elötted. Ne rejts el oh kgls Jstenünk
az te orczádot mü töllunk; mert ha bünö-
sök vagyunkis ugyan tsak tiéd vagyunk,
és te benned bizunk, hogy büneink miatt
itiletedben meg ne gyaláztaßunk; ugjanis
á kik tégedvárk, meg ne szégyenülk; adgyad
azokáért Vr hogy hamar halhaßuk és ért-
hessük büneink botsánattya felöl valo ke-
gyelmedet: Müllyék el bátor ez világ mü
töllünk, távozzék el minden hivságos örömm
és gyönyörüség, tsak te egyedül légy kgls
mü nékk, mert elégséges örömök va azokk,
kik sz: hajlékodbz lakozk. Végy azért
oltalmadb

Könyörgés az Boldog kimulásért. 387.
oltalmadban, fogadgy jókedvedbe kegyelmed-
ben édes Atyánk, és az te útaidot mutasd
meg mü nékk, hogy mindenkor te elötted jár-
junk, és mind életünkben s. mind halálunkbz
te benned meg nyugodgyunk: Serkengess é-
des Jstenünk minket az lelki vigyázásra,
tanitsad lelkünket á test, és az Világ elle
való bajvivásra s. tusakodásra; hogj meg
menekedvén minden ellenséginktöl, örömm-
el és jó szüvel mennyünk halálunkra,
mint örökös nyugodalmunkk kévánatos
partyára: De kérünk tégedet irgals sz:
Atyánk, ne hadgy minket az halalk rette-
gésétöl meg gyözettetnünk, és kétségbe es-
nünk, mikor minden emberi segitség el tá-
vozik töllünk, mikor minden erönkel sza-
katkozik s. fogyatkozik mü bennünk; ha-
ne vigasztallyad szegény lelkünket, vasta-
gitsad reménségünket, mint á te sz: Fia-
dotis az halálnak félelme ellen sz: Angya-
lod által bátoritád. Adgy azokáért Vr
lelki világosságot á mü lelkünkben mind é-
jel nappal, hogy amaz külsö sötétségk gjöt-
relmében ne maradgyuk, hane az esses szüzek-
kel edgjütt világoskodo hütünkk lámpásával
amaz Mennyei boldog hazánkbz juthassunk,
Amens.

Csötörtök napi I Elmélkedés

Az HIVEknek sok NyOMORUságiról

3. I. Régtöl fogván voltak, s. mostanis sokan vadk, az kik elött tsudálatos dologk látzik, hogy az Jnk hivei és szentei ez világba igen gyakorta nagy nyavalyák-
5. ba és háborusságokbz élnek; az gonoszok pe-nig boldogok; vagy ha szintén néha megh büntettetkis, de az jókis sokszor vèllek edgyütt szenvedk, Job. XXXI. 7. 8. 9. Psal. 73. v. 3. 4. 5. Jerem. XIII. 1. 2. 3. Hab. 1. Mely dolog az mü meg romlot szegény hazánkbanis nagy sokakot meg botránkoztatott mivel hogy egy néhány esztendöbz, fökép-pe 1657. 1658. esztendökbe, az Jn ö Fle ollya népeket botsátott Országunkra, kik jollehet se az igaz Jnt, sem az Vdv. Vr Jésus Christ ne ismérik, mindazonáltal az Keresztenséget felette ige pusztitták és ronták; az Jstenfélök az Jstentelenekkel edgyütt, az ártatlanok az gonosztévökkel, kik fegyver élivel vesszék, kik széllyel az vadakk el hányattaták, kik keserü rabságra el hurczoltaták, szintén ugy mint régen az Sidók, hol Babyloniabz

hol

hol Assyriábz. Enk okairól mélto elmélkednünk.

II. Az mi azért nézi az elsö dolgot, hogy t. i. az jók ez világon nyavalyákot szenvedk, arrol azt mondhattyuk,
I. Hogy ez dologbz á mü itiletünk igen könnye meg tsalatkozik, mi dön némellyek felöl azt gondollyuk hogy ártatlanul szenvedk; Mert noha minde képmutatók láttatk lenni Jste felökk, de azért ök az Jsteni félelemtöl távúl vadk; az Jn penig jól láttya mi va az gonoszoknak szivekbe, és az szerént itél felöllök: Ez illyek palástollyák és fedezik gonosságokat, de az Jn nap fényre hozza azö élnokságokat, Jer. II. 17. 19. VIII. 22. IX. 12. 13. 16. XVI. 10. 11. XVIII. 7. 8. 9. 10. XXX. 15. Ose. XIII. 9. De II. Ha történik néha hogy az igazak nyomoruságbz essenek, az Jn azt azért tselekeszi, hogy azok által ö Fle dütsöittessék. Az Jn penig dütsöittetik, mikor még ellenségi elöttis nyilvá va, hogy az igazak az nagy probákba itölle el ne szakadk, miképpz tselekedék az sz: Jób tökèllettességébz, Job. I. & 2. 1 Pet. IV. 14. Ezmellet dütsöittetik az Jste az hivekk nyomoruságok által,

I. 5. 8. II. 17. 20.

mert

1. ment az hütötlek látván azokat ártatlanul ßenvedni, meg pirúltk, és az Jrk itiletitöl meg rettenvé, és meg térvén, az Jnt kezdik dütsöiteni, Mat. V. 16. 1 Pet. II. 13. 15. III. 16. IV. 14. Példa vala erre amaz két tolvajoktk egyike, Luc. XXIII. 40. á Százados, ib. 47. és az ubá többek. Ugyis dütsöitettk az Jw. hogy mivel az ö Nagyságos dolgait emberek által vißi véghez, 10 1 Cor. 1. et V. 18. 19. et 2 Cor. XII. 9. ha ezek nyomoruságokat nem látnák, sokad az Jnt el hagyvá, kitöl vad minde erö, azokat kerdenék tißtelni és imádni, miképpe ttlekeßtk vala Pállal és Barnabáßtal az Lyßtra Vánsbéliek, Act. XIV. 10. El hitettték vala Alexandernek is azö baráti hogy ö Jw volna, de egy rajta esett seb, ö magát magával meg ismértette vala, hogy ö is ember volna. Az Kereßténeknek is nagjob részé ez máj napigis homályba vagyon, nem visgálvá meg való hogy az meg fe-
Jtt. 7 ßitettet J. Crtus által az Jw magát akarta dütsöiteni, botrátvá nyomoruságokat ö
24. ne ája, hogy az emberek tudnának kütömbséget tenni az Terentö között, és az terettett állatok között, vid. Esa. 53. Pßil. II.

Tovább

Továbbá III. Az Igazaknak föképpe három III.
féle haßnok vad az nyomoruságokban:
Elsö az, hogy ök az által gyakorolhatk I.
és épültk az ö hütökbe, mint az tanuló házakba az ißtiak, 1 Cor. IX. 24. 25. 26. 1 Tim. IV. 7. Heb. XII. 1. Act. XIV. 22. 2 Tim. III. 12. És miképpe az Anyák az ögyermekeket 7.
tsetstöl el akarvá választani, keserü ü-
römmel vagy mustárral meg kenik emlöjöket; ügy az Jstenis az nyavalyák, és háboruságok által sokattya el az ö hiveit ez világi jóktk haßontalá kévánságától az jövendö életnek keresésére, Col. III. 2. Phil. III. 2. Második haß- 2. 14.
son az, hogy az nyomorgatás és háboruság próbállya meg az jókat, és az hiveket, ha az ö hivek ugyan való tökéletesé az Jnthez, vagy ne, 1 Pet. 1. 6. 7. Az Crtus meg próbáltatvá ment bé az ö Attjának dütösségebe, Heb. IV. 15. Luc. 24. 26. Esa. XLIII. 1. Mat. XII. 18. Az illyé megh 21.
próbáltattaké az igaz és tellyes Választás. Rom. 1. 3. 4. 5. ugymint kiket mint valami tüzbe próbál meg. 1 Pet. III. Esa. 1. 9. 27. 30. XXIV. 13. XXVI. 8. XXX. 28. XLIII. 2. 3. XLVIII. 10. Jerd. XXX. 11. Harmadik haßnai 3.

és lészsüebezhöj

393. Sötörtök napi Elmélkedés:

Canaánnak földéből, hogy ha az Jr nagy kés-
1. és leg fövebb ez, hogy az Jsten az meg pro-
bált attakot nyomorusagiok uta az jövedö
életbe meg koronázza, mellyet jollehet
az Jr minde hivektk meg ád valakik voltak
5. Abeltöl fogva, mindazonáltal azt az jutal-
mot az regiektöl el titkolta, és fohol világos igiretet ne tévén arról az Ö Testamentumba, mi nektk az utolsó idökbe azt világoson predikaltatta, 1 Joh. 1. 2. 2 Tim. 1. 1. 1 Pet. 1. 10. 11. 20. Ephk. 1. 9. 10. Col. 1. 5. 6. 26. 27. 11. 13. Tit. 11. 11. 12. 13. Act. XIV. 15. XVII. 30.
12. Ezokáert ne tsuda, ha némellyek az régi
szentek közzül jól végére ne mehetvé, miért szenvedtk az igazak és az szentek, azon tsudálkoztak, Job. IX. 21. 22. IV. 7. 8. ite
16. 11. 3. Most penig az Jnk országa meg nyi-
látkozvá, ha ki mégis az kereszténk közzül tsudálkozik, miért adatk még az igazakis az gonoszokte kezekbe, és miért nyomorgaltatk; az ollya tudatlá, és ne mélto, hogy az igazak közzé számláltassék: Az Jr meg az ö kedves szolgáját is Mosest ne vivé be az Canaánnak földébe, mivel hogy az ö hüti ne vala tellyes az Jstenbe. Num. XX. 12. XXVII. 14. Psal.
26. VI. 33. Menyivel inkáb ki rekednek mosta az kereszténk amaz Menyei

Canaánnak

földéből, hogy ha az Jr nagy kés-
1. telmék meg jelenése utánis hütötlenül
panaszolkodnak az nyavalyákban.

III. Az gonoszokte boldog álla-
4. totty akról ugy kell gondolkodnunk
hogy azok láttatk ugy a boldogoktk lenni, de valóbe ne azok: Az meg veszett gyomorte mivel jobb az drága szerekkel készitetet ételek, mint az vizetle keserü, de hasznos orvosság? Az Jr azért ád sok 10.
jókot az gonoszoktk, hogy az által öket magához édesgesse, Mat. V. 41. Act. XIV. 16. 17. XVII. 27. Mellyel ha meg ne térnek, sullyossab leste büntetések; Esa. 1. 5. V. 14. Jere. 11. Ezech. XVI. Ose. X. Mich. III. &c. Jollehet penig láttatk örömbe lenni a go- 16.
noszok, de valóbe nyomorultak, és lelkek ismeretibe végheteteste kint szenvedtk, mely öket szüntelen kárhoztattya, Rom. 1. et 11. 15. 1 Joh. III. 20. Sap. XVII. 10. 11. 2 Sam. XXIV. 10. Az ollya gyötrelmet ha 21.
szinte orvosolhatják az gonoszok vendégségekkel, és vigasságos mulatságokkal, és egyéb testi gyönyörüségekkel Eph. IV. 19. 1 Tim. IV. 2. De tsak ollya ez, mint ha valaki olajjal öntené az tüzet ment az tobzodás és vigasságte után.

meg inkáb

394. Csötörtök napi I Elmélkedés:
még inkáb öregbül az ö lelki fájdalmok;
2. ez mellet mikor nyavalyájok esik, mit ne
tselekeszk? Mint bánkodnak az veszedelmek
elött? Esa. II. 10. 19. 20. XXII. 16. XXIV. 18. et
XXVIII. 15. De mind ezek felett sokkal nagjob
az mi holtok utá követi az ö hamisságokat;
6. Ezt ha értették volna az régiek, ne pana-
szolkodtak volna az hütötlenekk örömök-
röl, Job. XXI. 13. Jer. XII. 1. Mü nékk penig
az hütötlenek elle semmi panaszunk mintse,
ha minket üldöznekis, mert az Jn bosszút
áll ö rajtok érdemek szerént, Rom. II. 5. Apoc.
XVIII. 6. 7. 2 Thes. 1. 6. 7. 8. 9. &c.

13. IV. Az igazakra penig az Jste
nagy gondot visel az háborusságokbanis,
jollehet néha el töröltetk, ne lévé méltó
hozzájok ez világ, Heb. XI. 38. Esa. LVII.
1. & 1. 2. 3. 2 Pet. II. 7. Mert I. gyakorta ki
menti az veszedelemböl, néha eleve meg
intvé hogy ki mennyek, Jer. V. 6. Példa
Lóth, Noë; Jeremias, ki kedves lön Nabu-
kadnezar elött, Jer. XXXIX. 11. 12. XL. 4. 5.
Lasd Ezech. IX. 4. Esa. XLV. 6. XXVI. 20.
XLIX. 22. 23. Jer. XXI. 9. XXVII. 8. Psal.
24. II. CV. 14. II. Sokképpe gátollya meg az Jn
az hamissakk tanátsokat, hogy á hivekk
ne árt hassanak: Láss idé példákot p. 50.
III. III. Az Jste az hütötleneket tsak akkor
botsáttja

Az Hivekk sok nyomoruságiról. 395.
botsáttya elé szándekokbz az jókk nyomor- 1.
gatásokra, midön vagy az maga dütsös-
ségére, vagy az hivekk hasznokra szolgál.
Az Sidók sok versbe akarák meg ölni 4.
az Vr Christ, de az Jn ne engedé meg, mig
el ne jöve ank ideje, Joh. VII. 30. 44. Mat.
XXI. 46. Luc. IV. 29. 30 &c. IV. Azt sem IV. 7.
engedi meg az Jn, hogy az övéi erejek
felett nyomorgattassak, 1 Cor. X. 13. et 14.
Rom. VIII. 31. Heb. IV. 14. 25. Vagj felette
sok ideig, Esa. XXXVII. 29. LIV. 7. 8. Apoc.
II. 10. 2 Pet. II. 9. Herodesk tsak azt en-
gedé meg hogy Sz: Pétert az tömlöczben
vettesse, de azt ne hogy meg ölesse: az
Vr Christ szára törésé tölis meg oltalma-
zá. Illye jó az Jn azokhoz, kik az Jnk
tanátsát tudván, az nyavalyák kö-
zöttis ne félnek, ne kesé regk felettéb
hane örömbe vadnak. Act. V. 41.

V. Jollehet á jók á gonoszok- 20.
kal néha azon egy nyomoruságot szen-
vedk, mindazonáltal az mint ide fel-
lyebbis jelentök, ne egy arányu á jóknak
és gonoszokk az ö jutalmok és nyavalyá-
jok: „Dé tsak ezis igé nagy külömbség,
hogy az Jn á közönséges nyomoruságo-
kat büntetésül veti az gonoszokra,
de az

1. de az jókra tsak intés gyanánt: vagy probálásk okáért, mert az apro gyermekekis azt közönségesképpe szenvedik; sőt még az oktala állatokis nyomorgattatk az gonoszok miatt, Jer. VII. 30. XIV. 5. 6. 7. kik ne vétkeztek, azért nemis fér hozzájok
7. az büntetés. Az Jn minden gonoszt, ugjmint az hadat, az éhséget, az dögh halált, Esa. XLV. 7. Jer. IV. 6. Amos. III. 6. Sőt még az ártalmas merges állatokatis az gonoszokk büntetésekre rendelte, Syr. XXXIX. 30. De mind azok az jókk javakra vadk. Mikor penig az jók el veszk, akkor az hűtötlenekre legh nagyob romlás következik, Esa. LVII. 1. 2.
16. Ezech. XXI. 3. Gyakorta az igazakk könyörgésekért kedvez az Jn az hamissakkis, mint kedveze az Vakmerő Sidókk Moses kérésejért, Exod. XXXII. VII. 12. Num. XIV. 11. Abimelechk és Pharaók Abraha könyörgéséjért, Gen. XX. 7. Az Jób baratik Job kéréséjért, Job. XLII. Salamonk Davidért, 1 Reg. XV. 7. Jeroboamk az Jn emberéjért, 1 Reg. XIII. 6. Kedvezett volna Sodomának tíz igazakért, Gen. 18. Az Sidókk az Atyákért, Rom. XI. 28. Az hűtötlenekk,

kevés

kevés választottakért, Mat. XXIV. 21.
Melyből meg teczik mely háládatlanok 2.
ez világ fiai az Jn fiai elle, ülözvén
őket, kikk kedvekért az Jn kedvez nékik.

VI. Te azért oh én lelkem!

5. Az jámborok igaszatalás

Akarmi nyavalya és nyomoruságszállyo te réad; akar élet, akar halál kövesse tégedet, bizzál az Jstenbz: Mert no- 8.
ha sok nyomorusági vadk az igazakk, de mind azokból az Jn őket meg szabadittya, meg őrizi minde őbenne bizókat, és egy azokk tsontok közzül meg ne rontatik, Psal. XXXIV. 20. Esa. L. 10. LI. 6. 7. 8. Ez világ üldözheti, el törölheti ez földről az hiveket, de meg szabadittya az Vr az ő szolgaik lelkeket az kik őbenne biznak. Az igaz ha meg halandis Nyugodalomban lészen; az ő lelke az Vrnál kedves volt, azokáért siettet őtet ki venni az Jstentelenek közzül: Az népek ezt látván 21.
ne vötték eszekbe, hogy az Vrk kglme és szerelme va az ő szentei vel, és az ő választottirol gondgya va. Sap. IV. 7. 14. 15. Esa. LVII. 1. Ne bosszonkodgyál azért oh én lelke az hűtötlenekre, kiktől

mosta

398. Csötörtök Napi I Elmélkedés utá valo=
mostá üldöztetel és háborgattatol, mert
mint á fü hirtelé le vágattatk, és meg ßá-
radnak, Psal. XXXVII. És ne fély azoktól,
kik tsak az testet ölhetik meg, hané fély
attól az ki mind az testet, s. mind á lelket
az gehennára vetheti, Mat. X. 28. Esa. 41. 10.

Reggeli Könyörgés.

Örök dücsößégk halhatatlá és látha-
tatlan Királlya, mü Urunk J. Chrsk dütsö-
séges sz: Attya! Ki az kevés igazakk, és
minden el hagyatott árvákk örökös ol-
talmazoja vagy. Hálákot adunk Jni
meltoságos nagy nevedk, hogy mind ennyi
sok nyavalyáink, és haboruságink közöt-
tis az el mult évzakának idején, hatals
szárnyaid alatt mü nékk bátorságos nju-
godalmot engedtél, és ez máy napk ké-
vánatos világoßágára ennyire való
tsendeßégben és békeßégbz virrasztottál.

Kérjük Vr Felségedet alázatos szivel,
adgy erőt és segitséget onná fellyül é máy
napon, sőt tellyes életünkk folyásában,
hogy tégedet sz: Fiad által igazán meg is-
mérhessünk, félhessünk és szerethessünk;
és az te üdvezitő akaratodba minde pro-
báink és haboruságink között álhatatoson

meg

Könyörgés á Békességes türő lélekért. 399.

meg maradhassunk: Mivel te magad jol
tudod Vr hogy sokan vadk á mü haborga-
tóink, kik hálót vetettek mü nékk, és az te
igaßágodért halálra keresk minket; hal-
lottuk sokakk szidalmazásokat, és minde
felöll félelmünk vá: Világosits meg azért
az te orczádot bünös szolgaidon, tekints
kegyelsz szemmel az te népedre, fogadgyad
azokat az te orczádk rejtekébe, és az te
jóvoltoddal fedezd bé őket mindenekk
tévelygések előtt; hadd láßák az te hive-
idk nyomorgató ellenségi, hogy az te ki
nyujtott job karod vagyon mellettünk,
és ökis meg ismérjek tégedet igaz Istenk
lenni, meg ismérjék az Vr Jésus Chrstis, az
kit el botsátottál. És noha mü is méltán
szenvedgyük ez világk terhét, mind azon ál-
tal mégis tsak te hozzád ragaszkodunk, és
tégedet várunk segitségünkre; mert te
parantsoltad Vr hogy vesztegségbe légjünk,
te benned reménlyünk, és ne boßszonkod-
gyunk azokra kikk szerentsés életek
vagyon, mert napot rendeltél az hütöt-
lennek veszedelmére; az te hiveid ellen
penig tsak egy szempillantásig tart á te
haragod, de örökké való az te jóvoltod;

estve

ha estve siralmok van az te hiveidk, reggel
örömkövetheti öket. Mivel penig ige
gyarlók vagyunk az te segedelmednélkül,
adgy onna fellyül vigasztaló és bátorító Sz:
Lelket mü nékk, minden keserüségink, fáj-
dalmink, és rettegésink ellen, hogy bünéink
miá réánk szállot sok nyomoruságink, és
probáink benned bizó hütünket meg ne
tántorithassák: Engedgyed hogy á mü njo-
moruságink ne kárhozatunkra, hanem éle-
tünk meg jobbitására szolgállyak. Ajándé-
kozz meg Vr minket az békességes türésk,
és erösségk lelkével, hogy az sok fájdalmok,
és akadályok miatt semmit akaratod elle
ne tselekedgyünk; hanem inkább mikor szi-
dalommal illettetünk, jót kévánnyunk,
szeressük ellenséginket, áldgyuk átkozó-
inkot, jól tégyünk gonosz akaróinkál;
imádkozzunk háborgatóinkért: tégedet
peniglen nagy örömmel buzgosággal di-
csirjünk, ki minket méltatlan bünös népei-
det méltokká töttél arra, hogy az ember
Jesus Christus nevében az te dücsösségé-
dért boszszusággal illettetnénk.

Könyörüly Vr Jn, könyörüly mü raj-
tunk, és ekkétiglen rajtunk általment

sok

sok nyomoruságinkk árvizei közzül, sok
szélveszektöl hányattatot hajocskadat
vidd ki immár az partra; mutasd meg
mü nékk az te kegyes Orczádot: Hogy
mü te népeid, és az te mezöd legeltetésék
juhai meg szabadulván minden nyomoru-
ságinkból, te rollad mü édes szabaditó
Istenünkröl vallást tégyünk, és az te dü-
tsösségedet fiúrol fiura, nemzecségröl
nemzecségre hirdessük. Jusson és has-
son fel sz: szined eleibe á mü esedezésük,
Sz: Fiadk az Vr J. Chrsk nevébz kérünk. Ame.

Csötörtök napi II Elmélkedés.

Az HADAKOZÁSRÓL.

I. Az Hadakról tsak ke-
veset akarva szollani; azt kell meg mu-
tatnunk, hogy az hadviselés mely az 17.
Keresztéuseg között van, ige éktelen
dolog, és az Vr Chrs békességh szerzö
tudományához semmiképpe ne fér;
Ne az, hogy ne kellene fegyverrel meg 21.
oltalmazni hazánkot, magunkót és sze-
relmesinket, mert (á mint az tudósók
meg mutatták) ez, á Chrs törvényével

ne

1. ne ellenkezik; hane hogy az Kereßtének
vagy Orßágok bövösiteséjért, vagy emlé-
kezetért, vagy nyerességért, vagy (az mint
gyakron szokott lenni) Vallásokért, egy-
más elle fegyvert fogk, mellyel mind az
6. Kereßténi tudomány meg romol; s. mind
penig az Sidok az miatt meg botránkoz-
vá, az Chrsk bottya és Zászlója alá ne e-
9. reßkedk, tudván hogy az Prophetak ige
nagy békességet jövendöltek az Messi-
ásnak idejére: Mert Esa. II. 4. illye jö-
vendölés vagyon: Sionból mégye ki az
törvény, és az Vrk beßéde Jerusalemből,
ki az pogányok között itiletet tészen,
és sok népeket meg fedd, hogy az ö fegy-
verekből kapákot, és dárdájokból sar-
lókat tsinállyak, és egymás elle fegy-
vert ne vonnyak, se pedigle többé hada-
kozást ne tanullyanak. Lásd Mich. IV.
§ 3. 4. 5. Ose. II. 17. 18. Esa. XI. 6. Tob jö-
vendölésekis vadk illyek. Esa. XXVII. et
XLIII. Jere. XVI. XXIII. et XXX. Dan. II.
et XII. Mellyekbe az Prophéták nagy
békességes orßágról emlékezk; magátis
az Messiást békességk Fejedelmének
mondgya lenni Esaias Proph. Cap. IX. 6.

Ezekk

Ezekk mind ellene tselekeßk a Kereß-
ték. leg gyakrabba oknélkül viselvén
egymás elle hadakot. Az hadviselés
penig ellenkezik az Vr Chrsk Törvényé-
nek természetivelis; mert ollya szerete-
tet kéva az Chrs törvénye, mellyel tarto-
zunk még ellenséginketis szeretni, és az
gonoszért jóval fizetni, Mat. V. 44. Luc.
X. 25. Rom. XII. 18. Ez mellet az Vr Chrs 9.
el jövetelik ez volt edgyik fö oka, hogy
békességet szerezvé ez földön, Luc. II. 14.
Es minde ellenkezéseket, mellyek a Si-
dók és pogányok között voltak, el törül-
vé, mindeneket edgyességre hozzon, ut
Eph. II. 14. 15. 16. III. 6. 7. Col. I. 20. 21. 23. Igi
azért immáron minde emberekkel békes-
séget kell követnünk, Rom. XIV. 18. Heb.
XII. 14. Mat. V. 8. Rom. X. 15. XII. 18. Gal.
V. 22. Mat. IX. 50. 1 Cor. VII. 15. XIV. 38.

Mondanád: Na sz: Mathenál Obj.
Cap. X. 34. Chrs V. maga mondgya hogy
ne az végre jött hogy békességet, hane
fegyvert botsásson ez földre: Felelet: R.
Ne azt akarja jelenteni Vrunk, hogy
az ö akarattya, tanátsa, és szándéka
az volna, hogy fegyvert botsásson ez

földre

1. földre; hane ezt, hogy noha mindeneket
ößße akar békéltetni, de láttya hogj ne
á léße vége jövetelik, hane az vißßza
vonás, oßlások, ßakadások, mellyeket
ért az fegyverk nevezeti alatt, az mint
meg teczik. Luc. XII. 57. Igy ßoktuk ßol-
lani mikor jó tanátsunkbol gonoß jöki.
Hasonló mondása va Vrunkk, Joh. IX.
Ps 39. XII. 37. 38. 39. 40. Act. XXVIII. 25. 26.
10. 27. conf. Joh. III. 17. XII. 46. Igy azért az
Chrs békességet akart hozni ez világra
Joh. XIV. 17. Békességet hagyok tü nék-
tek, amaz én békessegemet hagyom tü
néktek, ne ugy adom én, mint az világ
adgya: az az; ne mondgya 'tsakßó-
val, mint közönségese ßoktak kößönni,
és butsuzni, hane ugy adgya az békes-
séget, mint az békességk és ßeretetnek
Mestere, ki azt ne tsak tanitotta, ha-
ne maga példájával is ki fejezte. Eph. II.
21. Ps 13. 14. Hogy penig az Vr Chrsk bé-
kesség ßerzö Evangyeliumából vißßa-
vonás és háborgatás következett, ennek
ne egyéb az oka, hane az emberekk bo-
londsága és vakmerösége kik még az
nyilvan való igasságk se engedk. Ab-
ból az Chrs ßavából mindazonáltal
ezugya

ez ugya következik, hogy az Chrs való- 1.
ba akarja, hogy elßakadgyunk azoktól,
az kik ne akark hinni az Chrsba, akar-
mely kedvesek légyekis az testi köteles-
ségre nézve, Luc. XIV. 26. Mat. X. 37. Mich.
VII. 6. Mert az Jn ne tsak Jeremiásk, ha-
ne mü nékkis mondgya, Jer. XV. 19. Tér-
jek meg ök te hozzád, de te ne térj ö
hozzájok: Ne légyünk hütötlek á hütöt-
lek kedvéjért, hane ökis hidgyek á hi-
vökkel. Hogy penig hadat támaß- 11.
ßunk, és fegyvert fogjunk az hütötlek
elle, azt Vrunk sohane akarta, söt in-
káb le tétette, mikoron fegyverese volta-
nakis az Tanitványok, Luc. XXII. 38. Mat.
XXVI. 51. Joh. XVIII. 36. Istenre kell had-
ni az hütötlenk büntetését, kit az Iste
mint haßontala konkolyt az tüzre vet-
tet ank idejébz. Cyprianusk ige 19
helyes ßavait ne hagyhatom ittel, lib.
III. Epist. 3. Ne kell (ugyd) el hagynunk
az közönséges Gyülekezetet, jollehett
sok konkoly vágyon benne; Mü azon
légyunk, hogy búzák lehessünk, hogj mi-
kor az Vr az ö búzáját az ö tsüriben el
akarja rekeßteni, fáradságunkk akkor
jütalmát vehessük. Az Apl azt mongja
hogy

1. hogy, az Nagy házba ne tsak arany, ezüst
szerszámok, és edények vadk, hane fa, és tse-
rép edényekis, 2 Tim. II. 20. Rom. IX. 21. Mü
azõn ü gyekezzünk, és á mennyire lehet,
munkálkodgyunk, hogy arany vagy ezüst
edények lehessünk: De az Cserép edényekk
el tõrése tsak az Vrat illeti, kiká végre
8. Vas pálezais adatott. Tertullianus
azt irja, hogy az õ idejébe az Keresztének
számmal és erõvel az pogányokat felljül
haladták, mégis tõllõk üldöztetvén az
Vallás miatt, oltalmokra fegjvert ne fogtak.

13. II. De mivel hogy á Keresz-
ték, miképpe az Sidókis, ne akarják e-
szekbe venni azt, á mi az õ békességekre
valo; hane gyõnyõrkõdk az prædában, az
hadviselésbe, Párdutzokhoz és Tygrisek-
hez, illendõ kegyetlenségbe, és egyéb á
Chrs gyalázattyára, Jn boszszujára, karõ-
lására valo dolgokba; ne tsuda ha az
Kereszténekk ellenségi õket minde felõl
szorongattyák, rontyák, pusztittyák; Vid.
Luc. XIX. 42. 43. 44. Immár azért i-
ge szükség volna, hogy az Jn szavával
hinék mindeneket az békességk Evange-
liumák kõvetésére: De hijak õket az
Jnk Prophetáк által iratot sok rendbéli

fenyegetési

fenyegetési, hiják az Jnk sok féle ostori, 1.
és látogatási. Bizony vadk most anis az
Kereszténekk romlásokra elég Chaldæu-
sok, Assyriusok, Ammoniták, Philisteu-
sok &c. Kik á mü kitsiny nemzetünket
immár szinte el fogyattyák; az Istenis
elé botsáttya õket, hogy az mü kevélysé-
günk és hütõtlenségünk ez világonis
méltó jütalmát végye. Ez alatt á ke-
vés hivek szüntele vigyázzak, még ha
ugya ne akarjais az Jn kõnyõrgésin-
ketis meg halgatni, mint az Prophetáknak, ut Jere. VII. 16. XI. 14. XIV. 11. 12. XV. 1.

Fegyver elle való Kõnyõrgés

SEregekk Ura Istene, mü Vrunk Jé-
sus Christusk dücsõsséges sz: Attja!
Ki teremtetted az Mennyet és földet
á te nagy hatalmaddal és ki terjesztett
karoddal, és nintse semmi te elõtted el
rejtve: Ki irgalmasságot cselekeszel
ezer izigle, és az Atyákk álnokságokat
az õ gonosz fiakk kebelekbe ki õntõd õ Jer. XXII 18. 19.
utánnok. Te vagy az nagy hatalmu Iste,
Seregekk Ura az te neved, nagy ta-
nátsu és nagy cselekedetü Isten, és az

teszemeid

te szemeid nyitván vadk az Adam fiainak
minde útaira, hogy meg fizess kinek kinek
az ö tselekedetinek gyumölcse szerént.

Te Vr Jn, miképpe az Izraelt Aegyiptuk
földéből, azképpe á mü Atyáinkotis ki hoztad
az ö sovány földekből, és az siros földön öket
Psal. 80. le telepitvén, feltám asztottad az ö szivekbe
az te Mennyei sz: Igasságodk Világossá-
gát, törvényeddel öket meg ékesitetted,
és az örök életk tudományával tápláltad
és legeltetted öket mü velünk egyetemben.
Mü peniglen illye drága jótéteményidről
el feletkezvén, te ellened vétkeztünk, á mü
Dan. 9. 5. Atyáinkal edgyütt hamiszágot tselekedtünk,
és sz: Fiad által elönkben adatot szentség-
re és békességre vezérlö törvényedtöl messze
távoztunk; Az mü Nemzetünk, és az egész
Keresztén nép által hágta Vr az te tör-
vényedet, és mü minnyájan el hajlottunk
te tölled, hogy ne hallanók az te szódat,
ne kerestük az te orczádat, hogy meg tér-
nénk á mü hamiszáginkból és fügyelmez-
nénk az te igaszágodra: Ezokáért á mü
lakó földünk szinte el pusztittatot, Váro-
sink tüzzel meg égettettek, tartományun-
Esa. 1. kat szemünk láttára meg emésztették az
idegenek: Söt ha te Vr magot nem
hattál

hattál volna mü nékk, ollyanok löttünk
volna mint Sodoma, és hasonlók volnánk
Gomorrához. Mindezekkelis Vr nem
fordult el á te haragod, hane mégis ki
nyujtva vá á te kezed mü ellenünk, mert
az nép mégis ne tért meg az ötet meg o- Esa. 1: Ps 12
storozó Istenhez, és az Seregekk Vrát
ne keresték meg. Azért Vrá sok népek
támadtak mü ellenünk, ige meg sokasultak á mü háborgatóink, sokan mond-
gyák á mü lelkünkk: Mintse szabadulá-
sunk az Vrtól. De oh könyörülö Isten!
ki mindenkor az erötlenekk erösségek
voltál, az ügyefogyottakk és szükölkö-
dökk gyámolak, oltalom á szélvész ellen, Esa. 25
árnyék az hévség ellen; az mü nyomoru-
ságinkk mélységéből emellyük felte hoz-
zád á mü szüveinket, halgass meg minket
az te szerelmedért, mellyel szerettél min-
ket az te áldott sz: Fiadbá, és mutasd meg
az te tsudálatos irgalmaszágodat, fogadgj
minket szárnyaidk árnyékába az hütöt- Psal. 17
lek elött, kik életünket halálra környül
vötték: Távoszék el az te haragod és busu-
lásod az te népedtöl, és ne adgyad á te ke-
vés számu hiveidet gyalázatra mindenekk,
kik

Te mondottad Vr minden hiveidk, hogy ha az te rendelésidet még szegik, és az te parantsolatidat még ne orizik, még látogatod veszszövel az
Zsal. 89. ö bünöket, de el ne vészed az októl irgalmaßágodat, és az te igaz mondásodat el ne valtoztatod; minket pemig csak ne elvetettél, és még rontottál az mü hamißágnk miatt; Keményy dolgokat mutattál
Zsal. 60. az te népedk, és késerüségk borával itattál minket; Gyogyits még Vr már az te népedk romlását, mert romlás miatt alig álhat, és az te jobb kezeddel szabadits meg minket. Noha pemig még szoktad azokat gyalázni kik az te népedet rontyák és nyomorgattyák; mindazonáltal csak azt kévámyuk Vr hogy szabadits még minket az nyomorgatókk éles fegyverektöl és facz̄ozoltatásoktól, kik hasonlók az pradát szomjuhozó Oroszlánokhoz. Te magad ostorozz inkább Kgts Atyánk minket,
Zsam. 24. 14. és ne botsásd á mü lelkünket, vérünket szomjuhozó ellenségink kezekbe. Tied Vram az erö mely az tengert még száraztotta, hogy á te még szabadult népedÉsa. 51. által

dltal méhesse; te szegyenitetted még az
Ésa. 36. ellened káromkodó kevély Senacheribet. te tselekedtél Vr eleitöl fogvá minden tsudálatos dolgokat: Nem rövidült még Vr az te karod, hogy most is meg ne segithetnél minket. Szabadits még azért minket az kegyetlenekk kezekből hogy ez földk minden országi ismérjék
Ésa. 59. még, hogy csak te vagy egyedül az Vr. Töröld el az könyhullatást orczáinkról, és vedd el az te népedk gyalázattyát. Emeld fel minden nemzetségek között azt
Ésa. 25 Zászlódat, hogy gyüllyék oda minden keserüségben el epedett foglyaid; légyen nyilvan mindeneknél, hogy ne emberi erö, hanem á te nagy hatalmad vagy mellettünk.

Oh igasságba gyönyörködö Sz: Jste! Légyics még soklátogatásiddal az mü még kemenyedett szüveinket, remits meg itiletedtöl az vakmerö bünösöket, hadd térjek még te hozzád az ö bünökből. Tanics meg minket az te Sz: törvényedtöl, és az békességk útára; és az sok háborúságokban vigasztald Vr kérlek á lelki Siomak igaz lakóit, épics még á te

népedk pusztaságát, és igireted szerént
teddolly anokká ank kietlen helyeit, mint
az gyönyörüségk kertit, hogy abba találtes-
sék örom, háláadás, és ditsiretk szava.
Jöjjön ki Vram az törvény te tölled,
és jelents meg á te itiletidet minden né-
pekk világositásokra, közelitse mindenek-
hez az igaz Üdvezitö Jésus Chrs, hogy min-
den helyeken lakozo népek meg ismérjek
tégedet, és á te hatalmadba veszék remén-
ségeket. Mü nekk penig adgy bátorságot
és tökélleteszéget, hogy semmit ne féllyük
az kegyetlenektöl. Ne bocsáss Vr erönk
felett való rongálást és nyomoruságot az
te hiveidre, hane hamar látogass meg Vr
minket az te kegyes szabaditásoddal:
hogy müis látván az te jóvoltodat az élök-
nek földébe fiurol fiura, nemzetségröl
nemzecségre áldgyuk és fel magasztal-
lyuk dücsöszéges sz: Nevedet, Amen.

Csötörtök napi III Elmélkedés,

Az BETEGEKRÖL.

Az Betegekröl akarva elmélkedni,
tsak imez két dologrol szollok:

I. Hogy

I. Hogy az betegségk igen jó orvossá- 1.
ga az békességes türés szenvedés.
II. Hogy az betegk az ö üdvességére
igen nagy gondot kell viselni.

I. A' nyavalyákot békessé-
gese kell viselnünk az Istenért, ki sze-
retetböl ne gyülölésböl botsát nyava-
lyát betegseget az ö hiveire, miképpe á
jó Atya az ö gyermekét szeretetböl szok-
ta meg dorgalni, Prov. III. 12. Heb. XII. 6.
Apoc. III. 19. Azt penig Iste á mü jobbulá- 11.
sunkra tselekedi, meg intvé hogy vagy
az vétkekböl fel ebredgyünk, vagy az
vétkeket mint valami veszedelmes he-
lyet el kerüllyük: Nehéz ugya az nya- 15.
valyát türni; miképpe az Sebesk, vagy
fene ötte tagk nehéz á borbély keze, mi-
kor sütéssel vagdalással nyul hozzája;
de ha az egésség kedvéjért az tis sokan
el türik, mennyivel inkáb el kell szen-
vedni az betegséget az örök üdvességk
kedvéjért. Mivel azért az Jn mind az 22.
maga dütsösségéjért (mint fellyeb p. 389.
§ 2.) s. mind á mü hasznunkért akarja
hogi békével türjük; ne mondgyuk tehát
tsak ajakinkal, hane tökélletes szüvel:
Légyen meg Vram az te Akaratod.

mint

1. mint magais az Vr Chrs mondotta: Ne
az én akaratom Atyám, hane á tied légje.
3. Luc. XXII. 42. Roß vitéz az á ki vontat-
va nyegve megyen az ö Hadnagya utá,
Seneca mondgya Epist. 96. Az Istenis ne
gyönyörködik az álhatatlanokba, ha-
ne az tökélletes szolgákba; mint az ha-
landó emberekis ollya szolgákot vagy
Vitézeket kedvellek, kikk immár látták
és meg ismérték hüségeket és erösségé-
ket, Joh. XV. 16. Heb. VI. 11. Joh. VIII. 31. et
2 Tim. III. 14. Act. XI. 23. XIII. 43. 1 Joh. III. 24.
2 Joh. 9. Az álhatatost szokta az Jn
jutalmaztatni, Luc. XVI. 10. XIX. 17. Apoc.
13. III. Hogy lehetne penig hü és tökéletes
az, á ki probákban kisirtetekbe ne for-
gott, vagy ha forgottis meg gyözettetet?
Az ki nyavalyát ne látot, maga sem ismé-
ri magát, azt mondgya Seneca; Mert
az emberk maga meg ismerésére szükse-
ges az proba és gyakorlás: Példa erreß:
20. Péter, á ki kérkedik vala az Chrs hoz való
álhatatosságával; de maga se ismé-
ri vala magát, holot probán és késértete meg
ne forgott vala; azért az elsö Csatán
mindgyarást elesék. Miképpe azért á
jó Vitéznek vitézsége erösz és vitéz
ellenségab

ellenség által probáltatik meg; az jokor- 1.
mányosk mesterségé az nagy habok kö-
zött mutatodik meg; Ugy az álhatatos
Kereßténk az ö hüségé az Nyavalyák-
ba teczik meg. Rom. V. 3. 4. 2 Pet. II. 9. Jac. I. 12.

II. A' Nyavalyák mellyek raj- 6.
tunk szoktak esni, meg emlékeztetnek
minket arról, hogy mint se itt maradandó
Városunk, hane jövendöt kell keresni,
Heb. XIII. 14. et XI. 10. 13. 14. Es hogy ne ra-
gaz kodgyunk ez világhoz. mely merö
azon hivság, hane az oda fel valókat
keressük mü ugy mint Mennyei Tarsaság-
hoz tartozók, Col. III. 1. 2. Phil. III. 14. 20. Eph.
II. 19. Heb. XII. 22. 23. Ha szinte betegség 15.
ne forganais mü rajtunk, mégis meg kelle-
ne ez világk feszülnünk; Gal. VI. 14. Rom.
VI. 16. Gal. II. 20. V. 24. Mindenekk á kik
kegyese akark élni, háboruságot kell
szenvedniek, 2 Tim. III. 12. Csak az maga 20.
testi kévánságátólis nagy üldöztetése és
késértete va az ollya emberk kibe az
Jn Lelke lakozik. Gal. V. 17. Mely testet ha 23.
betégség ne érdekelneis, magunkk ollyan
dologra kell szoktatnunk, mellyeket látük
az beteg emberbe: Az beteg se felettéb
ne szorgalmatoskodik havéssi eszében
hogy

1. hogy közelit halála, se testét gyönyörködtető elédelo ne kapdos szájanakis megveszvèn izzi. Sem az testi bujaságba ne gyönyörködik, mert egy szèkbe ne férk el kettè az fájdalom és bujaság; Se ne kévélykedik, hanè még néha az földreis le heveredik fájdalmi miá, és akkor jút eszébe hogy földből lött, és földé kell lenni, meg retté az bünöktöl, keres ne tsak testi, hanè lelki orvosságotis, nagy szeretséggel könyörög, fohászkodik; és efféle több dolgok találtatik a' betegbe: Melliéket az Jrt ige szeret minden hiveskben, mind betegekbe, mind egésségesekben. Az ki azért nehezen szenvedi a' betegséget jelé hogy affélé dolgokban magát egésséges korában nem gyakorlotta.

18. III. Tudgyad azt, hogy a' kik ez világon igen jol vadolga, az más élettk boldogságába ank alig lehet vegy ugyan nemis lehet réssé, mint Abraha mógyavala az gazdagk, Luc. XVI. 25. Ha azért az Jstentöl néked ideig engedtetett jókkal éltel, mit tudakodol az Jrt ellen ki tégedet gyakorol mostan a' nyavalyával,

22. mint Sz: Jóbot, és próbáltatottá akar temi az nyomoruságok által, hogy a' még próbáltatott szentekkel együtt teis bé mehess az Jrt országába, Act. XIV. 22. Ezek ha példák kellenek, igen nagy példa az Ur J. Chrs, kit az ö nyomdokiba kell jarnunk mint fellyeb még tanúlók. Kérdgyük meg 7. azért az Ur Christ örmön magát, Mi képp jútot az örömre és dütvösségre? Meg felelvé azt mondgya: Oh balgatágok, és késedelmes szivüek azokk el hivésèr, mellyeket az Prophetàk Bollottak; avagy ne ezeket kellettè szenvedni az Chrsk, és ugy menni bé az ö dütvösségèbe? Luc. XXIV. 25. Immár azért elmélkedgyél arról, mely nagy gyalázatokat, fájdalmokat, és gyötrelmeket szenvedett el az Ur Chrs ártatla és vétek nélkül való lévé; mégis az ö száját fel ne nyitotta, mint az bárány, Esa. LIII. 7. 1 Pet. II. 21. 22. Bizony ois el 20. mondhatta volna Jéremiassal: Oh tü kik által mentek az úton, tekintsétek meg, és lássátok meg, ha vagyné olly bánat és fajdalom mint az enyim? Mert keserüséggel illetet engemet az Ur. Thren. I. Vr. et 13. III. 12. De semmitis ne gonaszolkodott, hanè az ö tetszett, és erötlenségeiek

Napiaiba, mikoron nagy kiáltással és könyhullatással való könyvrgeseket és imádkozásokat vitt volna ank eleibe, ki meg szabadithattya vala ötet az haláltól (az az, hogj ne maradna harmadnapnál tovab az halálbz) meg halgattatot az ö betsülletiért, Heb. v. 7.

7. Luc. xxiii. Azért te se panaszolkodgyál, se ne átkozódgyál, neis busuly, hane á Christsal edgyütt kiálts az Istenhez, és meg halgattatol; Mert ha az Felséges Istent választod hajlékodk ne illet téged az veszedele, Psal. 91.

Ezek után visgállyad az sz: Jóbk példáját, kinek az ö békességes türése annáltsudálatossab, hogy se fel támadást, se örök életet ne tudván szenvedett, Job. xiv. 10. 12.

16. Mert tsak azzalis biztatta, vigasztalta volna magát, hogy egy ideig meg halván, ismét az életre fel támadhat, ℣ 13. 14. Láttatik ugya ugy szollani Cap. xix. 25. mintha reménlet volna öis fel támadást; Mely szókat Grotius á Sidó betüböl igy fordittya: Tudom én, hogy az én Megváltóm él, és hogy ö végre az mezöbe fog állani; és hogy ha ne tsak az én börömet, hane meg az börömalatt való kövéremet meg eméstenéis (az nyavalya) mindazonáltal az én testembe meg látom az Istent (az az, kegyelmét rajtam meg tapasztalom)

én maga (mondok) meg látom az Jnt ezekkel az én szemeimmel, és ne más én érette: Postremo autem in campo stare est Victoris, ait Grotius; Végre az mezöben meg állani azt illet: á ki gyözedelmes: Ezzel azt akarja jelenteni, hogy az vélle ellekezöket végre meg itéli, és meg gyözi az Jnt, meg váltva, és meg szabaditva ötet az ö nyomoruságiból, miképpe hogj megislött, Job. xlii. á ℣ 7. ad 16. Jnne meg teczik minémü reménsége volt sz: Jóbk az Jnbz, t. i. meg gyogyulást és áldást reméllet; Mellyért ha ö oly békességesen türte az ö sok kárvallásit, hallatla fekélyit, ki mondhatatlan fájdalmit, Cap. i. et ii. Mennyivel nagyob türéssel szenvedéssel kell mü nékk viseltetnünk az örök élet kedvéjért? Mellyet kétségnélkült sz: Jóbnakis meg ád, de azt meg néki az ö életébe meg ne jelentette volt, hátra tartván, hogy az ö egy szülött Fia által prædikáltatná azt mindenk, Mat. xi. 25. 26. 1 Joh.

IV. Ezeken kivülis vadk 1. 1.

számtala példák, mellyekbe az betegh ember bé tekintvén, nagy vigasztalást vehet ö magák; Mert valamennyi szentek voltak, minnyája részesültek á nyomoruságbz, 26.

1. és az által lőttek kedvesek Jsten előtt, ugymint
Abel, Enoch, Noë, Abrahám, Lóth, Jsák, Já-
kob, Moses, Josue, Caleb, David, Esaias,
Jeremias, Michaeas, és többek. Davidtsmely
nagy szorongatási voltak igen gyakorta,
még tetzik főképpe az ő Soltariból: Esai-
ast füreszszel kettéfeszetették; ut in fisto.
Jeremiást, ki mondhatatlan bűdös tömlőzbe
ehesztették, és csuplták, Michaast hason-
loképpe. Hova lehet penig nagyobb kénsz
fájdalom, mint amaz férfiak és asszonyál-
latok fájdalma, kiket az Machabeusok
idejébe Antiochus Király tüzzel vassal
kénszeritett valá? 2 Mach. 6. et 7. Lássa ha-
15. sonlót, Heb. xi. 35. 36. 37. Az illyeneket
annál inkáb kell szemlélni álhatatossággal az Keresztény emberek, s. nevezet szé-
rént az betegek az betegségeket, ha meg gon-
dollya hogy azok ha akartak volna azt
az gyötrelmet el kerülhették volna ezvi-
21. lágon; De az beteg, és minden bűnéjért szen-
vedő ember ha valóba ügyekezik is el ne
kerülheti á nyavalyát, meg segyogyul
valamig az Jsten meg ne orvosolya. Miért
kellene tehát azon felettéb törődni, és az
Jstent bosszontani az miatt mellyet el ne
távoztathatz? Az mintsem jutalom nélkül

meg kell lenni, miért ne türnéd azt tsen-1.
dessé á jutalomért? Szép tanátsot ád Sé-
néca minden betegek, hogy az fájdalmat
könnyebben viselhessse; igy szolvá: Mikor
nehez betegség foglal el tégedet, mind az
el mult, és el töltöt fájdalmadk emlékezetit,
mind az következendő fájdalók
szivelmét vesd ki az elmédből, ne tudd azt
fel, se ne rettegj tölle. Jsmét azt mond-9.
gya: Az természetnek nagy jó teteményre
ez, hogy mikor az fájdalom igen megfol-
lyosodik, vagy hamar halál, vagy ha-
mar könnyebbülés következik. utáma.

V. A' beteg ember üdvesse- 24.

gére szorgalmatos gondot viselyed, mint
sintén az messze való és veszedelmes útra
induló ember. Maga viselye pedig ma-
gára gondot, még penig jó idején; mert 28.
oh ki veszedelmes ám minden vigasztalónek
szavaira támaszkodni! Azt mondgya az
Jsten Esa. III. 13. En népem á kik tégedet ve-
zérelnek azoktsalnak meg, és az te útaidot
mellyek kellene járnod el fedezik tölled.
Ez szenkinis ne szokott gyakrabba történi
mint az beteg, mert ank ki hizelke-
dik, ki igen könnyü és tágas útat mutat
mely az veszedelemre visse, Mat. VII. 13.

Az szoross kaput penig el fedezi mely az é-
letre viszen: Ez illyen hamis Tanitóktol (Ps 15)
3. főképpe á beteg őrizze magát; attól mon-
dom, á ki ollyan könnyü útat ád az betegh
ember eleiben. Hova lehet penig könnyeb
út, mint á ki azt véli hogy tsak hidgye az
Chrsba, és meg bánnya az ő bűneit akar mely
órábanis, bárszinte tellyes életébe vétkek-
be élt légyenis, üdvezülhet. Bizony ne
ugy beszéll az Irás: hallyad inkáb az Igas-
ságk Mesterét az Ur Chrst, ki azt mondgja,
Mat. VII. 21. Ne minde á ki azt mondgya
énnéke: Vram, Vram; mégyen bé á men-
nyékk országába. Te penig beteg atyánk-
fia az te üdvességedre rendéltetet Nap-
jaidon gonosságnak követője voltál: hal-
lyad sz: Pált mit mond Gal. VI. 7. Meg ne
tsalatkozzatok (ugyd) valamit az ember
vetend azt arattya; á ki vét az testnek,
arat veszedelmet az testből; á ki penig
vét az lélekk, az lélekből arat őrök é-
letet. Látodé késő aratáskorbánkodni
az szántóvető emberk, hogy vagy semmit
ne vetett ank idejébe, vagy hogy hitva
magot vetett: Igy va az te dolgodis;
Mert á ki az halálhoz közelget, az aratás-
hoz közelget, elebb kellet volna felserkenned.

Mert azt

Mert azt mondgya sz: Pál Eph. V. 5. Tudgjá-
tok hogy egy paráznákis, vagy fösvénykp.
mintse őrökségé az Ink és Chrsk országábi.
Inne látod hogy á ki tsak egy vétekben
meg maradis, és abból igaz poenitentia
tartás által ki ne tér, és életét ank ide-
jébz meg ne jobbittya, ne üdvezülhet az.
mint ennélis világossabbz tanittya ugya
eze sz: Pál 1 Cor. XVI. 9. 10. Es azt hadgya
Rom. VI. 12. 13. hogy ne uralkodgyék á bün
á mü halandó testünkbe, hogy engedgyük
ank gonosz kévánságák. Az Uralko- 12.
do bün penig az, mely annyira meg gjöz-
te az lelket, hogy attól az ember ne válik
el, hane otta otta léve alkalmatossága
azt véghez vissi, se az fegyelemmel, se
az lelki ismeretk ellenkezésivel ne gondol-
va; ank azért jutalma őrök halál, Ps 23.
Ez ellenébe penig nyilva valo dologh,
hogy tsak azok lehetnek az Chrsé, kik az
ő akarattya és példája szerént jól tsele-
kedtek. Mat. XVI. 27. XXV. 33. 34. Apoc. II.
Ps 23. Rom. VIII. 13. 1 Cor. VII. 17. 2 Pet. 1. 5. ad
Ps 10. Jac. II. 14. 15. 16. 17. 22. Amaz 24.
Isspiu azt tudakozza vala Vrunktól, mit
kellene néki tselekédni hogy üdvezülhet-
ne? Kik Vrunk ne azt mondá hogy tsak

hidgyen

hidgyen, egyébre ne lengondgya; hane azt
mondá elsöbe: Ha bé akarß menni az életre,
tarts meg az parantsolatokat: Az utá azt
mondá: Menyel, addel minde marhádot, és
oßtogasd az szegényekk, s. kintsed lésze az
Menyorßágba, és jere kövess engemet. Lá-
todé mitsoda úton akar tégedet az Vr Chrs
vinni az életre? Látodé mely nagy serény-
séggel kell tusakodnod, Luc. XIII. 24. és vi-
lágoskodnod az jóságos tselekedetekkel?
Mint amaz okos szüzek, Mat. XXV. № 10.
12. Bizony ha ki tsak az hüttel, és ne az jósá-
gos tselekedetekkel mégye az Chrshoz;
hamely ember vagy beteg tellyes életébe
az Vrk szölöjében léve ne munkálkodot,
hane tsak hivalkodott, és az meg jobbu-
lást az utolsó orára halaßtván, akkor a-
kar meg térni, akkor kezd olajat keresni
az bolond szüzekkel edgyütt; ugy jár mint
azok, ki k el késvén az Vásárlással, akar
mint szánnyák s. bánnyák bolondságokat,
akar mint serény kedgyek és kiáltsak: Vr
Vr nyisd meg nékk, de mintse semmi foganat-
tya, mert ugya tsak kün maradh, Mat. 25.
Kövessed hát á sz: Péter mondását, 2 Pet. III.
№ 11. Itt látod ne azt mondgya az Apt. hogj
tsak hidgj az Chrs érdemében, hane hogj mindz
tehetségeddel ügyekezzél szentül élni.

Hitt

Hitt az Chrsbz. s. bizottis amaz vendégis,
kik ne vala menyekzöi ruhája, az az jó
tselekedete, de ki vetteték az külsö seté-
tségre, Mat. XXII. 11. 13. Apoc. III. 17. 18. Bi-
zony ezt se fedezi bé az Chrs érdemének
fényes köntöse, mellyel mosta reménlik
soka hogy el fedeztettek az ö álnoksá-
gok, és fertelmességek; de ige meg tsalatk.

Mondanád: Az üdvezült tolvajk Obj.
példájával biztatom magamot, és vigaß-
talom, ki végsö orájánis könyörögvén
meg halgattatot; hiße az Jn kegyelme
mosta se fogyottel: Felelet: Oh ki so- Rs.
kakot ölt meg ez az tolvaj holta utan!
Senki ne parantsollya hogy mü azt kö-
vessük, hane az Vr Chrst. De mindazö-
által visgállyuk meg ha rád illiké ank
az üdvezült tolvajk példája? Bizony
ne illik; I. Izért, mert az az tolvaj ak- 1.
kor ismérte meg az Christ ust elsöbe, s. ne tsuda ha kegyel-
met nyert: Te pénigle régtül fogva hogj
halgatod az ö Evangyeliumát, de tsak
ollya voltál mint az gyümöltstele fa;
azért most ki vágattatva tüzre vettetel,
és közél vagy az Jnk átkához, Mat. III. 10.
Heb. VI. 8. 2. Ne volt ank az tolvajk 2.
ideje arra hogy többet tselekedgyék an-
nál az mit tselekedett, minekut ánna.

Hitt az

hitt az Christ̃ben, akkoris tsak elméjé̊ s. nyelvé̊ volt szabadon á jó tselekedetre; azért elméjével hitt az Vr Christ̃ban, nyelvével penigis felé társát még dorgálta, bũnét megismértè, vallást tõtt az Christ̃ről, és néki ajánlotta
6. õmõn magát. Te néked penig sok üdõ adatatott volt az megtéretre, elégséges erõ az még jobbulásra, hogy ez világot meggyõzzed, az testet megh halálos italnad, magadot jóban gyakorlanad, mellyeket nem
3. betsülvé̊ megh, ne vehesed el az igasságnak jútalmát. 3. Az á tolvaj hitt, és jótsselekedett á mé̊myiré̊ tõllé lehetet. akkor miekelõttè Christ̃ V. fel támadott volna; Akkor penig nehezebb volt hinni mint az után kivált kereszt̃re feszittetet emberbé̊, holot még az tanitványok magokis az után lõnek tökélletesek az hitt̃be, hogy az Vr Christ̃ fel támada. Te penig tsak puszta hittel hittél az Christ̃ fel támadásáért után nais, ne volt semmi gyümõltsé̊ hitõdnek; Az Christ̃ penig ne amyiba az hitõt, mint ank gyümõltsét nézi. Mat. VII. 18. Lásd 1 Joh. III. 6. 7. 8. 11. 4. Veszédé esedbé̊ hogy nintsen té̊ néked semmi hasonlatossságod az üdvezült tolvajjal; és te még annál is alább valo vagi; semmiré kellõ tehát á temmõ vigasztalásod. Ha ki nagy magott

fárol

fárol le esvén, alatt egy ágatskán megmaradna, (mert az Jr̃ õttis néha á kit akar megh tarthat) Nagy jósságért le ne sokneI azon helyrõl, ollyan reménséggel, hogy teis ott még maradhasz: Szintén ollyan az te mostani reménséged, mellyel még amális nagyob veszedelemre veted fejedet, memyivel nagyob az õrök kárhozat az hitetlé̊ halálnal. Ne késsed azért 9.
azzal az Jr̃t, hogy hátra hadd á még téretl, vagyon néked útad azon járj: Vagy Mosesed és Prophétad Luc. 16. elõtted az Jstè tõrvényé̊ járj abba még világosságod vã, hogy á sötétsé̊g tégedet el ne foglallyon Joh. 12. 35.

VI. Kérdenéd: Mit kell tehát néked tselekednem, mind eddig bũnbé̊ élte, bánom, és jobba kezdenék elni hamost még ne halnék? Felelet. Halandó ember tégedet az tsak héjábé̊ vigasztal, mert Jstè az á ki az Christ̃ által tenéked útat mutatott mellyel járnál; azért nála ne találhasz semmi vigasztalást: Késõ most bánkodnod és sirnod, az mikor mennied kell az bũntetésre. Az Jr̃ az kellemetes üdõbe még halgatot volna tégedet, és az üdvességte napján jol tõtt volna té veled, Esa. XLIX. 2 Cor. 6. De immár el mult az kellemetes üdõ, el mult tõlled.

24. Ki

Ekesett vele.

az üdvesség

az üdvességh Napia. Oh ki igé bámúlá gonosz tévöis az ö tolvajságát, mikor víszik az kénra! De késö akkor, az elött kellet volna fel ébredni, s. félni, és magára gondot víselni. Teis akkor akarsz jobbá élni, mikor immár az életet el kell hadni: Akkor sírsz mikor szemed elött látod az büntetést: Sok ideje hogy kegyese várt, és édesed hívott az Jr tégedet, de te bé dugtad szemeidet, és füleidet, hogy ne hallanád és ne értenéd az Jr hivatalát, Esa. XXII. 12. 13. LXVI. 4. Jer. VII. 25. 26. XI. 7. 8. Azért az Istennek nevét á tè nyomoruságodon, és még tsufol tégedet el jövén az á mitöl félsz, Prov. 1. 25. 26. 27. Deut. XXVIII. 63. Esa. I. 24. Ez azért már teneked ne kegyelek, hanem büntetésh napja.

Obj. Mondanád: Enge tehát ugy kétség be hadez: Felelet: En ne, hanem az Jr az ki tégedet az ö Sine elöl, Jer. XV. 1. Esa. 20. & 15. Joh. IX. 31. Bánkodek vátig és síra Esau, de késö vala síratni bámi boldogságát, Heb. XII. 17. Ugy vagy most az tè dolgod. Mindazonáltal miképpe az Orvos Doctorok az még gyogyulhatatlan nyavalyábanis Orvosságot szoktak adni, sót végre nagy dolgokat probálnak; Ugy teis ne éntölle, hanem az lelekek orvosától az Christól végy illyen Orvosságot, hogy

hogy, mivel sokra bünéidböl ki ne térnél:

I. Add el minde márhadot, és osztogasd az szegényeknek, talám kegyelmet találsz az Istennél, Mat. XIX. 21. Illyen hasznos tanátsot ád vala Daniel Prophéta Nabugodonosor Királynak, Dan. IV. 24. s. azt mondgya utánna: Talám az Jr megh bocsattya bünéidet. I.

II. Mindenekkel valakik tégedet még bántottak, meg engedgy; á kit penig valaha vagy megnyomorgattál, vagy még károsittál, azoknak tégy eleget. Ha voltak adgy szabadságot minden jobbágyidnak, kiket Jr parantsolattya ellen tartottál igában; mint fellyeb megértheted az Élet fói elsö elmélkedésbe. Mert mit használ tè néked, ha mind ez világot megnyerednéis, ha az tè lelked pokolba büntetödnek? Mat. XVI. 26. II.

III. Ne várj tè embej vigasztalást, hanem folyamodgyál az Istenhez, és minde erödel könyörögj ö Felsége, hogy avagy még egy kevés üdöt engedgyen á te meg jobbulásodra, mint Ezechias Királynak, és az Ninivitáknak; avagy penigh ne büntesse tégedet érdemedszerént, és az ö Itéletik kemény volta szerént. Simon Magusnak is jollehet nem

ige vala reménsége, mégis Sz: Péter Act. VIII. 22. illye tanatsot ád vala néki: Térj meg az te gonosságodból, és kérjed az Istent, tala meg botsáttatik néked az te szivednek gondolattja. Teis azért igj imádkozzál:

Betegh ember Imádsága

Uram Seregekk Istene! Jollehet ne vagyok méltó, hogy szemeimet az Egekre tehozzád felemellye, mégis te hozzád szomoru szüvel, könyves szemmel kiáltok; Uram Sz: Fiadk nevébe halgass meg engemet: Lelkemk keserüségeből ohajtok te hozzád, ne fedgy meg engemet az te busulásodban, és ellene felgerjedet buzgó haragodban ne ostorozz engemet. Vétkezte én Istene, felette ige vétkezte ellened, és tellyes életemben ne tértem meg te hozzád; meg útáltam á te magadhoz hivó édes beszédidet; és ez világk fertelmességében vesztettem el az én üdvességemre Felségedtöl ajándékoztatott drága üdömet, és pœnitentiára engedtetettkellemetes napiaimat. Meg vallom Vram igen alázatoson Sz: szined elött, hogy ha én rajta ne könyörülsz,

halelk

halelkemet az örök kárhozatra vetedis, igaz lészen az te itileted, és én meg szégyenülök az te rettenetes széked elött. Oh én Istene! hova légyek, ha az én büneimk méltó érdeme szerént fizecz meg énnékem? Meg háborodtak Vr az én tetemim az te nagy haragod miatt, és az én lelkek nints nyugodalma az busulás miatt. Te peniglen Vr miglen forditod el az te kegyes orczádot én töllem? Térj hozzám én Jnem, és ments ki á nagy fájdalombol lelkemet, testemet, szabadits meg az örök kárhozattól engemet, mert nints ott felölled emlékezet; és kitsoda mond az halálban te néked ditsiretet? En Istene, En Istene ne hadgy el éngemet, adgy üdöt á pœnitentiára énnékem, adgy erötá meg jobbulásra; hadd siraßam meg az én sok büneimet, hadd szolgállyalak tellyes szivemböl tégedet, hirdeße irgalmaßágodat, és jo példa adásommal meg téricsem te hozzád az bünben élöket. Imé Vr Jn, közél va az én életemk vége, és erötle vagyok, s. el fáradtam az en fohászkodásimban; el hirvadott orczám szomoruság miatt,

és meg fogj

és meg fogyatkoztam bánatimba, éjel nap-
pal meg öntozöm ágyamot könyhullatásim-
mal; azért én Istene tsak te hozzád fohász-
kodik az én lelkem, mert ollyan vagyok, mint
á meg száradott föld, siess halgass meg én-
gemet; és ne perely á te szolgáddal, mert
egy igazis nem találtatik te elötted az é-
lökközzül; Ne rejts el Vr kegyes orczá-
dot én töllem, mert hasonlatos vagyok az
meg holtakhoz. Adgyad Vr hogy hamar
hallya az te kegyelmeßégedet, mert te ben-
ned bizom, ha halálbz hadezis éngemet.
En Istene elevenits meg benned bizó remén-
ségemet, teremts uj szüvet uj lelket én ben-
nem, és töröld el minden büneimet, mik e-
lötte lészen ki mulásom: Az te sz: nevedért
Vr s. ank dücsößégéjért ments ki ez szoru-
lásomból engemet: Nyujcs ki jobkarodat,
és elevenits meg éngemet szolgádot, vedd
ki lelkemet az én háborusági mélységé-
ből; és imé kész vagyok Vr az te akara-
todat tselekedni, az én ajakim hirdetik az
te itiletidk igaßágát; az szabadulásért
valo háládásk pohárát fel vésze és az te
nevedet hivom segitségül; meg adom

teneked

te néked az én fogadásimot, és áldozom
ditsiretk áldozattyával: Mert csak tége-
det illet Vr, az ditsiret, dücsößég, az há-
ládas, szerelmes sz: Fiadk általla, Amen.

Péntek napi I. Elmélkedés.

Az Itilet Napjáról.

I. Jollehet különis meg itil= 7.
tetk némellyek, ugymint az álhatatla-
nok, és az hütötlenek, kiket az magok
lelkekisméreti kárhoztat, Tit. III. 10. 11.
Joh. III. 16. Es az utolso napon az illyek
mint gödölyék az juhoktól el válaßtat-
nak, Mat. XXV. 32. 33. Mivel hogy azokk
immár meg va itiletek, amaz Mondás
szerént: Illô nocens se damnat, quô peccat
die: Ki ki mikor vétkezik, akkor kár-
hozik. Mindazonáltal az Jn jövendö- 17.
benis közönséges itiletet tésze, hogy kik
kinek az ö tselekedete szerént meg fizes-
sen. Nemis lehet külömbz, mert az Jn
ne láczanék igazk lenni, ha az gonoszok
mind örökké büntetésnélkül hagyatnák,
és á kén latott igazak jútalomnélkül ma-
radnák. Azért az Jn mindeneket meg itél,
és meg fizet kinek kinek az ö érdeme,

és tselek

és tselekedete szerént, Act. XVII. 31. Rom. II. 5. 6. 2 Thes. I. 5. ad 10. Luc. XVI. 25. Nevezték pénig az Itilet Napia Krs eljövetelek Napiának is, mert akkor jö el az Krs Itiletre igen nagy dücsöséggel. Mat. XXIV. 1 Thes. IV.

II. Ennek az Itiletk penig fö oka az Atya Jn, ki ez világk Itelö Bira ja, mint Abraham mondgya vala, Gen. XVIII. 25. Itd Rom. III. 6. Act. XVII. 31. De hogy amál irgalmassab légyd az Itilet az hivekre nézve; nd maga, hanem azö Fi: Fia által itél meg mindeneket. Joh. II. 22. 27. Apoc. 17. Oly személy által itiltet meg, ki mindenekben az bünt61 meg válva hasonló volt az Atya fiakhoz, hogy könyörülö lenne, Heb. II. 17. Ki azokból mellyeket szenvedett, megh tanulta az engedelmességet, Heb. V. 8. Kit, miképpen az Evangyelium k hirdetésére, ugy az Itilet tételreis az Atya küldel, Act. III. 20. 21. 1 Tim. VI. 15. Imé meg teszik, hogy az Jn, nd Jsten által, hanem ember által tészö Itiletet, t. i. az által á kiszenvedett, által szegeztetett, kit meg látk azok á kik ötet halálra sententiázták, Matt. XXIV. 30. XXVI. 64. Joh. XIX. 37. Apoc. I. 7. Az Krtk szolgai penig az Angyalok lészsnek, kik minden népeket ö eleikbe gyüjtsenek,

Matt.

A.

Meg vallom alázatosan Tegjed, mes Atyamnak, Tégy én igen vértezetem ellenek Páladatlanul, s valamerö61 tsele kedjem, és minden az te jo tetemény idet, minden feledékenységben Semmivé állitottam. Az én Anyám méhéröl fogva gonosságba neveltetem, és teljes életemben, miképpen a vizet ugy ittam a gonosságot, és fonyadtam Tegtam az álnokságot; Könyörülj rajtam, oh ingyen irgalmas Jsten Psal. 51. Ne pálj perbe és itéletbe Tegyed szolgáddal, mert Tha az ember te veled perben Tegyed szállani, ezer szodra egyet nem felelhet, Job. 9. Az te irgalmas ságodnak sokasága szerént Vizam tapodd el és töröld el az

én

én büneimet. Tsak tenéked vét-
kztem én Istenem, és az te szeme-
id elött álnokságot és gonosz
Ságot tselekedtem! Ezokáért te
igaznak találtátol, Ja engemet
büntetszis, Ja engemet szent szi-
ned, és Tegjes ortzád-elöll el
vettszis. Az te szerelmes Fiadnak
Nevében térlek, öntözz meg enge-
met sz. Lelkednek Ihopjával, Jogj
büneimnek mélto Siratásával
igaz és tökélletes penitentzia
tartás-által te Jozzád Tegjes
Atjám Joz meg térjek, Soda töb-
bé az bünre ne Jajoljak, és ne
lépjek Janem az te itéletednek
rettenetes voltát mind
szüntelem szemeim elött visel-
jem, az Pokolnak végjetet-
len tinját, az menj ország-
nak örök Boldogságát

Soda

Soda el ne felejthem. Te-
remts Istenem tiszta szi-
vet én bennem, és az egje-
nes tiszta Tépmutatás nél-
kül valo Lelket ujjitsch
az én belsö részeimbenn
Ne vess-el Uram szined
elöll engemet, és az te sz.
Lelkedet ne vedd-el én töl-
lem; Add meg énnékem
az te idvezittö jo Tedved-
nek 's bün botsátto Tegjel-
mednek vigasságát, mel-
jet az én számtalan sok
büneim ki oltottanak
én bennem, és erössits
meg engemet az te Joz
zád valo szeretetben és
engedelmességbenn, Jogj

Soda

Soja többé te tölled el
ne szakadgyan az én Szi„
vem, szabadits meg enge
met a vértöl, és minden go„
noszságimnak jutalmátol
os Istenem, én Idvességemnek
Istene! az én njelvem fel
magosztalja a te irgalmas
Ságodat, és igazságodra's a
te utaidra tanittom az bü„
nösöket, és az én példám„
mal a Bünösök te Jozzád
meg térnek.

Adgj örömet tegjelmes
Atjám, édes Istenem Bü„
neim miá meg szomorodott
és szintén el epedett Lelkem„
nek, Jogj az én meg njilt

ajak

ajakam és szájam, meljel
nem szolgáltalak tégedet
miglen Büneimben Jever„
tem, Jirdesse az te jo té„
teménjidet, és mind szün„
telen fel magosztalja's di„
thérje Szent Nevedet, mert
nem áldozatokban gjö„
njörködöl, Jogj azokat
adgjam tenékeck, Ja
nem kedves áldozat
te elötted az töredel„
mes sziv, és alázatos Lé„
lek.

Áld meg Uram
az te örökségedet, épül„
jenek meg az Földön

az

az Jlenjei Sionnak, és Jé-
rusálemnek falai, retten-
jenet- meg szivetben az
Damissak, itéletednek te-
nény Voltáról, Jogj min-
den Vakmerö Bünösöket
te Jozzad meg térjenek, te-
gedet ö Szabaditto és idvez
zitö Jsteneter igazán
meg-ismérjenek, féljenek
tiszteljenek, Jogj örökké él-
jenek.

Hajtsd le tegyes füled
idet, és Jalgasd meg Jo-
zzád njujtott ezedezésemet
Szerelmes Fiadnak az mi
Urunk J. Christusnak Nevéb

Amen

Mat. XXV. 31. 32. Ezt hj: Pál, megirja 1 Thes. 4.

III. Az Jtiletre mindek elé állatnak, Rom. XIV. 10. 2 Cor. V. 10. Act. XVII. 31. s. mind az élök s. mind az holtak, az az, kik világ kezdetitöl fogva az utolsó napig meg holtak, és az kiket az á Nagy Nap meg élnek talál; Act. X. 42. 1 Tim. IV. 1. 1 Pet. IV. 5. 1 Thes. IV. 15. Meg itiltetnek akkor Nagyok, kitsidek, Apoc. XX. 12. Jók, és gonoszok, Mat. XXV. 22. 23. Joh. V. 29. Sőt még az gonosz lelkekis, 2 Pet. II. 4. 1 Cor. 6. 3.

Mondanád: Dávid Psal. 1. 4. igy szóll: Obj.
Ne támadnak fel az hütötlenek az Jtiletbe.
Felelet: hj: Dávid ott, az igazaknak ez világon lévö itiletekröl szól, melybe ne mehetnek elé az hamissak; noha jövendöbe fel támadnak meg, 1 Pet. IV. 18. Az setetségnek mindenemü itiletek léssen, azt semmi jrás meg ne jelenti, hanem salgat róllá. RC

IV. Mindek abból itiltetnek meg, az mit tselekedtek ez világon, itiltetnek az hütötlenségért, Marc. XVI. 16. Joh. III. 18. 36. Az hamissságért, Rom. II. 8. 9. 2 Thes. I. 6. 7. 8. Az igazságtalanságért, Mat. XXV. 42. 48. Minden vétkekért, 1 Cor. 6. 9. 10. 1 Pet. IV. 3. 4. Minden beszédért, Jac. II. 12. Minden kemény beszédért, mellyeket szóllak.

az Jtelem

az istentele bünösök, Jud. ℣15. Akarmi hivalkodó beszédért mellyet szólk az emberek, Mat. XII. 36. Mennyivel inkáb, á rút fájtala és tisztátala trágár szókért, Eph. IV. 29. V. 4. Meg itiltetk az titkos tselekedetekis, Rom. II. 16. Akkor az sötétségk tselekedetit világosságra hozza az Ur, az szivekk tanátsit meg jelenti, és akkor lésze minde jónak Istentöl ditsireti, 1 Cor. IV. ℣5. Sz: János Apoc. XX. 12. azt mondgja hogy akkoron az könyvek meg nyittatk, és az halottak azokból itiltetk meg. vide. Vorstig Hyeronimussal ad Dan. VII. és Augustinussal lib. 2. de Civitate Dei Cap. 14. azokon az Könyveke az igazakk, és á hamissakk lelkekisméretit érti, mely kinek kik eleibe rakja á mit tselekedett; Igazis az: De mindazonáltal jóbba itilnek mások azok felöl az könyvek felöl, hogy t. i. azokon értetk az Jnk titkos Itileti, mind az jók, s. mind az gonoszok felöl, mellyeket az Jn ki nyilatkoztat az utólso napon az Chrs által, és az szerént mondattja ki mindenekre az sententiát. Mü nékk azokáért ne jó másokról itiletet temünk, mert az Itilet az Jnnél titokba tartatik, Rom. II. 1. VIII. 1. s. á külömböz á mieénktöl gjakrö.

Az honna

Az honna mü tanullyuk meg azt I. hogy az Jn az Itiletbe kinek kinek azö Cselekedetit nézi, ne az Chrs érdemébe helyheztetett hütöt. II. Hogy ne azokk lésze jól vagy gonoszul dolgok, az kiket Jn öröktöl fogvá nevezet szerént rendelt, vagy életre, vagy halálra, minémü rendelést az Jn soha ne tött, hane á kik azö szabad akarattyok szerént azö életekbe szemellyek szerént jót vagy gonoszt tselekedtek. III. Hogy az mellyek miatt mosta az Kereszték egymást gyülölik, azokk nagyob része tsak itiletbe se mégye: ne kérdik ott, ha hittélé á sz: Háromságba vagy ne? Nemis jelenik ot meg más Jn, hane az Atya, és az ember Jesus Chrs. Több efféle dolgok ott elé se vétetödk; de ezek miatt való gyülölség, háboruság, veszekedés, üldözés, és azokk párt tartói ige sullyos itiletre mennek.

V. Az Itilet penig igy lésze: Mat. 25. Eleibe gyülve mindek á Chrsk, az jókat jobb felöl, az gonoszokat bal felöl álittya, és mindenekk ki mondgja utolsó sententiáját: Az jökk igy: Jertek el én Atyámk áldott ai &c. ut ℣34. lege.

Az gonosz

Az gonoszokkr igy: Memyetek el átkozottak Isr. Pz41. Méltó itt fel jedzeni, hogy az jókk azt mondgya: En Atyámk áldottai. De nem mondgya á gonoszokkr: En Atyámnak átkoztai: hanem csak Atkozottak. Mert az Jw az áldásk, és az jók adója; de az átokk ne adoja, hanem az gonoszt az ember maga vonsza bünevel magara. Jsmet: Az Igazaknak azt mondgya: Birjátok az Orszagot, mely tünéktek készittetet világ fundamentumák fel vetésé elött. De nem mondgya az gonoszokk: Memyetek az tüzre, mely néktek készittetet öröktöl fogván; hanem: Mely készittetet az ördögk, és az ö Angyalik; Mert az Jw senkit ne rendelt öröktöl fogván az veszedelemre, hanem az ördögk akkor rendelt poklot mikor vétkezett; akkoris penig ne az emberekk; de az emberek szabad akaratyok szerént magok adgyák magokat társul az ördögnek, azert vélle együtt kinlodk. Lasd Sap. I. XII. 15.

VI. Az gonoszokk sententiajok hat bizony igen rettenetes lészé, mert az Jw sziné elöl el üzetk az örök tüzre, Mat. XXV. 41. 46. 2 Thes. I. 5. 6. 7. Mellyet Sz: Janos és az Vr Chr még olthatatlan tüzk mondak, Matth. III. 12. Marc. IX. 43. Lehetetlen lészen abból

abból meg szabadulni, Mat. XVIII. 34. Luc. XXIII. 30. 31. Az pokolk helye külsö sötétségk mondatik, Mat. VIII. 12. XXII. 13. Mert az kik oda vettetk, azok á Mennyei világosságtól, dücsöségtöl, és boldogságtól igen távul lészk, Luc. XVI. 26. 1 Tim. VI. 16. Ez az gyötrelem örök halálk azért mondatik, hogy ne légyen abból soha az hütetlenekk szabadulások, se el ne mulnak mint az oktalan állatok. Rom. V. 12. VI. 23. VIII. 12. 13. Oh mely örömest semmivé lennének, halhetnének! Mert Luc. XXIII. 30. Apoc. VI. 16. azt olvassuk, hogy akkor kezdik mondani az hegyekk: Essetek mü réánk; és á halmokk: boritsatok el minket. De az hasznontalan kévánság légyen. Ellenbe penig az igazak oh mely nagy örömben lészk! Mat. 25. Nagy betsületbe lészk, és végnélkül való dicsösségre, boldogságra menk Rom. II. Melyröl Vasarnapon bövebbe szólunk. Ohkiz. soka átkozzák akkor az magok vakmerö bolondságokat: Sokan gondolkodnak az alázatosok felöl illyen modon: Jmé ez akit mi régé tzufnak tartunk vala, imé mi módot szamlaltatik most az Istennek fiai közzé Sap. V. 3. et 5.

VI. sok

VII Sok okai vadnak, miért lé-
ßen Itilet; de fõképpe ez az oka hogy az
Iste igy akarja meg mutatni az õ igas-
ságát, és irgalmasságát: Mert akkor
nyilván léßen, hogy az bolondok az Jnk
kegyes türését és várakozását ez világon
meg útálták, Rom. II. 13. Az kik penig ez
világon könyörülõk voltak, és tellyes e-
rejek tehetségek ßerént jóba gyakorlot-
ták magokat, azokk könyörületes itilé-
tek léßen. Jac. II. 13. Rom. IX. 13. 23. Es
12. igy mind az jókk, s. mind az gonoßokk
az õ érdemek és tselekedetek ßerént meg
fizetve, igasságát ki mutattya, mellyet
még az gonoßokis meg ismérvén, egyebet
ne mondhatnak, hane tsak ezt: Igaz
vagy Vr, és igazak az te Itiletid. Sap.
XII. 12. 13. Rom. IX. 20. Esa. XLV. 6. Jer. 1.
fo 8. Apoc. XVI. 7. Inne meg tetzik hogy
az Jn tsak azt kárhoztattya á ki bünös
maga bünével; mert ha más bünéjért
valakit kárhoztatna, ne találtatnék ugy
igazk lenni. Az kárhozatra menendõkis,
24. ellene mondanák az Iste itiletih. Sõt
semmi teremtett állatis meg ne érthetné,
mint lehessen igaz az Isten itiletis,
ha

ha vagy ártatlant kárhoztatna; vagy né- 1.
mellyeket bizonyos ßám ßerént õ maga
õrõk halálra rendelt volna; Vagy á hol-
tig bünbe élõk közzülis az pußta és gjü-
mölestelen hütért üdvezitene. Az
Chrs igy meg mutatvá az õ nagj dütsösse-
gét azokk á kik õtet meg itilték, megh
ölték, és hiveibz üldözték, Mat. 25. 2 Thes. 1.
Annakutánna letéßi az Orßágot, és azt
az õ Attyák, á ki néki mindeneket biro-
dalmábz adott, meg adgya, hogy az Jn
mindenekbe minde légyen. 1 Cor. XV. 28.

VIII Az Itiletk helye ne á
Josaphát völgye, hane az Eltetõ Egh
léßen, 1 Thes. IV. 17. Mitsoda helye, az bi- 15
zonytala: az üdõis mikorléße az I-
tilet, bizonytalan: Mert azt még õnnön
magais az Vr Chrs itt ez földon létébz
ne tudta. Azért ne akarta penig az
Jn mü nékk azt meg jelenteni, Hogy mü 1.
mind ßüntele vigyázásba légyünk, ut
Mat. XXIV. 42. 44. az az, Magunkot az
jóba gyakorollyuk, 2 Pet. III. 10. ad fo 15.
2 Cor. III. 10. 11. Hogy az bünösök jó ide- 2.
jén ügyekezzek meg térni, Act. XVII. 30.
31. Hogy az Jnk ebbéli akarattyát 3.
meg

447. Péntek Napi Elmélkedés utáwaló = meg betsüllyük, és azt ne visgállyuk, mellyeket Isten azo maga hatalmában tart, Act. 1. hanem abbá járjunk az mit elönkben
4. adott, 2 Pet. 1. 3. 4. 5. Segonoss itilettel, se
másokkor felettéb való kegyetlenséggel, ne viseltessünk, Rom. XIV. 10. 11. 12. 1 Cor. IV. 5. 2 Thes. 1. 5. 6. Mat. XXIV. 48. 49. 50. 51. Sz: Pál az utolsó Napról ugy szóll, mintha még azo idejébe meg lenne; jelentvé hogy ugy kéllene minden ké vigyázni, hogy arra minden órában késsen találtassék. Melybe mü nékünk
12. mélto fz: Pált követnünk; és amaz régi Keresztén, ki azt mondotta: Mikor esse, vagy isson, vagy egyebet valamit tselekedgyem, mindenkor láttatik az én fülemben zengeni amaz rettenetes szó: Surgite mortui, venite ad judicium: Halottak kellyetek fel, jertek elé az Itiletre.

VIIII Az Jnk ez Itiléti az nyomoruságba élö híveket elégségesképpen meg vigasztalhattya; mint fz: Pál is mindenütt vigasztallya az híveket, valahol tanit és szóll az Itiletröl. 1 Thes. IV. 17. 18. 2 Thes. I. 7. Rom. II. 7. 10. VIII. 2. Az Jnd el
törül minden könyhullatást azo szemekröl,
26 Apoc. XXI. 4. Ellenbe penig az hütötleneket semmi intés, fejetés, és dorgálás meg

Könyörgés az igaz Megtéréséért. 443. meg ne lágyithattya, ha az Jnk jövendö I. rettenetes itiletre meg ne jobbittya; kiket az Jnd elszenvéd ez világba kedvekre élni, és javaival hizlallya mint a' mészárszékre való állatokat; mü azért semmi
boszszuért boszszut állani ne kévánnyuk, hanem adgyunk helyt az Jnd haragjának, és boszszuállásának, mert meg vagyon irva: Enyim az boszszu állás, én meg fizetek; azt mondgya az Ur. Rom. XII. 19. &c.

Reggeli Könyörgés.

Felséges Mindenható Ur Jnd, mü Urk Jésus Christ dücsöséges fz: Attya! kik szemei nyitván vadk az emberek fiainak minden útaira, hogy meg fizess kik kik az ö érdeme szerént, és azo tselekedetik gyümölcse szerént: mert mintsd te elötted semmi el rejtvén, és még itilsz ez földkerekségét igazsággal: Irgalmasságba gyönyörködö fz: Jnd, szüvemnek készségét indulattyából áldom és magasztalom Felségedet, hogy éngemet mind tellyes életembe, s. mind pedig az el mult éiszakának idejében, minden féle lelki és testi romlásoktól meg oltalmaztál, és ezt a' máj napot ingyen kegyelmedböl, paranticiára meg engetted ennek emlékezet

A. Az te szerelmes áldott Fiadk nevébz kérlek Vr, hogy ez máy napk folyásabanis õrizz meg minden el viselhetetlen nyavalyáktól, de kiváltképpen az rút kárhozatos vétkektõl; az mellyeket peniglen eddig tõrvényed ellen el kõvette, azokat tõrõld el az te irgalmaßágodk sokasága szerént; Ne szály Vr azokert perben én velem; mivel ha engemet azok miatt kemény itiletre vonszis, és ha ugya sz: szined elõl, és kegyes orczád elõl el veczis, mindazonáltal te igazk találtatol. De kõnyörüly rajtam kegyelmes Istene, és á bũntetés helyett tégy jól én velem; õntõzz meg engemet sz: Lelkedk Isopiával, hogy bũneimk méltó siratásával, igaz és tõkellet es pænitentia tartás által te hozzád meg térjek, és soha tõbbé ez utá az gonosz tselekedetekre ne hajollyak, és ne vetemedgye, hane az te igaz Itiletedk rettenetes voltát mind szũntelen szemeim elõtt visellye; az pokolk véghetetlen sirals kénnyát, és az Menyorßágk õrõk boldogságát soha el ne felejtsem. Teremts tiszta szüvet Vr Jn én benne, és az igyenes tiszta lelket uÿts meg az én belsõ részeimbz Add meg énnéke az te ũdvezitõ jó kedvedet, s. bũn botsátó Kegyelmednek

vigaß

vigaßágát, mellyet az én számtalan bũneim ki oltottak én benne, és erõßits meg engemet az te hozzád való ßeretetbe, és engedelmeßégbe, hogy soha tõbbé te tõlled el ne szakadgyon az én szüve: Akkoron az én nyelve felmagasztallya á te irgalmaßágodat, és az te útaidra s. igaßagodra tanitom az bũnõsõkõt, és az én példámmal á bũnõsõk te hozzád meg térnek. Ald meg Vr az te õrõkségedk fiait és léanyit minnyájã, Epũllyek meg ez fõldõn az Mennyei Sionk és Jérusalemk falai; rettennyek meg szivekben az hamißak itiletedk kemény voltától, hogy minden vakmerõ bũnõsõk te hozzád meg térjenek, tégedet mint szabaditó és ũdvezitõ Isteneket igazán meg ismérjek féllyenek, tisztellyenek; kikkel egyetembe az én nyelvemis, mellyel ne ßolgáltalak tégedet mig bũnbe éltem, hirdesse jó tétemenyidet, és mind szũntelen ditsirje, s. felmagasztállya szent Nevedet, az Vr J. Chrs nevébz Ame.

Péntek napi II Elmélkedés:

Az BŨNRÖL.

I. Az Isten az bũnõkk sem.

1. ne oka, se ne igazgatója, sem az emberek akarattyát erre vagy amarra ne határozza; sem penig az bün tételk elötte oly egyátallyába való végezése ne volt, hogy az esetk vagy vétekk általla vagy igasságát vagy dücsösségét akarná ki mutatni; mert ezeket az Jnk igassága, szentsége, és minde bünökhöz való gyülölsége (mellyekröl ide felszollottunk) semmiképpe meg ne engedi. Ha penig az Jn á bünt maga dütsösségére rendelte volna, azt mondom sz: Pállal Rom. III. 7. hogy az Jn á mü hütötlenségünkért ne méltán panaszolkodnék, ne méltánis kárhoztatná azt. Es mimodon lehetne az Jn ez Világk Jtélö Birája? De Malachiásk szava bé telik mostanis némely Keresztek Vallásából, Mal. II. 17. holott illye igék vadk: El fáraszottátok az Vrat á tü beszéditekkel: Es azt kérditek: Mibe fáraszottuk el ötet? Ezzel hogy azt mondgyátok, hogy valaki gonoszt tselekedik, kedves ö elötte, és azokba gyönyörködik. De bizony jobba itélt az illyeneknél amaz Elihu, Job. XXXIV. 10. igy szolván: Távúl légyen az erösz Jstentöl az gonosság, és az Mindenhatótól az álnokság, mert az ö tselekedeti szerént fizet az emberk, és kiki mind az ö

vide huc p. 60. l. 15. 20. 25. et p. 62. l. 15. 20. 25.

úta

úta szerént talállya meg á mit keres: Bizonyára az Jn gonoszul ne tselekeszik, és az Mindenható az itiletet el ne fordittya. Lásd Rom. IX. 14. Deut. XXXII. 4. 2 Cor. 9. 7. Prov. XV. 8. 9. Jac. I. 13. Psal. V. Ellenbe penig valami az Jstentöl származik, mind jó az, és azokba az Jn gyönyörködik. Gen. I. Psal. CIV. 31. Sap. XI. 25. Act. XV. 18. 1 Tim. IV. 5. Azért az Jn se bünre, se veszedelemre senkit ne teremtet, hane oly végre, mely ne tsak az Jn dücsösségére, hane az emberekkis javokra, és boldogságokra szolgál. Hogy penig sokan vétkezk, az az ördögtöl va, és magoktól az emberektöl, kik szabadoson magokat az ördögk alája vetik, Joh. VIII. 44. 1 Joh. III. 8. Gen. III. Sap. I. et II. Azért az mely gonoszt az Jn mondatik teremteni Esa. XLV. 7. az ne gonoszö magábz, hane arranézve á ki azzal büntetödik, Esa. XLV. 7. Jer. XII. 11. LII. 42. Amos. III. 6. Mich. I. 12. Ezt penig az ember maga bünével vonnja magára.

6.

12.

16.

II. Azon Jstenk igassága azt se engedi meg, hogy valaki ártatla lévén az ö elemek bünökért bünhödgyék; hane valakit még eddig meg büntetett, ollya bünökért büntette ö Fle, melljeket az ember

23.

az ember, vagy az Jn világos törvénye
elle, vagy az maga lelkiismérеti elle tsele-
kedik: mint sz: Pál Rom. 1. et 11. világoson
tanittya. Lásd 1 Cor. VI. 9. 10. 11. Eph. 1. 2. 12.

Proleps. 5. Nem javallyuk azért azokk értelme-
ket, á kik sz: Irásbéli erösségnélkül azt
állattyák, hogy mikor Adam vétkezett,
akkor vélle edgyütt az egészemberi nem-
zet, az az mindek kik ekketigle voltak,
s. ez utánis lészk, vétkeztek, s. vétkezk.
Hogy vétkeznék penig az, á ki még nem
12. született? A' ki másba vétkezik (vagy
hogy világossabba szollyak) az ki más bü-
nébe részes, ugy lehet részes hogy vagy pa-
rantsollya ank hogy gonoszt tselekedgyék;
vagy tanátsollya, vagy javallya, vagy
tudván mikor lehetne meg ne gátollya.
Az kik penig Adam idejébe még nemis
voltak ezeket ne tselekedhettek; azért
vélle ne vétkezhettek, hane az ö vétkes
példáját követvén hamisságot tseleket-
tek: Igy kell érteni sz: Pált Rom. V. 12.
mikor igy szoll: Egy ember által jött ez
világra á bün, és az bünért az halál, és
akképpen mindenekre az halál el hatott;
(εφ ὧ) kiben minnyájan vétkeztünk.

Az egy

Az egyemberen érti az Apl Adámot;
Evát azért ne emliti, hogy az Sidók nem
szokták volt az genelogiát számlálni az
asszonyokról, vagy asszonyok által &c.
Egy ember által jött az bün ez világra, 5.
azt tészi hogy Adam vétkezett elsöben,
és az ö példájával többekis mingyárást
ö utánna. Ez mellet: Az Adam vétke 8.
halált érdemlett, és igy az halális ö átta
jött az emberek közzé. Mert jollehet A- 10.
dám természeti szerént halandó volt, föl-
di volt, 1 Cor. XV. 45. De az Jn az élö fák 12.
ereje által ötet éltetni akarta ö rökké.
Vétkezvén penig, halált, és minde test 14.
erötlenséget hozott az emberek közzé.
Igy az halál Adam által jövén bé, mindz
emberekre által ment és el hatott. &c.
Mondom, hogy Adam természetibz ha- 18
landó volt, azért el rekesztetvén az élet-
nek fájától, az maga természetihez ha- 20.
sonló fiakot nemzett, halandó léve, ha-
landókat, erötlen lévén erötleneket. Eb-
be azért az Adam maradványik semmi
büntetések ne esett: Ne, (mondok) semi-
vel több, mint abba, hogy az Adam fiai
ne löttek ollyanok mint az Angyalok,
mert ö tölle ollyanok származtanak,

á minémü

az minémű volt magais terméßeti ßerént
mind esetinek elõtte, s. mind annak utánna.
3. Az Jn ßabad volt hogy Adámk terméßet
felett való méltóságot adna, de azt Adam
el veßtvé, ne tartozot oßta az Jn hogy az
õ maradványinakis hasonló ajándekot ad-
na. Ez világi Királyokk és Fejedelmekk
dolgaibans esnek illye példák. Tovább-
ba, amaz ßók: Kiben minnyájan vét-
keztek: Sokképpe magyaráztatk; Mert
az Görög ßó ΕΦ' ῶ, ne tsak azt téßi, Ki-
ben, hane Mivelhogy, és á Mennyibe;
mint Ravanellusis ki Calvinista ember volt,
feljedezette, Tit. Peccati. Grotig igj ma-
15. gyarázza; ΕΦ' ῶ, az az, Mintha edgyütt
Adammal vétkeztek volna, mindenek az
Adam igája alatt maradtak; Mert (ugjd
Grotig) azokis mondatk vétkezni á kik
büntele- valami terhet véteknélkül viselk, bünnél-
kül ßenvednek, Gen. XXXI. 38. 39. XLIII.
19. XLIV. 32. 1 Reg. 1. 21. Prov. XVII. 15. Esa.
V. 23. Joh. VI. 24. Mely locusokba á bün-
nek nevezet; á bünnek jutalmáért tétetik.
mint 2 Cor. V. 21. Es igy az Apostol értel-
me illyen: hogj az mely halált Adam bünné-
vel ßerzett magának, azt másokis õ utá-
na minnyájan hordozzák; Ezt világosittja
ßz: Pál Aplis Rom. V. 19. mondván: Miképp

hogy

hogy egyk engedetlensége által sokan bünõ-
sök lõttek, azonképpe egyk engedelmessé-
ge által soka igazak leßk; az az: Miké-
ppe Adám miatt mindek meg halk, mintha
ugya minnyájan vélle edgyütt tselekettek
volna az bünt; ugy az engedels Chrs által
minde bünõsök meg igazulk, mint ha (ugyd)
soha bünt ne tselekedtek volna, tsak hidgje-
nek az Chrsbz ugy az mint kévántatik,
2 Cor. V. 21. Esa. LIII. 11. Adamk példájával
minnyájan meg halunk, de az Chrs példájá-
nak követésével õrökké minnyája élünk.
1 Cor. XV. 20. 21. 22. Miképpe Adamban,
az az Adam által kitõl halandó és rom-
landó életet võttünk, minnyája meg ha-
lunk, ugy az Chrsbz, az az, á Chrs által,
az Chrsk hasonlatossága által minnyája
meg elevenittetünk: az Chrs által ád az
Jn elevenitõ kegyelmet, miképpe az õ
teczése ßerént Adam által botsátá min-
denekre az halált, Rom. V. 15. 16. 17. Itt i- 21.
ge méltó feljedezeni, hogy az Adám bü-
ne tõbbnek nállánál õrök halált ne ßer-
zett, hane tsak testi halált, az, õ rajta
ugya büntetés volt, másokon penig tsak
ßerentsétlenség, avagy boldogtalanság,
Az õrök halált penig ßerzi kinek kinek 29.

az õ

azō maga tulajdon vétkei és gonossága.

2. Nemis veszik számot Istennek Istenkiről az Adam vétkéért, vagy az Eredendō bün-ért, hanem kiki az maga tulajdon tselekedetesséreént itéltetik. Rom. 11. 6. 2 Cor. V. 10. et Heb. 11. 2. 2 Thes. 1. 5. 6. Apoc. XVI. 6. 7. XVIII.

Obj. Mondanád: Igy szól Dávid: Psal. 51 Imé én álnokságba fogantattam, és az én Anyám bünbe melegitett engemet: Jtt ne szólhat Dávid más bünről, hanem az Eredendō

R. bünről: Felelet: Az eredendō bünről bizony inkáb ne szól; nemis mondgya hogy vétkezett azō Anyja méhébe, hanem ugy vétkezett mint az elōtt való havai megh mutattyák 1 Sz. 6. Es leg föképpen az Vriás ellen tselekedett parázsnaságát és gyilkosságát sirattya abbol az egesz soltárbol, melynek Eredendō bün; Hogy azért az Istentōl inkáb kegyelmet nyerjen, azō bünet annyira nagyollya, mint hatalmától fogva tetejéig tsak tellyességgel bün lōtt volna, Esa. 1. 6. Vagy mintha (az mint Hyperbolén szoktak szollani) még az Anyának méhébe kezdette volna ō magát gyakorlani az bünt, és az vétket. Illyen szollásk formája az is mikor azt mondgya,

Psal.

Psal. 1x1. 6. Te benned biztam az én Anyámnak méhétől fogva: az az tellyes életemben. Hasonlók ezekis Psal. xxII. 10. LVIII. 4. Esa. XLVIII. 8. Job. xxxI. 16. Joh. IX. 34. Igy, az ollyan emberről áki felette igen részeges vagy lopó, mondhatnók hogy még azō Anyja méhében tanolta meg az lopást, vagy az részegséget. Mint ellenben az Jó- 8. félō emberekről is, hogy még azō Anyjok méhétől hozták magokkal az Istenis félelmet, vagy véllek születik: jollehet az senkivel ne születik, hanem oktatás, szoktatás, és gyakorlás által szereztetik meg. B.

Szokták elé hozni az sz: Pál szavait, Prolep Eph. II. 3. Valánk természet szerént haragnak fiai. Ezt azt teszi, hogy tellyességgel haragot és bünteté̊st érdemlünk vala az magunk vétkeinkért, mellyekbe magunk jártunk, 1 v. 2. 3. d. Jtt penig nem mondgya sz: Pál hogy természet szerént vétkeztünk; hanem haragk fiai voltunk, Illyek sók amazok: Cseremák fiai, Mat. xxIII. 15. Veszedelemk fiai, Joh. XVII. 12. Halálk fiai, 1 Sam. xx. 31. Azért: Valók természet szerént az haragk fiai, azt teszi, hogy igazán, valóbol haragot érdemlettünk magunk sajat vétkeinkel, Gal. IV. 6.

Cons

Consuetudo (azt mondgják) est altera natura.

Obj. Mondanád: Az bünre való hajlandoság mindenekre Adamról szállot:

Rx Felelet: Ugy va, de az hajlandóság tsak ö magába nem bün, nemiskell arról számot adnunk az Itiletbe, hane azokról, mellyeket az hajlandóság által tselekeszünk.

8. Igy az kévánságis magába ne bün, hane á lészen az bün ha mi gonosz az kévánságból származik. Adamba mind az hajlandóság, s. mind az kévánság meg vala; de az Jn ne abból itéli meg ötet, hane az tiltot fa gyümöltsék valóságos ételéből. Jovára lött volna, ha azt kévánta volna, s. arra hajlot volna, hogy inkáb az Jn parantsolattyát töltené bé, mint se az ellen tselekednék. Ugyanis az hajlandóság, és az kévánság szinte ollya köz á jóban, mint az gonoszba. Vedd eszedben penig, hogy az kévánságot tsak magába mondom hogy ne bün; Mert ha az testi kévánságot gonoszba kezded gyakorlani, ámbar tselekedet szerént semmit se indits, de ha azon á mit gonoszul kévánsz, megh nyugszol, és akaratodatis arra térited, bün az, és hasonló az valóságos tselekedethez.

Mat. V.

Mat. V. 28. Ezekből azért meg teczik, hogj 1.
se az Vétek, se az büntetés az Atyákról az
fiakra ne száll, ha ökis ne vétkezk. Az 3.
penig az Eredendö bün felöl való értelem,
az Sidókk tévelygésekből vött eredetet,
kik az zal rágalmazták az Jnt, hogj öket
az ö Attyokk bünökért verte meg, mely
ö ebbéli hazugságokat az Jn sokszor fed-
dette meg az Prophéták által, Jer. XXXI.
Rx 29. Ezech. XVIII. 24. Hasonlóképpe
amaz hütötle Sidókk szavokat: Te minde-
nestöl bünben születtél; Joh. IX. 34. Az e-
redendö bünre magyarázzák, ne veszik
eszekbe hogy az Chrs ugya ott Rx 3. azt
mondgya hogy se az vakon születet, sem
az ö szüléi ne vétkeztek. Igy fogják 16.
ugyanis az bünnek pártyát, és ank nagj
tágas Országot készitek azok, á kik igen
gyönyörködnek az bünben, holott az Chrs
jött az bünnek el rontására, Rom. VI. 6.
Heb. II. 14. 1 Joh. III. 5. 8. Bizony valaki 21.
azt tartya (vallya) hogy az bün természet
szerént születik vélle, sohra az ne ügyekez-
hetik arra hogj az ö szüvét minde vétkek-
töl meg tisztitsa, söt inkáb az zal az értele-
mel kiki mentséget keres mindz gonossá-
gának: Avagy az Istent veti okúl

mindz

minden bűneiben, mert az Jn (azt mondgyák ők) büntetésül vetette reánk az eredendő bűnt;

C. mely nyilván való Jsteni káromlás.

III. Megvetvén az bűnnek eredetiről való tévelygő tudományokat; áll:

6. Jrással egygyütt azt állattyuk, hogy valamennyi bűn mű bennünk van, azt mind magunk tselekedtük; azért se ne mű bűnünk, se büntetést érettünk ne érdemlünk az mit magunk ne tselekettünk; Lásd Mat. 23. 37. Ose. 1. 39. Jerem. XVII. 19. et VIII. 22. IX. 12. XII. 11. XIII. 22. XVIII. 7. 8. XXX. 15. 16.

13. Sz: Jakab Cap. 1. 13. azt mondgya hogy: Senki mikor kisirtetik ne mondgya hogy Jstentől kisirtetik; hanem kiki az maga testének kívánságától &c. Az az: Ha ki bűnt tselekedik, és az tiszta s: élettől vagy az eltéből hiúságos tsalárdságok miatt, vagy az nyavalyák s. boszszúságok miatt el tsalattatik, s. vonattatik, vagy hazonló kisirtetektől meg győzettetvén el esik, ne

21. vesse az Jnt ókul, mert az Jn gonoszságokkal ne késértetnek, és senkit ne késért, az az, távul légyen hogy az Sz: Jsten valakit gonoszra indítson, és gerjesszen, ki jó, s. tökélletes természetet szeret, és ő termé

Item

257 C

És miképpen marad Dat
meg az Istennek igazsá-
ga, Da az mint mond,
gjáb. Vide Ravanellum s.
tulo peccati et pœnæ, ugjan
az ö Bünéért, melyet az
Isten mindenekre vetett
az

és mindgyárást fogonik azoun, végre az Akarat meg nyugvá azon az kévánságon, parantsolni kezd az külsö tagokkis, hogy immár az bün valóbá tselekedettelis. Memyre végher. Az Ada példájából mind az három gradus megtetzik, Gen. III. 1. et d. Egy azért az örök halálnakis mü magunk vagyunk részesöi, ne az Jn, se ne Adam; Mert az ö vétkébe nem volt mü nékik illyen három izbéli kévánságunk, melyről Sz: Jakabis.

Jegyezd meg imé, hogy az Jn késért 25
iósa (mint fellyeb meg mondottuk, Lásd Gen. XXII. 1. Deut. VIII. 2. et XXIII. 3. et d.)

oesoha

az Adám Bűnének okáért
meg az testi mötetis nem csak
el veszti szinének változá-
tol, hanem az Porelnak
kinjában is véssése téte,
nem csak az hamis szarnak
pedig, hanem meg az igaz
Zakk Igazmeri tökélis né-
meiket. III meg

Senki mikor kisirtetik ne mondgya hogy Istentől kisirtetik; hane kiki az maga testétől kévánságától ösc. Az az: Ha ki bűnt tselekedik, és aztis ta: élettől vagy. az ettebbi hivságos tsalárdságok miatt, vagy az nyavalyák s. boszszutágok miatt el tsalattatik, s. vonatt atik, tsábonló kisirtetektől meg győzettetvén el esik, ne vesse az Jnt okul, mert az Jn gonosztágokkal ne kisértethetik, és senkit ne késért, az az, távul légyen hogy azt: Jsten valakit gonoszra indítson, és gerjesszen, ki jó, s. tökélletes természet szerént, és ő bennem

élecbéli

21.

semmi bűnre való indulatok nintsenek 1.
Sempenig oly állat nintse ki ötet gonoszra indithatná: Hane minden ember mikor kisirtetik, az ömön maga kévánságitól vonatt atik el, és meg tsalatik, az az; az bűn mű bennünk igy származik, hogy: Elsöben, az bennünk lévő kévánság az külső szines gyönyörködtető jóktol, mint az hal az horogba lévő falattól fel gerjed: Az után: hamindgyárt lelki orvossággal azt az kévánságot és indulatot meg ne fojtod, még az akaratis, és az elmeis melléje kezd hajolni, és mindgyárást fogonik az bűn; Végre az Akarat meg nyugvá azon az kévánságon, parantsolni kezd az külső tagokkis, hogy immár az bűn valóbá tselekedett elis. Nemyre végez. Az Adam példájából mind az három gradus meg tetzik, Gen. III. 1. et d. Egy azért az ömök halálnakis mi magunk vagyunk főkozói, ne az Jn, se ne Adam; Mert az ö vétkébe nem volt mi nékünk illyre három izbéli kévánságunk, melyről ö: Jakabis. Jegyezd meg imé, hogy az Jn kisért 25
iora (mint fellyeb meg mondottuk, Lásd Gen. XXII. 1. Deut. VIII. 2. et XXIII. 3. et d.)

1. de sohra ne gonoszra, mert az, tulajdona az
ördögk, ki ugyan késértök mondatik, Mat. 4.

IV. A' bünnek sok féle

1 Thes. 3.

4. I. nemei vadk: Elsöben, vagyon ez Lélek
ellen való bün, mely mi légyen könnyen
fel ne találhatni. Az Christus szavaiból ugyan
láttatik következni hogy így vétkeztek
légyen az Sidók, kik látván az Christ Mél-
toságos tselekedetit, tudván hogy se embe-
ri. se ördögi erö Istennélkül olyanokat
11. ne tselekedhetik, mégis lelkekismérett ellen az Urk tselekedetit ördög mesterségék mondgyák vala, Mat. XII. 32. Ha
tsak az Christ vétettek volna, káromolva
olyan dolgot, mely tsak emberi erötölis
véghez mehetett volna, arról az tudatla-
ság nékiek mentséget szerezhetett volna:
18. De mivel hogy még az Istenis, ki az ö ez:
Lelke által az Christus munkálkodott, ut
1 Cor. V. 19. Joh. XIV. 10. 11. X. 38. 39. gyaláz-
ták és káromolyák vala; ne botsát-
tatik vala meg nékiek az á bün, mint az
vesztedelemk fiák, Lev. XXIV. 10. 11. 16. 23.

24. II. Másodszor. Vagyon olyan bün, mely-
ből az ember könnyen ki feselhet, tsak
ügyekezzék, ugy mint az ki tsak egyszer,

vagy

fájdalommal való sziveséről.

Alázatosson térem Jelsé-
gedet, ne távozzék el tőllem a' te
segitséged, de mostani fájdalmim-
ban, vigasztalj meg engemet uj
Emberednek épségével való Jordozá-
saval, Mert te plántálod a' mi
Jesusunkot ez Lelkünkőt bőrrel
és Juffal tsudálatosson, törnyöl
véss minket tsontokkal ez inak-
tal meg vastagittass, és az te
igazalmasságod tartja meg éle-
ünket, Atyánk mészéből, te Fiad
által uz minket ez Világra, te
táplálj minket születésünk-
től fogva.

Édes Atyánk Istenünk! te-
ni nékünk Teremtönk vagy és
gyermekségünkről fogva Gyod-
munk, oltalmazzad meg a' te
szolgálodnak magvát minden
bennasságtól és ezötlenségtől

Jogy

Jogj az te Jasonlatosságodra
teremtetett állatod, minden
tagainak illendö szerével jöj
jön e Világra, gondviselésed
alatt nevekedgjék, Isteni fele
lemben, és az igaz Hütnek álta
la az te Hiveidnek örökségében
reszesüljön.

Te kezedben ájánlom Ur
és szentelem mind magamot
's mind pedig Atjai jovoltod
bol ajándékozott magzatomot,
tied légjen a tisztesség a Dütsös
ség mind örökké A Cxnt álta
la. Halgass meg engemet Amen

Ujj Magzatért valo Jaláadás.

Felséges Mindenjato Ur
Isten! ki az kühded tsetse
mök általis akarod, Jogj az
te

te ditséretedi Jirdettessék
Hálá légjen te néked, Jogj
mi réánk áldásodat ki öntöt
ted, Jazunkat jovoltodnak gjü
möltsével és magzattal virá
goztattad. Könjörgünk Uram
sz. Fiadnak Nevében, tartsd
meg ezt az ajándékodat mi
nékünk, és engedgjed, Jogj igaz
Jütben, az te félelmedben, sz.
Fiadnak ismeretiben, és min
den idvességes erköltsökben
sz. Nevednek dütsösségére, és
az igaz Anja sz. Egj Jáznak
épületire nevekedjessék. Oltal
mazd Uram minden Lel
ki testi veszedelmektöl mi
nékünk ajándékozott mag
zatunkat, örizd minden

genoß tárhasságtol, és
el vetemedett élettöl,
oktassad és neveljed azte Tör
vényednek egjenes utaiban
Jogj mind az mi örömünk
ez'altal meg teljesedgjék
's mind pedig az te Meltoságos
Neved velünk valo jovolto
dért és irgalmasságodért mind
örökké ditsértessék, és szentül
fel magasztaltassék. Igj
tégj mivelünk édes A
tjánk Istenünk sze
relmes fiadnak az
Ur Jesus Christusnak
Nevében kérünk Halgass
meg Amen

Nagy

vagy ne sokszor vétkezett. Peldákokáért: 1.
Havalaki egyszer vagy kéczer részegedett meg; avagy az ki ritkántagadta meg kenyerét az szükölködöktöl, lévén módgya benne hogy adakozzék. Az ollya büntöl könnyen meg menekedhetik. Nemis az ollyan bünt kárhoztattja 7.
az Irás, hane azt á mellyet az ember ige gyakoról, benne marad, benne hever, ugjmint á részegest, az hamissat &c. 1 Cor. 6. 9. Ne azt mondgyuk penig részegesk vagj hamisk, á ki egyszer kéczer részegedett meg, imitt vagy amott vétkezett; hane azt 13.
á ki se azokat meg ne bánta, se meg ne jobbúlt, hane kész ugya azont tselekedni mihelyt alkalmatossága adatik: Es ebbe külömbez az Chrs Evangyeliuma az Moses törvényétöl, hogy itt tsak igazán hidgyünk élö hüttel, az Jn Kegjelme által minde büneink el töröltetk; de az Moses törvénye semmi vakmeröségböl tselekedett vétket büntetésnélkül nem szenvedett, Gal. III. 10. Heb. X. 28. Jac. II. 11.

Harmadszor. Az mi illeti azt az III.
bünt, mellyet valaki könnye tselekedik, gyakorol, és lévén alkalmatossága otta otta meg mivel; az ige nagj haszintén

Kitiny

kitsiny volnais egyßer vagy kéczer tse-
lekedve: ugymint az gyakorlott aprolék
lopás, fösvénység, réßegség, &c. 1 Cor. VI. 10.
4. Gal. V. 20. 21. Mert ne az va az kárho-
zatban, á ki néha vétkezik, hane á ki az
bünbe meg marad, kibe lakik és uralkodik
az bün, és á ki test ßerént él: Rom. VIII. 8. 13.
8. VI. 12. VII. 14. 15. Az mely vétkes tselekedet
azért illye meg öröködött vétekből ßár-
mazik, mondatik az ördögtöl lenni, 1 Joh.
III. 8. 9. 15. Mint ellenbe ha ki igaz hütből
12. igasságot tselekedik, igaznak mondatik;
Ne mondatik penig igazk, á ki egyßer,
kétßer tselekedett igasságot, hane á ki
minde alkalmatossaggal igasságot miel.
16. Igy azért az bünis akkor kárhozatos,
mikor ßokássá vagy terméßetté vált,
minémüekröl lásd Luc. XV. 18. Joh. IX. 2. 3.
Rom. VI. 15. 2 Cor. XII. 21. Ez illye meg ßo-
kott bünröl mondgya ß: János 1 Joh. III. 9. 10.
V. 18. hogy á ki Jntöl ßületet, bünt ne téße.

22. IV. Negyedßer. Ne kell ugy gondol-
kodni, hogy csak amaz ßarvas és Czégéres
vétkekk ßokása rekeßtené ki az embert
az Jn Orßágából; hane még azokis mel-
lyek aprolék vétkekk láczak lenni: Mert

valami

valami az Vr Jésus Evangyeliuma elle 1.
va, mind edgyig nagy vétek az, Mat. 5.
v. 19. Miképpe egy kitsiny kovaß az e-
géß téßtát meg poshaßtja, 1 Cor. V. 6. Ugy egy
kitsiny vétek minde jó dolgainkot sem-
mivé téßi, ha meg maradunk abba. Azt
mondgya á bölts Prædikator Cap. IX. 21.
hogy á mely ember á böltsessége ért betsül-
letes, azt meg gyalázza tsak egy kitsiny
balgatagságis; Mü penig Mennyei pol- 10.
gárok léven Phil. III. az Jn ßéki elott
keresünk betsületet, hol még tsak az hi-
valkodó beßédrölis ßámot kell adnunk,
Mat. XII. 36. Mennyivel inkáb á botrán-
koztató trágár beßédekröl, Eph. IV. 29. 30.
V. 4. Az bölts Syrach, Cap. II. 23. XII. 13. XIX.
v. 28. azt mondgya, hogy tsak az Ka- 17.
czagásba valo gyönyörüség, és mérték-
letlenségis ne éßes embert illet, hane
bolondot. Mit mondgyunk tehát á tán-
czolások felöl; és étel ital közbe valo
hivságos mulatságok felöl? Bizony á 22.
ki effélekbe gyönyörködik, jele az,
hogy az Nagyobbaktólis ne irtozik: És
ha tsak egyßer s. kétßer lélédzikis va-
laki ezekbe, minde Kereßténységhét
mint valami ruhat bé ßennyesiti, és az

sárbz

462. Péntek napi II Elmélkedés utá való=
1. sárba kéveri. Ha azért szennyes ruházato-
datis általlod és nehezt elled emberséges em-
ber elött viselni: Miképpe fér hozzánk,
hogy az Jnk méltoságos szine eleibe szennyes
lelket botsássunk, mellyet az Vr Chrs mindé
kitsiny vétek töl meg akart tisztitani? Mat.
V. 8. 16. 19. 22. 28. 34. 39. 40. 44. 45. VI. 1. 5. 14.
15. 18. 25. VII. 1. 16. Ezeket olvassad, és mind
szüntele elmédbe hordozzad; mert minél
D nagyob szentséget kéván mü töllünk az Vr
Chrs törvényi, annál könnyebbe és gyakrab-
NB: ba szoktunk az elle vétkezni. D. Az olvasás
tt el hagy- után penig illyenképpe imádkozzál:
nak hat
Levelet.

Bünei miatt kesergö ember szübéli Imádságha.

OH könyörülö kegyes Jstene! Minden
napon te hozzád kiáltok; még éczakais nin-
csen néked nyugodalmom, te elötted vagyon
minden én kévánságom, és ne rejtetett el töl-
led az én siralmom: Te látod Vr, hogy el
fogyatkoztak könyhullatás miatt az én sze-
meim, el hagyott engemet az én erom; az
keserüségnek örvényére jútotta; az én
lelkem háborusságák habja szinte el boritott
engemet; bé este az kétségk mélységes sá-
rában, melyböl felne kelhetek az te

segitsés

IX Hatodszol. az tudva's D
tudatlanságbol esett vét
tekröl tedden elsöben elmél
tedtünk.

X De térdenéd. Jlit mond
gjunk amaz Vétekröl,
Hebr. 6. 4. Lezetetlen dolog
Jogj a tik egjszer &c. Lege Loen
Cap 10. 26. Mert Ja szabad
akaratunk szerént vétkezünk &c.
1 Jos. 5. 16. Vagjon Jalálra
valo Bün, nem mondam Jogj
azért tönjörögjetek 2 Petr. 2.
19. 20. 21. 22. &c.

Jelelet. Ez illjen Loensok
azt adgják minékünk elönk
ben, Jogj igen gonoszul vagjon
azokk dolgok, a tik az igazság
nak utát meg ismérven, és
az Jstennek tegj elmében

jor

jovoltában és ajándékáb
részesülvén tudva és sza-
badosan azokb a bünökb
elegjittik magokat, az mel
jeket elé számláltunk, mel-
jekben éltünk régen, és
mostis élnek a Pogányok
mert okot adtanak arra
Jogj az élök könjvéböl ki
töröltessenek, ki oltván ma-
gokb a sz. Lelket; Ez ilje-
nekröl mondgja az Irás
Jogj letetetlen meg jobbulni-
ok, és meg jobbulniok, kiket
az önnön magok Lelkek
ismereti immár el kárhoz
tatott Titt 3.
Az Istenis az iljeneket
meg vakitja, mint amaz

sin

Sidokot, kik mivel az Sok
thuda tételeknek nem Jivének
annak utánna annál inkább
nem Jittenek, mert Act. 12. 39.
Meg vakitá az ö szemeket, és
meg keménjitette az ö szivéket
Esa. 6. 9. Matt. 13. 11. Act. 2. 8.
Rom. 11. 8. Az Isten mind
azonáltal nem Autora
vagj oka az ö meg térjetetlen
ségekk, Janem az Isten ugj
vakitja meg az vakmerö Bü-
nöst, Jogj nem gátolja meg
az ö gonosságát, penitentziá
raiz sem alkalmatosságot, sem
segitséget nem ád. Ellenben
pedig meg engedi, Jogj oljan
állapotok, oljan dolgok tör-
ténjenek, meljekben meg bot-

rán

botránkozván az vakmerök
bünökben inkább meg átol-
kodgjanak, jollesat az Isten
azt nem akarja, sőt ellenben
azt kévánja Jogj meg térni igje-
kezzenek.

Nemis Jisetik-el azt az
Judosok, Jogj az Isten meg
be ne fogadná, Ja igazán
meg térnének, vagj anjéra
meg fosztatnának minden
erötöl, Jogj meg nem tér
Jetnének, Ja magokon erö-
szakot tennének, és minden te-
Jetségekböl igjekeznének. Az
igen nesez dolog azért az
Apostalnak kesetetkennek
mondatik, mint Jasoulo Lo-
cusokbanis Matt. 19. 23. 26.
Marc. 10. 23. Luc. 18. 28. 1 Joh. 3. 9

Ugjanis Cxs Urunk azt mond-
gja; Jogj minden bün az Em-
berekk meg botsáttatik, tsak
a sz. Lélek-ellen valo káromlás
nem Matt. 12.

Ez mellett az Isten min-
dett Bünöst Jivu az peniten-
tziára, nem akarván Jogj
senki el vesszen, Janem tsak
azt, a ki semmi utou modon
nem akar meg térni, és nem
igjekezik.

De sz. Pális imádkozott a
meg vakult Sidokért, és töre-
kedett rajta, Jogj valakiket
közzülök meg tartsatna
Rom. 10. 1. Cap. 11. 14. Az Ju-
is Sok meg vakult Sidoknak
idöt és alkalmatosságot szol-
gáltatott az meg térésre, mint
az

az Jütetlen Sidoknak, kik meg
ölék a' Cxst, negjven Eßtendve
ig prédikáltatá az Evangéli-
umat, az után végre bünte-
tést botsatta réájok.

Jérémiás-általis az meg
vakult Sidokot világoson tir-
ja a' pœnitentziára Cap. 13.
23. 27. Cap. 3. 1. 23. Ezech. 18. 21.

De azt mondjatjuk Dávid-
dal edgjütt az iljenekröl Psal.
32. 1. 2. Rom. 4. 7. Boldogok
az kiknek meg botsáttatik az ö
Jamisságok, és az kiknek el fe-
dezettek az ö Bünök.

Oj melj kevesen térnek meg
az iljenek közül, sőt még
a' kik meg térteknis, az Isten
meg nem kegjelmezett.

Az Isten ellen rugoldozo
Sidok a' pusztáb Siratták és
ben

bánták, Jogj az Istent boß-
szuval illették, volt, de mégis
mivel az Isten el végezte va-
la, Jogj öket meg büntesse, és
az Pußtában el veßesse-
tsak Jéjjában volt, még Ja-
vér tseppekkel könjörgöttek
volnais Hebr. 3. 4.

Esanuakis az ö Példá-
jat elönkben adgja, azon A-
postal, Jogj valamiképpen az
mi igjekezetünkis késö ne lé-
gjen, mint az ö törekedése
Jaszontalan volt Hebr. 12. 16.

Saulis bánta és siratta
Bünét, Jogj az Amalecziták
Királjának, és az kövérebb
Barmoknak kedvezett vala,
1 Sam. 15. Sámuelis könjör-
gött

gött érette, de mégis az Isten
meg veté ötöt.

Dávid menjit törekedett
böjtöl, födön Tevert, Siránko-
zott Jogj meg ne Jalna az ö
fia, az maga paráznaságá-
nak büntetésére, de Semmi fo-
ganatja nem volt 2 Sam. 12. 16.

Moses jolleszet az Istennek
Jü szolgája vala, mégis Sem-
mi képp az Istent meg nem en
geszteltetté, Jogj néki Bünét
meg botsáttaná, és az igéret
földéböl ötet ki ne rekesztené
Sőt megis szollittá az Isten
ötet, Jogj a végre többet neis
könjörgene Deut. 3. 25. Hogj
Ja az Isten azoknak a szen
teknek nem kedvezett, thak ke
vés Bünök miattis, mit itél

Je

Jetünk azok felöl, az kik sok
utálatos bünökben meg átol
kodtanak! Valjon azok njer
Jetneké Sirásokkal mindenkor
kegjelmet, Jogj az örök életbe
részesüljenek? Valjon 's mostis
nem ferdulé el sokaknak imád
ságoktol, és minden fogadások
tol, igéret tételektöl mint régenis
Esa. 1. 15. Jer. 11. 11. 14. Ezech. 3.
4. Cap. 24. 13. 14. Mich. 3. 4. Zach.
7. 13. 4. Esdr. 1. 25. 31.

Azért bizonj nem thak ve
ménsége lesz az oljannak, a
ki mind Ffinságának Virágát
az ördögnek szenteli, 's mind
pediglen ért korában elméjét
az Festiekben fogva tartja, ki
az bünt immár szokásba vötto
's tudva gonoszságot tselekeszik.

Ha

Ha el változtatjatja a' sze
retsen az ö börét, és a' Párduz
az ö tarkaságát, az iljen Emberis
jet tselekedjetik, Jolott a' gonoß
tselekedetet meg szokta. Jer. 13. 23.
Hasonlatos az iljen Ember
amaz gjümöltstelen füge fájoz
tinek az Kertéß, Vintzellér te
gjelmet tért, és njert, miglen
törös törujül meg tapálván
és meg ganézván meg probál
ná, Ja lesetne még reménség
terméséröl avagj nem Luc. 13. 7.
Matt. 21. 19. Esa. 41. 2. 3. Mert
a' ki egjszer Bünben esik,
Jogj Ja sem az Istennek rette
netes büntetésétöl meg nem
rémül, mikor azt Jakja Jirdet
tetni; Sem az örök életnek bol
dogságának Jallásával'eleté
nek

nek jobbittására nem indul;
sem az Istennek 's a' Cxsnak
Jozzánk valo nagj szerelmé
vel nem gondol, meljekk pré
dikállásával ßokta az Isten
az teménj sziveket irtatni,
tárpáltatni, ganéztatni, mi
veltetni, Janem téß ismét
ugjan azon Vétekre vißßá
menni; Ha parázna volt
azt a' Vétket el nem Jadgja,
Janem ismét paráználkodik
és fajtalankodik lévén arra
alkalmatossága, Ja réßeges
volt, abbol ki nem tér, Ja
nem ismét téß meg réßéged
ni, imiljen, amoljan okoktol
vagj meg öröködött ßokástol
viseltetvén. Ha tevélj volt,
Ja irigj, Ja fösvénj és Jaragos

Ja perlekedö, Ja Janniss Tör-
vényt szolgáltato, Ja kegjet-
len és irgalmatlan volt; Ja
Jáborusag inditto, rágal-
mazo, lopo, prédán kapdo-
so, usorás, fajtalan életü
volt, vagj egjéb Vétkekben
élt, és azokrol penitentziát
nem tart, jobb utra nem
térül, és Isten szerentélni
nem igjekezik, ez iljent az
Isten meg vakittja, és mint
a' gjümölthelen fát ki vá-
gattja. Jobbvolt volna az
iljen az igazságot meg ne
ismérte volna 2. Pet. 2. 21.
22. 23. Mert az Isten itéle-
ti nagjob itéletet Joz azokra,
a' kik azt mélto betsüllettel
nem

nem vészik Luc. 12. 47. Jac. 4.
17. Söt ugjan az ördögnekis
adatnak, Jogj többé az Isten
Jez meg ne térjessenek Matt.
12. 43. 45. mint Cain, Achito-
fel, Judás, Lásd 1 Joz. 3. 8. 12.

Innen azért azt tanoljuk
meg, Jogj az ki talált vétkez-
ni, abbol meg térvén, Soza töb-
bé ne térjen az vétekre, a' mint
urunk porontsolta amazgut-
ta ütésböl meg gjogjult Em-
bernek Joz. 5. 14. Imé meggjo-
gjultál, többé ne vétkezzél, Jog-
gonoszbul &c.

Mondanád: Kéttségben
Jadgjuk tezát ugjan esni azokat!

Feleled: Meg mondám, és az
Irásbol meg mutatám, Jogj Ja

erőßakot tévén magakon, meg
térnek, és teljességgel meg ujjul
nak, az Isten ja nem mindenek
nekis, de némeljekk meg kegjel
mez, mint régenis thelekedett
jolleßet nem sok példák vad,,
nak, kikk az Isten meg kegjel
mezett volna Bünökért, azok
körül kikk elejekb törvénjt
adott volt.

Az egj Dávid Példája va
gjon, de az Isten még nékiis
semmi vétket büntetés nélkül
meg nem engedte, Ugjis meg
nem kegjelmezett volna néki
Jogj ja az ö bünéröl peniten
tziát nem tartott volna, go
noßságit teljes életében nem
siratta volna, és az után nagj
Jüséggel az Urnak Törvénjéb
nem gjönjörködött volna, az mint
meg

meg tettßik az ö Soltáribol.
Láss föképp az 119 dik Soltárt.

Az ujj Testamentumban
edgjetlen egj világos Példais
ninthen, ki az Evangeliumnak
bé vétele-után, valami go,,
noßságbol meg igazult, és
kegjelemben bé vétetett volna.

Valaki azokáért az igazság
nak ismereti-után mégis azo,,
kat thelekedte, az meljeket meg
tilt a Cxs Törvénje, annak
thak az egj Dávidnak Példá
ja ßerént kedet uttja az Isten
kegjelmében való jutásra, 's an
nak meg találására, ki midelj
érzette magán az Isten Ostorát,
meg Jáborodott Psal. 30. Psal.
6. 8. El fáradtam fodáßkodásim
ban, meg mostam minden éjjel
az én ágjomot &c. Az én Lelkem
a

a' porbóz ragadott Psal. 119
25. Az én Lelkem vigasztalást
nem akar venni Psal. 77.

E' mellett Dávid fogadást
tött az Istennek, Jogj soha örök-
ké az törvénjtöl el nem távo-
zik. Meg esküttem ugj mond
és meg állom, Jogj meg tar-
tom az te igazságodnak Tör-
vénjét Psal. 119. 106.

Másokkis azont tanátsolja;
Tegjenek fogadásokot, és adgjá-
tok meg azokat a' tü Uratott
Istenteknek Psal. 76. 12. Ez mel-
lett a' melj tökélletesen járt Dá-
vid az Moses Törvénjében sin
tén oljan tökélletesen kell tené-
ked magadot viselned az
Exsnk minden porontsolatjib
minek-utánna penitentziát
tartottál.

Leg

Leg elsöbenis pedig meg
kell változnod, és ujjulnod, ugj
Jogj valamit az elött kivántál
és szerettél, most azt gjülöljed
és utáljad; Mert.

Ugj tagadgják meg az Istentelen
séget Titt. 2. 12.
Ugj vetkezik le az ó Embert
Col. 3. 9. 10.
Ugj kelnek fel az álombol Rom
13. 11. Eph. 1. 14.
Ugj feszittik meg az Testet az
ö indulatival Gal. 2. 24.
Ugj ez Világot 's az ó Embert
Gal. 6. 14. Rom. 6. 6.
Ugj támadunk fel Eph. 5. 14.
Rom. 6. 2.
Ugj Jalunk meg az Testnek, Jog-
éljünk az Istennek Rom. 6. 11.

Ugj

Ugj mosodunk-meg Lélek ßerént
1 Pet. 3. 21. Titt. 3. 5. Eps. 5. 26.
Ugj születtetünk ujjolag, mellj
nélkül senkis az Istennek
Orßágában bé nem mehet
Jos. 3. 3. 5.

A' nehéz Nyavaljában
nehéz Orvasság kell, ßemeidet
ki kellene vájnod, ja az
által valamelj bünödtöl meg
váljatnál Matt. 5 &c.

Bün botsánatért valo Könyörgés.

Én Istenem Én Iste
nem, miért Jagjál el en
gemet! miért távoztál el az
én tartásomtol, és az én jaj
gatásomnak beßédétöl!

Én

Én Istenem mind nap est
vig kiáltok, Sőt még ejtza
kais nintsen nékem veßteg
lésem, mégis te Uram nem
Jalgatß meg engemet! Te
pedig len Uram Szent vagj és
Irgalmas, ki lakoztál az
Izraëlnek dithéreti közjött.
Az mi Atjáink te benned
biztanak, és meg nem gjaláz
tattanak. Én pedig féreg
vagjok és nem Ember, Em
berekk ßidalma, és Népekk
utállatossága. Mélto vagjok
én Istenem az én Lelkemnek
poklossága miatt, Jogj Hiveid
nek Gjülekezetiböl ki rekeß
tessem, és meg keménjedett
ßivemnek vakságában

me

maradgjak a te Itéletednek
rettenetes Napjára. Mert fé
lelmedet szemeid elöl meszsze
vetettem. Mélto vagjok Jogj
engemet gjümöltstelen fádot
ki vágj, és az Pokolnak
oltzatatlan tüzével meg égess
és te abbanis igaznak ta
láltatob.

Jaj nékem én Istenem
méltatlan bünös szolgádnak
(: szolgálodnak :) Hová man
nyek, ukam a te haragod
elött; Belém akadtanak
az te nyilaid, az félelem és
a' rettegés szállott én réám
gonosságim miatt. Mert
az én Jamisságim el borítot
ták

ták az én fejemet, és mint
egj nehéz terhe réám nehe
zültenek erőm felett. Le Jol
gadtam és le njomattam bá
natimban, és minden napon
szomorám járok. Az én el
mémnek gondolati szeljel te
kingnek, el Jagjott engemet
az én erőm, és az én szeme
imnek Világossága.

Oh Könjörülö Istenem!
Tinek elötte vagjon minden
Tévánságom, nem rejtetett
el tőlled az én tijögésem.

Vétkeztem te ellened, és
az Egj ellen, és nem vagjok
mélto arra, Jogj te fiadnak
(: Léánjodnak :) Jivattassam.

Légjek Uram bárthak utol
so a te szolgaid (: szolgáloid :) köz
zött az te Jajlékodban, Jard Zir
dessem az te jovoltodnak Gazdag
ságát. Kéß vagjok Uram el
viselni minden látogatásadat,
ez Világon, thak az te Jaragod
nak Langjátol ments megen
gemet az más Világon: Én
Istenem, Én Istenem, tarts
meg engemet, mert el Jatot
tanak, és el értenek a Tese
rüségnek Vizei szintén a Lel
kemig. Bé estem a Tettség
nek méljséges Sárában, melj
ből fel nem álJatok Segitsé
ged nélkül. A' ßomorusága
örvénjére jutottam, és az én
Lelkem Jáborusága nak Jabja

ßintén el borittott engemet.
El fáradtam az Tiál
tásban, el ßáradott a Tiál
tásban a torkom, el fogjat
Toztanak könj Jullatás mi
att az én ßemeim, várván té
gedet én Istenem!
Én Istenem te tudod
az én balgatagságimot, és
az én bünéim ujilván vadnak
te elötted. A' gjalázat bé
fedezte az én Ortzámot, sir
van gjötröm böjtöléssel az
én Lelkemet, és ßomoru
Gjáßban öltöztem fénjes
ruhám Jelljett. Én Istenem
az te irgalmasságodnak so
kasságában Jalgass meg
en

engemet, ki azt mondottad
Jogj bé fogadod a meg térö
bünöst, és az ö álnokságirol
meg nem emlékezel.

Szabadits meg engemet
az én Büneimnek undok
Sárátol Jogj el ne boruljak
ments meg engemet bünös
Lelkemnek ellenségitöl, és az
Bánatnak örvénjétöl, Jogj
el ne njeljen engemet az
pokolnak torka, és ne du
gattassék bé rajtam az Te
Jenna Vermének pája
meljböl nintsen Joda Sa
badulás.

Oj én idvességemnek
Istene, ki meg Jalgattad
mind

mind örökké az te Jozzád
kiálto Bünös Embert, és
meg vigasztaltad a meg te
Seredett Lelket, Jalgass meg
engemet és ne rejtsd el te
gjes ortzádot az te polgád
tol (: polgálodtol :) mert nag
szorongatásom vagjon, Uram
énnékem.

Nagjobb Uram az te
irgalmasságod az én bü
nömnél, ki még az te egj
szülött fiadnak sem kedv
veztél, Jogj az töredel
mes pirü Bünösoknek
kedveznél.

Te Jittad Uram szent
fiad

Jiad által az meg terzel
tetteket, Jogj meg könjeb
bittsed öket.

Te igértél njugodal
mat az meg fáradtak
nak. Könnjitsd meg én
Istenem az én sok Jannis
ságom nak terzét, meljet
régtöl fogva az én Lel
kemnek fáradságával
viseltem. Jövel én Istenem
Jövel Jamar az én se
gittségemre, mert felet
te igen meg njomorod
tam.

Elevenits meg engemet
az

az te igéd szerént, és
ne Jadgj szégjent valla
nom az én reménségem
ben.

Az én szivem az te po
rontsolatidnak tselekedé
sére Jajlott, meg esküttem
és meg állom az te igaz
ságodnak Törvénjét.

Kérlek Uram tanits
meg engemet az te Tör-
vénjidre.

Légjek Uram nem
az Bünnek Rabjan
Janem az te irgalmas
sé

Ságodnak Tirdetö Bol
gája (: Bolgáloja :) Adg.
énnékem értelmet, Jog
tudgjam meg az te idve
zittö akaratodat.

Az én Bájamnak Ba
bad akarat Berént valo
áldozati légjenek kedv
veset Uram te elötted
Jadd ditsérjem énis a
te meg Babaditto Ne
vedet, az igaz Tiveknek
tár saffágabam.

Halgass meg enge
met P. Fiadnak Neve
ben Amen

Könyörgés á bünbotsánatért. 463.

segitségednélkül; az gyalázat bé fedezte Or-
czámot, szomoru gyászban borult az én lel-
ke testemmel edgyütt. mert az én gonossá-
gimk terhe erom felett réámnehezült; én
penigh tsak egy erötlen féreg vagyok, és ne
ember, emberekk szidalma, és népekk utá-
latossága, és immár szinte nem viselhetem
szorongattatásimot: Mintse épség én ben-
ne az én lelkemismeretinek furdalási
miatt; Mert vétkezte az ég ellen, és te el
lened, és ne vagyok méltó már arra hogy
tsak szolgádnakis, ne hogy fiadk hivattes-
sa; hanem arra vagyok méltó hogy az én
lelkemk bélpoklossága miatt Keresztény
hiveidnek gyülekezetiböl ki rekesztesse,
és az te Itiletednek nagy Napjára az én
meg háborodott lelkemk vakságába ma-
radgyak, és akkoron mint gyümölcstele
hitván fá, á meg olthatatlan örök tüzre
vettesse. De oh kegyelemk Jne! ki
á meg térö bünösököt hozzád fogad od
azt igirted, és az ö gonosságiról többé
meg ne emlékezel: Ki meg halgattad min-
denkor á te hozzád kiáltó bünos embert,
és meg vigasztaltad az meg keseredett
lelket; Uram halgass meg éngemetis
ne késsél, nyujts vigasztalást könnyebséget

az en hab.

az én meg háborodott lelkemk; és emelly fel engemet az én bünei mk ondok fertö jéböl, hogy el ne borúllyak; ments meg vr engemet bünös lelkemk ellenségétöl, és el kenszeredett elmémk háborgasától, hogy el ne nyellyen engemet az pokolk torka, melyböl mitse soha meg szabadúlás. Bocsásd meg vr Isten és ne tudd fel az én szántszádékkal el követett számtalan bolondságiot, és adgy ad vr hogy ne légyek az bünnek rabja, hane az te irgalmaßágodk hirdetö szolgája. Jövel azért hamar én Istene, és siess az én szegény lelkemk meg enyhitésére; hiszem azt igirted sz: Fiad által hogy az meg terhelt etteket meg könnyebbited, az meg fáratt akot meg nyugotod; könnyebbits én Istene az én sok gonosságimnakis lelki terhét, mellyet lelkemk nagj fáradságával régolta viselek. Elevenits meg azért engemet vr az te igid szerént, és ne hadgy szégyent vallanom benned bizó reménségemben. Az én szüve az te parantsolatidk tselekedésére hajlott, meg esküttem és meg állom, hogy meg örize az te igasságodk törvényét: Adgy azért enméke értelmet,

hogj

hogy meg tanullyam á te üdvezitö akaratodat. Az én számk szabad akarat szerént való áldoz ati légyek kedvesek vr te elötted, hadd ditsirjem énis az te meg szabaditó nevedet az igaz hivek társaságábz: Ame.

Péntek napi III Elmélkedés,

Az BÜN BOCSÁNATról.

I. Az bünbocsánaton itt 8.
ne egyebet értünk, hane az büntöl, és az büntetéstöl való meg szabadúlást; mellyet az Jn ingye tselekedik azokkal, az kik szüvese meg térk, és meg jobbulnak. Az bünnek meg botsátása penig tsak az Istené, és az kik azt az hatalmot adgja; Exod. XXXIV. 7. et Esa. XLIII. 25. LIII. 4. Jer. XXXI. 34. Mich. VII. 18. 19. Mat. VI. 12. Eph. V. 32. 2 Cor. V. 19. Az Jn penig ezt az hatalmat elsöbe az Chrskis adta, Mat. IX. 6. 8. Joh. XX. 23. Marc. XI. 5. 10. Col. III. 13. Az Chrs penig sz: Péterk, és az több Apostolokk, Mat. XVI. 29. Joh. XX. 23. Ez penigh az külömbség az Chrs és az Aplok között, hogj az Chrsk tellyes hatalma volt á bün bocsátásban: De az Aplok az elejekbe

rendelt

1. rendelt módszerént szolgáltatták ki az bünk bocsánattyát, mint meg értheted sz: Pálk amaz mondásából, 2 Cor. V. 18. 20. az az, az Apostolok nemis botsátották meg az bünt, hane tsak hirdették, hogy az Istentöl és az Christól meg botsáttattak az bünök; nemis mindenekk bünök, hane azokk az kik hittek az Vr Jésus Christ, Act. II. 38. X. 43. 1 Pet. II. 7. 8. Illyen értelemmel, á ki az bünöst meg tériti, mondatik azt meg tartani az haláltól, és büneit el fedezni, Jac. V. 19. es 20. 1 Tim. IV. 16. 1 Cor. IX. 19. 20. Ezt ne tsak az Kereszténi Gyülekezet, hane szabadon akar kijs meg tselekedheti, az kinek Jn értelmét és tudományt adott. De azért az Ecclesiának arra nagyob hatalma vagjon, mint külön valakik, Mat. XVIII. 17. Mely Locusból azt tanullyuk, hogy senki az ö felebaráttyát, á kitöl meg bántatot, módnélkül meg ne vetheti, hane ugy, ha elsöbe maga; az utá másokkal edgyütt meg inti; végre ha kévántatik az Ecclesiaval meg itilteti: Ha azért á közönséges intésre, feddésreis ne hajol, és minde feddést meg vét, akkor osztá á meg bántodot fél ha akarja szabad vélle, hogj azzal ne társalkodgyék; és ugy tartsa mint egy

alávalo

De ugj tell értenünk azt az gjarlosságot és tudatlan ságot, Jogj Ja lévén mo dunk benne vigjázással és minden igjekezetün tel el távoztassuk a vét

tet

Papk, annakis baráttyák lészen hirével. Ez az sz: Pál parantsolattya az Püspökökhöz. 1 Tim. V. 20. Az kik vétkezk, mindek elött fedd meg, hogy egyebekis meg félemlyek. Jó mindazonáltal egymásnak 18.
meg vallanunk bününköt ha kit meg bántunk; vagy nehéz vétkünket érezzük, melyböl nehéz meg szabadulnunk valami kedves és bizott emberünkk meg ielenteni ne árt, hogy mü érettünk Jn elött törekedgyék; ide való Jac. V. 16. E.

II. Az bün bocsánat az Jnk 25.
ingye való Kgtméböl és ajándékából vagyon; Joh. III. 16. Mat. XVIII. 23. XXVI. 28.

Ket, és ha nem vigyázunk
s nem igyekezünk, hasson
talan léssen minden mi
tségünk mint az egy Gála
tumos pogánnak Mat.
25. 26. 30. Vagy az vigyázat
lan bolond pünzetl vsik
5. 10. rt. 12. De hogy ez

az Keresztem ... kar kijs még tselekedhessen, azkinek Jó értelmét és tudományt adott. De azért az Ecclesiának arra nagyob hatalma vagyon, mint külön valakik, Mat. XVIII. 17. Mely Locusból azt tanullyuk, hogy senki az ő felebarátyát, a kitől még bántetot, mód nélkül még ne vethesse, hane ugy, ha elsőbb maga; az után másokkal együtt még inti; végre ha kévántatik az Ecclesiával még itilteti: Ha azért a közönséges intésre, feddésre is ne hajol, és minde feddést meg vét, akkor ossza á még bántodot fél ha akarja, szabad vélle, hogy azzal ne társalkodgyek; és ugy tartsa mint egy

alávaló fukart avagy pogányt. Igy magyarázza Grotius az Krs szavait, mely értelembe mits semmi alkalmatlanság.

Ebből még tetzik hogy mitse semmi fundamentumok azoknak az Papoknak, kik különis az bünöknek botsátásával szárkodnak, mint ha ő nékiek is arra tellyes hatalom adatott volna mint az Krsk. Az ollyan berbitélő gyónást sé az Apostolok ne tudták, sé az régi Keresztyének ne szokták. Mitsis ank egyéb hasznа, hane tsak ez, hogy az emberek annál szabadsobba vétkezzenek, tudván hogy tsak egy Papnak, a maguk barátyának lészen hirével. Ez az Sz: Pál parantsolattya az Püspökökhöz. 1 Tim. V. 20. Az kik vétkezzenek, mindenek előtt fedd még, hogy egyebeknek is félelmek. Jó mindazonáltal egymásnak 18. még vallanunk bününköt hakit még bántunk, vagy nehéz vétkünket érezzük, melyből nehéz meg szabadulnunk valami kedves és bizott emberünknek megjelenteni ne árt, hogy mü érettünk Jó előtt törekedgyék; ide való Jac. V. 16. E.

II. Az bün bocsánat az Jnk 25.
ingyen való kegyelmétől és ajándékából vagyon; Joh. III. 16. Mat. XVIII. 23. XXVI.

fo 28.

Ꝟ 28. Luc. 1. 38. Eph. IV. 3. Col. II. 13. az Chrs penig semmit ne fizetett Jnk á mũ bũneink botsánattyáért, mint oda fel megh értõk.

4. Hasoulóképpe ũdvességetis az Jn nékũnk tsak szabad akarattyából, és irgalmasságából szerzett. Eph. 1. 5. 9. 11. 2 Tim. 1. 9. Luc. 1. 7. 8. Eph. II. 4. Rom. XII. 1. 1 Pet. 1. 3. Eph. 1. Ꝟ 6. 7. III. 7. Joh. III. 16. Tit. III. 4. Rom. V. 5.

Obj. Mondanád: Ha az Chrs meg holt, és áldozott á bũnért, kõvetkezik hogy az bũn ne tsak kegyelemből, hane fizetésért botsáttatik meg: Felelet: Ne kõvetkezik, azért I. Mert az Chrstis az Jn maga jóvóltából adta hogy lenne áldozat mũ érettũnk, Joh. III. 16. Abba penig az Jnk nagy szereteti mutatódot megh, hogy bé vette mũ érettũnk az áldozatot, és bũneinket el törlõtte. II. Ki hinné, hogy amaz Ô törvénybéli áldozatok az bũnnek el vételére, és az bũnk váltságára elég fizetésül lehettek volna? Lev. IV. es V. Ottis bizonyára tsak az Jn kgte botsáttya vala meg az bũnt, azért otta otta illye szókat olvasunk ott: Es meg botsáttatik néki. III. Vadk más rendbéli példákis, mellyek ugya azon dolgot bizo-

bizonyittyák; mert sz: Jób semmi fizetést ne adott az Jnk, áldozvá az õ barátik bũnõkért, Job. XLII. 7. 8. 9. Abimelech Királytólis azt kévána az Jn, hogy meg ádná Abrahámk az õ Feleségét, hogy imádkoznék érette, és élne, Gen. XX. Melybz az Jnk czéllya tsak ez volt, hogy mindenektõl betsülletbz tartassak. Igy azért 8. az Chrs halála s. áldozattya, és érettũnk való esedezéseis ne fizetés volt, hane Conditio, melynélkül az Jn ne akarta mũ nékk az bũnt meg engedni, hogy t. i. mũ õ benne hidgyũnk, õtett meg betsüllyũk, és törvénjeszerént éllyũnk.

III. Az Uj Testamentũba

az Jn kétképpe botsáttya meg á bũnt; Vagy Részszerent, vagj Tellyességgel: Reszszerént botsáttya meg ank á ki az Jesus Chrsbz hisze. Tellyességgel ank á ki ne tsak hisze az Chrsbz, hane az õ törvénye szerént ügyekezik élni mind holtig. Két dolog tészi azért állandóvá az bũn botsánatot: I. Hamũis meg 1. botsátunk ellenũnk vétkeztekk; melynélkül az Jn á meg engedett bũntetéstis reánk visszaszálittya, mint Mat. 18.

mezirt

470. Péntek napi III Elmélkedés:

I. II. még ir példabeszédbõl meg teszik. II. Ha
pœnitentiát tartunk, s. elébbeni feslet éle-
tünket meg jobbittyuk, és az mint fellyeb me-
tamlók, többé azokra az vétkekre vissza
5. ne térünk. Azért hird V. sok bünõsöknek
bocsáttya vala meg bünöket; de mikor azt
parantsolta hogy többé ne vétkezzenek,
hogy gonoszabbul ne lenn dolgok; azzal
VB. azt jelenti hogy ne elég az bün botsánatot
egyszer meg nyerni, hanem az á' ditsiretes
és üdvességes dolog, haki többé ne vétke-
zik, és az Jr akarattyát tselekeszi, Act.
XXVI. 18. 20. Jac. IV. 7. 8. 9. 10. 11. Tit. II. 11. 12.
1 Pet. II. 1. 2. 3. Rom. VI. 1. 2. 3. 4. 5. 1 Pet. IV. 1.
2. 3. Rom. XIII. 12. 13. Eph. V. 8. 14. 15. 16. 17. 18.
Meg kell azért ujulni az bünösnek tellyes-
séggel, Joh. III. 4. 5. Tit. III. 5. 1 Pet. I. 22. Jac.
1. 18. Rom. XII. 1. 2. Joh. IV. 23. 24. Es miképp
ed rabja volt az bünnek, engedvén ankmin-
denbe; ugy immár szolgállyon az Jr i-
gasságának és akarattyának, semmibe attól
el ne távozvá, Rom. VI. 18. 19. 20. 29. 1 Joh. III. 7.
Ez mellett szentül, ártatlanul, és makula
nélkül éllyünk valamennyire tõlünk le-
het, 1 Pet. I. 15. 16. Heb. XII. 14. 2 Pet. III. II. 14. 15.
Az Istenis erre az Kr: életre rendelt min-
ket, még világ terentése elõtt, Eph. I. 4.

Azaz

minden értelmével, és lelki bölcseséggel, hogy
ez után ugy éllyek, mint az Urhoz mélto, ne-
vekedvén minden engedelmeséghe, és jo tse-
lekedetekben. Erõssits meg Ur engemet az
te üdveséges erõddel, minden békeséges tü-
résre és szenvedésre, hogy minden kisirtetim-
ben és próbáimba tégedet igazán szeresselek
mint édes Atyámot, félelemmel szolgállyalak mint hatalmas Istenemet, és Itélõ Bi-
rámot. Hajcsld Ur kegyes füleidet, és hal-
gasd meg ez mostan elõdben ki öntött esede-
zésemet szerelt Fiadtk az Ur Jesus Krisztus Sz:
nevében, Amen. Ez könyörgések el mondá-
sa után ha nagy bizodalmot veszel magadtk
büneid botsánattya felül, mond utánna az Sz:
Dávid szavait, mellyek vadtk Psal. CXVI. 7. 8. 9. 10.
12. 13. 17. 18. 19.

Szombat napi I. Elmélkedés,
Az Szombatról.
I. Az Szombatk Ismepéről

vadnak némü némü kérdések, mert
ne mindek edgyezik meg ebbe, ha a Szom-
batk Ismeplése nézve minden nemzetsegek-
re, avagy csak az Sidókra. * Ha az
Szombat felöl az Kr: Jrás szerint szólunk,
ugy tszik hogy minden ember kötelés

ank

* Itt is egy kis hibás felül

476. Szombat napi I Elmélkedés:
annak meg tartására, mert igyszoll Moses,
Gen. II. 2. 3. Midőn penig el végezte volna az
Jn heted napon az ő alkotmányit mellyet tsi-
nált vala, meg szünék heted napon minde tsi-
nálmányától mellyet tsinált vala; Es megh
áldá Jn az hetedik Napot, az az, meg szentelé
azt, mivelhogy azon szünt volna meg minde
tsinálmányitól mellyeket teremtet vala hogy
9. azt el végezné. Ez igikbe az Meg áldás-
nak, és meg szentelésk nevezeti azt jelenti,
hogy az Jn á hetedik Napot meg akkor az
több napok közzül ki választotta, és á ma-
ga tiszteletire rendelte. De ez magyará-
zatbólne következik hogy minde népek
és nemzetségek kötelezteteknék az szombat-
nak inneplésére; Mert itt semmi paran-
17. tsolat mintse á mint láttyuk. Annak pedig
meg tartásáról az Jn tsak az Sidóknak
adott parantsolatot, Exod. XXXI. 13. Ezech.
X. 12. Ez mellet: Moses kétségnélkül meg
irta volna, ha az Jn vagy parantsolta
volna Adámk hogy az szombatot meg
szentellye, vagy ha Adám azt meg illette
volna; de egyikrölis Irás mintse. Nemis
kelletet Adamk az Inneplés, holott tel-
lyes élete egy Inneplött volna, ha á néki
adatot parantsolatot meg őrizte volna.
Azutánnis se Adámról, sem Abelről,
sem

Mellynek illjen két okait ta- I.
láljuk 1. Hogy Moseskül meg
ért vén, hogy az Isten e' vilá-
got hat nap teremtette, az he-
tediken meg nyugott, és azt
meg szentelte, hanem poron
tsoljais az Isten mi nékünk
á szombatnak meg tartását
de az igaz rao, és az Lelki
ismeret töllünkis azt kivánje
hogy azt nüis meg szenteljük
és azt az Isten tiszteletére
fordittsuk. Mert az Isten szin-
tén olljan jo voltát közlötte
mi velünk az Teremtésben
mint az Sidokkal; Es aző nagy
hat almas erejet, meljet meg
mutatott az teremtésben, szin-
tén ugy illik hirdetnünk és

és dütsöittenünk miképpen
a' Sidok tartoznak azt mi
velni, Lásd Esa. 45. 5. 6. 7.
12. 16. 21. Rom. 1. Act. 12.
(:11:) Hogj a' szombatnak In
neplésére kötelesztetünk, in
nenis meg tettszik, Jogj a' szom
bat, azaz, a' Jetedik Napnak
meg szentelése az Tiz poron
tsolatok közé számláltatik,
melyben semminintsen azmelj
re mi kötelesek nem volnánk.
Mivel Jogj azok mind Mo
ralis az Embereknek Erkölcsé
re nézö Dolgok, és azokban
semmit el nem vesztegetjetünk
Jogj meg ne botránkozzék az
Istennek vagj felebarátunkk
szeretete Matth. 22. Sót

ugjan

ugjan Ja Isten nem poron
tsolnáis, de kinek kinek az
önnön maga Lelki ismérete
eleiben adgja, Jogj azokat a'
Tiz Porontsolatokat meg
kell tartani Rom. 1. 19. 20. 21.
Cap. 2. 14. 15. Hogj pedig a'
Szombat-felöl vagj a' Jete
dik Nap felöl valo porontso
lat nem Cerimonialis Ja
nem az köiönséges jo ex
költseket nézi, ebbölis meg
mutatodik Jogj az Isten
nek példája és tselekedeti
szerint mind a' Gazdáknak
mind a' Szolga rendeknek
az munkától valo meg
ujngovást porontsol, Deut

5. 5.

5. 5. 14. meljet kéván nemtsak á Sidóktol
á Moses Törvénje, Tanem ugjan min
den rendbeli Emberektöl á közön
séges Beretet. jóság és kegjesség.
De fő képp á Krsnk tökélle
tes Beretet Berzö Évangéliuma
Jos. 13. 34. 35. nem ugj fogad bé
mint Bolgádot, Tanem nagjob
bat Bolgádnál szerelmes
Atjádfiát. Á ki azért szol
gát vagj Jobbágjot akartar
tani, ugj tartsa, Togj ne kén
Berittésből maradgjon meg
mint Bokták vala kénsze
rittem az Tüzetlen
Sidók Jer. 34. Tanem
tsak jó akaratbol, káván
Urekk kegjességit és kereß
tenj ségit, mint erröl Hétfün
bövöbben Bollottunk.

IV. Ju

Az Szombatról. 477.

sem Enochról, se Nóéról, se Abrahámról 1.
ne olvassuk hogy az Szombat Innepét
tartották volna, mint Tertullianusis
lib. contra Judaeos; bizonyittya. Innen
azért következik, hogy az Szombatk meg
tartása ne mindenekk adatot, hanem
á törvény alatt á Sidókk, kik tőb nem-
zetségek közzül kiválasztattak vala,
Deut. IV. 48. 2 Sam. VII. 23. Exod. XIX. 5. 6.
Rom. III. 23. Ezokáért az Szombatk In-
nepléseis rendül adatot vala nékiek,
hogy abba az Jnk véllek kötött Szö-
vetségéröl meg emlékeznék, Exod. XXXI.
v. 13. Ezech. XX. 12. 20. Mely ne adatot
más nemzetségekk, hane tsak á Sidókk.

III. Mindazonáltal innét az 16.
se következik, hogy senki ne volna kö-
teles az Sidókon kivül az Szombatk
meg tartására; mert Mivel hogy az Jste
az hetedik napon meg nyugott, és azt
meg Bentelte; ha parantsolat Berént
ne hadgyais mü nékk hogy á Szombat
napot meg Bentellyük, de az igaz lelki
okosság és az lelki ismeret töllünk azt ké-
vánnya hogy meg tartsuk azt, és az Jni-
tisztelettre forditsuk: Mert az Jn szinte
ollya jóvoltát közlötte mü velünk az
teremtésbe, mint az Sidókkal; és azö

hatals

hatalmas erejét mellyet meg mutatott á teremtésben szintén ugyillik hirdetnünk és dütsöitenünk, miképpe á Sidók tartozk azt mivelni. Lásd Esa. XLV. 5. 6. 7. 12. 16. 21. Act. 17. Rom. 1. IV. Inne hát következik hogy az Keresztének kis meg kell illeniek az Szombatot, az az a' hetedik napot.

De kétséges mellyik len az Innepre való Szombath, az Sidók Szombattyoké, vagy az Kereszték Vasárnapiok; vagj más Nap? Az Sidóknális ne bizonyos, mellyik napon szünt meg az Jn az teremtéstöl: hane az Jn tsak azt parantsolta hogy számállyak hat napot, és azokon munkálkodgyak, az hetedike penig meg nyugodgyak. Exod. XX. 9. 10. 11. De, ki számlálta meg az napokat mind az teremtéstöl fogva; holot az Chronographusok meg az esztendök rolis annyi értelemben vadk az memyin vadk? Ezmellet sohult ne olvassuk, hogy az Sidók á hetedik napot az teremtésk kezdetitöl fogva számlálták volna; hane ollya irást találunk, hogy á Mannakenyérk le hullásától fogva kezdették számlálni á hetedik napot, Exod. XVI. ℣ 4. 5. 6. 7. 13. 22. 23. 24. 25. Sot mikor

az Jn

az Jn az Szombatk szentelését parantsolta Exod. XX. 8. akkor se jelentette meg, mellyik napon kezdgyék számlálni az hetedik napot, vagy Szombatot. Az Manna szedésk napia pedig ne nézett semmit egyéb nemzetségre, hane telljességgel tsak az Sidókra kikk azt az Jn adta volt az pusztába. Ezokáért á szombatról való parantsolat se az Sidókat ne kénszeritette hogy egy bizonyos napot innepleneк, mellyet ök (per excellentiam) Szombatk nevezk; se penig az egyéb nemzetségeket; hane az á parantsolat tsak arra kötelez, hogy mind ök s. mind mü edgyet á hét napok közzül az Jnk szentellyünk; és igy mindenik fél bé tölti az Szombatról irt és adot törvényt.

V. III. Mondanád: Azt tanittya sz: Pál, hogy az Napok között nints semmi külömbség az Uj Testamentum szerént, Rom. XIV. 5. 6. Gal. IV. 10. 11. Felelet: Az Napok között nintse külömbség annyiba, hogy edgyik az másiknál ne szentyebb: Nemis kötelezztetik egy keresztény emberis arra, hogy bizonyos napokat szentellye azokk á jókk emlékezetire, mellyeket az Jn tsak az Obj. Rk. 12

Sidókkal

Sidókkal tselekedett vala. Erről szóll Sz: Pál. Sőt még az hetedik Napotis ne azért imépellyük, hogy az ő magába a többinél szentyeb volna, hanem az Teremtésk Dolekezetiért, és az Jsteni szolgálatert melyre inkáb érkezünk meg nyugován az külső rabotás munkától; Col. II. 16. 17.

Obj. Mondanád: Ha Vasárnapot az Apostolok az Szombat helyett inneplettek, következik hogy arra kötelesztetünk inkább, mint az Szombatra; Act. XX. 7. 1 Cor. XVI. 2. Apoc. 1. 10. Felelet: Erre azt felelj: az én szilligy, jámbor, és tudos Amsterdami régi kedves Praeceptorom Stephanus Curcellaeus, in Diatr. hogy soha az Apok az Szombat Jnnepléset Vasárnapra által ne költöztettek; Mert mi haszna lőtt volna abból az Ecclesiák? És mitsoda könnyebbüléssek lőtt volna az Moses törvénye nehéz igájától? Ez mellett az zsidók, ételekk, és több effélékk dolgába mindenekhez alkalmaztatták magokat, ne ujitva semmit, 1 Cor. IX. 20. 21. Azért ne kell hinni hogy a Sidókk gyülölségre okot szolgáltattakvolna, egyik Napot másik helyében rendelvén.

Vgy

Ugy vad igaz dolog hogy az Apok Vasárnap mellyet Chris. V. fel támadott, gyakorta egybe gyülteknek; de sőt az ne bizonyos, hogy azon az Napon szünteneké meg minden munkától vagy ne? Mindeniket meg tselekedhettek, az mint meg is tselekedte Sz: Pál, Act. XIII. 14. 42. 44. et XVI. 13. 18. XVII. 2. XVIII. et XIX. Sz: Pál után sok kereszténk kik Sidókból lőttek vala, mind az Szombatot, s. mind a Vasárnapot meg illették, ugymint az Nazarenusok, kikkt Tejedelmek volt Sz: Pál Act. XXIV. 5. Az Ebionitákis közzül azok, kik vagy az on Nazarenusok voltak, vagy azoktól keveset külömböztek, mint az más rendbéli Ebionitáktólis kik rút tévelygést találtak volt, mint Epiphanius irja. Ezekkivülis Clemens Romanus, Origenes, Constantinus Magnus, Gregorius Nissenus.

De az mint meg értők, bé tölti az Sz parantsolattyát a ki egy Napot az hét napok közzül Jstenkisztelettire szentel-

IV. Az hetedik napnak ittelmeg illése az Sidóknál igen nagy vigyázással és szorgalmatossággal volt, mert még Manná sem volt szabad szedni;

24.

Exod.

1. Exod. XVI. Sem fát szedni, Num. XV. 32. Se az házba tüzet gyujtani, Exod. 35. 3. Sem terhet hordozni, Neh. XIII. 15. 19. Sem venni valamit, sem árulni, Neh. X. 31. XIII. 16. 17. Amos. V. 8. Marc. XVI. 1. Se úton járni, Esa. LVIII. 13. Mat. XII. 1. XXIV. ℣ 20. Act. 1. 12. De szabad vólt jót, és irgalmasságot tselekedni, Mat. XII. 1. 13. 14. Joh. VII. 32. (Act. XIII. 14. Num. XXVIII. ℣ 9. 10. Ezech. XLV. 17.) Luc. XIII. 15. Erre az gondos és félelmes szombati nyugodalomra az Keresztének ne kötelesek, szintén ugy mint az Sidók; hane hogy azt az Napot nékkis ugy Isteni szolgálatra kell forditanunk, mint ök. Lev. 23. ℣ 3. Marc. 1. 21. 22. Luc. IV. 31. 32. Act. XIII. 14. Num. XXVIII. 9. 10. Ezech. 45. 17. &c.

18. Ez mellet minde éktelen tselekedetektöl vagy beszélgetésektöl magunkot meg kell oltalmaznunk, Esa. 56. 2. LVIII. 13. Ezt azért az Vasárnapot tellyességgel tsak az Isteni tiszteletre, felebarátunkk hasznára, és lelki épületünkre (forditsuk) kell forditanunk, test gyönyörködtetésére való játékok, koczkázások, mulatások, dösölések, és tánczolásokuélkül, mellyek Keresztén emberhez, ne tsak Vasárnapon nem illek

illenek, hane ugya egyébkoris sohasem. A' tobzodással valo tantzolás ugya tsak 2. hütötlenekhez illik, és bolondokhoz kik az Jnt ne ismérik, és kedvekre élnek, Job. XXI. 11. ad 15. Esa. V. 11. 12. és 13. Kik fajtala trágár beszédekkel mulattyák el idejeket, Eph. V. 4. járva ne ugy mint böltsek, hane szökvén és ugordva mint bolondok, ℣ 15. Minde magok viselése ollya mint az parázna személynek, Esa. III. 16. 17. Szemek járása, kezek forgása merö tsak bujaság; meljtöl messze kellene távoznunk, ha üdvességet, és tudva ne poklot keresnénk, Joh. II. 15. Rom. XIII. 14. Mat. V. 28. 1 Thes. V. 22. Eph. V. 16. Végre, nyilva van mennyi sok istentelenség és hamisság szokott lenni az tobzodásba, és tánczolásokba, Exod. XXXII. 6. 1 Cor. 10. 7. Mat. XIV. 6. Mellyektöl bizony minden üd- 20. vességét szeretö tökéllétes Kereszténynek bütsút kellene venni, Rom. XIII. 13. 1 Pet. IV. 3. Mert ha ki ezekbe magát igen gyakorollya, ha jól meg visgálná az dolgot, ugy itile hogy azok között fogná találni magát, kikk fejeke az sententia, mely alol, igen kétséges,

hane

484. Szombat napi Elmélkedés utáni való=

ha menekedhetneké fel, vagy nem? Azért az
illyen ember ugy tselekedik, mint az akaßtó
fára, vagy egyéb kőrnyűl kénra szententziz
tatott ember, ki mind addig dőzől és tom-
ból, még nem executiora vitetik és huzoltatik. Vajha tudnád mi karban vad állapotod, bizony azt itélnéd hogy tellyes életedbenis nem találhatnál egy órát melyben őrűlhetnél, hanem inkább éjjel nappal utálatos bűneidet siratnád, hogy bűnős fejednek kígyinet és lelkedik szabadulást nyerhetnél és várhatnál az itéletben.

13. De ezt el hagyván; az Vasárnapokkal jobb móddal való innepléssére szolgál ezis, hogy ha kitől lehet, kéßitse még Szombaton elédelére valót, ne tellyék és mulljék el az konyhára valókba az Istenitißtelletre és szolgálatra ßenteltetett Nap, mellyet az imádságokban, énekléseken, az Jr igéjek hallgatásában, meditatiokban, Jr. Mennyeiekről, és Jr. dolgokról való Sz: elmélkedésekben, és az Sz: Írásnak szorgalmatos olvasásában tanulásában kell tellyességgel el töltenünk. Egyéb Innepnapokonnis valamig fentartatik, ugyan ezen jodolgot kell tselekedni, az illyen Innepléskettő nélkül kedves Istenünk előtt.

Vallástétel az Jnk nagy hatalmas voltáról.

Mennyk földnek hatalmas Ura, és egyedül mindek felett való Jr! Mi Urunk J. Christusnak dücsőßéges Sz: Attya, ő általa mi nékünk könyörülő irgalmas Sz: Atyánk és Istenünk. Bizonyal még értettük és tudgyuk hogy igen nagy Ur vagy te; és a mi Istenünk minden Istenektől felette vagy. Mindeneket valamiket akartál, teremtettél, és még tselekettél Mennyedben, földön, és a tengerben: Egyedül tsak te tselekedßel Ur nagy tsudákot, te alkottad az Egeket a te bőlcseßégeddel, és a földet meg erőssitetted nagy erőddel. Te alkottad Ur az égbéli világoskodó lámpásokat, az Napot hogy nappal uralkodgyék; az holdat és az csillagokat, hogy ezzel is a fényes egeken tündöklőllyek. Annakokáért az Egek hirdetik az te csudálatos nagy dolgaidot, és az te igaßágodat beßéllik minden ßentektől Gyülekezetek. Kitsoda Ur hozzád hasonlatos Mennyben és a földön? Rettenetes Jr vagy te az ßentektől Gyülekezetiben; rettenetes Ur vagy te minden körül lakozók te környülletted. Te uralkodol a tengerek kevélységén, és mikor az ő habjai fel emelkednek a te erőd tsendesiti meg azokat. Tiéd Ur az ég és a föld, ez világ minden benne valókkal az te kezeidnek munkája;

hatalmas Ur

hatalmas és erös az te kezed, és a te jobbkarod min-
den hatalmasságokk felette magasztaltatott.
Az Mennyékben helyheztetted tr Jn a te szé-
kedet, és mindeneken birodalmodat meg mu-
tatod. Az igasság és itélet az te székedetk helye,
az kegyelem és irgalmasság jár az te orczád
elött. Ezokáért áldgyak Vr tégedet az tn-
gyaliseregek, kik erövel hatalmasok, kik a
te parantsolatidot tselekeszik engedvre be-
szédidtk. Áldgyak tégedet minden szolgáid
kik függek akaratodtól. Áldgyak téged
minden teremtett állatid a te Vralkodásod-
nak minden helyén; de föképpe az emberi ál-
lat áldgya és dicsirje sz̄ntelenül Felségedet.
Légyen áldott Vr az te neved mind örökké,
Nap kelettől fogva Nap nyugotigla len di-
tsiretes és szentséges az te neved. Nagyobb
vagy Vr hogy sem tégedet a földk minde
népei be foghatnák, az égnél magossabb a te
Jstemi méltoságod. Kicsoda hasonlatos te
hozzád mū Urunk hoz Jstemünkhoz, ki ma-
gosságban lakozol, és onnan nész mindenek-
re Mennyre és földön. Fel emeled az alázá-
tost az porból, és a szegényt felmagasztal-
lod az ganéból, hogy ültessed azokat az te
népedtk Fejedelmi közzé tisztességre.

Vr

Magyarazatok Imádsága

Minden jót tégjesen meg ádo
tsre. Ki az egjedül való
Jstent meg szaporittod tseléddel
a te dütsőssegedert, és az magya-
lant Jgyümölcsös Anjává téted,
Dogj magyarinak örvendezzen Luc.
1. 48. Meg vallom Sz. Felségednek
az én sok bünömet, megtéért meg
érdemleném, Dogj gyümölcstelenül
maradnék. De te Vram, ki jo
vagj, és meg tégjelmezö a te
Jrgalmadat meg térönek, tégjel mez-
zél téritt az én Jmádságomra
ne nézz ed az én Jdálatlan
ságimat, és a te Sz. szolgálator
dban való Jrdegségemet, Jane
ujjits meg én rajtam is amaz te
irgalmasságodat, melyel Sára Ab
rahamnak Jolt méltér gyümölcsös
sé tétted, és amaz áitatosson te
ingyö

njörgö Anna Asszonjnak, Rá
chelnek, és Erzsébetnek kivánsá
gokat meg Jalgatád; Te vállad
vagjon Uram mostanis az erö
és az irgalmasság. Tekints réám
kegjelmes szemeiddel, és ajándékozz
meg engemet a te jovoltod szerint
magzatnak örömével, hogj mind
az én életemben, mind Jalálom
után az én Jázom Jirdesse irgal
massagodat. Kész vagjok Ur
Ja Jázamat magzattal gjü
möltsössé tésed, nevelni azt igaz
ismeretedben, tisztelet ben és
félelmedben, mind azon
által nem az én akara
tom Janem a te tetszésd
légjen. Adassék a te Nevedrek
tisztelet, dütsösség, mind örök
ké Amen

Az nyomorultakhoz való Jótéteménjröl. 487.
Uram Seregekk Istene! ki dücsösséged-
bé töltötted Mennyet és az földet; ki
gadot világossággal mint egy öltözettel
nyülvötted; mutasd meg ez világk, hogj
k te vagy egyedül mindenekk Vra, és Te-
ntöje. Enekellyek az te nevedk dücsösse-
ez földk minden lakosi, hirdessék minde
ek az te csudálatos dolgaidot, imádgya-
k téged minden nemzecségek, és dücsöi-
k Fgldet mind örökké sz: Fiadk átta, Ame.

Szombat napi II Elmélkedés, nyomoruságbz lévökhöz való JÓTÉTEMÉNyröl.

1. A'ki az Betegeken, foglyokö, 14.
bokon, Özvegyeken, árvákon, sze-
ny útonjáró számkivetett bujdosókon,
minden éhezö, szomjuhzó, és mezitele
kölködökön, és amaz sok keserves erö-
kot szenvedö ügyefogyattakon, és min-
féle nyomorultakon könyörül, és a-
kkal jóltésse, ank az Vr Chrs, ige szép
talmat igir mostanis; az utolsó napon
nig az ollyanokat, és minde igaz hiveket
ob felöl álitva azt mondgjanékik; ut htl.
mat. XXV. 34. 35. 36.

II. Az Jud parantsoly

njörgö Anna Asszonjnak, Rá-
chelnek, és Erzsébetnek kivánsá-
gokat meg Jalgatád; Te nálla
vagjon Uram mostanis az erö
és az irgalmasság. Tekints réám
kegjelmes szemeidel, és ajándékoz
meg engemet a te jovoltod szerint
magzatnak örömével, hogj mind
az én életemben, mind Jalálom
után az én Jázom Jirdesse irga-
masságodat. Kéß vagjok Ur
Ja Jázamat magzattal gjü
möltsössé tésed, nevelni azt igaz
ismeretedben, tiß teletedben és
félelmedben, mind azon
'altal nem az én akara-
tom Janam a te tetszésed
légjen. Adassék a te Nevednek
tiß telet, dütsösség, mind örök-
ké Amen

Az nyomorultakhoz való Jótéteménjröl. 487.

Uram Seregekk Istene! ki dücsösséged-
delbé töltötted Mennyet és az földet; ki
magadot világossággal mint egy öltözettel
környülvötted; mutasd meg ez világk, hogj
tsak te vagy egyedül mindenekk Ura, és Te-
remtöje. Enekellyek az te nevedk dücsösé-
get ez földk minden lakosi, hirdessék minde
népek az te csudálatos dolgaidot, imádgya-
nak téged minden nemzecségek, és dücsöi-
csék Fgldet mind örökké sz: Fiadk átta, Ame.

Szombat napi II Elmélkedés, A' nyomoruságbz lévök höz való JÓTÉTEMÉNyröl.

I. A' ki az Betegeken, foglyokö, 14.
Rabokon, Özvegyeken, árvákon, sze-
gény útonjáró számkivetett bujdosókon,
és minden éhezö, szomjuhozó, és mezitele
szükölködökön, és amaz sok keserves erö-
szakot szenvedö ügyefogyattakon, és min-
de féle nyomorultakon könyörül, és a-
zokkal jóltésse, ank az Ur Chrs ige szép
jutalmat igir mostanis; az utolsó napon
penig az ollyanokat, és minde igaz hiveket
job felöl álitva azt mondgjanékik; ut htl.
Mat. XXV. 34. 35. 36.

K

II. Az Jn parentsoly

1. II. Az Jn parantsollyais hogy az
nyomoruságban lévökkel jól tégyünk; Esa
LVIII. 6.7.8.9.10.11. Avagy inkáb nemezé az
4. böjt mellyet én válaßtotta, hogy az gonos-
ságk köteleit el oldgyad; az az: Ne gyül-
lyek egybe az Birák az ártatlanokk nyo
morgatásokra; Grotiꝰ igy érti. Es meg old
gyad az terhes igákot; az az; Az hatalmo
sok minde félé ßolgálatra, vagy usora fize
tésre kénßeritö kötéseket és leveleket bon
tsak fel, és az hamiss adosságokat enged
gyék meg; Grotiꝰ és Vatablꝰ. Es ßabadö
bocsáßad az meg romlottakot; az az: kik
bocsáßael á sullyos ßolgálatból azö job-
bágyát, mik utánna az hét eßztendök bé
telnek; az törvény ßerént, Lev. XXV. Grotiꝰ,
Vatablꝰ. Es hogy minde igát el ßaggaßa-
tok, valamely terhére van az ßegényekk.
Mat. XXIII. 4.13.14. Avagy ne ezé az igaz
böjt, hogy az ehezök meg ßegd á te kenyé-
redet, és az ßegény bujdosókat bé vidd az
te házadba, mikor mezitelent látz, meg ru-
házzad &c. Akkor fel támad mint á hajnal az
te világosságod, akkor könyörgeßß, és az Vr
meg halgat tégedet. Az Vj Testamentu-
banis vadk ide valo parantsolatink, és
nevezet

nevezet ßerént Heb. XIII. 1.2.3. Jac. 1.27. &c.
Lásd Rom. XII. 10. 15. 1 Thes. IV. 9. 1 Pet. 1.22. 2 Pet.
1.7. Heb. X. 34. Es több helyekenis. &c.

III. Az igaz Kereßténk az ol- 4.
lya sok félé nyomoruság mint egy tulaj-
donbélyege; azért nékik ugy kell egymást
ßeretniek, mint ßoktuk ßeretni az mü ma- 7.
gunk sajatunkot, 1 Cor. XII. 12. Egymásterhét
hordozniok kell, Gal. 6.2. Kik az egymás ße-
retetiböl ismértetk meg, hogy ök Chrs ta-
nitványi légyek. Joh. XIII. 34. 35. Az
Sidók közt semmi rende valók ollya ditsi-
retesek ne voltak, mint az Rechabiták és
az Essenusok; Az Rechabitákról láss
1 Chron. II. 55. Jere. XXXV. 5.6.7. Az Essenꝰ-
sokról azt irja Josephꝰ Historicꝰ de bello Jud.
lib. II. Cap. 7. Hogy azok egymást tsudála-
tosképpe ßerették, edgyik az másiknál 18.
gazdagab ne volt, közölvé egymáßal min-
de javokat, mint az Kereßték leg elößör.
Act. II. et IV. Ezekk ne volt egy bizonyos 21.
Városokis, hane sok helyeke lakoztak, és
egymást ugy látták minde helyeke, mint
tulajdon attyokfiát, és egymástól semiti
el ne rejtettek: Ha kit soha ne láttakis
azö társaságokból valót, ahozis ige bátor-
ságosonbé mentek, és nyájaskottanak
vellek; Inne va, hogy mikor valamely
utra

490. Szombat Napi II Elmélkedés utá való:
1. útra indultak, semmit magokkal ne hordoz-
tak, hane tsak tolvajok elle való fegjvert;
mert minde Városokba kiváltképpe való
4. gazdájok volt. Az Aplok idejébe az Ke-
reszténekk is hasonló volt az ö életek. Az
Nazaræusokis ige közelitettek ezekhez; kik
közzül némellyek az szegénységrül nevez-
tettek Ebionitákk, mert jámborok és ed-
9. gyügyük léve szegényül éltek. Bizony
mostis az egész Kereszténységbe, valakik az
igaz Kereszténi Vallást, és az sz: életet hir-
detik és tartyák, hasonló szegénységben,
nyomoruságban, és gyülölségbe vadk, és
élnek; és bé kell telni az Apl mondásának,
hogy sok nyomoruságok által kell bé
16. menni az Iste országában. Azokáért egj-
mást vigasztallyuk atyáinfiai, de ne tsak
szóval, hane segitséggel, és imádsággal:

Könyörgés á nyomoruságban lévökért.

Mindenható Felséges Vr Jn! Ki az Ar-
vákk kegyes Attya vagy, az özvegyekk ö-
rizöje; ki igaz itiletet szolgaltatz minde
nyomoruságban forgo és gyötrödö szegé-
nyekk, és ö rajtok az ö keserves ügyökbe
szánakodol. Alázatoson Könyörgünk
szent

Könyörgés minden nyomorultakért. 491.
sz: Felségedk, halgasd meg minden szegények-
nek, és á te elhagyatott hiveidk kévánságo-
kat: Fügyelmezz rájok sz: füleiddel; adgj
eledelt az éhezökk, táplállyad az árvá-
kot és özvegyeket, szabadits meg az szegenj
ohajtozó foglyokat; emeld fel az el esteket;
világosits meg á vakokk szemeket; vigasz-
tallyad az keserveseket, ruházzad á me-
zitéleneket; gyogyits meg á szegény betege-
ket, és lelki testi fájdalomba sajlódokat; á
szegény bujdosókk jövevényekk igazgas-
sad járasokat, és szolgáltasd ki táplálta-
sokat: Minden nyavalyában és szükség-
ben lévöket az ö szükségekhez képest se-
gits meg, és elégits meg az te gazdag ió-
voltodból; hogy az te nagy nevedet minde
rendbéli emberek lelki örömmel dits ir-
jók, és magasztallyák. Támaszsz Vr, Jn-
félö kegyes Patronusokat á te szegényidk,
és nyomorult hiveidk gondviselésére; és
minden kegyetlenekk Veddel az ö nyomor-
gató igájokat. Könyörüly Vr mindeneke,
és végy el közzüllünk minde hamisságot.
Nevellyed mü közöttünk az igaz Atyafi
szeretetet, hogy sz: Fiadk igaz tanitványi
légyünk, és tegedet hüséggel szolgállyuk. Ame.
Szombata

* Itt egynehány Könyörgéseket elhadtak.

Szombat napi III. Elmélkedés

Az Istenk sok féle Ostorîról.

1. Az Fegyverrel, éhséggel, és dögh halállal kiváltképpe szokta az Jn bünteteni az bünbe el áradott népet, Jerem. XIV. 12. XXI. 7. 9. XXIV. 10. XXVII. 8. 13. Ezech. V. 12. VI. 11. 12. VII. 15. XII. 16. Amos. IV. 6. 10. Mat. XXIV. 6. 7. 8. Apoc. VI. 8. Lev. XXVI. 25.
7. 28. &c. Deut. XXVIII. 7. Ez illye ostort a vagy tsapásokat az Jn az bünért szokta az emberre botsátani, Lev. XXVI. 23. 24. &c.
10. Deut. XXVIII. 21. 2 Reg. VIII. 37. 38. Az Egi háboru hasonloképpe az Jstentöl vagyon, Psal. XI. XVIII. XXIX. LXXVII. &c.
13. Jon. 1. 4. 6. Es minden féle ártalmas állatokat az Jste boszszuállásra rendel; ut Syr.
15. XXXIX. 32. 33. Mellyeket két rendbéli orvosságokkal kerülhetünk és távoztathatunk el, ugymint meg jobbulással, és Könyörgéssel. Fegyver elle valo Könyörgést láss az Csotörtöki II. Elmélkedés utá. Dögh halálk el távoztatásáért valót penig láss az Jmádságos Könyvbe.

L.

Eghi háboru, és Drágaságh idején valo Jmádságh.

Os nagy

A Betegekröl, Foglyokrol, Özvegyekröl, Árvákrol, és Utonjárokrol.

K.

(: I :) Christus Urunk az Utolsó Napon a' jokot, jobb felöl állitván ezt mondgja nékiek Matt. 25. 34. 35. 36. Jertekel &c.

II. Esa. 58. 6. 7. 8. 9. 10. 11. Vagj in Tább nem ezé az igaz böjt, meljet én válaszottam, Jogj az gonosságnak Töteleit el oldgjad. az azj ne gjüljenek egj ben az Birák az ártatlanokk njomorgattatásokra (: Grotius :) és meg oldgjad az terjes igákot, az azj a' Tatalma sok mindenféle szolgálatra vagj usora fizetésre Tenszerittö Töteseket és Leveleket

bon

bontsanak fel, és az Jamissados
sagokat engedgjék meg. Grotius
Votoblus. És szabadon bo
tsássad az meg romlottakot, az
az; kiki botsássa el a' Suljos sol
gálatbol az ö jobbágját az Isten
nek Törvénje szerent minekután
na az Jét Esztendök bé telnek.
Lev. 25. 39. 40. 41. 42. 43. Matt.
18. 30. Grotius Votablus.

Lásd az Hétföi elsö El,
mélkedést; És minden igát
el szaggassatok, minden köte
lességet valamelj terjére va
gjon a' szegénjekk Matt. 23.
4. 13. 14. 23. Avagj nemezé
az igaz Böjt, Jogj az éjezönek
meg szegd az te kenjeredet,
és az szegénj bujdosokat be
vidd az te Jázadban? Mi
kor mezittelent látsz, meg

ruj

ruházzod, és az te Tested elött.
(: az te szükölködö Atjádfia
elött:) el ne rejtsed magadot.
Job. 3. 17. 18. Akkor fel támad
mint az Jajnal a' te vilá
gosságod, akkor könjörgsz, és
az Ur meg Jalgat tégedet.

III. Hebr. 13. 1. 2. 3. Az Atjafi
ui szeretet meg maradgjon
Lasd. Rom. 12. 10. 1 Thes. 4. 9.
1 Petr. 1. 22. 2 Petr. 1. 7. A' szál
lás adásrol el ne felejtkezze
tek, mert ez által némelyek
(: Ábrahám, Lot:) Angjalo
kat fogadtanak be szállások
ra. Meg emlékezzetek az fog
ljokrol, mint Ja véllek edgjütt
Joglyok volnátok Hebr. 10. 34
Rom. 12. 15. És azokrol a' kik ujo
morusággal terjelvetnek, mint
Ja tüis testben szenved nétek

Jae

Jac. 1. 27. Lásd Jos. 17. 14. 1 Jos. 2. 15. 19. 1 Tim. 6. 14. 2 Pet. 3. 14.

IV. Az igaz Keresztjennek effele ujavalja, ujo mocuság, se genjség, bujdosás, mint egj tulajdon beljege, azért nékik ugj kell egj mást tartani, mint sokrok szeretni az magunk tulajdon tagunkat, 1 Cor. 12. 12. egj más terhét Jordozni ok kell Gal. 6. 2. kik az egj más szeretetből ismertetnek meg Jogj az Cxs igaz Hivei légjenek Jos. 13. 34. 35.

V. A' Sidok közzött semmi rend olljan dicséretes nem volt, mint az Rechábiták és az Esseunsok.

Az Rechábitákrol lásd 1 Chron. 2. 55. Jer. 35. 5. 6. 7.

Az Esseunsokrol azt irja Josephus Historicus de bello

Jud.

Jud. Lib. 2. Cap. 7. Jogj azok egj mást chudálatos kepp szerettek, egjis közöttök másnál gazdagabb nem volt, közölvén egj mással minden jovokat, mint az Keresztjének az Aplok idejéb Acto. 4. Az bujaságtol és étel beli tobzodástol igen idegenek voltanak, nemis volt egj bizonjos Városokis, Janem sok Teljeken laktanak, és egj mást ugj látták minden Teljeken, mint tulajdon Attjokfiakot, és egj mástol semmitis el nem rejtettenek. Ha kit sosa nem láttanakis az ö társasságokbol valot, azozis olljan bátorságoson be mentenek, mjájáson társalkodtanak ö vélle, mint egjben szokott Atjafiával.

Innen vagjon, Jogj mikor

vala

valamellj utra indultanak sem
mit magokkal nem Jordoztanak, Janem tsak Tolvajok ellen
valo fegjvert. Mert minden
Várasokban kiváltképp valo
bizonjos Gazdát tartattanak
kik az ö felekezetek közzül valo
utonjárokra gondot viseltek.
Alljan jeles Bokások és rend
tartások voltanak ezeknél
többek is.

VI. Az Apostalokk s az elsö Ke-
resztjénekk is ezekkez igen Ja
sonlo volt az ö életek.

VII. Az Názáréusokis igen
közzelittettenek ezekkez, kik
közzül némeljek a Szegénj
Ségröl neveztettenek Ebioni
takk, mert jámborok és
edgjügjüek lévén Szegenjül
éltenek, azmint irja Origenes.

VIII.

VIII. Ezekkez Jasonlok vol
tanak Frances Voldenses, kik
jámborok Istenfélök, meljért
ez Világs elött el vettettek
és Szegenjek voltanak. Ezek
Frantzia Országban Lugdunu
mi Szegénjekk Jivattatnak
Lengjel Országnak Béliben
és Livoniában Lolárdusokk
Flándriában és Arbésiáb
a pusztaságrol és farkasok
kal bövölködö Jeljekröl Tur
relupinusokk. Delpsinatus
ban gjalázatos nével Badnár
dusokk, mivel Bogj Sovánj
Jeljben és Jazák nélkül élte
nek.

Ezekröl azt irja fo
Jannes Crispinus in Actis

Martyrum Reformatok. Jogj
még kitsin szikrája volt ben
nek az igazságnak, de ö azon
a Calvinus igazságát érti,
meljben azokk kevés részek
volt; Jolleget mikor Calvinus
és Luther Marton fel tá-
mottanak, azokis esztán
véllek egjben thatlották ma
gokat. De azok elött az egj
Atja Istent Jitték lenni, min
denek Teremtöjének. Az
Ur Cxst szoszollonknak és
Közbenjárónk; Az sz. Lelket
vigasztalonkk, és igazság
ra vezérlö Jn ajándékunk.
Bizonj mostis valakik
az egész kereszténységben
az igaz Keresztjén Vallást
és

és a sz. életet igazán Jirele
tik, és tartják, Jasonlo gjü
lölségben szegénségben és njo
morusságbj vadnak és elnek.
És bé kell telni az Apostá
lokk mondásának, Jogj
sok njomorusságok által kell
bé mennünk az Jn Orszagáb
Ezokáért egj mást vi-
gasztaljuk, de nem thak szo
val, Janan segittséggel és
imádsággal.

Könyörgés az Be tegekért

O mindenn irgalmas
Sággal és kegjelmes
séggel bövölködö sz. Jn:!

Ki az te nagj Jatalmaddal
minket meg öltetsz, és vi
szontag meg elevenitsz, meg
Sebesitsetnek, és ismét meg
gjogjitsatnak, és Senki nin
then ki az Ewbert az te kezed
böl ki szabaditsassa. Töre
delmes szivel Lélekkel kö-
njörgünk s. Felségednek
Jalgasd meg kiáltásokat
és Bajtásokat minden be
teges szolgaidnak és szolgá
loidnak, erössitthed és vasta
gitthad öket a te s. Lelkeddel
Jogj Felségedtöl jo Neven vegjék
és thendesen szenvedgjék Atjai
látogatásadat. Vegjed füle
idben Uram könjörgéseket
és njomorusagokbol szaba
ditsd meg öket.

Oldozd el az ö fájdal
makk köteleit, és njuljö
Jozrájok gjogjitto és orvosso
kezeiddel. Jogj testi njaval
jájokbol meg szabadulván
Jixdessék az te jovoltadat.
és Atjai ostorozásod-által
nevekedgjenek az te szeral
medben és félelmedben.
Ha pedig Uram a te nag
böltheszeged szerént Jasznosb
nak itéled az ö ki muláso
kat, ebbenis thelekedgjel az
te s. akaratod, bölts tet
tzésed és rendelésed szerént
thak Jogj Uram légj ke
gjelmes nékik, ne tartsd meg
az ö bünököt, és fogadd Jez
zád, vedd kedvedben s ke
zedben az ö Lelkeket. Jogj
ez

ez njavaljás életből lezes
sen boldog ki mulások.
Vastagittsad erötlensége
ket, az Jalálnak félelme
ellen, öriztessed sz. Angjá
liddal minden késértetek
ellen. Tápláljad öket azbol
dog fel támadásnak remén
ségével, Jogj az te sz. szined
eleiben rettegés nélkül, bá
torsággal, és nagj Lelki
örömmel mezessenek, és az
te meg dütsöittetett szen
tidnek Társasságában
örökké él Jessenek. Halgass
meg sz. fiad Nevéb Amen

Uton jároknak és jövevényekkö Imádsá gok.

Sere

Seregekk Ura Istene!
ki az te Hiveidnek örökös
gondviselést igértél fel ma
gosztalást az romlottakk, idein
valo Segittséget az njomorultakk.
Mingjájon tsak te benned biznak
Uram a kik ismérik az te neve
det, mert el nem Jagjod azokat,
a kik téged keresnek. Az igazak
kiáltanak, és meg Jalgatod öket
és minden njomorusságokbol
meg szabadittod. Meg örized
az te szolgaidnak Lelkeket, és el
nem veszneck a kik te benneel biz
nak. Látod tegjelmes Atjánk
menji sok njavaljaja vagjon
itt e' földön a te marokni
Jiveidnek, és sosult nintsen
bizonjos lakások és maradam
do Városok ez Jöldön, Janem
jövendöt ojajtnak, meljet kesszitet
tél az tégedet szeretökk.

Ez

Ezokáért Uram miglen ez nya
valjás eletben Jagjs tünket, és bi
zonjtalan Jeljeken bujdosunk, vigjáz
zanak mi réánk a te Legjes jó
meid, igazgassad járásunkat po
routsolatodnak utaiban, Jogj az
te idvezittö akaratod mellöl se
jobra, se balra ne terjünk. Oltal
mazz meg Uram sárnjaidnak
árnjékában ez Világnak Jábor
go nemzettségi Tözzött, és szaba
dits meg minket a békességnek
ellenségitöl. Emlézezzél meg jo
voltodrol, melyet régen tseleked
tél réád Jagjatott árváiddal, tik
nesa szám szerént Levesek voltanak
tsak olljanok mint Sellérek, és egj
Nemzettség Tözzül más Tözzé men
tenek. Mindazenáltal nem
engedted, Jogj Senkiis öket meg
ujomorittaná. Kostanis Uram
tartsd meg azon jovoltodat az
te Levés szamu Népeden.

Lágjitsd meg minden ez Világi
Legjetlenekk az ö szivéket, és Jaj
tsad azokat a te bujdoso Népe
iddez valo Tönjörülettességre
Jogj az te igaz beszéded szerént
ez Földi Királyokis légjenek az
ö táplálói és gondviselöi.

Tudgják meg Uram min
den Népek, Jogj tsak te vagj az
Ur, és nem szégjenülnek meg a
tik téged várnak, és félik a te
Istenj nagj Nevedet. Engedgjed
Kegjes Atjánk, Jogj mingjájon
meg esmérjük, ~~Jogj~~ ez Világi jö
vevénj voltunkot, és az földköz
ne ragaszkodgjunk, Janem tel
ljes szivel Lélekkel te Jozzád
tivánkozzunk, az Mennjeiket
teressük, és az mi jobbik Jazánk
ban Sovárogjunk, az meg igért
boldogságunkk el vételére sz. Fi
adtuk Saltala Halgass meg Amen

BIBLIOTECA CENTRALA
M.S.S.E.
CLUJ.

Foglyokért valo imádság Psal. 149. 6.

Nemujnek Földnek, Fengerünk és minden azokban lévö állatokk Teremtöje, mi Urunk J. Cant dütsösséges Attja és Istene! Ki az te Népedet Sokképpen Sanjargatod, Jogj az te irgalmasságodbol és Beretetedböl ki ne rekedgjenek, Kelj fel Uram az te njomorult Jiveidnek pusztulásokért, és az Begénjekk fogásskodásokért, könjörülj minden fogljokon, kik a te nevedet Segittségül Jivják: Légj irgalmas minden ö bünökk, ne vessesd el öket, minden ö Jamisságokkal edgjütt, Janam adgj és engedgj penitentziára valo üdöt és alkalmatosságot ö nékik, Jogj minden ö Bünökböl te Jokkad meg terjenek 's minden Sanjarnságokbol meg

Sa

Sabadulván Bentségben és igazságbj Bolgáljanak, Isteni Méltoságos Nevednek. Kiváltképp, oh irgalmas Isten! Jalgasd meg Sirásokat és ohajtásokat az te S. Fiadnk drágálatos Vérével Berezetett Keresztjénidnek, kik ez Világi Legjetlenekk rabságokban estenek és Sokféle njomorusságokat Benvednek. Halgasd meg Uram kiáltásokat, miképp meg Jalgattad az Aegiptumi Bolgálatban njomorgó népedet, és Legjelmesen meg Sabaditottad öket. Hosanis azon Jn vagj te, veled lakozik az irgalmasság, és nem rövidült meg az te Jatalmos karod. Imébé jöttenek Uram az idegenek a te örökségedben, és meg fertéztették a te örökségedet, és gjülekezetedet, melja a te Nevedröl nevezteti

Az

Az te Bolgaidnak Jolt testeket vet
tek eledelül az Egy. Madarakk,
és az Tiket Tegjelmedben fogadtál
vala, azokk testeket a Tegjetlen
Vadakk; Ki ontottak azö Vere
ket, mint a Vizet, és nem volt
Ki el temetné öket; El vittek
Teserü Rabságra a te Begé
ujidet, és terdes iga alá vetet
tek a te Válaßtott Népedet.

Lettünk Bidalom az mi
Bomßedtságunkk, Nevettség
és thuffság azokk, Kik mi kö
rükünk lakoznak. Hedelig
Jaragßol Uram, és meddig
gerjedez az te Jaragod mint a
tüz, Néped ellen? Emlékezzél
meg a te gjülekezetedröl, meljet
ß. Fiad-által Berzettél és meg
váltottál. Ne emlékezzél meg
mi ellenünk elöbbi bününkröl,

Jamar

Jamar végjenek elöl minket
az te irgalmasságid, mert felette
igen meg ujomorodtunk. Légj
Segittséggel meg romlott Joglja
idnak, mi Babaditto Istenünk
a te Nevednek dü tsösségéert.
Hiért mondanák a Tegjetlen
Népek; Jol vagjon azö Ines!
Menjen be elödben az fogljokk
fodaßkodások, és az te Jatal
masságodnak Nagjsága által
tartsd-meg azokat, Kik Jalál
ra rendeltettek. Te vagj Ur.
az erö, melj az Fengert meg
Báraztotta, és az méljségej
Fengert uttá tötte. Jogj az
meg Babadultak által man
nének, Kellj fel Ur öltözd
fel az erö mostanis mint
az régi idöben

Ne

Ne Jadgjad a' feneradakk
tockában az te Gerlitzédnek
Lelkét, a' te árváidnak gjüle
rezetekröl ne felejtkezzél el min
denestöl fogva. Tekints Regjel
mesen a' te Jövettségidnek meg
tartoira, és ments meg öket
az Jütetlenekk njomorgotta
tásoktol. Kellj fel Uram, és
forgassad a' te ügjedet, Emlékez
zél meg a' te gjalázatodrol, mel
jel téged minden Napon illetnek
a' te ellenségid. Szánd meg Mr.
a' te el vesett Népedet, adgj vi
gasztalást az ö Jsomorusságokban
Jogj az te Nevedért az rájok
botsáttatott tsapást békével ben
vedgjék. Ne engedgjed ki alun
ni bennek a' te Js. ismérétedet,
és félelmedet, Jogj se njavalják
se Bükségek, se az Jütetlenekk
adománjok, és tsalagatások, se
az

se az Ördögnek álnoksága
nékiek ne árthasson. A te tsu
dálatos erödd el és böltsességed
del mutass utat nékiek az meg
Jsabadulásra, oldozd meg kö
teleket, és mindenhato erödd
által mentsd és Jsabaditsd meg
öket, Jogj meg menekedvén nag.
vigon ditsérhessenék sz. Nevedet
és meg esmérjék minden Né
pek, Jogj Gondviselö és Jsaba
ditto Istenek vagj az tegedet Je
retökk Halgass meg Amen

Foglyoknak Imád
sága.

Az Dániele Dan. 9. 4. Davidé
Psal. 88. Szabadulásért valo Jáládás
Syr. 51. az elsö verstöl fogva
az 18 versig°

Uji

Ujj Hazasok Imád sága.

Örök Mindenhato Ur Isten! ki az Házasságot Paradithomnak kertében az ártatlanságnak idejében rendeléd, és az Emberi Nemzetnek szaporodására meg szenteléd, hogy lakoznának e földnek szinén, és be töltvén az egész földet tisztelnék és dünthöittenék s. Nevedet. Könjörgünk alázatason tenéked, áld meg és szenteld-meg a mi házasságunkat, vezérelj minket a te s. Törvénjednek utaiban, hogy ne ez világnak, vagy az ördögnek és az Testnek, hanem thak tenéked éljünk, az te s. Fiadnak törvénje szerént szentségben és tisztaságban thak te néked

szolg

szolgáljunk. Ne légjen Ur mi közzöttünk az ördögnek hatalma, mint az Sára Asszonynak hét férjén. Távul légjen mi töllünk a tobzodásnak és bujaságnak az ö fertelmessége melj miatt el vesze az elsö világnak népe. Neveljed napontént mi közzöttünk az gjanoság-nélkül valo szeretetet, az háborusság nélkül valo edgjességet, hogy könnjebben visel hessük a házasságnak terhét. Engedgjed édes Atjánk házasságunkat magzatokkal gjümölthözni, s. Nevednek dithére tére, és az Anja s. Egy házuk épületire. Mutasd hozzánk Atjai jo voltodat, légjen rajtunk az te áldásod, ne ostorozz min

ket

minket edgjiket az másikunk
njavaljájával és Jalálával,
Janem a te irgalmasságod ö-
rizzen minket, minden Lelki
testi Njavaljatol, meljért s. Ne
ved dithérettessék és dütsöittessék
mind örökkön örökké Amen.

Nehezesek Imád
Sága

Menjnek, földnek Jatalmas
Teremtöje, minden állatokk
tegjes Gondviselöje, ti mikor
az teremtett Ember Porontso
latodat által Jágra igaz
itéleted szerint, miképp min
den njavaljákot és az Jalált
az Emberi nemzettségre botsát
tád, ugj az Asszonji állatok
raiz veted az ö Magvának

fajda

Szokták elö Jozni a sz.
Jobnak szavátis Job Cap.
14 v. 4. Kitsoda tedet tis-
tát a tisztátalanbol? De
ez a Locusis Semmit né
tiek nem Jasznál; Mert
Job tsak azt jelenti, Jogj az
Ember rut vérböl szármo
zik, erötelen, Beteges,
Sok tülömb tülömb féle
rut Beteges emberektöl
és fekéljesektöl. Alább
penig Cap. 14. v. 15 azt
akarja jelenteni, 's mon
dani, Jogj Senki az ö
életeb

életében oljan Szen
tül nem él, Jogj az
Ember el ne esnék, Sőt
az Ember mint a vi-
zet ugj iszsza a Bünt
tellyes életében.

Ezeket pedig Elipház
nem igazán mondotta
Jobrol, az mint az
Isten tanubizonj ságot
tött felölle Cap. 1.
v. 8. Cap 42. v. 7.

Kokták

Éhség és Drága-
ságbeli Imádság

Menjnek Földnek Istene!
Ki az te böltsességeddel és erö-
ddel az magoss Jegjekenis foljo
vizeket sokasztass, a me-
zőknek tökkepette forra-
sokat támasztass, a pus-
tákot vizett foljásivá
tésed. Te Jatalmason
be fedezed az Egeket fel
Jökkel, essöt tésittess a föld-
re, és az Jegjeken füvet teren-
tess, Jogj minden állatok élje-
nek és táplálttassanak az te
áldásodbol. Neg valjuk Ur
Jogj mi igen vétkeztünk

és az mi Sok büneinkel Jara
godat érdemlettük. Ezokáért
méltán szenvedgjük ezt az nagj
és séget és Drágaságot mind
pedig egjéb tsapásidot, mel
ljekkel az mi Sok gonosságin
tért régolta látogatsz, és osto
ros minket;

Az te szent Fiadnak
Nevében térünk édes Atjánk
tegedet, légj tegjelmes az
te Néped Gonosságának
ne rekesd el és ne zárd bé
az mi vétteinkért az E
geknek tsatornáit, Janem
a mikeppen amaz te Jü
szolgadnak régen az Atjésnek
imát

imátt ságára meg ujitottad
az Egeket, ugj mostanis
alkalmatos essökkel öntöz
zed és tedd termövé a mi
földünket, melj szintén meg
száradott, és meg teménje
dett mint az atzél és mint
az Vass;

Bé Zárlottad Uram
az Eget, Jogj ne adgjon mü
nékünk Jarmatot, bé rekedt
az föld, Jogj ne teremtsen mi
nékünk gjümöltsöt, szárazsá
got Jivtál a mi földünkre
és Jeljünkre, az Gabonára és
az borra, az Emberekre, és az
Barmokra a földnek minden

gjümöltsére, és az Embernek
minden tézi munkáira.
Meddig Jaragssol Uram
a te mezödnek Indaira!
Kérünk alázatosan tégedet, vé
gjed tegjes füleidben segénjége
zö Népeidnek Bajtásokat, és
ne vond meg mi töllünk Atjai
irgalmasságodat. Látogasd meg
tegjes szemeiddel az mi földün
töt, Sirositsd meg és gazdagitsd
meg azt bőséggel, mert thak
te réád néznek a mi sze
meink &c. Njitsd meg Ur mo
stanis a te gazdag tezei
det, és töltsd be minket a te
gazdag jovoltodbol, mikép
meg igérted azokk, tik te Jo
zád meg térnek, és a te uta
idba

idban járnak Hal-
gasd meg éd és A-
tjánk az mi térésün
ket, mert Anjánk mé
Jétöl fogva thak te
voltál az mi táplálonk.
Örizd meg veteménjin
ket az meg emésztö
Saskás

nus hegyet meg [illegible]
miket akarsz, mindeneket cselekeszel, men-
nyégben és á földön, az tengerben és minden
melységekben; ki az felhökot az földk utol-
só határáról felhozod, esöket szerzesz, és az
szeleket kibotsátod az te tárházodból.
Oh nagy hatalmu dücsösséges Ur Jn! Kö-
nyörgünk sz: Felségedk, légy irgals, légy ke-
gyelmes minden büneinkk, és az te felgerje-
dett hirtelen haragodban ne büntess érde-
münk szerént minket: Oltalmazd meg Ur
az mü hajlékunkat, magunkat, szerelmesinket,
és mindz

Sáskátol, a kop-
paßto kö essötöl
és minden egjéb
Drágaság ßerzö alkal
matlanságoktol, Jogj
az te ajándékidval bö
völ ködván nagj obb
örömmel dütsö itthük
szentséges nagj Neved et
Halgass meg minket Amen

meg azt [illegible], mert tjak
te réád néznek a mi ße
meink ſz. Njitsd meg Ur mo
stanis a te gazdag kezei-
det, és töltsd be minket a te
gazdag jovoltodbol, mik épp
meg igérted azokk, kik te Joz
zád meg térnek, és a te uta
idba

OH nagy hatalmu Felséges Ur Jn! Ki
tsak egyedül vagy minden Istenekk Istene, és
Urakk Ura; Nagy és rettenetes Isten! Tiédaz
Eg és az föld; Te uralkodol az tengerk kevélysé-
gén; mikoron azö habjai felemelkedk, te meg
tsendesitedazokat. Látának az tengerk vi-
zei tégedet, és meg félemlének, az mélységekis
meg indulák, az vizeket meg árrasztak á fel-
hök, meg zendülének az Egek, és az te nagj nyi-
laid széllyel futkosák: Az te Villamásid meg
világositották az egész földet; á te menydörgé-
sedk szaván meg félemlett, és meg rendült az
egész föld: Az tengere volt á te útad, á te ös-
venyed á nagy szelyes vizeken, és az te lábaidk
nyomát sem ismérték meg. Uram á te menydör-
gésedk szava le töri az Cedrusfákot, és á Liba-
nus hegyét meg renditi; Te azért Ur Jn valamiket akarsz, mindeneket cselekeszel, men-
nyégben és á földön, az tengerben és minden
mélységekben; ki az felhökot az földk utol-
só határáról felhozod, esöket szerzess, és az
szeleket kibotsátod az te tárházodból.

Oh nagy hatalmu dücsösséges Ur Jn! Kö-
nyörgünk sz: Felségedk, légy irgals, légy ke-
gyelmes minden büneinkk, és az te felgerje-
dett hirtelen haragodban ne büntess érde-
münk szerént minket: Oltalmazd meg Ur
az mü hajlékunkat, magunkat, szerelmesinket,
és mindz

és minden helyeken lévő felebaratimkot é mostani Egi háboruktól, menyütökövektől, és minden veszedelmektől: haddhirdessük Vr müis az Egekkel edgyütt az te csudálatos dolgaidot, és az te igiretedk igasságát á szentekk gyülekezetiben, ki azt mondottad az te hiveidk, hogy csendes és bátorságos hajlékba még nyugotod öket; mikor á kö eső le száll, az erdőre mégyen az határra, és az igazakk lako helyeket még oltalmazod, és örökössé teszed. Azért tsak te hozzád emellyük fel Vr az müszemeinket minden nyavalyáinkban, te hozzád folyamodunk minden rettegésinkben: Mert az felhökön kitsoda volna te hozzád hasonlatos? Rettenetes Vr vagy te az Szentekk Gyülekezetekben, és tiszteletes minden azokk felette mellyek vadk te környülletted: Hatalmasok az te karjaid, és á te kezeid igen felmagasztaltattak: az igasság és az itilet á te székedk helye, az kegyelem és tökélletesség jár az te szined előtt. Vr Jr könyörüly mu rajtunk kik te benned bizunk, légy mindenkoron á mü Oltalmazónk és szabaditónk ily szorongatask idején. Rettents még Vr minden hamissakot hatalmaddal, és légyics még az vakmerő bünösökk szüveket menydörgésednek szavaival, hogy ökis bünökből te hozzád még terjenek. Az tegedet félöket penig

bátorítsad

bátoritsad és vigasztallyad minden látogatásidnak helyein. Oltalmazzad Vr á mü veteményinket, mezeinkben és hegyeinkben termő javainkot az kö esöktől, és minden egi háboruk alkalmatlanságitól, és azokat fordicsad siros és kellemetes esökké, az földnek öntözésére, hogy az ő gyümölcsét idejé még teremje bőséggel.

Oh kegyelmes Sz: Atyánk! Az te áldot Fiadnak nevében kérünk tégedet, légy kegyelmes az te néped gonoszságák, ne tekezd, és ne zárold bé sok vétkeinkért az Egekk csatornáit; hanem miképpe régentén amaz te hü szolgádk Illyésk buzgo könyörgésére még nyitottad az Egeket. Ugy mostanis alkalmatos esökkel öntözzed földeinket, mely immár még száradott, és mint az atzél még keményedett. Meddig haragszol Vr az te mezödk juhaira? Te néked esedezünk Vr, botsásad kegyes füleidben szegény éhező népeidk ohajtásokat; és ne vond még mü tölünk Atyai irgalmasságodat, és áldomásodat. Látogasd még kegyes szemeiddel á mü földünket, sirosits még és gazdagits még azt böséges termésel; mert tsak te réád nézik á mü szemeink, és te adoz eledelt mindenekk alkalmatos üdöben: Nyisd még Vr mostanis az te gazdagh kezeidet, és tölcs bé minden szükségeinket az te jovoltodból; miképpen még igirted azokk kik te hozzád igazán még terik, és az te Sz:

ütaidba

útaidban járk. Halgasd meg édes Atyánk az mü kerésinket, mert szület ésünk napjától fogva tsak te voltál az mü Kegyes Táplálónk: Es örizd meg vetéménynket a' meg emésztö aszálytól, á koppasztó kö esötöl, és minden egjéb drágaság szerzö alkalmatlanságoktól; hogy az te ajándékiddal bövölkedvén, Sz: Felségedet Atyai jó voltodért és gondviselésedért tellyes életünkben dücsöitsük és magasztallyuk; szerels Fiadk á mü Vrük J. Chrsk általa, Amen.

Vasárnapi Elmélkedés,

M. A' MENNyEI BOLDOgságról

13. I. Az Istennek emberekhez való szerelmék nagy volta semmiböl ugjki ne teczik mint abból, hogy az ötet szeretök-
16. nek örök életet igirt. Mert miképpen az hivek ez világon minde embereknél nyomorult abbak, 1 Cor. xv. Ugy á más életbe mindeneknél boldogjabbak lésznek. Erröl azért minden rendbéli emberekk igd méltó, és ill endö éyel nappal gondolkodniok; Itt azért mostá mnis ez két dologról elmélkedünk; t.i. I. Mi légyen az örök élet. II. Kiknek igirtetett.

II. Az Örök Eletröl mostan

igen

Dög Jalálnak el távoz tatásáért könjörgés M.

Az nagj Jatalum rettenetes Isten, ki meg tartod az fogadást, és az irgalmasságot azokhoz, á kik szeretnek tégedet, és meg tartják a' te Porontsolatidot. Vétkeztünk Uram az mi Atjáinkal egjetemben, és álnokságot tselekedtünk, el szakadtunk te tölled, és el távoztunk a' te porontsolatidtol, és nem voltunk engedelmesek a' te szolgáidnak kik szollottanak mi nékünk az te nevedben. Minekokáért Ja te Uram nem könjörülsz mi rajtunk meg emésztetünk mind edgjig dög Jakállal az te Jaragod. miatt és az te busulásodban el fogjatsz minket, Nect az mi álnokságinkat elödben vetetted, és az mi titkos vétkeinket szemed eleiben vetted.

vetted.

Igaz vagj mi Urunk Iste-
nünk, igazak az te itéletid,
tiéd az düthösség, miénk pe-
dig a' gjalázat, és ortza piru-
lás. Meg érdemlettük Uram
az te Jaragodat, és éjjel nappal
repülö tüzes njilaidat, meljek
kel büntetsz és ostoross minket.

Irgalmassággal bövölködö
s. Isten! ki minékünk Jaj-
lékunk voltál minden üdö-
ben, s. Fiadnak Nevében
kérünk tégedet, könjörülj mi
rajtunk, forduljon-el mi rol-
lunk meg fogjatkozott bünös
Népedröl az te Jaragodnak tüze
és ne engedgjed az te Nevedük
esméröit meg emésztetni a' kopor

Sotol

Sotol, melj igen ki terjesztette
az ö Jasát, és az ö torkát feltá-
totta a' te Népednek bé njelésére.
Kegjelmes Atjánk tsakte szabadit
Jatsz meg minket a' madarás-
nak törtböl, és a' vesedelmes
Dögtöl, fogadgj bé azért minket
a' te rejtékedben, és fedezz bé
a' te szárnjaiddal, Jogj ne féljünk
az éjjeli rettegéstöl, és az nappal
repülö njiltol, az Ejtzaka kegjetlen
kedö Dögstöl, és az Délben pusz-
titto Dög Jaláltol; Ne engedgjed
Uram, Jogj az igazak ki vesszé-
nek mi közzülünk, és ne szede-
gesd-el az irgalmasság tévö
férfiakat az mi büneinkért. Bár-
tsak azokk kedvekért szünjék meg
immár közzöttünk ekkédiglen
valo tsapásod, és a' te szomorn
látogatásod után tekints vidám
ortzával meg fogjatkozott Népedre

Jogj

Jogj ne tőrölhessenek-el a' te Neved
nek Tisztelői, és az te irgalmasságodnak Dicseretői. Legyen Mi minden
ezekben a' te bőlts akaratod, tsak
Jogj ne Jadgj minket arigaj Jóalás
nélkül, és ez világ való büntetés
sel mind a' testi és Világi élet
től Jobbaj el minket, mind pedig
az örök kárhoztattól szabadits meg.
Jobb minéllünk, Jogj az tenen ma
gad tetszésből oltozztassunk, Jogj
sem mint ellenségnek általa, ones
nagj irgalmu Jsten vagj te, és Ja
cagodbis meg emlékezél irgal
masságidrol. Irgalmazz Uram
nünéllünk, irgalmazz minden
bereges Atjánk fiainak, irgalmazz
minden apostl, titet ne törvénnek
az Somoru Halál-ával ki Jollat
tak, Jogj ti ne kerestessenek az te
örök élet adó, dicsőséges Jnenek
látásától, Janem fogadgjad öket az
te dicsőséges Japlérodban Ama

igen homályosan, és mint egy tükör által, l.
s. gyermeki értelemmel gondolkodunk, mint
ez: Pál tanit 1 Cor. XIII. 11. Vr. lásd 1 Cor. 11. 9.
Mivel hogy azért mig ez testbe vagyunk meg
nem fogathatunk ank az dicsőségnek nagj
voltát, arról mi most tsak amyira el-
mélkedgyünk, az mennyire a' Jrás azt
elénkbe adgja és terjeszti: Az Jrás pedig
igekivánatos dolgokat mond az örök élet
felöll, az mellyekről immár szóllyunk.

III. Semmit inkáb nem Somju- 11.
lozunk, mint azt, hogy ez világi gyarlóság,
erőtlenség, halandóság, és végetetlen
nyavalyák alól felszabadulhyunk, és örö-
kis hathatatlan boldog életbe részesül-
hyünk: Ezt a' mi kivánságunkot az Jsten
bé tölti az örök életbe, Rom. VIII. 21. Eph. I. 14.
IV. 30. Luc. XXI. 28. Ezt lésse amaz utolsó 18.
ujonnan való születés, Mat. XIX. 28. Mely-
ből mivis az Jsteni természetnek részesi lésszük
mint Sz: Péter szóll, 2 Pet. I. 4. És részé-
vént az Jstenhez hasonlók lésszünk, az mint
Sz: Jánosis szóll 1 Joh. III. 2. Mert a' mikép
pen az Jsten láthatatlan, változhatatlan
boldog Ur, ugy mivis láthatatlanok, vál-
tozhatatlanok, és boldogok lésszünk.

Mit várhatnak jobbszüvel az tökélletes 27.
hivek, mint az ő fáradságokért jutalmát?

vagj fáradságos

1. vagy fáradságos munkájokk bérit? Mit
várhatk inkab mint az ō lelki Vitézkedé-
sekk jutalmát, és mint az ō sok ūldōzést
szenvedésekk hasznát? Azt másutt megh
ne találly ák, hanem az ōrōk életbe, Heb.
IV.10. Apoc. XIV. 13. et VII.16. Ott adatik meg
az dūtsōsségk Koronája, 1 Pet. V. 4. Jac. 1.
8. ℣ 17. 2 Tim. IV. 8. Ott adatik meg amaz nagj
jutalom, mellyet semmi munka, fáradság,
és szenvedés meg ne érdemelhet; Rom. VIII.
11. 18. Lasd 2 Cor. IV. 17. Az ōrōk élet penig jutalomk és bérnek azért mondatik, Mat. V. 12.
Mert az Jn azt azokk adgya kik az ō tōrvénye szerént élnek, szōlejébe munkálkodnak, és utaiba serénye járk; mint aláb
16. meg értyūk. De Jste ajándékákis mondatik, Rom. VI. 23. Eph. II. 8. 9. Mert azt
semmi munka és fáradság meg ne érdemli,
hanem tsak az Jnk bō kegyelme, és meg mérsékelhetetle nagy jovolta adgya mū
nékk: Luc. XII. 33. Tit. III. 4. 5. 6. 7. Eph. II. 4. 5.
8. 9. 2 Pet. 1. 4. 5. Apoc. XXI. 6. Esa. LV. 1. 2.
23. II. II. Mintse ez világon semmi kévánatossab dolog az jó egésségnél, az gazdagság=
nál és az betsülletnél, áki ezekbe ne rés-
zes, boldogtalank tartatik; Cicero ait
lib. 5. Tuscul. Quaest. De az más

Világon

világon fordulván az sors, az lelki szegé- 1.
nyek igen gazdagok lésznek: Az Lelki 2.
szegények mondom, az az; I. Azok, ákik 3.
jollehet semmi gazdagsággal ne birk vi-
lág szerént, de lelkek szerént élnek, éte-
lekbe, italokba, ruházatokba, járások-
ba, és magokviselésébe szegénységhez il-
lendōképpe viselik magokat. II. Az kik II.
erōsse biznak Jstenbe, és tsak néki tulaj-
donittyák hogy élhetnek, világ szerént
szegények lévén, Psal. 34. 6. 7. 8. 9. 10. III. III.
Az kik ez Világk melybe semmivel nem
birk, ne ōrūlnek, szükségekbe ne búsúlk,
Mat. X. IV. Kik hogy gazdagok légyek, IV. 1
ollya kints keresésbe szorgalmatoskodk,
mely va Menybe, Mat. VI. 19. V. Az kik V. 16
mikor hivattatk Jstentōl, mindē okve-
tetle és akadálynélkūl hozzája mennek,
Mat. XXII. Luc. XIV. 17. Prov. 1. 24. Eph. III. 8. 9.
1 Cor. II. 9. 10. Az kik most betegesek, ha 20.
álhatatosok az Jstenbe, meg változhatat-
la egésségek lésze az ōrōk életbe, tōbbé
ne félnek nyavalyától Lázárral edgyūtt,
Luc. 16. Apoc. VII. 16. XXI. 4. Kikk boldogságo 24
kat árnyékozta az sz: Jobk ideig tartó
nyavalyája utá hosszu ideig tartó egéssé-
ge, Job. 42. De végre az olyhis kik most an 27.
az igasságért gjalázbatn és ūldōztetnek,

igen

1. igen nagy és meg gondolhatatlan dolog betsülletek, és dütsösségek lészen, Mat. V. 10. 11. 12. Rom. VIII. 17. Luc. XII. 37. 44. Osztlopok léssz az Jr Templomában, Apoc. III. 12. ülnek a Chr Székibe, ib. 9v 21. Fénlek mint az Nap az Jr Országában, Mat. XIII. 43. Dan. XII. 3. A'
7. kik most a biborban és bársonyban járnak penig és igen kedvekre élnek, akkoron meg ütelelé maradnak, és ki rekesztetnek az Vr J. Chr örömösséges lakadalmából, Mat. XXII. 12. 13. Apoc. III. 17. 18. Luc. XVI. 25. És oly helyre assignáltatnak ö nékiek, holott az ö féregek meg nem halnak, és tüzök meg nem alusznak, ut, Marc. IX. 44. Rom. III. 7. 8. 9. 10. 2 Thes. 1.

5. III. III. Az Hivekre ez most ami életek tsak élnek sem mondathatnak az sok háborúság miatt. Te éretted Vr, (úgymond Sz: Pál) minden napon meg ölnek, Rom. VIII. 36. Psal. XLIV. 23. 2 Cor. IV. 11. 12. De az örök életek
20. valók élnek az hivek; ott léssz az állandó életek fája, Apoc. II. 7. Ott léssz az örökös Manna étel, ib. 9v 17. Mellyet Dávid Angyali Kenyérnek nevez, Psal. LXXIX. 29. Ott léssz amaz Nagy és végheteti lakadalom, Mat. XXII. Azért ott nem éhezik többé, sem nem szomjuhoznak, sem semmi hévség nem árt nékiek, mert az Bárány legelteti öket, és az vizekre forrásira vissi öket, Apoc. 7. 16.

IV. IV. Az Hivekre most semmi bizonyos hazájok

hazájok mitsoda, miképpen az Chrstus nem volt l. hova fejét le hajtani, Mat. VIII. 20. Heb. XI. 13. 16. XIII. 14. De ne búsúlljatok semmitis, mert 3. az Chrssal együtt állandó hazájok és örökségek léssz az Jr Országában, Rom. VIII. 17. 2 Pet. 1. 11. 1 Pet. 1. 4. 5. 6. Eph. 1. 18. Luc. XII. 9v 32. 33. Apoc. III. 12. Ezt az házat mind az 7. Paraditsom kertének gyönyörüsége, s. mind az Canaán földének bösége ábrázolta; Mitokáért Paraditsomnak, Uj Égnek, és uj földnek neveztetik, Apoc. II. 7. 2 Cor. XII. 4. Luc. XXIII. 43. Mat. V. 6. 2 Pet. III. 13. Apoc. XXI. 1. Az uj Égnek és uj földnek neve alatt penig értetik az következendö világ, Heb. II. 5. Melynek hamar végét meg készittetet Mat. 25. de reánk nézve jövendölik mondatik, mivel hogy még nékünk az meg nem adatott. HB.

V. Ezeken kivül ki gondolhat nagyob V. 18
örömet és gyönyörüséget, mint azt, hogy az Jnk tselédi, fiai, és örökösi lészünk Apoc. 21. Azért mint hogy fiak és tselédek lészünk, az Istentis szemröl szemre látt yuk, mint Jr dütsösségébe lévök, melybe beljebb eztetett még az Angyaloktis legnagyob betsülletek és gyönyörüségek, Mat. XVIII. 9v 10. Afféle. Ok tsak üdvarlunk, mint 26. szolgák, hanem lételepedünk Abrahámmal, Jsákkal és Jákobbal, és minden szentekkel az Vr Christ garádag asztalához. Illyen.

társainh

Tarsaimfelléssékkikkel lészsd örökös lakásunk. Az örök élet felöl többet is mondhatnánk az Irásokból; de ezek ollyanok, hogy valakit ezekfelé ne inditsanak kevánságára és keresésére, akar mennyit mondgyanak, de csak annyi mintha Szeretsent szappanyznál.

IV. Lássuk azt is: kiknek igirtetett az örök élet. Az mint egy néhany helyek jelentettük: Az Christ eljövetelétől előtte sem az Sidókra, sem egyéb böltsekre világoson ne igirte az Ur, meg sem jelentette az örök életet. I. Mert az Sidókra valahol valamit az Ur világoson igér, az mind csak ez földi, és ez világi életre néz. Visgáld meg amaz Irásokat, Exod. XXIII. 25. 26. Lev. XXVI. 34. etc. Deut. VII. 12. 13. XXVIII. 2. Sem ezekben sem másutt Moses az örök élet felöl egy szóval is ne emlékezik. Chrysostomus is azt mondgya, hogy sotsul azt az Ó Testamentumba ne olvasta: Legens (inquit) lege, legens Psalterium nunquam regnum coelorum audivi, nisi in Evangelio. II. Heb. VIII. 6. olvassuk hogy az Ur Christus jobbvetség drágább igiretek által erősitetet meg, mint az Moses által lött szövetség. Melly igaz ne volna, ha az Ur Moses által is az Sidókra örök életet igirt volna. Ezért azt az

azt az Ur világoson csak az Ur Christus által kezdette hirdettetni, mint Sz: Pál világoson tanittya, 2 Tim. 1. 9. 10. És velle egyetemben többekis, Heb. II. 3. IX. 8. 1 Joh. 1. 2. V. 11. Eph. 1. 9. 10. III. 9. Mat. XIII. 25. Luc. X. 21. 24.

Obj. Mondanád: Az Ur azt igirte Ezech. XXXVII. 12. az Babyloniába vitetett Sidókra, hogy meg nyittya az ő koporsójokat, és ki hozza őket &c. Fellyebbis ib. 4. et 5. az Ur szólittya az holt testemeket, és ezekhez lelket igér: De erre ott vagy a felelet, 4. 11. Resp. Itt ezért az koporsók neve alatt értetik az Babyloniai fogság, melyből az Ur sokakot ki vitt 4. 28. Lásshasonló szólást, Psal. LXXXVI. 5. 6. 7. Ose. VI. 2. 3. &c.

Obj. Mondanád ismét: Daniel Prophéta világoson láttatik szólani a feltámadásról, Dan. XII. 2. 3. Resp. Felelet: Grotius az közönséges forditásokat ne javallya, hanem maga a Daniel szavait Sidóból Deákra igy fordittya: Et multi qui cubarunt in pulverulenta humo, exurgent, illi quidem ad vitam longam, alii vero ad ignominiam aeternam. azaz: És sokan a kik az porus földön hevertek fel kelnek, némellyek hosszu életre, némellyek pedig, (mint az LXX böltsek is forditták) gyalázatra és örök pirongságra. Ez szóknak pedig illyen értelmét

értelmét adgya azon Grotiꝰ: Az Antiokꝰ Királyk iszonyu nyomorgatásának idején az kik üldözéseket szenvedtek, és az Vallásért Városokból és falukból ki vettetvé nevolt hova fejeket hajtaniok, hane á pusztaföldön hevertek; azok közzül némellyek meg Jerusalembe vissza menk, felkelk, az az fel épülnek ki hosszu életre, ki hosszu gyalázatra: Es az tanitó böltsek, kik az többit tanittyák, abba az félelemben fénlek mint az Nap, és az kik sokakat oktattak, t. i. jó példa adásokkal, ha mintsenis ige tudományok, azok lésznek mint az Csillagok örökkön örökké: és azokk emlekezetek száz esztendeig, s. annális tovább fen marad. Vesdösve ezekkel az mely szók vadk Cap. XI. 32. 33. 34. 35. Itt azért az Prophéta ne szoll az utólsó fel támadásról, hane az Machabaeusok idejébe Antiochus Királytól kegyetlenül nyomorgattatot Sidók haza menetelekről, és fel épülésekről: Melybe az álhatatosok tisztességre, betsülletre, az álhatatlanok penig gyalázatra maradk valameg. Mindazon altal ezekk az Sidókk példájok, miképpe azokkis á kikről Ezechiel Cap. 37. szollot vala, az utólsó feltámadást ábrázolták.

Obj. 3. Mondanád mégis: Na Chrs V. maga bizony

bizonyittya, hogy Mosesis szóllot á feltámadás felöl, Mat. XXII. 31. Az halottaknak fel támadása felöl (ugyd) ne olvastatóké az mit Jn mondott ti néktek? En vagjok Az Abrahámk, Isákk, Jákóbk Istene; az Iste penig ne holtakk, hane élokk Istene: Felelet: Vagyon ugya valami homállyos mondás az Ö Testamentumba az feltámadásról, de világos igiret, mellyet az Sidók meg érthettek volna, mintse. Azt az Iste szavát penig mellyet Chrs V. bé hoz, se az Pharisaeusok, kik az Sadducaeusokkal az fel támadás felöl disputálodk vala, sem egyéb böltsek Chrs V. elött az feltámadásra ne magyarázták, ki á feltámadásk, és az örök életnek világos hirdetéseben elsö volt, z Tim. 1. 9. Chrs Vrunkis az Iste szavát tsak következés szerént magyarázza á feltámadásra, mint ha igy szollana: Hogy hogy lehetne igaz ez az Jn szava: En vagyok az Abrahamk Istene &c. ha ollya kedves emberit mint Abraha, Isák, Jakob voltak, kik ez világon boldogtalanobbak voltak inkáb mint boldogok, Heb. XI. és hüségekért Istentöl kevés jöt vöttek; az Jn örök életk jut almára fel ne támasztaná? Ha az szi Atyák fel nem támadnak, hane tsak az halálbz maradk,

az Jn

az Jste soha nékik oly jó tévõ és kegyes Jstenek ne volt, és ne lésse, az mint igirte, Exod. III. 6. Lásd meg á mit az Jéhova nevérõl oda fel szollottunk, és á Pénteki 1 Elmelk.

Obj. 4. Mondanád mégis: Heb. XI. 10. 14. 16. Abrahámról mondatik hogy ollya Várost kévánt, melyk teremtõje az Jn, t. i. Mennyeit, és õrõk életet? Azonba az Machabæusok idejébe az ũldõzést illye vigasztalással szenvedték. És Sap. II. elég világos emlekezet va az õrõk boldogságról. Az Pharisæusokis remén lették az feltámadást, Mat. XXII. Act. XXIII. 8. Felelet:

R. Jnnét ne kõvetkezik hogy Abrahámnak, Jsákk Jákóbk az õrõk élet felõl világos

1. igiretek lõtt volna, azért I. Mert az tis mondatik keresni és kévánni az ember, az mi az õ kévánságához vagy érdeméhez igen illendõ és alkalmatos, bár szinte nevezet szerént ne azt kévánnáis á mely ollya. Jgy azért Abrahám, Jsák, Jákób njugodalmos hazát kévántak és kerestek, de ollya ez földõn mintse. Azért az õ kévánságok volt az Mennyei haza; mint az

2. Apl kõvetkezés szerént ielent. De II. Hogi ha ugjan nevezet szerént az Mennyei hazát keresték és kévánták volnais,

nem

ne kõvetkeznék abból, hogy az nékik igir- 1
tetett volna: Mert még az pogányok kõz- 2.
zũlis soka az lélekk halhatatlanságát hitték, de igiretek ne lévén az felõl, ne voltak benne bizonyosok; ugymint Aristoteles, Socrates, Cicero, Seneca, és tõbbek. Vagy az Atyákis egyéb igazak- 7.
kal edgyütt kévánhatták az õrõk életet, ha ne voltis igiretek felõlle. Kévánhatták mondom, mert az lélek tsak természet 10.
szerentis sovárog az halhatatla életre. mint Cicerois irta lib. de Senect. sub finem. Ez mellet az tis gondolhatták, hogy Enochot, Jllyést az Jn halhatatla életre ez világból ki vitte. Az Jn igásságais azt kévánnya hogy halhatatla élettel fizesse az igazakk, kik ez életbe nyomorultul éltek. 2 Thes. I. III. Végre. 3.
Az Pharisæusok fõképpe az bizonytalan Traditiokbol disputáltak az feltámadás felõl, ne az Jrásból. Hogy penig az Sidók tsak vélekedtek ha vagyoné igiret az feltámadásról az Jrásban, de bizonyoson ne tudták, meg teczik az Chrs szavaibólis, Joh. V. 39. Mi ne azért parantsolta ott Vrunk nékik az Jrást visgálni, hogy ott keresnék az õrõk életet,

hane

hane hogy az Irásból meg értenék, ki légye az, á ki által Jn örök életet akar hirdetni és adni, Joh. XIV. 6. Ezt az vélekedést és tévelygést azért tsak az Vr Chrs törlötte el, bizonyoson és világoson hirdetvén mind az jókk és gonoszokk ~~[illegible]~~ érdemek szerént valo jutalmokat. Azt penig mind némellyekk feltámadásával, mind penig az ömön maga feltámadásával igen erösse megh bizonyitotta.

Obj. 5. Mondanád utolszor: 1 Pet. 1. 10. azt mondgya az Apt, hogy az lélekk üdvességéröl kérdeszkedtek és tudakoztak az Propheták: Felelet: Ne az örök életröl vagy üdvességröl kérdezkedtek az Propheták, hane jövendöltek tsak közönségesképpe az Messiásról, s. vélle edgyütt következendö jókról és dütsösséghröl. De még az Messiasrólis bizonyos és világos igiret az Moses Irásába ne talált atik. Ne tagadgyuk mind az onáltal (az mint másuttis jelentettük) hogy az régi igazakis részesülk az Mennyei boldogságba, de azt az örvendetés igiretet mü elöttünk el ne vötték, Heb. XI. 39. Az Sidókat kik az törvényt bétöltötték,

kötelez

kötelezteteti az Jn igireti szerént földi jókkal meg áldani; de az örök életet jó akarattyák gazdagságából meg adgja azoktis.

Kérdené valaki: Mi az oka, hogy az Jn ne akarta elébb hirdettetni az örök életet, hane azt tsak az utólsö üdöre halasztotta? Felelet: I. Az mint immár meg értök, jöllehet az Jn világoson és bizonyoson az örök életet ki ne jelentette, és ne hirdette, de tellyességgel nemis titkolta el, mert tsak az okoskodó lélekbe oltodott az örök életk kévánsághai, melyböl meg teczik hogy az lelkek Jni részetskék, és halhatatlanok, mint Cicero mondgya. Ha azért az lelkek halandók volnának, az igazak természet szerént örök életre ne sovárganák; mert azt mondgyák: Deus et natura nihil faciut frustra. Ezmellet, az mint Cicero de Senect. mondgya: Láttyuk hogy az jók örömöst halk meg, az gonoszok penig ige nehezen, és szomorán. II. Az Jn az emberekk értelmekhez akarta magát szabni. Az Sidók elsöben ne foghattak volna meg mi len az örök boldogságnak úttya, mely ige nagy tisztaságot és szentséget kéván; mint az Vr Chrs tanittya, Mat. V. &c.

azért

1 Azért az örök életetis töllök az Jn eltitkolta, elégségesk itilvén tsak ez világi jóknak áldásával öket igaz ismeretibe, és tisztelet be tartani. Mahumetis azt mondgya az Alcoranba, hogy ö azért akarta az Arabiai népet az Alkoránra tanitani inkáb mint az Evangyeliumra, hogy az Evangyeliumba igen sok dolog van á mellyet az á Népelméjével meg ne foghat, meg se tselekedhetik. Jnne van, hogy még az örök élet felöllis az Törökök ne külömbe gondolkodk mint valami testk gyönyörüsége felöl. Jdeje volna azért immár ha mind az Sidók, s. mind az Törökök fel ebrednék, és ollja élethez kezdenének, mellyet kéván az
7. III. örök élet. III. Ha az Jn Adámnak még eseti uta mindgyárt örök életet igirt volna, az á nagy jútalom betstelenségre jútott volna: Mert az emberek ugy gondolkodtak volna, hogy az halhatatla örök élet ne az Jnk ingyen való jó akarattyából adatik, hane természet szerént arra születk mint saját örökségekre. Azért az Jn az örök életet kévántatni és szomjuhoztatni akarta, hogy nagyob háládással

vennék

vennék az emberek, és ahoz méltó és il- 1.
lendö életet élnenek, ugymint kiknek az Jsten "magjeb" kegyelmét mutatta, mint elöttök sok ezernyi ezer emberekk, Luc. X. Xz. 3. meg igirt szavai szerént az Vr Jésus Chrsk: Boldog szemek az mellyek láttyák azokat, mellyeket tü láttok; Mert mondom tü néktek, hogy sok Királyok és Prophetták kévánták látni, az mellyeket tü láttok, és hallani, mellyeket tü hallotok, de ne láthatták &c.

Kérdhetné mégis valaki: Az szen- Q.
tekk lelkek halálok után menneké 12.
mindgyárást az Vr Chrshoz az Mennyei boldogságba, vagy ne? Ebbe á régiekis meg ne edgyeztenek: Nemellyek Tertullianussal edgyütt abba az értelembe voltanak, hogy az lelkek az Jtiletk Napiáig se örök életbe, se az pokol kénnyába ne részesültenek, hane az kárhozat lelkek bizonytalan helye, az jó lelkek penigle Abrahám kebelébe tartatnak, mely Paraditsönak és Nyugodalomnak helyének neveztetik. Luc. XVI. 22. XXIII. 43. Ezt az értelmet penig illyen locusokkal confirmállyák: I. Hogy az házi Gazda 1.

ne

1. nem mondatik estvénél elébb meg fizetni
az ō munkássának Mat. xx. Mely estvé-
2. li ūdō az fel támadást jedzi. II. Sz: Já-
nos Apoc. VI. 9. 10. Nem az Iste szine elōt,
hane az Oltár elōtt látta az Martyro-
3. moknak lelkeket. III. Az Vr Christusis
ne az Szentekkel, hane az Angyalokkal
mondatik el jōni az Itiletre, Mat. xxv.
4. 2 Thes. 1. IV. Végre, ha az ōrdōgōk meg
pokolba ne kénlodnak, kōvetkezik, hogy
" jó az " lelkekis az ōrōk életbe ne részesek.
Ellenben mások azt itélik, hogy az jó
lelkek holtok utá mindgyárt az Istén-
hez mennek; és ezt az ō értelmeket im-
1. ez Irásokkal erōsitik: I. 2 Cor. v. ℣ 1.
Tudgyuk mū, hogy ha ez mū földi há-
zunknak hajléka el bomol, épūlésūnk
2. lészen Istentōl. II. Ugyan 2 Cor. v. 2.
Azért fohászkodunk, mivel hogy kévá-
nunk az mū Mennyei hazánkba fel ōl-
3. tōztetni, &c. Phil. 1. 2. 3. III. Apoc. VII. 14.
15. Az Martyromokrol mondatik hogy
vadnak az Iste székinek elōtte, és szol-
4. gálnak néki éyel és nappal. IV. Luc. 23.
℣ 43. Ma vele lész Paraditsomba azt mōd-
5. gya Chr. V. edgyik tolvajnak. V. Ha
még az lelkek Istent ne látnak, tehát

kénlodt

kénlódnák: Spes enim quae differtur, affli-
git animam. Illyen bizonyságokkal ál-
lattya mind az két fél az ō értelmét.
Nekem ugy láczik hogy edgyik félnek-
is mintsenek elég argumentumi. De itt
most errōl tōbbet nem szolhatok, mert
azt akarom rōvideden meg mutatni,
kiknek igirtetett az ōrōk élet.
Meg mutatván azért hogy az Iste
az régieknek ne igirt ōrōk életet. U- 11.
tóllyára már azt mondom, hogy az Jn
az ōrōk életre nemis választott el ō-
rōktōl fogván nevezet szerént némel-
lyeket, mint mostan Nagy soka itélik;
Olvasd meg jól, mellyeket oda fel az I-
ste Akarattyárol, s. Decretumáról mi
mondottunk. Az Iste azért az ōrōk
életet mindennek igirte, és mindennek
kész megis adni, valakik az Jesus Chri-
stusban igazán hisznek, és az ō törvé-
nyébe holtig álhatatoson meg marad-
nak: Christus Vrunk az Apostolokkal
edgyūtt bōvōn meg mutattya kiké lé-
gyen az ōrōk élet, Joh. XVII. 3. Mat. V.
& VI. Rom 12. Col. 3. Mūis az Hétfō
napi elsō és harmadik Elmélkedésūnk-
ben arról bōvōn szollottunk.

Jollehet

514. Vásárn. Elmélk. A' Mennyei boldogságról.

Jollehet penig az örök élet még á vakmerö bünösöknekis igirtetett, miképpe az Christus Jésusis meg holt mindenekért, mindazonáltal ki rekednek onnét, valakik ne hiszk, és ne engedk az Chrsk, Joh. III. 36. Ki rekedk á tisztátalanok, 1 Cor. VI. 9. 10. Apoc. 22. Ki rekedk valakik hütötlenül élk, Rom. 1. 18. 11. 3. Ki rekedk minde bünbe élök; Ki rekedk még á Választottakis havalásztásokat meg ne erösitik. Vide p. 469. § III.

Conclusio. Mind ezekröl elmélkedvén, kiki elégségesképpe vészi eszében, mely ige kell örizkedni ez világtól, és mely nagy vigyázással, serénységgel kell munkálkodni az üdvességnek úttyába, hogy el ne rekesztessék az örökélétk boldogságától. Bizonyára valaki a rrol szivese gondolkodik, mind ez világk tsalárdságától, s. mind az testk gonosz indulatitól magát könnye meg oltalmaz hattya; és elméjét épségbe, testét lelkét penig tisztaságbz és ártatlanságba amaz Itiletnek nagy Napjára meghtarthattya, Amen.

Vége itt é könyvnek.
Dücsösség Istennek.
Laus Deo. 1713.
Venia reo Finis hujus operis.

Az Erdélyi Orsz. Múzeum Kézirattár Könyvtára

Minden